EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 3.9.2025
COM(2025) 356 final

ANNEX 1

**LISA**

***järgmise dokumendi juurde:***

**Ettepanek: Nõukogu otsus**

**ühelt poolt Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Lõuna-Ameerika lõunaosa ühisturu, Argentina Vabariigi, Brasiilia Liitvabariigi, Paraguay Vabariigi ja Uruguay Idavabariigi vahelise partnerluslepingu Euroopa Liidu nimel allkirjastamise ja ajutise kohaldamise kohta**

# ÜHELT POOLT EUROOPA LIIDU JA SELLE LIIKMESRIIKIDE NING TEISELT POOLT LÕUNA-AMEERIKA LÕUNAOSA ÜHISTURU, ARGENTINA VABARIIGI, BRASIILIA LIITVABARIIGI, PARAGUAY VABARIIGI JA URUGUAY IDAVABARIIGI VAHELINE PARTNERLUSLEPING

BELGIA KUNINGRIIK,

BULGAARIA VABARIIK,

TŠEHHI VABARIIK,

TAANI KUNINGRIIK,

SAKSAMAA LIITVABARIIK,

EESTI VABARIIK,

IIRIMAA,

KREEKA VABARIIK,

HISPAANIA KUNINGRIIK,

PRANTSUSE VABARIIK,

HORVAATIA VABARIIK,

ITAALIA VABARIIK,

KÜPROSE VABARIIK,

LÄTI VABARIIK,

LEEDU VABARIIK,

LUKSEMBURGI SUURHERTSOGIRIIK,

UNGARI,

MALTA VABARIIK,

MADALMAADE KUNINGRIIK,

AUSTRIA VABARIIK,

POOLA VABARIIK,

PORTUGALI VABARIIK,

RUMEENIA,

SLOVEENIA VABARIIK,

SLOVAKI VABARIIK,

SOOME VABARIIK,

ROOTSI KUNINGRIIK,

kes on Euroopa Liidu lepingu ja Euroopa Liidu toimimise lepingu osalised, edaspidi „liikmesriigid“,

ja

EUROOPA LIIT, edaspidi „liit“ või „EL“,

ühelt poolt

NING

ARGENTINA VABARIIK,

BRASIILIA LIITVABARIIK,

PARAGUAY VABARIIK,

URUGUAY IDAVABARIIK,

käesolevale lepingule alla kirjutanud Lõuna-Ameerika lõunaosa ühisturu osalisriigid, edaspidi „lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigid“,

ja

LÕUNA-AMEERIKA LÕUNAOSA ÜHISTURG, edaspidi „Mercosur“,

teiselt poolt,

edaspidi koos „lepinguosalised“,

käesoleva lepingu kohaldamisel tähendab Mercosur Argentina Vabariiki, Brasiilia Liitvabariiki, Paraguay Vabariiki ja Uruguay Idavabariiki,

VÕTTES ARVESSE sügavaid ajaloolisi, kultuurilisi, poliitilisi ja majanduslikke sidemeid, mis ühendavad nende rahvaid, ja inspireerituna nende ühistest väärtustest,

VÕTTES ARVESSE, et Mercosur ja Euroopa Liit soovivad neid sidemeid tugevdada ja oma suhteid dialoogi ja koostöö alusel tihendada, et luua strateegiline partnerlus,

RÕHUTADES lepinguosaliste kindlat pühendumust rahvusvahelise õiguse põhimõtetele, Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni (edaspidi „ÜRO“) põhikirjale, demokraatiale, õigusriigile ja inimõigustele ning põhivabadustele,

VÕTTES ARVESSE, et inimõiguste ülddeklaratsioonis ja muudes asjaomastes rahvusvahelistes inimõigusi käsitlevates dokumentides määratletud demokraatia põhimõtete ja inimõiguste ning õigusriigi põhimõtte austamine on mõlema lepinguosalise sise- ja välispoliitika alus ning käesoleva lepingu oluline osa,

KINNITADES VEEL KORD toetust demokraatlikele institutsioonidele ja väärtustele, mis on hädavajalikud nende sisemiste integratsiooniprotsesside ja vastastikuste suhete arendamiseks,

SOOVIDES aidata kaasa mitmepoolsuse tugevdamisele, rahvusvahelisele rahule ja julgeolekule ning õiglase ja demokraatliku rahvusvahelise korra edendamisele,

TUNNISTADES, et Ladina-Ameerika ja Kariibi mere piirkonna kuulutamine Tlatelolco lepingus ja selle lisaprotokollides tuumarelvavabaks rahutsooniks annab olulise panuse desarmeerimisse ja tuumarelva leviku tõkestamisse, ning kinnitades veel kord oma lubadust edendada tuumadesarmeerimist,

KINNITADES VEEL KORD väärtusi, eesmärke ja põhimõtteid, mis on sätestatud 26. juunil 1945 San Franciscos Ühinenud Rahvaste Rahvusvahelise Organisatsiooni Konverentsi lõpus alla kirjutatud ÜRO põhikirjas (edaspidi „ÜRO põhikiri“),

KINNITADES VEEL KORD käesoleva lepingu aluseks olevat ühist eesmärki edendada majanduslikku ja sotsiaalset arengut ning arvestades, et turu liberaliseerimisega peaks kaasnema sotsiaalse arengu edendamine ja ebavõrdsuse vähendamine piisava juurdepääsu kaudu tööhõivele, haridusele ja tervishoiule ning äärmise vaesuse kaotamine,

KINNITADES VEEL KORD oma tahet tugevdada ja arendada mitmepoolset kaubandussüsteemi, kohaldades läbipaistvaid, õiglaseid ja mittediskrimineerivaid eeskirju, et edendada üha dünaamilisemat ja avatumat rahvusvahelist kaubandust, mis tagab arenguriikide suureneva osalemise rahvusvahelistes kauba-, investeeringu- ja tehnoloogiavoogudes,

KINNITADES VEEL KORD oma tahet edendada rahvusvahelist kaubandust viisil, mis toetab kestliku arengu majanduslikku, sotsiaalset ja keskkonnamõõdet, kaasates kõik asjaomased sidusrühmad, sealhulgas kodanikuühiskonna ja erasektori, ning rakendada käesolevat lepingut viisil, mis on kooskõlas lepinguosaliste tööjõu- ja keskkonnaalaste õigusaktide ja rahvusvaheliste kohustustega,

TUGINEDES lepinguosaliste õigustele ja kohustustele Maailma Kaubandusorganisatsiooni (edaspidi „WTO“) liikmetena,

SOOVIDES parandada oma ettevõtjate konkurentsivõimet, tagades neile prognoositava õigusraamistiku kaubandus- ja investeerimissuhete jaoks, pöörates erilist tähelepanu mikro-, väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele,

KINNITADES VEEL KORD vajadust edendada oma territooriumil tegutsevate ettevõtjate seas ettevõtja sotsiaalset vastutust ja vastutustundlikku ettevõtlust käsitlevate rahvusvaheliselt tunnustatud suuniste ja põhimõtete, sealhulgas Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (edaspidi „OECD“) hargmaistele ettevõtetele mõeldud suuniste järgimist,

ARVESTADES, et mitmepoolse kaubandussüsteemi tugevdamiseks on vaja mitmepoolseid kaubandusläbirääkimisi, mille abil saavutada kaugelevaatavad, terviklikud ja tasakaalustatud tulemused, majandusarengu edendamine ja inimeste heaolu paranemine,

VÕTTES ARVESSE, et lepinguosalised peavad majandusliku ja sotsiaalse arengu jaoks oluliseks piirkondlikku integratsiooni ja avatud piirkondlikkust, mille abil edendada lepinguosaliste majanduse rahvusvahelist lõimitust, tihendada sidemeid lepinguosaliste rahvaste vahel ja aidata kaasa rahvusvahelisele stabiilsusele,

TERVITADES kestliku arengu tegevuskava 2030 „Muudame oma maailma“, mille ÜRO Peaassamblee võttis vastu 25. septembril 2015 (edaspidi „kestliku arengu tegevuskava 2030“) ning ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni alusel 12. detsembril 2015 Pariisis sõlmitud Pariisi kokkulepet (edaspidi „Pariisi kliimakokkulepe“) ja kutsudes üles neid kiiresti rakendama,

OLLES TEADLIKUD vajadusest edendada lepinguosaliste majanduskasvu ja arengut ning vähendada olemasolevaid erinevusi, pöörates erilist tähelepanu Paraguay kui sisemaariigi vajadustele ja raskustele,

TUNNISTADES Euroopa Liidu ja Mercosuri riikide vahelise rände pikka ajalugu ning selle positiivset panust nende suhetesse ning nende sotsiaalsesse, kultuurilisse ja majanduslikku arengusse,

PIDADES SILMAS rahvusvaheliselt kokkulepitud sätteid arenguriikide eri- ja diferentseeritud kohtlemise kohta,

KINNITADES, et käesoleva lepinguga säilitatakse lepinguosaliste õigus kehtestada oma territooriumil riigisiseste õigusaktide kohaseid õigusnorme ning võimaldatakse neile õiguspäraste poliitikaeesmärkide saavutamiseks vajalik paindlikkus, näiteks rahvatervise, ohutuse, keskkonna, hariduse, kõlbluse ning kultuurilise mitmekesisuse edendamise ja kaitse vallas,

KINNITADES VEEL KORD lepinguosaliste õigust kasutada oma loodusvarasid kooskõlas oma keskkonnapoliitika ja säästva arengu eesmärkidega,

PIDADES SILMAS 15. detsembril 1995 Madridis ühelt poolt Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Lõuna-Ameerika lõunaosa ühisturu ja selle lepinguosaliste vahel alla kirjutatud piirkondadevahelise koostöö raamlepingut, samuti sellele lisatud ühisdeklaratsiooni poliitilise dialoogi kohta, ja eesmärki luua partnerlus, mis põhineb tugevdatud poliitilisel dialoogil, kaubanduse liberaliseerimisel, investeeringute edendamisel ja koostöö süvendamisel,

ARVESTADS, et Euroopa Liidu ja Mercosuri vahelist koostööd rakendatakse mitmesuguste vahendite kaudu,

TULETADES MEELDE 1999. aasta juunis Rio de Janeiros toimunud Mercosuri ja Euroopa Liidu riigipeade ja valitsusjuhtide kohtumise otsust tähtsustada suhteid poliitika, majanduse, kaubanduse, kultuuri ja koostöö vallas, et luua piirkondade vahel sügavam ja täielikum partnerlus, mis põhineks demokraatial, kestlikul arengul ja sotsiaalselt õiglasel majanduskasvul,

KINNITADES VEEL KORD oma tahet veelgi tugevdada, liberaliseerida ja mitmekesistada oma kaubandus- ja investeerimissuhteid,

LOOTES sellega seoses tihendada kaubandus- ja investeerimissuhteid 1994. aasta üldise tolli- ja kaubanduskokkuleppe ning WTO eeskirjade kohase vabakaubanduspiirkonna loomise kaudu,

SOOVIDES tugevdada lepinguosalistevahelist koostööd avatud ja püsiva dialoogi alusel kõigis vastastikust huvi pakkuvates valdkondades, eelkõige poliitika, majanduse, kaubanduse, rahanduse, õigus- ja kohtuküsimuste, vabaduse ja turvalisuse, teaduse ja tehnoloogia ning sotsiaalküsimuste ja kultuuri vallas,

OLLES TEADLIKUD lepinguosalistevahelisse partnerlusse kodanikuühiskonna kaasamise tähtsusest,

OLLES TEADLIKUD, et suhete tihendamiseks kõigis ühist huvi pakkuvates valdkondades on vaja viia lepinguosaliste vahel praegune poliitiline dialoog uuele tasemele,

ARVESTADES kogemusi, mida kumbki lepinguosaline on saanud piirkondliku integratsiooni käigus, ja võimalust selliseid kogemusi vajadust mööda vastastikku jagada,

KINNITADES VEEL KORD ühiste põhimõtete ja väärtuste tähtsust sotsiaalse arengu vallas,

ARVESTADES kultuuridialoogi tähtsust lepinguosalistevahelise parema vastastikuse mõistmise, kultuurilise mitmekesisuse ja kodanike vaheliste kultuurisidemete edendamisel,

MÄRKIDES, et kui lepinguosalised otsustavad käesoleva lepingu raames sõlmida vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevat ala hõlmavaid erilepinguid, mille Euroopa Liit võib sõlmida vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu kolmanda osa V jaotisele, on sellised lepingud Iirimaa suhtes siduvad ainult juhul, kui Euroopa Liit koos Iirimaaga teatavad Mercosurile samal ajal oma varasematest kahepoolsetest suhetest lähtuvalt, et sellised tulevased erilepingud on muutunud Iirimaa kui ELi osa suhtes siduvaks, kuna Iirimaad käsitatakse Euroopa Liidu osana kooskõlas Euroopa Liidu lepingule ja ELi toimimise lepingule lisatud protokolliga nr 21 Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes; märkides, et edaspidised Euroopa Liidu sisemeetmed, mida võidakse käesoleva lepingu rakendamiseks ELi toimimise lepingu kolmanda osa V jaotise alusel vastu võtta, on Iirimaa suhtes siduvad ainult juhul, kui ta on teatanud oma soovist sellistes meetmetes osaleda või neid aktsepteerida vastavalt protokollile nr 21; märkides ühtlasi, et asjaomased tulevased lepingud ja hilisemad Euroopa Liidu sisemeetmed kuuluvad Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokolli nr 22 (Taani seisukoha kohta) kohaldamisalasse,

TUNNISTADES erinevusi lepinguosaliste majanduslikus ja sotsiaalses arengus,

ON KOKKU LEPPINUD JÄRGMISES:

# I OSA

# ÜLDPÕHIMÕTTED JA INSTITUTSIOONILINE RAAMISTIK

## 1. PEATÜKK

## ALGUSSÄTTED

### ARTIKKEL 1.1

### Üldmõisted

Käesolevas lepingus kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) „1995. aasta piirkondadevahelise koostöö raamleping“ – piirkondadevahelise koostöö raamleping ühelt poolt Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide ja teiselt poolt Lõuna-Ameerika lõunaosa ühisturu ja selle lepinguosaliste vahel, mis allkirjastati Madridis 15. detsembril 1995,

b) „kaubanduse vaheleping“ – ühelt poolt Euroopa Liidu ning teiselt poolt Lõuna-Ameerika lõunaosa ühisturu, Argentina Vabariigi, Brasiilia Liitvabariigi, Paraguay Vabariigi ja Uruguay Idavabariigi vahel sõlmitav kaubanduse vaheleping,

c) „VKEd“ – väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad, sealhulgas mikro-, väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad ja üksikisikust ettevõtjad;

d) „kolmas riik“ – riik või territoorium väljaspool käesoleva lepingu territoriaalset kohaldamisala;

e) „ÜRO mereõiguse konventsioon“ – 10. detsembril 1982 Montego Bays sõlmitud ÜRO mereõiguse konventsioon, ning

f) „WTO“ – Maailma Kaubandusorganisatsioon.

ARTIKKEL 1.2

Üldpõhimõtted

1. Inimõiguste ülddeklaratsioonis ja muudes asjakohastes rahvusvahelistes inimõigusi käsitlevates dokumentides, mille osalised nad on, sätestatud demokraatia põhimõtete, inimõiguste ja põhivabaduste ning õigusriigi põhimõtte austamine on lepinguosaliste sise- ja välispoliitika aluseks ning moodustab käesoleva lepingu olulise osa.

2. Lepinguosalised kinnitavad oma kindlat pühendumust ÜRO põhikirjas väljendatud ühistele põhimõtetele ja eesmärkidele. Käesoleva lepingu rakendamise juhtpõhimõtteid on kestliku majandusliku ja sotsiaalse arengu edendamine ja käesolevast lepingust saadavate hüvede õiglasem jaotamine.

3. Lepinguosalised kinnitavad veel kord oma pühendumust heale valitsemistavale, sealhulgas sellistele põhimõtetele nagu valitsussektori läbipaistvus ja sallimatus korruptsiooni vastu, valitsemise eetilisus ja vastutustundlikkus, kohtusüsteemi sõltumatus ja vähemuste õiguste kaitstus.

ARTIKKEL 1.3

Kohaldamisala

Käesoleva lepinguga luuakse lepinguosaliste vahel partnerlus, mis põhineb ühistel väärtustel, sealhulgas vastastikkusel, ja ühistel huvidel. See tugevdab ELi ja Mercosuri partnerlussuhteid ning viib strateegiliste suheteni poliitika, koostöö ja kaubanduse vallas ning muudes kokkulepitavates valdkondades.

ARTIKKEL 1.4

Üldeesmärgid

Käesoleva lepinguga nähakse ette:

a) partnerluse aluseks olev institutsiooniline raamistik;

b) poliitilise dialoogi tõhustamine uute institutsiooniliste mehhanismide kaudu;

c) lepinguosaliste vaheline koostöö, millega aidata kaasa käesoleva lepingu üldeesmärkide saavutamisele, rakendades olemasolevaid ja väljatöötatavaid uuenduslikke koostöövahendeid, mis võivad anda suhtele lisaväärtuse, ja

d) lepinguosaliste kahe piirkonna vaheliste kaubandussuhete laiendamine ja mitmekesistamine ning käesoleva lepingu III osas sätestatud erieesmärgid ja -sätted, mis peaksid aitama kaasa suuremale majanduskasvule, elukvaliteedi järkjärgulisele tõusule mõlemas piirkonnas ja kummagi piirkonna paremale integreeritusele maailmamajandusse.

## 2. PEATÜKK

## INSTITUTSIOONILINE RAAMISTIK

### ARTIKKEL 2.1

### Tippkohtumine

1. ELi ja Mercosuri vahelise poliitilise ja valdkondliku dialoogi kõrgeim tasand on tippkohtumise tasand. Tippkohtumised toimuvad vastavalt vajadusele ja vastastikusel kokkuleppel.

2. Tippkohtumistel hinnatakse käesoleva lepingu rakendamisel tehtud edusamme, määratakse kindlaks selle edasise rakendamise eesmärgid ja arutatakse muid ühist huvi pakkuvaid teemasid.

### ARTIKKEL 2.2

### Ühisnõukogu

1. Moodustatakse ühisnõukogu, mis teeb järelevalvet käesoleva lepingu eesmärkide täitmise üle ja jälgib selle rakendamist. Ühisnõukogu käsitleb käesoleva lepinguga hõlmatud teemasid ja uurib kõiki käesoleva lepingu raames tekkivaid olulisi küsimusi, samuti ühist huvi pakkuvaid piirkondadevahelisi, mitmepoolseid ja rahvusvahelisi küsimusi.

2. Ühisnõukogu tuleb kokku ministrite tasandil korrapäraste ajavahemike järel, vähemalt iga kahe aasta tagant, või erakorraliselt vastavalt vastastikusele kokkuleppele. Koosolekud võivad toimuda ka telefoni- või videokonverentsi teel või mõnel muul viisil, milles lepinguosalised on omavahel kokku leppinud.

3. Ühisnõukogu moodustatakse lepinguosaliste esindajatest ministrite tasandil kooskõlas lepinguosaliste sisekorraldusega ja vastavalt arutusele tulevatele teemadele. Ühisnõukogu tuleb vastastikusel kokkuleppel kokku kõigis vajalikes koosseisudes.

4. Kui ühisnõukogu käsitleb käesoleva lepingu III osaga seotud küsimusi, koosneb see lepinguosaliste esindajatest, kes vastutavad kaubandusega seotud küsimuste eest (edaspidi „kaubanduskoosseisus tegutsev ühisnõukogu“).

5. Ühisnõukogu võtab vastu enda kodukorra ja ühiskomitee kodukorra.

6. Ühisnõukogu kaaseesistujateks on üks Euroopa Liidu ja üks Mercosuri esindaja vastavalt kaubandusnõukogu kodukorra sätetele, võttes arvesse igal koosolekul käsitletavaid konkreetseid teemasid.

7. Ühisnõukogu vaatab läbi ettepanekud ja soovitused ning tal on õigus võtta vastu käesolevas lepingus ette nähtud otsuseid, sealhulgas sätete tõlgendamise kohta, ning anda asjakohaseid soovitusi. Otsused ja soovitused võetakse vastu lepinguosaliste kokkuleppel ja vastavalt ühisnõukogu kodukorrale. Otsused on lepinguosaliste suhtes siduvad ja lepinguosalised võtavad nende rakendamiseks kõik sisemenetluste kohased vajalikud meetmed. Käesoleva lepingu II osa raames on ühisnõukogul õigus võtta vastu lepinguosaliste vastastikkuse kokkuleppe kohaseid otsuseid ja anda soovitusi.

8. Ühisnõukogu võib kooskõlas oma kodukorraga delegeerida mis tahes ülesande ühiskomiteele, sealhulgas õiguse võtta vastu siduvaid otsuseid.

ARTIKKEL 2.3

Ühiskomitee

1. Moodustatakse ühiskomitee.

2. Ühiskomitee abistab ühisnõukogu selle ülesannete täitmisel.

3. Ühiskomitee valmistab ette ühisnõukogu koosolekuid ja vastutab käesoleva lepingu nõuetekohase rakendamise eest.

4. Ühiskomitee moodustatakse lepinguosaliste esindajatest kõrgemate ametnike tasandil või lepinguosaliste poolt muul viisil määratud esindajatest kooskõlas lepinguosaliste vastava sisekorraldusega, võttes arvesse asjaomasel kohtumisel arutusele tulevaid konkreetseid teemasid.

5. Kui ühiskomitee käsitleb käesoleva lepingu III osaga seotud küsimusi, koosneb see lepinguosaliste esindajatest, kes vastutavad kaubandusega seotud küsimuste eest (edaspidi „kaubanduskoosseisus tegutsev ühiskomitee“).

6. Kui ühiskomitee käsitleb käesoleva lepingu II osaga seotud küsimusi, koosneb see lepinguosaliste vastava sisekorralduse kohaselt lepinguosaliste esindajatest, kes vastutavad selle valdkonnaga seotud küsimuste eest.

7. Ühiskomiteel on õigus teha otsuseid käesolevas lepingus sätestatud juhtudel või juhul, kui ühisnõukogu delegeerib talle selle õiguse. Ühiskomitee võtab otsuseid vastu lepinguosaliste kokkuleppel. Otsused on lepinguosaliste jaoks siduvad ning lepinguosalised võtavad nende rakendamiseks vajalikud meetmed. Delegeeritud õiguste teostamisel võtab ühiskomitee oma otsused vastu ühisnõukogu kodukorra kohaselt.

8. Ilma et see piiraks 29. peatüki erisätete kohaldamist, võib lepinguosaline pöörduda ühiskomitee poole lepingu kohaldamise ja tõlgendamisega seotud küsimuste lahendamiseks.

9. Ühiskomitee kaaseesistujateks on üks Mercosuri esindaja ja üks Euroopa Liidu esindaja, võttes arvesse igal koosolekul käsitletavaid konkreetseid teemasid.

10. Ühiskomitee tuleb üldjuhul kokku kord aastas vaheldumisi Brüsselis ja lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigis lepinguosaliste vahel eelnevalt kokkulepitud kuupäeval ja päevakorraga, et vaadata läbi käesoleva lepingu rakendamine. Euroopa Liidu või Mercosuri taotluse korral võib vastastikusel kokkuleppel kokku kutsuda ka täiendavaid koosolekuid. Koosolekud võivad toimuda ka telefoni- või videokonverentsi teel või mõnel muul viisil, milles lepinguosalised on omavahel kokku leppinud.

## ARTIKKEL 2.4

## Allkomiteed ja muud organid

1. Ühiskomitee võib otsustada moodustada allkomiteesid või muid organeid, kes abistavad teda ülesannete täitmisel ja tegelevad kindlate ülesannete ja teemadega. Ta võib otsustada muuta sel viisil loodud allkomiteedele ja muudele organitele antud ülesandeid ja saata need laiali.

2. Ühiskomitee võtab vastu kodukorra, milles määratakse kindlaks allkomiteede ja muude organite koosseis, ülesanded ja tegevuspõhimõtted.

3. Ühegi allkomitee moodustamine ega olemasolu ei takista lepinguosalist pöördumast mis tahes küsimusega otse ühiskomitee poole.

4. Kui käesolevas lepingus ei ole sätestatud teisiti, annavad käesoleva lepingu alusel või ühiskomitee poolt loodud allkomiteed ja muud organid ühiskomiteele oma tegevusest aru korrapäraselt või siis, kui neil palutakse seda teha.

5. Artikli 9.9 lõike 4 kohaselt moodustatud kaubanduse ja kaubandusega seotud küsimustega tegelevaid allkomiteesid reguleeritakse artikliga 9.9 ja nad annavad aru kaubanduskoosseisus tegutsevale ühiskomitee.

6. Moodustatakse rahvusvahelise koostöö ja arengu allkomitee, et edendada, koordineerida ja jälgida koostöömeetmete rakendamist käesoleva lepingu II osas osutatud valdkondades ning kõnealuste koostööalgatuste järelmeetmeid, järelevalvet ja hindamist. Allkomitee abistab ühiskomiteed selle ülesannete täitmisel nendes küsimustes.

ARTIKKEL 2.5

Parlamentaarne ühiskomitee

1. Moodustatakse parlamentaarne ühiskomitee, et edendada tihedamaid suhteid ja tagada korrapärane dialoog Euroopa Parlamendi ja Mercosuri parlamendi vahel.

2. Parlamentaarne ühiskomitee koosneb ühelt poolt Euroopa Parlamendi ja teiselt poolt Mercosuri parlamendi liikmetest. Parlamentaarne ühiskomitee tuleb kokku enda määratud ajavahemike tagant.

3. Parlamentaarne ühiskomitee kehtestab ise oma kodukorra.

4. Parlamentaarset ühiskomisjoni juhatavad kordamööda Euroopa Parlament ja Mercosuri parlament.

5. Parlamentaarset ühiskomisjoni teavitatakse käesoleva lepingu rakendamisel tehtud edusammudest.

6. Parlamentaarne ühiskomitee võib anda ühisnõukogule soovitusi.

ARTIKKEL 2.6

Suhted kodanikuühiskonnaga

1. Käesoleva lepingu rakendamise hõlbustamiseks edendavad lepinguosalised konsultatsioone kodanikuühiskonnaga, luues asjakohase konsulteerimismehhanismi ja edendades kodanikuühiskonna esindajate vahelist suhtlust.

2. Lepinguosalised edendavad Euroopa Liidu Majandus- ja Sotsiaalkomitee ning Mercosuri majandus- ja sotsiaalalase nõuandefoorumi vahelist dialoogi ning soodustavad nende panust artiklites 2.7 ja 2.8 sätestatud mehhanismides.

ARTIKKEL 2.7

Sisenõuanderühmad

1. EL ja Mercosur määravad mõlemad sisenõuanderühma, mis moodustatakse vastavalt kummagi lepinguosalise sisekorrale, et nõustada asjaomast lepinguosalist käesoleva lepinguga hõlmatud küsimustes. See moodustatakse tasakaalustatult sõltumatute kodanikuühiskonna organisatsioonide, sealhulgas majandus-, arengu-, sotsiaal-, inimõiguste, keskkonna- ja muude küsimustega tegelevate valitsusväliste organisatsioonide, ettevõtjate ja tööandjate organisatsioonide ning ametiühingute esindajatest.

2. Lepinguosalised edendavad sisenõuanderühmaga korrapärast dialoogi ning võtavad arvesse sisenõuanderühma seisukohti ja soovitusi käesoleva lepingu rakendamise kohta.

3. Et suurendada üldsuse teadlikkust sisenõuanderühmadest, teevad nii EL kui ka Mercosur üldsusele kättesaadavaks konsultatsioonidel osalevate organisatsioonide nimekirja ja asjaomase rühma kontaktpunkti.

ARTIKKEL 2.8

Kodanikuühiskonna foorum

1. Lepinguosalised hõlbustavad kodanikuühiskonna foorumi korraldamist, et pidada käesoleva lepingu rakendamise üle avalikku dialoogi, ning lepivad ühiskomitee esimesel koosolekul kokku kodanikuühiskonna foorumi läbiviimise suunistes.

2. Lepinguosalised võivad hõlbustada kodanikuühiskonna foorumil osalemist virtuaalsete vahendite abil.

3. Kodanikuühiskonna foorum on osalemiseks avatud ELi või Mercosuri territooriumil asutatud sõltumatutele kodanikuühiskonna organisatsioonidele, sealhulgas artiklis 2.7 osutatud sisenõuanderühmade liikmetele. Lepinguosalised edendavad tasakaalustatud esindatust, mille puhul on muu hulgas kaasatud majandus-, arengu-, sotsiaal-, inimõiguste, keskkonna- ja muude küsimustega tegelevad valitsusvälised organisatsioonid, ettevõtjad ja tööandjate organisatsioonid ning ametiühingud.

4. Ühisnõukogus ja ühiskomitees osalevad lepinguosaliste esindajad osalevad vajaduse korral kodanikuühiskonna foorumi istungil, et anda teavet käesoleva lepingu rakendamise kohta ja pidada foorumiga dialoogi.

## 3. PEATÜKK

## ÜLDSÄTTED

### ARTIKKEL 3.1

### Julgeolekuklausel

Ühtegi käesoleva lepingu sätet ei tõlgendata nii, nagu see:

a) kohustaks lepinguosalist esitama teavet või võimaldama juurdepääsu teabele, mille avalikustamist ta peab oma olulisi julgeolekuhuve kahjustavaks, või

b) takistaks lepinguosalist võtmast meedet, mida ta peab vajalikuks oma oluliste julgeolekuhuvide kaitsmiseks:

i) seoses relvade, laskemoona ja sõjavarustuse tootmise või nendega kauplemisega ning seoses muude kaupade ja materjalide, teenuste ja tehnoloogiaga seotud kauplemise ja tehingutega ning majandustegevusega, mis toimub otseselt või kaudselt relvajõudude varustamise eesmärgil;

ii) sõja ajal või muudes rahvusvaheliste suhete kriisiolukordades või

iii) seoses lõhustuvate ja ühinevate tuumamaterjalidega või ainetega, millest neid saadakse, või

c) takistaks lepinguosalist võtmast meetmeid, et täita rahvusvahelise rahu ja julgeoleku säilitamiseks oma rahvusvahelisi kohustusi, mis tulenevad ÜRO põhikirjast.

ARTIKKEL 3.2

Muud lepingud

1. 1995. aasta piirkondadevahelise koostöö raamleping kaotab käesoleva lepingu jõustumisel kehtivuse ning asendatakse käesoleva lepinguga.

2. Käesolev leping asendab 1995. aasta piirkondadevahelise koostöö raamlepingu. Kõikides muudes lepinguosaliste vahel sõlmitud kokkulepetes olevaid viiteid 1995. aasta piirkondadevahelise koostöö raamlepingule käsitatakse viidetena käesolevale lepingule.

3. Kaubanduse vaheleping kaotab käesoleva lepingu jõustumisel kehtivuse ning asendatakse käesoleva lepinguga. Kõikides muudes lepinguosaliste vahel sõlmitud kokkulepetes olevaid viiteid kaubanduse vahelepingule käsitatakse viidetena käesolevale lepingule.

4. Käesoleva lepingu jõustumisel loetakse kõik kaubanduse vahelepinguga asutatud kaubandusnõukogu poolt vastu võetud otsused vastuvõetuks käesoleva lepingu artikliga 2.2 asutatud ühisnõukogu poolt. Kõik kaubanduse vahelepinguga moodustatud kaubanduskomitee poolt vastu võetud otsused loetakse vastuvõetuks käesoleva lepingu artikliga 2.3 asutatud ühiskomitee poolt.

5. Olenemata käesoleva artikli lõikest 3:

a) kaubanduse vahelepingu artiklite 11.4 ja 11.5 kohaselt vastu võetud ajutisi meetmeid, mis kehtivad käesoleva lepingu jõustumise kuupäeval, kohaldatakse kuni nende loomuliku aegumiseni;

b) kaubanduse vahelepingu 9. peatüki C jao kohaselt vastu võetud kahepoolseid kaitsemeetmeid, mis kehtivad käesoleva lepingu jõustumise kuupäeval, kohaldatakse kuni nende loomuliku aegumiseni;

c) kaubanduse vahelepingu artiklite 21.7 ja 18.17 kohaselt juba algatatud vaidluste lahendamise menetlusi käsitatakse alates käesoleva lepingu jõustumise kuupäevast käesoleva lepingu kohaste vaidlustena ja need jätkuvad kuni nende lõpuleviimiseni ja

d) kaubanduse vahelepingu artiklite 21.7 ja 18.17 kohaselt algatatud vaidluste lahendamise menetluse siduv tulemus jääb lepinguosalistele siduvaks ka pärast käesoleva lepingu jõustumise kuupäeva.

6. Lepinguosalised ei saa algatada käesoleva lepingu alusel vaidluste lahendamise menetlusi küsimustes, mille kohta on koostatud kaubanduse vahelepingu 18. peatüki kohane vahekohtu lõpparuanne ja 21. peatüki kohane vahekohtuotsus.

7. Kaubanduse vahelepingu alusel juba täielikult või osaliselt möödunud üleminekuperioode võetakse arvesse käesoleva lepingu samaväärsete sätetega ette nähtud üleminekuperioodide arvutamisel. Selliseid käesoleva lepingu kohaseid üleminekuperioode arvestatakse alates kaubanduse vahelepingu jõustumise kuupäevast.

Kaubanduse vahelepingu alusel juba täielikult või osaliselt möödunud menetlustähtaegu võetakse arvesse käesoleva lepingu samaväärsete sätetega ette nähtud menetlustähtaegade arvutamisel.

8. Lepinguosalised võivad käesolevat lepingut täiendada, sõlmides erilepinguid käesoleva lepingu kohaldamisalasse kuuluvates koostöövaldkondades. Sellistes erilepingutes võib sätestada, et need moodustavad käesoleva lepinguga reguleeritavate üldiste kahepoolsete suhete lahutamatu osa ja nende suhtes kohaldatakse ühist institutsioonilist raamistikku.

## ARTIKKEL 3.3

### Territoriaalne kohaldamisala

1. Käesolevat lepingut kohaldatakse:

a) nende territooriumide suhtes, kus kohaldatakse Euroopa Liidu lepingut ja Euroopa Liidu toimimise lepingut, neis lepingutes sätestatud tingimustel ning

b) Argentina Vabariigi, Brasiilia Liitvabariigi, Paraguay Vabariigi ja Uruguay Idavabariigi territooriumi suhtes.

2. Käesolevas lepingus sisalduvad viited „territooriumile“ hõlmavad õhuruumi ja territoriaalmerd, nagu on sätestatud ÜRO mereõiguse konventsioonis.

3. Käesolevas lepingus sisalduvaid viiteid „territooriumile“ käsitatakse vastavalt sellele, kui ei ole sõnaselgelt sätestatud teisiti.

4. Mis puutub sätetesse, milles käsitletakse kaupade tariifset sooduskohtlemist, sealhulgas tolli ja kaubanduse lihtsustamist, vastastikust haldusabi tolliküsimustes ja päritolureegleid, ning sellise kohtlemise ajutist peatamist, siis kohaldatakse käesolevat lepingut ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. oktoobri 2013. aasta määruse (EL) nr 952/2013 (millega kehtestatakse liidu tolliseadustik)[1] artiklis 4 määratletud Euroopa Liidu tolliterritooriumi nende piirkondade suhtes, mis ei ole hõlmatud käesoleva artikli punkti 1 alapunktiga a.

[1] ELT L 343, 29.12.2015, lk 1.

II OSA

POLIITILINE DIALOOG JA KOOSTÖÖ

4. PEATÜKK

POLIITILISE DIALOOGI JA RAHVUSVAHELISE KOOSTÖÖ EESMÄRGID

ARTIKKEL 4.1

Poliitilise dialoogi eesmärgid

1. Lepinguosalised lepivad kokku, et käesoleva lepinguga loodava partnerluse oluliseks osaks on poliitikaküsimused ning tugevdavad ja süvendavad lepinguosalistevahelist korrapärast poliitilist dialoogi. Lepinguosalised lepivad kokku poliitilise tegevuskava koostamises, koostöö tegemises ühist huvi pakkuvates valdkondades ja jõupingutuste tegemises oma seisukohtade kooskõlastamiseks, et teha asjakohastel rahvusvahelistel foorumitel ühisalgatusi.

2. Lepinguosalistevahelise poliitilise dialoogiga püütakse:

a) tugevdada sidemeid, et aidata kaasa rahule, stabiilsusele, julgeolekule ja heaolule ning tugevdada strateegilist partnerlust;

b) edendada rahvusvahelist rahu ja julgeolekut, ennetavat diplomaatiat, usaldust suurendavaid meetmeid ja vaidluste rahumeelset lahendamist, sealhulgas väljatöötatavate ühismeetmete kaudu, millega tugevdada ÜRO süsteemi ja mitmepoolsust;

c) tugevdada demokraatiat, õigusriiki ning inimõiguste ja põhivabaduste edendamist ja kaitset;

d) edendada inim- ja sotsiaalset arengut, kinnitades veel kord oma pühendumust kestlikule arengule, nagu seda on väljendatud vastuvõetud kestliku arengu tegevuskavas 2030. Lepinguosalised teevad koostööd kestliku arengu eesmärkide rakendamiseks ja saavutamiseks, tunnistades, et nende laiaulatuslik ja kaugelevaatav olemus nõuab kiireid samme ning tehtud sammude järelmeetmeid ja läbivaatamist;

e) edendada soolist võrdõiguslikkust ning kõigi naiste ja tütarlaste õiguste austamist, rõhutades soolist perspektiivi, ning tegeleda kooskõlas lepinguosaliste siseõigusega seksuaalsel sättumusel põhineva diskrimineerimise ja vägivallaga;

f) aidata kaasa desarmeerimisele ning massihävitusrelvade ja nende kandevahendite leviku tõkestamisele, järgides täielikult lepinguosaliste vastavaid rahvusvahelisi kohustusi ja tagades nende siseriikliku rakendamise;

g) tõhustada koostööd võitluses rassismi, rassilise diskrimineerimise, ksenofoobia ja sellega seotud sallimatuse vastu;

h) töötada välja ühismeetmed, millega tõhustada koostööd võitluses inimkaubanduse, rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise, ebaseadusliku relvakaubanduse, ebaseadusliku uimastikaubanduse ja sellega seotud kuritegude, küberkuritegevuse ja muude rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vormide vastu;

i) edendada ja arendada ühismeetmeid laste seksuaalse väärkohtlemise, sealhulgas laste väärkohtlemist kujutava materjali tootmise ja levitamise väljajuurimiseks ning võitlust reisivate seksuaalkurjategijate vastu;

j) tõhustada koostööd korruptsioonivastases võitluses, selle tõkestamisel, et nende finantssüsteemi ei kasutataks kuritegelikul teel saadud raha pesemiseks ja terrorismi rahastamiseks, ning ebaseadusliku vara tuvastamisel, sissenõudmisel ja tagastamisel;

k) astuda samme karistamatuse vastu kõige raskemate rahvusvahelise õiguse vastaste kuritegude puhul, mis rahvusvahelisele üldsusele tervikuna enim muret tekitavad;

l) tõhustada kooskõlas rahvusvaheliste konventsioonidega, mille osalised Euroopa Liidu liikmesriigid ja lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigid on, asjaomaste ÜRO resolutsioonidega ning lepinguosaliste õigusnormidega koostööd terroriaktide ennetamisel ja nende vastu võitlemisel;

m) vahetada arvamusi ja parandada dialoogi rahvusvaheliste maksuküsimuste, sealhulgas ülemaailmsete standardite ja läbipaistvuse alal;

n) soodustada kummagi piirkondlikku integratsiooni, mis aitab saavutada kestlikku arengut ning konkurentsivõimelist integratsiooni maailmamajandusse;

o) arendada vastastikust mõistmist ja edendada konsensust piirkondadevahelistes ja rahvusvahelistes küsimustes, sealhulgas mitmepoolsetel foorumitel tehtava koostöö ja ühisalgatuste väljatöötamise kaudu;

p) töötada välja ühismeetmed ÜRO süsteemi ja mitmepoolsuse tugevdamiseks, et tulla tulemuslikult, tõhusalt ja aega viitmata toime kõige olulisemate praeguste ja edasiste väljakutsetega;

q) alustada rahvusvahelisel tasandil ulatuslikku poliitilist koordineerimist, et toetada ja tugevdada mitmepoolseid, läbipaistvaid ja demokraatlikke ning paljusid sidusrühmi hõlmavaid interneti haldamise struktuure, kuhu kooskõlas igaühe pädevuse, vastutuse ja suutlikkusega kaasatakse valitsused, erasektor, kodanikuühiskond, rahvusvahelised organisatsioonid, tehnoloogia- ja akadeemilised ringkonnad ning kõik teised asjaomased sidusrühmad;

r) arutada vastastikust huvi pakkuvaid õigus- ja kohtuküsimusi ja

(s) võtta käsile muud küsimused, milles lepinguosalised on kokku leppinud.

ARTIKKEL 4.2

Rahvusvahelise koostöö ja arengu eesmärgid

1. Kinnitades veel kord vajadust tugevdada oma partnerlust, rõhutavad lepinguosalised rahvusvahelise koostöö ja arengu tähtsust ning nõustuvad, et piirkondadevahelise koostöö ja selle mehhanismide peamisi eesmärke on hõlbustada käesoleva lepingu rakendamist.

2. Lepinguosalised viivad koostööprojekte ja ühismeetmeid ellu kõigi olemasolevate ja tulevaste vahendite ja meetodite kaudu ning kõigil kasutatavatel viisidel, sealhulgas kolmepoolse koostöö kaudu. Koostöö võib hõlmata muu hulgas järgmist:

a) edendatakse rahaliste vahendite kaasamise ning muu hulgas toetuste ja laenude võimendamise kaudu investeeringute ja töökohtade loomist, et saavutada tulemusi kestliku arengu vallas;

b) toetatakse koolituskursuste, õpikodade ja seminaride korraldamise ning ekspertide vahetuse, uuringute, ühise teadustegevuse ja heade tavade abil suutlikkuse suurendamist;

c) edendatakse kummaski piirkonnas koostöötegevuse kaudu institutsioonilist oskusteavet;

d) edendatakse arengu rahastamist, kasutades ära kõiki lepinguosalise käsutuses olevaid vahendeid ja muid uuenduslikke rahastamismehhanisme;

e) edendatakse juurdepääsu uuenduslikule tehnoloogiale ning riikide suutlikkuse suurendamist;

f) töötatakse välja meetmeid, millega vähendada vaesust, võidelda nälja vastu ning edendada sotsiaalset kaasatust ja ühtekuuluvust;

g) konsolideeritakse olemasolevaid piirkondlikke koostöövõrgustikke ja -platvorme ning

h) edendatakse lepinguosaliste haldusasutuste ja institutsioonide vahelist koostööd.

3. Lepinguosalised lepivad kokku, et edendavad tihedas koostöös Euroopa Investeerimispanga, Euroopa ja lepingule alla kirjutanud Mercosuri riikide finantseerimisasutuste ning rahvusvaheliste ja piirkondlike finantseerimisasutustega käesoleva lepingu rakendamiseks rahaliste vahendite kaasamist.

ARTIKKEL 4.3

Ressursid

1. Käesoleva lepinguga kehtestatud koostööeesmärkide saavutamisele kaasaaitamiseks kohustuvad lepinguosalised eraldama oma võimaluste piires ja oma kanalite kaudu asjakohased vahendid, sealhulgas rahalised vahendid, ning julgustavad mõlema piirkonna arenguga seotud avaliku ja erasektori finantseerimisasutusi tegema sel eesmärgil aktiivset koostööd.

2. Lepinguosalised julgustavad kooskõlas oma menetluste ja rahastamiskriteeriumitega Euroopa Investeerimispanka ja teisi finantseerimisasutusi jätkama tegevust lepingule alla kirjutanud Mercosuri riikides, vastavalt igaühe õigusnormidele ja ilma et see piiraks nende pädevate asutuste volitusi.

5. PEATÜKK

KOOSTÖÖ DEMOKRAATLIKE PÕHIMÕTETE,
INIMÕIGUSTE, ÕIGUSRIIKLUSE NING
RAHVUSVAHELISE RAHU JA JULGEOLEKU ALAL

ARTIKKEL 5.1

Koostöö demokraatia põhimõtete, inimõiguste ja õigusriikluse alal

1. Lepinguosalised teevad koostööd inimõiguste edendamisel ja kaitsmisel, sealhulgas inimõigusi käsitlevate rahvusvaheliste õigusaktide ratifitseerimisel ja rakendamisel, ning demokraatlike põhimõtete ja õigusriigi tugevdamisel.

2. Selline koostöö võib hõlmata:

a) selliste inimõigusi käsitlevate rahvusvaheliste õigusaktide tulemuslikku rakendamist, mille osalised nad on, ning ÜRO inimõiguste lepingu järelevalveorganite ning ÜRO Inimõiguste Nõukogu erimenetluste ja inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise käigus antud soovituste tulemuslikku rakendamist;

b) inimõiguste integreerimist riiklikusse poliitikasse ja arengukavadesse;

c) demokraatia põhimõtete ja meetodite rakendamise võimekuse tugevdamist;

d) heade tavade vahetamist demokraatia ja inimõiguste riiklike tegevuskavade kohta;

e) teadlikkuse tõstmist ja harimist inimõiguste, demokraatia ja rahukultuuri küsimustes;

f) demokraatlike ja inimõigustega tegelevate institutsioonide ning inimõiguste ja õigusriikluse edendamise ja kaitse õigusliku ja institutsioonilise raamistiku tugevdamist;

g) vastastikust huvi pakkuvate ühisalgatuste väljatöötamist ÜRO asjaomaste inimõigustega seotud institutsioonide ja mitmepoolsete foorumite raames;

h) demokraatia, rahvusvahelise õiguse, sealhulgas inimõiguste, põhivabaduste ja õigusriikluse edendamist, sealhulgas mitmepoolsetel foorumitel;

i) koostööd ja koordineerimist, sealhulgas vajaduse korral kolmandates riikides, seoses demokraatlike põhimõtete, inimõiguste ja õigusriikluse praktilise edendamisega, muu hulgas poliitiliste õiguste ja põhivabaduste vallas, ning rahvusvaheliste standardite kohaste läbipaistvate, usaldusväärsete ja kaasavate valimiste tugevdamist;

j) hea valitsemistava tugevdamist riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil, sealhulgas seoses institutsioonide aruandekohustuse ja läbipaistvusega, toetades kodanike osalemist ja kodanikuühiskonna kaasamist ning võideldes korruptsiooni vastu, ja

k) genotsiidi, inimsusvastaste kuritegude, sõjakuritegude ja muude Rahvusvahelise Kriminaalkohtu jurisdiktsiooni alla kuuluvate kuritegude ennetamist.

ARTIKKEL 5.2

Sooline võrdõiguslikkus ning naised, rahu ja julgeolek

1. Lepinguosalised edendavad soolist võrdõiguslikkust ja kõigi naiste ja tütarlaste võimestamist. Nad tunnistavad, et sooline võrdõiguslikkus ning naiste ja tütarlaste võimestamine on kaasava arengu, demokraatia ja julgeoleku täieliku saavutamise eeltingimus. Lepinguosalised uurivad täiendavaid koostööskeeme ja võimalikku koostoimet vastavate poliitikavaldkondade ja algatuste vahel kooskõlas rahvusvaheliste standardite ja kohustustega, nagu konventsioon naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise kohta (CEDAW), kestliku arengu tegevuskava aastani 2030 ja ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioon 1325 naiste, rahu ja julgeoleku kohta.

2. Koostöö raames võib muu hulgas:

a) edendada soolise aspekti arvestamist;

b) edendada naiste poliitilist osalemist ja juhtivat rolli, naiste juurdepääsu kvaliteetsele haridusele, naiste majandusliku mõjuvõimu suurendamist ja naiste suuremat osalemist tööjõus;

c) tugevdada riiklikke ja piirkondlikke institutsioone, et lahendada ja käsitleda naistevastase vägivallaga seotud probleeme, sealhulgas seksuaalse ja soolise vägivalla ennetamine ja selle eest kaitsmine, uurimise ja vastutusele võtmise mehhanismid, ohvrite toetamine ning naiste ja tütarlaste ohutus- ja julgeolekutingimuste edendamine;

d) tugevdada aktiivselt naiste inimõigusi, sealhulgas vabadust inimõiguste rikkumistest ja igasugusest naistevastasest vägivallast, ning naiste juurdepääsu õigusemõistmisele;

e) toetada ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1325 käsitlevate riiklike tegevuskavade koostamist ja rakendamist ning

f) tõhustada koostööd ÜRO asjaomaste organite ja muude rahvusvaheliste organisatsioonidega.

ARTIKKEL 5.3

Massihävitusrelvad

1. Lepinguosalised tunnistavad 1. juulil 1968 Londonis sõlmitud tuumarelva leviku tõkestamise lepingu olulisust ning tõstavad esile selle kolme sammast, mis on võrdselt tähtsad ja tugevdavad üksteist vastastikku: tuumadesarmeerimine, tuumarelvade leviku tõkestamine ja tuumaenergia rahuotstarbeline kasutamine.

2. Lepinguosalised on seisukohal, et massihävitusrelvade ja nende kandevahendite levik nii riiklikul kui ka mitteriiklikul tasandil on rahvusvahelisele stabiilsusele ja julgeolekule kõige tõsisemaks ohuks. Lepinguosalised lepivad seepärast kokku, et nad teevad koostööd ning annavad oma panuse, et võidelda massihävitusrelvade ja nende kandevahendite leviku vastu, tagades desarmeerimist ja tuumarelva leviku tõkestamist käsitlevate rahvusvaheliste lepingute ja kokkulepete ning muude asjakohaste rahvusvaheliste kohustuste täieliku täitmise ja rakendamise riigisisesel tasandil. Lepinguosalised lepivad kokku, et käesolev punkt on käesoleva lepingu oluline osa.

3. Lepinguosalised lepivad lisaks kokku, et nad teevad koostööd ning annavad oma panuse, et võidelda massihävitusrelvade ja nende kandevahendite leviku vastu järgmisel viisil:

a) astudes samme, et asjakohastele rahvusvahelistele õigusaktidele alla kirjutada ja need ratifitseerida ning vajaduse korral nendega ühineda ja neid täielikult rakendada, ja

b) luues massihävitusrelvadega seotud kaupade transiidi ja ekspordi kontrollimiseks tõhusa riigisisese ekspordikontrollisüsteemi, mida kasutada muu hulgas massihävitusrelvadega seotud kahese kasutusega tehnoloogia lõppkasutuse jälgimiseks, ning kehtestades ekspordikontrolli reeglite rikkumise eest tõhusad karistused.

4. Lepinguosalised seavad sisse korrapärase poliitilise dialoogi eespool nimetatud meetmete toetamiseks ja kindlustamiseks.

ARTIKKEL 5.4

Rahvusvaheliselt muret tekitavad rasked kuriteod ja Rahvusvaheline Kriminaalkohus

1. Lepinguosalised kinnitavad veel kord, et rahvusvahelisele üldsusele muret valmistavad raskeimad kuriteod, nagu Rahvusvahelise Kriminaalkohtu pädevusse kuuluvad kuriteod, ei tohi jääda karistamata ning selliste kuritegude eest süüdistuse esitamisel tuleb kooskõlas vastastikuse täiendavuse põhimõttega kasutada vastavalt vajadusele riikliku ja rahvusvahelise tasandi vahendeid.

2. Olles seisukohal, et tõhus Rahvusvaheline Kriminaalkohus on rahvusvahelise rahu ja õigluse edendamisel oluline saavutus, lepivad lepinguosalised kokku teha koostööd, et edendada 17. juulil 1998 Roomas sõlmitud Rahvusvahelise Kriminaalkohtu Rooma statuudiga (edaspidi „Rooma statuut“) üldist ühinemist, ning sel eesmärgil:

a) jätkata meetmete võtmist Rooma statuudi ja selle muudatuste rakendamiseks ning sellega seotud dokumentide, näiteks 9. septembril 2002 New Yorgis vastu võetud Rahvusvahelise Kriminaalkohtu privileegide ja immuniteetide kokkuleppe ratifitseerimiseks ja rakendamiseks;

b) jagada vajaduse korral kogemusi Rooma statuudi tõhusaks rakendamiseks vajalike riigisiseste õigusaktide vastuvõtmisel ja

c) võtta meetmeid Rooma statuudi terviklikkuse tagamiseks.

ARTIKKEL 5.5

Väike- ja kergrelvad ning muud tavarelvad

1. Lepinguosalised lubavad teha koostööd ning tagada rahvusvahelise tavarelvakaubanduse reguleerimiseks ja reguleerimise parandamiseks tehtavate jõupingutuste kooskõlastatus ja vastastikune täiendavus ning otsida selliste jõupingutuste võimalikku koostoimet, et ennetada ja tõkestada üleilmsel, piirkondlikul ja sellest madalamal tasandil ebaseaduslikku relvakaubandust ja see likvideerida.

2. Seoses ülemaailmse tasandiga rõhutavad lepinguosalised 2. aprillil 2013 New Yorgis vastu võetud relvakaubanduslepinguga (edaspidi „ATT“) antud ainulaadset raamistikku, millega saavutada tavarelvatarnete riiklike kontrollisüsteemide vaheline koostöö ja vastastikune täiendavus, sealhulgas selle sätteid koostöö ja abi kohta. Samuti lepivad nad kokku, et oluline on edendada relvakaubanduslepingu ülemaailmset kohaldamist ja täielikku rakendamist kõigis ÜRO liikmesriikides.

3. Lepinguosalised tunnistavad, et väike- ja kergrelvade ebaseaduslikul tootmisel, vahendamisel ja ringlusel ning nende ülemäärasel kuhjumisel ja kontrollimatul levikul on paljudes maailma piirkondades mitmesugused humanitaar- ja sotsiaal-majanduslikud tagajärjed ning need kujutavad endast üksikisiku, kohalikul, riiklikul, piirkondlikul ja rahvusvahelisel tasandil suurt ohtu rahule, leppimisele, ohutusele, julgeolekule, stabiilsusele ja kestlikule arengule.

4. Lepinguosalised nõustuvad järgima ja täielikult täitma kehtivatest rahvusvahelistest lepingutest ja ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonidest tulenevat kohustust tõkestada väike- ja kergrelvade ning nende laskemoonaga ebaseaduslikku kauplemist, samuti oma kohustusi, mis tulenevad muudest kõnealuses valdkonnas kehtivatest rahvusvahelistest õigusaktidest, näiteks ÜRO tegevusprogrammist väike- ja kergrelvade ebaseadusliku kaubanduse kõigi aspektide ennetamise, tõkestamise ja likvideerimise kohta.

5. Lepinguosalised peavad tähtsaks riiklikke kontrollisüsteeme, mida kasutatakse tavarelvade vahendamise suhtes kooskõlas kehtivate rahvusvaheliste standarditega. Lepinguosalised on leppinud kokku teha sellist kontrolli vastutustundlikul viisil, kuna see aitab tagada rahvusvahelist ja piirkondlikku rahu, julgeolekut ja stabiilsust, vähendada inimkannatusi ning hoida ära tavarelvade kõrvalesuunamist.

ARTIKKEL 5.6

Koostöö terrorismivastase võitluse vallas

1. Lepinguosalised kinnitavad veel kord oma pühendumust võitlusele terrorismi kõigi vormide ja ilmingute vastu kooskõlas rahvusvahelise õiguse, inimõigustealase õiguse ja rahvusvahelise humanitaarõigusega, asjaomaste ÜRO resolutsioonidega ja oma vastavate õigusaktidega.

2. Lepinguosalised lepivad kokku teha koostööd ning asuda kooskõlas ÜRO õigusaktidega, mille osalised nad on, ennetama ja kriminaliseerima ühise huvi olemasolul kõiki terroriakte ja nende vastu võitlema.

3. Lepinguosalised lepivad kokku, et kooskõlas ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonidega 1373 (2001) ja 1624 (2005) ei paku nad abi ega varjupaika ühtegi liiki terroristliku tegevuse toimepanijatele, tegevusele kihutajatele ega ühelegi muule terroristlikus tegevuses osalejale. Muu hulgas teevad lepinguosalised koostööd:

a) ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonide 1267 (1999), 1373 (2001), 1624 (2005), 1904 (2009), 2178 (2014), 2253 (2015), 2322 (2016) ja 2331 (2016) ning muude asjakohaste ÜRO resolutsioonide ning rahvusvaheliste ja piirkondlike konventsioonide ja instrumentide täieliku rakendamise raames;

b) edendades ÜRO liikmesriikide vahelist koostööd ÜRO ülemaailmse terrorismivastase võitluse strateegia tõhusaks rakendamiseks;

c) vahetades kogemusi ja häid tavasid inimõiguste kaitse, humanitaarõiguse ja terrorismivastast võitlust reguleeriva rahvusvahelise õiguse vallas;

d) vahetades arvamusi terrorismivastaseks võitluseks kasutatavate vahendite ja meetodite kohta, mille seas on koostöö tehnilistes valdkondades ja koolitus, ning vahetades kogemusi ja häid tavasid terrorismini viiva vägivaldse äärmusluse ennetamisel, eelkõige ÜRO ülemaailmse terrorismivastase võitluse strateegia terrorismi ennetamist käsitleva I ja IV jao rakendamise raames, ja

e) tegeledes struktuursete põhjustega, mis terrorismi ja vägivaldset ekstremismi tekitavad.

ARTIKKEL 5.7

Koostöö rahu kindlustamisel ja rahuvalves

1. Lepinguosalised kinnitavad veel kord oma kindlat tahet teha ÜRO egiidi all koostööd rahvusvahelise rahu ja julgeoleku edendamiseks.

2. ÜRO raames toimuva rahu kindlustamise ja rahuvalve suhtes alustavad lepinguosalised rahu- ja julgeolekualast dialoogi, et käivitada koostöö muu hulgas suutlikkuse suurendamisel ja parimate tavade vahetamisel.

ARTIKKEL 5.8

Humanitaarabi ja katastroofiohu juhtimine

1. Lepinguosalised kinnitavad veel kord oma pühendumust ÜRO katastroofiohu vähendamise ja katastroofidele reageerimise raamistikule ning lepivad kokku pidada haavatavuse ja ohtude vähendamist ning kerksuse edendamist prioriteediks.

2. Lõikes 1 sätestatud eesmärkidel uurivad lepinguosalised võimalusi koordineerida humanitaarabi ja katastroofidele reageerimise meetmeid.

ARTIKKEL 5.9

Koostöö mitmepoolsetel, piirkondlikel ja rahvusvahelistel foorumitel ja organisatsioonides

1. Lepinguosalised kinnitavad veel kord oma pühendumust ÜRO põhikirja põhimõtetele. Lepinguosalised on ühiselt pühendunud mitmepoolsusele ja jõupingutustele parandada piirkondlike ja rahvusvaheliste foorumite ja organisatsioonide, nagu ÜRO ja selle spetsialiseeritud organisatsioonide ja asutuste ning muude mitmepoolsete foorumite tõhusust.

2. Lepinguosalised kasutavad mitmepoolsetel foorumitel tõhusaid konsulteerimismehhanisme. ÜRO tasandil loovad lepinguosalised vajaduse korral ÜRO Peaassambleel ja ÜRO büroodes asjakohased konsultatsioonimehhanismid, kui lepinguosalised sedasi kokku lepivad.

ARTIKKEL 5.10

Küberturvalisus ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogia

Lepinguosalised tunnistavad küberturvalisuse valdkonnas koostöö ja arvamustevahetuse tähtsust, muu hulgas seoses info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamisega rahvusvahelise rahu ja julgeoleku tagamisel, sealhulgas riikide vastutustundlikku käitumist reguleerivate normide, eeskirjade ja põhimõtete, info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat käsitleva kehtiva rahvusvahelise õiguse järgimise ning usaldust suurendavate meetmete väljatöötamise ja suutlikkuse suurendamise küsimustes.

ARTIKKEL 5.11

Küberkuritegevus

1. Lepinguosalised tunnistavad, et küberkuritegevusest on saamas laialt levinud ülemaailmne probleem, millele tuleb reageerida mitmepoolsel, piirkondlikul ja riiklikul tasandil. Lepinguosalised tugevdavad küberkuritegevuse ennetamiseks ja selle vastu võitlemiseks tehtavat koostööd, vahetades teavet ning tehes kooskõlas oma õigusraamistike ja õigusaktidega ja asjakohaste rahvusvaheliste küberkuritegevusealaste õigusaktidega praktilist koostööd. Lepinguosalised püüavad vajaduse korral teha koostööd, et töötada välja tõhusad õigusaktid, poliitika ja tavad, mille abil ennetada küberkuritegevust ja võidelda küberkuritegevuse vastu kõikjal, kus seda esineb.

2. Lepinguosalised vahetavad oma õigusraamistiku piires asjakohasel juhul teavet muu hulgas küberkuritegude uurijate hariduse, küberkuritegude uurimise korraldamise ja digitaalkriminalistika vallas.

## 6. PEATÜKK

## KOOSTÖÖ ÕIGUSE, VABADUSE JA TURVALISUSE VALDKONNAS

### ARTIKKEL 6.1

### Ränne ja pagulaste rahvusvaheline kaitse

1. Lepinguosalised kinnitavad veel kord, kui tähtsaks nad peavad tulemuslikku tegelemist rändevoogudega, ning lepivad kokku tugevdada rändeküsimustes tehtavat koostööd, lähtudes riikliku suveräänsuse põhimõttest, jagatud vastutusest ja seonduvatest küsimustest, nagu rändajate võimalik majanduslik, sotsiaalne ja kultuuriline panus päritolu-, transiidi- ja sihtriikides.

2. Lepinguosalised keskenduvad eelkõige järgmisele:

a) ränne algpõhjused;

b) kodanike liikumise hõlbustamine nende territooriumide vahel kooskõlas kohaldatava õiguse ja vastavate pädevustega;

c) kõigi rändajate ja nende perekondade inimõiguste täielik austamine ning rassismi- ja ksenofoobiavastased meetmed;

d) soolise perspektiivi süvalaiendamine rände valdkonnas;

e) perekondade taasühinemine kooskõlas kohaldatava õigusega, sealhulgas rahvusvahelise inimõigustealase õigusega;

f) kahe piirkonna vaheline koostöö rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise ja inimkaubanduse, eelkõige laste ja haavatavas olukorras olevate isikute, sealhulgas ohustatud naistega kaubitsemise ennetamiseks ja selle vastu võitlemiseks ning ohvrite kaitseks kooskõlas 15. novembril 2000. aastal New Yorgis vastu võetud rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise konventsiooniga ja selle inimkaubandust ja rändajate ebaseaduslikku üle piiri toimetamist käsitlevate lisaprotokollidega;

g) korrapärane teabevahetus rändajate suhtes kohaldatavate õiguslike ja haldusmeetmete ning rändealaste kogemuste kohta;

h) pagulaste ja varjupaigataotlejate kaitset käsitlevate asjakohaste rahvusvaheliste õigusaktide rakendamisest tulenevad küsimused;

i) piirkondliku tasandi koostöövõimaluste uurimine pagulaste vabatahtliku ümberasustamise ja muude humanitaarsetel põhjustel vastuvõtmise vormide vallas, et aidata leida kollektiivseid lahendusi kõikjal maailmas kasvavatele suurtele pagulasvoogudele, ja

j) kahe piirkonna vaheline koostöö ebaseadusliku rände ennetamiseks.

3. Lepinguosalised teevad koostööd, et tagada turvaline, korrakohane ja seaduslik ränne, võtta tagasi oma kodanikud, kes viibivad ebaseaduslikult teise lepinguosalise territooriumil, ning võidelda inimkaubanduse ja rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise vastu. Samuti teevad nad koostööd teabe vahetamisel ning jagavad rändega seotud andmeid ja statistikat.

4. Iga ELi liikmesriik ja iga lepingule alla kirjutanud Mercosuri riik võtab taotluse korral tagasi oma kodanikud, kes viibivad ebaseaduslikult teise lepinguosalise territooriumil. Selleks nähakse ette asjakohased reisidokumendid, mis tagavad tegeliku tagasipöördumise. Lepinguosalised tagavad nende territooriumil viibivatele ebaseaduslikele rändajatele turvalise ja väärika kohtlemise. Samuti tagatakse isikutele, kelle suhtes on kehtestatud sissesõidukeeld, tagasisaatmine inimlikel, väärikatel ja õiglastel tingimustel kooskõlas kohaldatava õigusega, sealhulgas selles sätestatud õiguskaitsevahenditega.

5. Ühe lepinguosalise taotlusel püüavad lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigid igaüks eraldi ning EL või mõni liikmesriikidest igaüks eraldi pidada läbirääkimisi ja sõlmida erilepinguid, et veelgi hõlbustada koostööd pädevate asutuste vahel teise lepinguosalise territooriumil ebaseaduslikult viibivate ja seetõttu tagasivõetavate kodanike tuvastamiseks ja dokumenteerimiseks. Sellised lepingud hakkavad käsitlema ka selliste isikute tagasivõtmist, kes ei ole nende kodanikud, kuid kellel on ühe lepinguosalise väljastatud kehtiv elamisluba või kes on sisenenud ühe lepinguosalise territooriumile otse teise lepinguosalise territooriumilt.

6. Lepinguosalised edendavad pagulaste rahvusvahelist kaitset käsitlevate riigisiseste õigusaktide ja tavade väljatöötamist ja rakendamist, et täita 28. juulil 1951 Genfis sõlmitud ÜRO pagulasseisundi konventsiooni ja selle 1967. aasta protokolli sätteid ning muid asjakohaseid piirkondlikke ja rahvusvahelisi õigusakte, tagades tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtte järgimise. Lepinguosalised keskenduvad muu hulgas piirkondliku tasandi koostöövõimaluste uurimisele pagulaste vabatahtliku ümberasustamise ja muude humanitaarsetel põhjustel vastuvõtmise vormide vallas, et aidata leida kollektiivseid lahendusi üle maailma kasvavatele suurtele pagulasvoogudele.

ARTIKKEL 6.2

Õiguskoostöö

1. Lepinguosalised lepivad kokku arendada õigusalast koostööd tsiviilasjades, eelkõige seoses läbirääkimistega tsiviilasjades tehtavat õigusalast koostööd käsitlevate mitmepoolsete konventsioonide, sealhulgas rahvusvahelise õigusalase koostöö ja kohtuvaidluste ning laste kaitse valdkonnas kehtestatud Haagi rahvusvahelise eraõiguse konverentsi konventsioonide üle, ning need konventsioonid ratifitseerida ja rakendada.

2. Lepinguosalised lepivad kokku kriminaalasjades tehtava õigusalase koostöö tugevdamises, tuginedes ÜRO ning rahvusvaheliste ja piirkondlike organisatsioonide, nagu Euroopa Nõukogu ja Ameerika Riikide Organisatsiooni asjakohastele standarditele, eelkõige vastastikuse õigusabi andmise ning vangide väljaandmise ja üleandmise valdkonnas.

ARTIKKEL 6.3

Koostöö ülemaailmse uimastiprobleemiga võitlemisel

1. Lepinguosalised teevad koostööd, tuginedes ühise ja jagatud vastutuse põhimõttele, et tagada tasakaalustatud ja integreeritud lähenemisviis ülemaailmse uimastiprobleemi kõigi aspektide, sealhulgas selliste probleemide nagu uute psühhoaktiivsete ainete käsitlemiseks. Selle kohaselt püütakse uimastipoliitika ja -meetmetega tugevdada asutusi, vähendada ebaseaduslike uimastite pakkumist, salakaubavedu ja nõudlust, tagada toimetulek uimastite kuritarvitamise tagajärgedega tervisele ja ühiskonnale, vähendades tekkivaid kahjusid, ning tulemuslikumalt ära hoida keemiliste lähteainete ümbersuunamist narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ebaseaduslikuks valmistamiseks.

2. Lepinguosalised lepivad kokku lõikes 1 nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikes koostöömeetodites. Meetmed põhinevad ühiselt kokkulepitud põhimõtetel, mis lähtuvad eelkõige kolmest ÜRO uimastikontrolli konventsioonist, mis on vastu võetud vastavalt 1961., 1971. ja 1988. aastal, ning 19. aprillil 2016 New Yorgis ÜRO Peaassamblee ülemaailmse narkoprobleemi eriistungil vastu võetud lõppdokumendist.

3. Lepinguosalised lepivad kokku, et toetavad ja soodustavad ülemaailmse uimastiprobleemi lahendamiseks poliitika ja meetmete väljatöötamist.

## ARTIKKEL 6.4

### Koostöö võitluses korruptsiooni ja rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu ning rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisel

1. Kooskõlas oma sisemiste õigusnormidega ning kohaldatavate kahepoolsete ja rahvusvaheliste õigusaktidega, nagu 15. detsembril 2000 New Yorgis vastu võetud ÜRO rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise konventsioon ja selle protokollid ning 31. oktoobril 2003. aastal New Yorgis vastu võetud ÜRO korruptsioonivastane konventsioon, tugevdavad lepinguosalised koostööd rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse ja korruptsiooni vastu võitlemisel, sealhulgas ennetus- ja uurimistegevuses, õigusrikkujate vastutusele võtmises ja vastastikku õigusabi andmisel.

2. Lepinguosalised lepivad kooskõlas rahapesuvastase töökonna soovitustega ja Ladina-Ameerika rahapesuvastase töökonna (edaspidi „GAFILAT“) tööd arvesse võttes kokku vajaduses teha jõupingutusi, et hoida tulemuslikult ära finantseerimisasutuste ning teatavate finantssektoriväliste ettevõtete ja ametikohtade kasutamine terrorismi rahastamiseks ja kuritegelikust tegevusest saadud raha pesemiseks, sealhulgas ebaseaduslikust uimastikaubandusest, inimkaubandusest, eriti laste, ohustatud naiste ja muude haavatavas olukorras olevate isikutega kauplemisest, relvakaubandusest ja korruptsioonist saadud raha pesemiseks, ning võidelda selle vastu.

3. Lepinguosalised lepivad kokku teha koostööd rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamiseks ja ennetamiseks ning rahapesuvastase töökonna soovituste tõhusa ja täieliku rakendamise tagamiseks, võttes arvesse GAFILATi tööd. Sellise koostöö hulka kuuluvad muu hulgas kuritegelikust tegevusest saadud tulu ja rahaliste vahendite jälitamine, tuvastamine, arestimine, konfiskeerimine, tagasivõitmine ja tagastamine.

4. Lõikes 3 osutatud koostöö võimaldab lepinguosaliste õigusnormide raames ning kooskõlas rahapesu ja terrorismi rahastamise ennetamise ja tõkestamise rahvusvaheliste standarditega vahetada asjakohast teavet, järgides rahapesuvastase töökonna soovitusi ja võttes arvesse GAFILATi tööd.

5. Lepinguosalised lepivad kokku, et võtavad oma õigusnormide ning kohaldatavate kahepoolsete ja rahvusvaheliste õigusaktide raames ja nendega kooskõlas meetmeid, millega toetada kuritegelikust tegevusest saadud tulu tuvastamist, jälitamist, külmutamist, arestimist ja konfiskeerimist.

ARTIKKEL 6.5

Isikuandmed

1. Lepinguosalised tunnistavad eraelu puutumatuse ja andmekaitse, sealhulgas isikuandmete turvalisuse kui põhiõiguste edendamise ja kaitsmise tähtsust, kuna need on põhialus, millele tugineb tarbijate usaldus digimajanduse vastu, ning kaubavahetuse ja õiguskaitsealase koostöö arendamise oluline element.

2. Lepinguosalised teevad koostööd, et tagada lõikes 1 osutatud õiguste tõhus kaitse, sealhulgas seoses terrorismi ja muude rahvusvaheliste kuritegude ennetamise ja nende vastu võitlemisega. Kahe- ja mitmepoolses koostöös võetakse vajaduse korral arvesse olemasolevaid rahvusvahelisi kohustusi ja lepinguosaliste vastavaid õigusnorme. See võib hõlmata suutlikkuse suurendamist, tehnilist abi ning teabe ja eksperditeadmiste vahetamist.

ARTIKKEL 6.6

Konsulaarkaitse

1. Iga lepingule alla kirjutanud Mercosuri riik on nõus, et tema territooriumil esindatud ELi liikmesriikide diplomaatilised ja konsulaarasutused pakuvad oma liikmesriigi kodanikega samadel tingimustel kaitset ka selliste ELi liikmesriikide kodanikele, kellel ei ole tema territooriumil alalist esindust, mis asjaomasel juhul konsulaarkaitset pakuks.

2. Iga ELi liikmesriik on nõus, et tema territooriumil esindatud lepingule alla kirjutanud Mercosuri liikmesriikide diplomaatilised ja konsulaarasutused pakuvad kaitset ka selliste lepingule alla kirjutanud Mercosuri riikide kodanikele, kellel ei ole tema territooriumil alalist esindust, mis asjaomasel juhul konsulaarkaitset pakuks.

## 7. PEATÜKK

## KOOSTÖÖ KESTLIKU ARENGU VALDKONNAS

### ARTIKKEL 7.1

### Eesmärgid ja töömeetodid

1. Lepinguosalised kinnitavad veel kord lubadust edendada kestlikku ja kaasavat majandusarengut, lähtudes 1992. aastal ÜRO keskkonna- ja arengukonverentsil vastu võetud Rio keskkonna- ja arengudeklaratsioonis (edaspidi „1992. aasta Rio keskkonna- ja arengudeklaratsioon“) esitatud põhimõtetest, mis on väljendatud ka ÜRO 2012. aasta kestliku arengu konverentsi lõppdokumendis, mis on lisatud ÜRO Peaassamblee 27. juuli 2012. aasta resolutsioonile 66/288 „Soovitud tulevikuvisioon“ (edaspidi „ÜRO 2012. aasta kestliku arengu konverentsi lõppdokument „Soovitud tulevikuvisioon““), ja kestliku arengu tegevuskavas 2030. Lepinguosalised teevad selles raamistikus koostööd kestliku arengu eesmärkide rakendamiseks ja saavutamiseks, tunnistades, et nende laiaulatuslik ja kaugelevaatav olemus nõuab kiiret tegutsemist.

2. Lepinguosalised tunnistavad kestliku arengu eesmärkide saavutamisega seotud probleemide lahendamisel dialoogi ja koostöö tähtsust ning tunnistavad ka seda, kui oluline on kaasata rahvusvahelisse koostöösse eri sidusrühmi, sealhulgas erasektor ja kodanikuühiskond.

3. Lepinguosalised töötavad selle nimel, et tugevdada majanduskasvu viisil, mis vähendab ebavõrdsust ja järgib kestliku arengu põhimõtteid.

4. Lepinguosalised peaksid edendama kestlikke tarbimis- ja tootmismudeleid ning suurendama teadlikkust keskkonnakahju majanduslikest ja sotsiaalsetest kuludest ning sellega seotud mõjust inimeste heaolule.

5. Lepinguosalised edendavad kestvat arengut dialoogi, heade tavade jagamise, hea valitsemistava ja usaldusväärse finantsjuhtimise abil.

6. Lepinguosaliste ühine eesmärk on kaotada vaesus ja edendada kaasavat majandusarengut ning nad teevad kõikjal, kus võimalik, koostööd selle eesmärgi saavutamiseks.

7. Lepinguosalised teevad koostööd, et täiustada kestliku arengu tegevuskava 2030 rakendamist ja järelmeetmete metoodikat ning kodanikele esitatavaid ülevaateid kestliku arengu tegevuskava 2030 seirel saadud tulemuste rakendamise kohta, samuti koostöömeetmete hindamist, sealhulgas kvalitatiivseid ja kvantitatiivseid andmeid, võttes arvesse kohapealset mõju.

8. Tunnistades, et sooline võrdõiguslikkus ning naiste ja tütarlaste võimestamine on kestliku arengu jaoks väga olulised, uurivad lepinguosalised täiendavaid koostöövõimalusi.

9. Lepinguosalised edendavad lõunariikide ja kolmepoolse koostöö struktuure. Selline koostöö hõlmab ühisalgatusi kolmandate riikidega, et toetada omavahelises koostöös kestliku arengu tegevuskava 2030 mitmetasandiliste strateegiate ning muude asjakohaste tulevaste kahe piirkonna ja rahvusvaheliste kestliku arengu lepingute väljatöötamist ja rakendamist.

10. Lepinguosalised mõistavad kestliku arengu eesmärkide laiapindsust. Sellega seoses peaksid lepinguosalised soodustama uuenduslikke, mitmeid eri sidusrühmi hõlmavaid partnerlusi, millega edendada ja rakendada rahvusvahelisi arengualgatusi. Need partnerlused võivad hõlmata erasektorit, kodanikuühiskonnaorganisatsioone, heategevusorganisatsioone ning kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi.

11. Lepinguosalised tunnistavad, kui oluline on terviklik lähenemisviis sotsiaalsele arengule, mis peab käima käsikäes majandusarengu ja keskkonnakestlikkusega. Nad peavad esmatähtsaks täieliku tööhõive, sotsiaalse kaasatuse ja ühtekuuluvuse ning kodanikuühiskonna osalemise edendamist. Kooskõlas kestliku arengu 8. eesmärgiga edendavad nad kõigi jaoks inimväärset tööd, nagu on sätestatud Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (edaspidi „ILO“) deklaratsioonis sotsiaalse õigluse ja õiglase globaliseerumise kohta, mille Rahvusvaheline Töökonverents võttis vastu 10. juunil 2008 Genfis toimunud 97. istungjärgul (edaspidi „ILO deklaratsioon sotsiaalse õigluse ja õiglase globaliseerumise kohta“).

ARTIKKEL 7.2

ELi-Mercosuri lepingu rakendamine ja kahepoolne koostöö

1. Käesoleva lepingu sätted ei mõjuta 1995. aasta piirkondadevahelise koostöö raamlepingu kohaste programmide, projektide ja tegevuste rakendamist ega käimasolevat ja edaspidist kahepoolset koostööd, mis on välja töötatud kahepoolsete programmitöö vahendite, näiteks sihtprogrammide või muude asjakohaste vahendite alusel.

2. Koostöö toimub kooskõlas asjakohaste rahvusvaheliselt kokkulepitud põhimõtete ja poliitikaga, mida mõlemad lepinguosalised on kohustunud järgima, ning kooskõlas ühelt poolt ELi ning teiselt poolt Mercosuri ja lepingule alla kirjutanud Mercosuri riikide asjakohase õigusraamistikuga.

ARTIKKEL 7.3

Lihtsustamise kord

Lepinguosalised tagavad vajaduse korral tolli- ja maksuvabastused ning viisavõimalused, mis on vajalikud lepingu käesoleva osa ja koostööprotokolli alusel kokku lepitud koostööalgatuste rakendamiseks.

ARTIKKEL 7.4

Koostöö avaliku halduse valdkonnas

Lepinguosalised alustavad koostööd ja dialoogi, et määrata kindlaks meetmed, millega arendada avaliku poliitika kujundamise, tulemusliku rakendamise ja hindamise suutlikkust. Sellega seoses teevad lepinguosalised koostööd avaliku halduse ja institutsioonidega seotud küsimustes, et tugevdada institutsioonilist suutlikkust, edendades sealjuures oskusteabe siiret ja valitsustöötajate koolitamist, parandades haldusasutuste juhtimisprotsesse ning hõlbustades reguleerivate raamistike ajakohastamist, mis on vajalik käesoleva lepingu tõhusa rakendamise seisukohast.

ARTIKKEL 7.5

Keskkond

1. Keskkonnaalase koostöö eesmärgiks peaks olema aidata kaasa loodusvarade kaitsele, säilitamisele ja kestlikule kasutamisele ning kestliku arengu edendamisele selle kolme eri mõõtme ehk majandusliku, sotsiaalse ja keskkonnaalase arengu koordineerimise, integreerimise ja vastastikmõju arvestamise kaudu, lähtudes 1992. aasta Rio keskkonna- ja arengudeklaratsioonis esitatud põhimõtetest, mis on väljendatud ka ÜRO 2012. aasta kestliku arengu konverentsi lõppdokumendis „Soovitud tulevikuvisioon“ ja kestliku arengu tegevuskavas 2030, ning võttes arvesse riikide erinevaid olusid, suutlikkust ja arengutaset, samuti riikide poliitikat ja prioriteete.

2. Keskkonnaalane koostöö peaks keskenduma eelkõige järgmisele:

a) teabe, tehniliste eksperditeadmiste, keskkonnatavade ning loodusvarade kaitset, säilitamist, taastamist ja kestlikku kasutamist ning kestlikku arengut edendavate programmide, projektide ja õigusnormide rakendamisega saadud kogemuste vahetamine, eelkõige seoses kohaldatavate õigusaktide, rahvusvaheliste kohustuste ja eesmärkidega;

b) mitmepoolsete keskkonnalepingute ja ÜRO Keskkonnaassamblee tulemuste rakendamine ning keskkonnaeesmärkide edendamine;

c) keskkonnakaalutluste süvalaiendamine kõigisse koostöövaldkondadesse;

d) elurikkuse kaitse ja kestlik kasutamine ning geneetiliste ressursside kasutamisest saadavate igas vormis hüvede õiglane ja erapooletu jaotamine koos riigisiseste õigusaktide kohase asjakohase juurdepääsuga sellistele ressurssidele, samuti koostöö vee, kemikaalide ja jäätmete valdkonnas ning muudes vastastikku kokkulepitud prioriteetsetes valdkondades;

e) koostöö ja innustustegevus keskkonnahoidliku tehnoloogia arendamisel, levitamisel ja kasutuse laiendamisel ning sellise tehnoloogia siirdamisel arengumaadesse soodsatel tingimustel, sealhulgas soodus- ja eelistingimustel, nagu vastastikku kokku lepitakse;

f) rakendusvahendite kättesaadavuse parandamine arengumaades, et võimaldada neil koostada täiemahulised riiklikud kestliku arengu strateegiad, tunnistades, et selliste strateegiate laiahaardelisus ja kaugelevaatavus nõuavad kiiret tegutsemist, ning hõlbustades vajaduse korral sidusrühmade osalemist. Käesoleva lepingu alusel peaks keskkonnaalane koostöö hõlmama ka keskkonnahoidliku taristu arendamist.

ARTIKKEL 7.6

Kestlik linnaareng

1. Lepinguosalised tunnistavad kestliku linnaarengu edendamise poliitika tähtsust ning vajadust aidata tõhusalt rakendada ÜRO elamumajanduse ja kestliku linnaarengu konverentsil (HABITAT III) vastu võetud uut linnade tegevuskava ning kestliku linnaarengu seisukohast olulisi kestliku arengu tegevuskava 2030 aspekte.

2. Lepinguosalised edendavad koostööd ja partnerlust, millesse kaasatakse kõik linnade kestliku arengu poliitika ja praktikaga seotud peamised osalejad, keskendudes muu hulgas linnaprobleemide integreeritud ja tervikliku käsitlemise viisidele.

3. Lepinguosalised edendavad teadmiste jagamist ja kogemuste vahetamist muu hulgas katastroofiohu vähendamise ja ohjamise poliitika vallas, et tugevdada linnade ja asulate kerksust. Lepinguosalised teevad seda muu hulgas kvaliteetse taristu arendamise ja ruumilise planeerimise ning linnaarenduskavade rakendamise kaudu. Nendes kavades tuleks käsitleda peamisi teemasid, nagu taastuvate energiaallikate tõhus kasutamine ja kaasatus linnapiirkondades, võttes arvesse linnastumise erinevaid tasemeid maailma lõunapoolsetes riikides, ning linnaarendusprojektide rahastamismehhanisme kohalikul, riiklikul ja piirkondlikul tasandil.

4. Selleks lubavad lepinguosalised, kui see on asjakohane, laiendada piirkondlikul ja rahvusvahelisel tasandil linnadevahelise detsentraliseeritud koostöö võimalusi, et parandada linnaprobleemidele kestlike lahenduste otsimisel saadud kogemuste ja välja kujunenud tavade vahetamise teel ning üksteise kogemustest õppides linnade juhtimist ja suurendada linnade suutlikkust.

ARTIKKEL 7.7

Kliimamuutused

1. Lepinguosalised tunnistavad, et ülemaailmne kliimamuutuste oht nõuab arenenud riikide jätkuval juhtimisel kõigi riikide võimalikult ulatuslikku koostööd, mis võimaldaks vähendada ülemaailmseid kasvuhoonegaaside heitkoguseid ja kohaneda kliimamuutuste kahjulike mõjudega viisil, mis ei ohusta toiduainete tootmist. Lepinguosalised kinnitavad veel kord oma pühendumust 9. mail 1992 New Yorgis sõlmitud ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni alusel vastu võetud Pariisi kokkuleppe rakendamisele, juhindudes võrdse kohtlemise ning riikide ühise, kuid diferentseeritud vastutuse ja vastava suutlikkuse põhimõttest riigiti erineva olukorra valguses.

2. Lepinguosalised teevad kaubandusega seotud kliimamuutuste küsimustes kahepoolsel ja piirkondlikul tasandil ning asjakohastel rahvusvahelistel foorumitel vajaduse korral koostööd. Tunnistades sellega seoses kaubanduse osatähtsust kliimamuutustega seotud kiireloomulisele ohule reageerimisel, jääb lepinguosaline heas usus ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni ja selle Pariisi kokkuleppe[1] osaliseks.

3. Lepinguosalised lepivad kokku, et lõike 2 teine lause on käesoleva lepingu oluline osa.

[1] Kui lepinguosalised ei lepi kokku teisiti, ei hõlma käesolevas dokumendis nimetatud rahvusvahelised õigusaktid nende muudatusi ega nende jätkulepinguid ega otsuseid, tõlgendusi ega õigusakte, mille võtavad vastu selliseid dokumente haldavad organid.

4. Ükski käesoleva artikli säte ei piira lepinguosalise õigust kasutada vaidluste lahendamise korda, mis on ette nähtud mõne muu rahvusvahelise lepinguga, mille osalised lepinguosalised on, sealhulgas WTO lepinguga.

5. Oma pädevuse piires ning ÜRO kliimamuutuste raamkonventsioonile ja Pariisi kokkuleppele tuginedes peaksid lepinguosalised tõhustama koostööd ja poliitilist dialoogi, et edendada vastavalt oma kohustustele ja suutlikkusele üleminekut vähese kasvuhoonegaaside heitega arengule, ning vahetama teavet ja kogemusi muu hulgas järgmistes küsimustes:

a) kliimamuutuste vastane võitlus, mis toetub võrdsetele võimalustele ja teaduslikele tõenditele ja mille puhul igaüks rakendab eelkõige oma riiklikke eesmärke, ent kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise meetmete valdkonnas tehakse Pariisi kokkuleppe tõhusaks rakendamiseks täiendavat koostööd;

b) avaliku ja erasektori partnerluste tõhustamine nii, et need aitaksid tulemuslikult võidelda kliimamuutuste vastu ja kohaneda nende ebasoodsa mõjuga;

c) tehnoloogiauuringute, -arenduse, levitamise, kasutuselevõtu ja -siirde alase koostöö edendamine, et parandada kerksust kliimamuutuste suhtes ja vähendada kasvuhoonegaaside heidet, sealhulgas ettevõtlusteemaliste dialoogide kaudu;

d) kasvuhoonegaaside heite seire, aruandlus ja kontrollimine ning leevendus- ja kohanemisprogrammide väljatöötamine ja rakendamine;

e) Pariisi kokkuleppe rakendamine ja vähese kasvuhoonegaaside heitega arengu jaoks tingimuste loomine, mille käigus suurendatakse kooskõlas Pariisi kokkuleppe artikliga 2 võimet kohaneda kliimamuutuste ebasoodsa mõjuga ja parandatakse kerksust kliima muutumise suhtes viisil, mis ei ohusta toidutootmist;

f) Pariisi kokkuleppe tegevuse ja toetuse läbipaistvusraamistiku kiire väljatöötamise tagamine, sealhulgas poliitiline dialoog ja koostöö vastastikku kokku lepitud prioriteetsetes valdkondades;

g) Pariisi kokkuleppe raames riigisisese kliimapoliitika ja riigisiseste kliimaprogrammide edendamine, et kliimamuutusi leevendada ja nendega kohaneda, sealhulgas seoses raadamise ning metsade degradeerumise ja taastamisega, ning vahendid taastuvenergia, energiatõhususe, kestliku transpordi ning kestliku ja kliimamuutustele vastupidava taristu arendamise edendamiseks ja

h) kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise poliitikat käsitleva kahepoolse dialoogi muude valdkondade süvendamine, sealhulas kahepoolse dialoogi süvendamine muudes vastastikust huvi pakkuvates küsimustes, mis võivad esile kerkida muudel mitmepoolsetel foorumitel, nagu Rahvusvaheline Tsiviillennunduse Organisatsioon ja Rahvusvaheline Mereorganisatsioon, või 16. septembril 1987 Montrealis sõlmitud Montreali protokolli või selle Kigali muudatuse raames, kui see on asjakohane.

6. Selleks lepivad lepinguosalised kokku, et parandavad koostööd ning vahetavad selles valdkonnas teavet ja kogemusi ning jätkavad ÜRO kliimamuutuste raamkonventsioonist ja Pariisi kokkuleppest tulenevate kehtivate kohustuste täitmist. Selleks annavad arenenud riigid kliimamuutuste leevendamiseks ja nendega kohanemiseks rahalisi vahendeid ning kaasavad kliimarahastust mitmesugustest allikatest, vahenditest ja kanalitest, võttes arvesse arenguriikidest pärit osaliste vajadusi ja prioriteete, samuti muid Pariisi kokkuleppes sätestatud eesmärkide saavutamiseks vajalikke rakendamisvahendeid.

ARTIKKEL 7.8

Ookeanid ja mered

1. Lepinguosalised tunnistavad ookeanide, merede ja mereressursside kestliku kasutamise ja kaitse raames mereressursside kaitse ja kestliku kasutamise, sealhulgas kalanduse, vesiviljeluse ja muu merendusalase tegevuse kestliku ja vastutustundliku majandamise tähtsust ning nende osa praegustele ja tulevastele põlvkondadele keskkonnaalaste, majanduslike ja sotsiaalsete võimaluste pakkumisel, pidades silmas pikaajalist eesmärki parandada ookeanide seisundit, milleks tuleb vajaduse korral tugevdada rahvusvaheliste institutsioonide ja foorumite raamistikku.

2. Kooskõlas rahvusvahelisest õigusest, eelkõige ÜRO mereõiguse konventsioonist tulenevate kohustustega kohustuvad lepinguosalised:

a) tegema koostööd, et saavutada kestliku arengu tegevuskava 2030 kestliku arengu eesmärk nr 14 „Kaitsta ja kasutada kestlikult ookeane, meresid ja mereressursse“;

b) edendama vajadust mööda paremat koostööd ja konsulteerimist pädevates rahvusvahelistes organisatsioonides, vahendite raames ja asutustes ning nende vahel, kui see on asjakohane;

c) võtma vastu tõhusad seire-, kontrolli- ja järelevalvemeetmed, millega tagada kalavarude kaitsemeetmete tõhus rakendamine;

d) tegema koostööd ÜROs, et töötada ÜRO mereõiguse konventsiooni raames välja rahvusvaheline õiguslikult siduv instrument mere elurikkuse kaitse ja kestliku kasutamise kohta väljaspool riikide jurisdiktsiooni olevatel aladel, ja

e) tegema vajaduse korral koostööd asjakohastes allpiirkondlikes, piirkondlikes ja mitmepoolsetes organites, milles lepinguosalised on liikmed, vaatlejad või koostööd tegevad kolmandad isikud, et saavutada kestliku arengu eesmärk nr 14 ja muud sellega seotud kestliku arengu eesmärgid.

3. Lepinguosalised lepivad kokku, et tugevdavad dialoogi ja koostööd järgmistes küsimustes:

a) kestlikku kalandustootmise, kalakasvatussektorite ja eelkõige kalavarude säilitamise toetamine, sealhulgas võimalik piirkondadevaheline koostöö asjaomase rannikuriigi huvist sõltuvas valdkonnas, nagu teadus-, tehnoloogia-, tööstus-, majandus- ja kaubanduskoostöö, samuti institutsioonide ülesehitamine ja koolitus;

b) keskkonna suhtes vastutustundliku ja majanduslikult konkurentsivõimelise vesiviljelussektori arengu toetamine;

c) merealaste teadusuuringute ning teadusuuringute ja tehnoloogilise suutlikkuse arendamise toetamine ning teaduspõhiste otsuste edendamine;

d) parimate tavade vahetamine lepinguosalistele huvi pakkuvate meremajandustegevuste, nagu ookeanienergia, laevanduse, ranniku- ja mereturismi ja merebiotehnoloogia kestliku arengu vallas;

e) võitlus ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vastu, sealhulgas vajaduse korral ebaseaduslikku, teatamata ja reguleerimata kalapüüki käsitlev teabevahetus ning toetus tehnilise ja haldussuutlikkuse loomiseks ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügiga tegelemiseks;

f) piirkonnapõhiste kaitsemeetmete ja majandamisvahendite, sealhulgas merekaitsealade arendamine kooskõlas riikliku ja rahvusvahelise õigusega ning parimale kättesaadavale teaduslikule teabele tuginedes, et kaitsta ja taastada ranniku- ja merealasid ja -ressursse;

g) ookeanidele avalduva surve vähendamine muu hulgas mereprügi ja -reostuse, sealhulgas maismaalt lähtuva ja inimtegevusest tuleneva prügi ja reostuse vastu võitlemise kaudu;

h) mereala ruumilise planeerimise ja rannikuala integreeritud haldamise edendamine ja

i) tegelemine kliimaga seotud küsimustega, nagu kasvuhoonegaaside heitega kohanemine ja selle leevendamine, meretaseme tõus, ookeanide ja rannikualade hapestumine ja õhusaaste.

ARTIKKEL 7.9

Koostöö energeetika valdkonnas

1. Lepinguosaliste eesmärgiks on hõlbustada ideede, kogemuste ja parimate tavade vahetust selle kohta, kuidas parandada juurdepääsu turvalisele, kestlikule ja taskukohasele energiale, sealhulgas soodustades uusi investeeringuid ja tehnosiiret lepinguosaliste avaliku ja erasektori ettevõtjate vahel, eelkõige seoses elektri, süsivesinike, taastuvenergia, sealhulgas selle kestliku tootmise ja kasutamise, biokütuste ja tõhusa energiakasutusega.

2. Käesoleva artikli alusel tehtav koostöö, mis põhineb riikide suveräänsel õigusel majandada oma loodusvarasid ja millega püütakse tagada kõigile juurdepääs taskukohasele, usaldusväärsele, kestlikule ja kaasaegsele energiale, toimub muu hulgas järgmisel kujul:

a) koostöö institutsioonide vahel, kes tegelevad energiasektori poliitika, planeerimise ja modelleerimisega;

b) teaduslike, tehniliste ja muude energiauuringute raames saadud tulemuste, kogemuste, teabe ja andmete ning avaldatud artiklite vahetamine, sealhulgas lepinguosaliste ettevõtjate ühiste andmepankade arendamine kooskõlas lepinguosaliste õigusnormidega;

c) ühiskonverentside ja tehnilise koolituse edendamine, sealhulgas kraadiõppe tasandil;

d) tehnosiirded, eelkõige seoses taastuvate energiaallikatega;

e) energiasektoris teostatavusuuringute edendamine ja lepinguosaliste avaliku ja erasektori ettevõtjate ja teadusasutuste vahel ühisprojektide rakendamine;

f) kahe piirkonna ettevõtjate osalemine tehnoloogia-, arendus- ja taristualastes ühisprojektides, sealhulgas võrgustikes teiste riikidega, ja

g) raiskavat tarbimist soodustavate ebatõhusate fossiilkütuste toetuste ratsionaliseerimine ja järkjärguline kaotamine, võttes täielikult arvesse arenguriikide erivajadusi ja -tingimusi ning vähendades võimalikku negatiivset mõju nende arengule viisil, mis kaitseb vaeseid ja mõjutatud kogukondi.

ARTIKKEL 7.10

Koostöö toorainete vallas

Lepinguosalised teevad koostööd toorainete vallas muu hulgas selleks, et:

a) edendada tõhusaid, paindlikke, konkurentsivõimelisi ja läbipaistvaid rahvusvahelisi turge;

b) edendada toorainete valdkonnas turuandmete vahetamist:

d) edendada toorainete vallas teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni;

e) edendada sisepoliitika väljatöötamisega seotud teabe ja parimate tavade vahetamist ja

f) edendada avamere kaevandamise ohutus- ja keskkonnakaitsestandardeid, suurendades läbipaistvust ja jagades teavet, sealhulgas tööstusohutuse ja keskkonnatoime kohta.

8. PEATÜKK

SOTSIAALNE, MAJANDUSLIK JA KULTUURILINE PARTNERLUS

ARTIKKEL 8.1

Eesmärgid

1. Lepinguosalised tunnistavad oma koostöö raames, et kõigil rahvastel on õigus jätkata oma majanduslikku, sotsiaalset ja kultuurilist arengut. Tunnistades, et majandusarenguga peaks kaasnema sotsiaalne areng, lepivad lepinguosalised kokku teha koostööd sotsiaalse kaasatuse ja ühtekuuluvuse suurendamiseks, et vähendada vaesust, ebaõiglust ja ebavõrdsust.

2. Majanduskoostöö peamiseks eesmärgiks on aidata kaasa lepinguosalistevaheliste majandus- ja kaubandussidemete laiendamisele, mitmekesistamisele ja süvendamisele, tugevdada tootmissektorit, pöörates erilist tähelepanu VKEdele, luua uusi võimalusi ja suurendada rahvusvahelist konkurentsivõimet ja innovatsiooni ning tugevdada piirkondlikku majandusintegratsiooni.

3. Majanduskoostöö tugevdamise raames tuleks leevendada käesolevast lepingust tulenevate struktuurimuutuste majanduslikke tagajärgi.

4. Soodustada tuleks kõiki meetmeid, mis võiksid aidata kaasa piirkondliku integratsiooni edasisele arengule ning lepinguosaliste vahel piirkondadevaheliste suhete tugevdamisele sotsiaal-, majandus- ja kultuurivaldkonnas.

ARTIKKEL 8.2

Ettevõtja sotsiaalne vastutus

1. Lepinguosalised edendavad ettevõtjate sotsiaalset vastutust, lähtudes rahvusvahelistest standarditest, nagu OECD suunised hargmaistele ettevõtetele ja OECD hoolsuskohustuse suunised.

2. Lepinguosalised toetavad ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtete vabatahtlikku levitamist ja rakendamist, pöörates rõhku kõigi asjaomaste sidusrühmadega peetavale laiapõhjalisele arutelule.

3. Kooskõlas käesolevas artiklis osutatud rahvusvaheliste instrumentidega edendavad lepinguosalised äriühingu sotsiaalse vastutuse ja vastutustundliku ettevõtluse põhimõtete vabatahtlikku rakendamist ettevõtjate sisekorras, julgustades muu hulgas asjakohaste tavade kasutuselevõttu.

ARTIKKEL 8.3

Tööstuskoostöö, ärivõimalused
ning mikro-, väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad ja üksikisikust ettevõtjad

1. Lepinguosalised tunnistavad, kui oluline on edendada VKEsid ja tugevdada tööstust, et levitada mõlemas piirkonnas kaasavat ja kestlikku majanduskasvu, edendada suuremat sotsiaalset ühtekuuluvust ja kaotada territoriaalsed lõhed, suurendades seeläbi mahajäänud alade võimaluste võrdsust. Lepinguosalised tunnistavad, et VKEde konkurentsivõime edendamine aitab töökohtade loomise ja vaesuse vähendamise kaudu positiivselt kaasa sotsiaalse lõime tugevdamisele ning leevendab käesolevast lepingust tulenevate struktuurimuutuste majanduslikke tagajärgi.

2. Lepinguosalised toetavad ettevõtluse ja ettevõtete loomise kaudu naiste majanduslikku võimestamist.

3. Lepinguosalised edendavad tööstuskoostööd ja tugevdavad koostööd VKEde valdkonnas, et suurendada tootlikkust ja parandada konkurentsivõimet viisil, mis edendaks lepinguosaliste vahel kaubandust ja investeeringuid, tasakaalustades sealjuures võimalusi, mida käesolev leping kummalegi lepinguosalisele pakub.

4. Lepinguosalised edendavad atraktiivset ja stabiilset ärikeskkonda, millega luua muu hulgas VKEde jaoks vastastikku kasulikke ärivõimalusi, ning jätkavad koostöö tugevdamist, et aidata kaasa lepinguosaliste vahel majandus- ja kaubandussidemete laiendamisele, mitmekesistamisele ja süvendamisele.

5. Lepinguosalised lepivad kokku, et edendavad VKEde arengut, kaasates nii maa- kui ka linnaettevõtteid, ning julgustavad neid rahvusvahelistele turgudele sisenema.

6. Käesoleva artikli rakendamisel võib võtta muu hulgas järgmisi meetmeid, mis hõlmavad igat liiki ettevõtjaid, sealhulgas VKEsid:

a) toetada ettevõtjate- ja klastritevaheliste ürituste ning lähetuste, messide, seminaride ja ümarlaudade korraldamisega korrapäraseid kontakte lepinguosaliste ärisektorite vahel, et edendada vastastikust huvi pakkuvates valdkondades investeerimis- ning tööstus- ja tehnoloogiakoostöö võimaluste kindlakstegemist ja selle kohta teabe levitamist, ning edendada teabevõrgustike loomist ja koostööd ettevõtjate, eelkõige VKEde ja klastrite vahel;

b) vahetada parimaid tavasid, millega kindlustada tööstusarengut, innovatsiooniprotsesse ja tööstuspoliitikat ning tugevdada sealjuures piirkondlikku tööstuspoliitikat, et suurendada vastastikust huvi pakkuvate tööstussektorite konkurentsivõimet;

c) edendada vastastikust huvi pakkuvates sektorites tööstuskoostöö projekte, sealhulgas tehnoloogiaarengut ja innovatsiooni;

d) edendada strateegilistes sektorites vastastikusi ja ühisinvesteeringuid ning julgustada ühisettevõtete ja klastrite ning assotsiatiivsete protsesside loomist;

e) töötada välja mehhanisme, millega toetada erasektori arengut, hõlbustamaks lepinguosaliste õigusnormide kohast juurdepääsu uuenduslikule rahastamisele, ning tööstuskoostööd, mille abil suurendada tootlikkust, innovatsiooni ja konkurentsivõimet, andes ühtlasi ajakohast teavet VKEdele kättesaadavate rahastamisvahendite kohta;

f) toetada ettevõtjaid tootmistehnoloogia automatiseerimise ja andmepõhisuse praeguste suundumustega kohanemisel;

g) edendada ELi ja Mercosuri tehnoloogia- ja tööstusalaste ning rakendussuunitlusega uuringukeskuste ühisprojekte ja

h) tugevdada kahe piirkonna ja ülemaailmseid väärtus- ja tarneahelaid, arendades sealhulgas tööstuse tarnijaid.

7. Lisaks lõikes 4 osutatud koostööle lepivad lepinguosalised kokku, et VKEdega seotud koostöö raames võib muu hulgas:

a) hõlbustada parimate tavade vahetamist avaliku sektori poliitika ja programmide, õigusraamistike, kogemuste, asjakohase teabe ja oskusteabe vallas, et edendada ja toetada ettevõtlusvaimu ning VKEde loomist, arengut ja innovatsiooni;

b) edendada VKEde osalemist messidel, kaubanduslähetustel ja muudes kohaliku ja rahvusvahelise tasandi mehhanismides;

c) vahetada parimaid tavasid, millega parandada VKEde juurdepääsu riigihanketurgudele;

d) arendada ELi ja Mercosuri praeguste ja tulevaste VKEdele suunatud horisontaalprogrammide kaudu uusi strateegilisi partnerlusi ja kontakte ettevõtjate ja ärivõrgustike vahel, tuginedes olemasolevatele edukatele partnerlustele;

e) toetada VKEde rahvusvahelistumist ja teha koostööd spetsiaalsete veebisaitide arendamiseks;

f) edendada VKEde osalemist ühisprogrammides ja katseprojektides, eelkõige sellistes sektorites nagu digimajandus, ja

g) pakkuda ettevõtluse arendamise teenuste, sealhulgas kvaliteedijuhtimissüsteemide alast tuge ja oskusteavet ning edendada VKEde tugevdamiseks e-kaubandust.

ARTIKKEL 8.4

Maksuküsimused

Lepinguosalised lepivad kokku, et teevad maksuküsimustes kahe piirkonna vahel koostööd ning kohustuvad rakendama ülemaailmseid läbipaistvuse ja teabevahetuse standardeid ning maksubaasi kahanemise ja kasumi ümberpaigutamise vastaseid miinimumstandardeid.

ARTIKKEL 8.5

Makromajanduslik dialoog

Lepinguosalised edendavad oma makromajanduslikke suundumusi ja poliitikat käsitleva teabe vahetamist ning kogemuste jagamist, ning makromajanduspoliitika koordineerimist. Selleks püüavad lepinguosalised süvendada ametiasutuste vahel makromajandust käsitlevat dialoogi. Koostöö selles valdkonnas võib hõlmata seminaride ja konverentside korraldamist.

ARTIKKEL 8.6

Koostöö tarbijaõiguste vallas

Lepinguosalised tunnistavad tarbijakaitse kõrge taseme tagamise tähtsust ja püüavad sel eesmärgil teha koostööd tarbijapoliitika valdkonnas. Lepinguosalised lepivad kokku, et koostöö kõnealuses valdkonnas võib hõlmata võimaluste piires järgmisi eesmärke:

a) teabe vahetamine tarbijakaitseraamistike kohta, sealhulgas tarbijakaitseõiguse, tarbekaupade ohutuse, tarbijate õiguskaitse ja tarbijakaitsealaste õigusaktide täitmise tagamise kohta;

b) sõltumatute tarbijaühenduste arengu ergutamine ja tarbijate esindajate vaheliste kontaktide tugevdamine ja

c) teabevahetus ja kummagi lepinguosalise tarbijaorganisatsioonide ühistegevuse edendamine vastastikusel kokkuleppel.

ARTIKKEL 8.7

Statistikakoostöö

Lepinguosalised teevad koostööd statistika valdkonnas, et tagada statistiliste andmete võrreldavus lepingule alla kirjutanud Mercosuri riikide seas ning Mercosuri ja Euroopa Liidu vahel. Tegevusi võib arendada muu hulgas järgmises vormis:

a) toetus statistilise teabe suhtes kehtivatele nõuetele vastavate haldusstruktuuride ja õigusnormide põhjal loodud statistikasüsteemi tugevdamiseks;

b) toetus rahvusvaheliselt tunnustatud standarditel põhinevate heade statistiliste tavade rakendamiseks;

c) võrreldava statistilise teabe väljatöötamine, keskendudes peamiselt kaupade ja teenustega kauplemisele ja välismaistele otseinvesteeringutele, ning võrreldavate makromajanduslike näitajate väljatöötamisele ja

d) heade tavade ja kogemuste vahetamine muu hulgas koolituste, seminaride ja õppekülastuste kaudu.

ARTIKKEL 8.8

Teadusuuringud ja innovatsioon

1. Lepinguosalised teevad kooskõlas oma vastavate õigusaktidega koostööd teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja innovatsiooni valdkonnas, lähtudes ühisest huvist ja vastastikusest kasust. Selle koostöö eesmärk on edendada kestlikku arengut, lahendada ülemaailmseid probleeme, saavutada teaduse tipptase, parandada piirkondlikku konkurentsivõimet ja tugevdada lepinguosalistevahelisi suhteid, võttes arvesse nende teadus- ja innovatsioonisuutlikkust ning eriomaseid prioriteete. Lepinguosalised edendavad poliitikadialoogi ning kasutavad oma eri vahendeid, sealhulgas teadus-, tehnoloogia- ja innovatsioonikoostöö lepinguid, vastastikku täiendaval viisil.

2. Koostöötingimuste parandamiseks püüavad lepinguosalised ühtlasi:

a) suurendada teadlaste, ekspertide, üliõpilaste ja ettevõtjate liikuvust ning teadusaparatuuri liikumist üle riigipiiride;

b) hõlbustada vastastikust juurdepääsu teineteise teadus-, tehnoloogia- ja innovatsiooniprogrammidele, teadustaristule ja -rajatistele, teadusartiklitele ja teadusandmetele;

c) suurendada koostööd normide kehtestamisele eelnevates teadusuuringutes ja standardimises, ja

d) edendada teadus- ja innovatsiooniprojektides intellektuaalomandi õigusi.

3. Lepinguosalised edendavad muu hulgas valitsusasutuste, avaliku ja erasektori teaduskeskuste, kõrgharidusasutuste, innovatsiooniasutuste ja -võrgustike ning muude sidusrühmade, sealhulgas VKEde järgmisi tegevusi:

a) ühisalgatused, millega suurendatakse teadlikkust teaduse, tehnoloogia, innovatsiooni ja suutlikkuse suurendamise programmidest ning üksteise programmides osalemise võimalustest;

b) ühised kohtumised ja seminarid, mille käigus vahetada teavet ja parimaid tavasid ning selgitada välja valdkonnad, milles teha ühiseid teadusuuringuid;

c) ühine teadustegevus ühist huvi pakkuvates valdkondades ja

d) teaduskoostöö vastastikku tunnustatud hindamine ja asjaomaste tulemuste levitamine.

ARTIKKEL 8.9

Koostöö konkurentsiküsimustes

1. Lepinguosalised võtavad konkurentsipoliitika valdkonnas suutlikkuse suurendamisega seotud meetmeid, tingimusel et lepinguosaliste koostöökavades ja -programmides on selliste meetmete jaoks olemas rahalised vahendid.

2. Tehniline abi keskendub konkurentsiasutuste institutsioonilise suutlikkuse suurendamisele ja inimressursside koolitamisele, et toetada neid konkurentsikorra kehtestamisel ja selle täitmise tagamisel. Selle eesmärk on tugevdada konkurentsiõigust ja tagada selle tõhus täitmine konkurentsivastase tegevuse ja ettevõtjate koondumiste suhtes, samuti konkurentsi propageerimine.

ARTIKKEL 8.10

Koostöö digimajanduse valdkonnas

1. Selles valdkonnas tehtava koostöö eesmärk on eriti edendada järgmist:

a) info- ja kommunikatsioonitehnoloogia poliitikaga seotud ideede, kogemuste ja tavade vahetamine, et luua kaasav infoühiskond, mille abil ületada digilõhe ja tugevdada koostööd digipoliitika ja õigusraamistiku kujundamisel, ning turgude avamisel ja teaduskoostöö arutamisel, vahetades poliitilisi põhimõtteid, teavet, kogemusi ja häid tavasid;

b) info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamine sotsiaalse, kultuurilise ja majandusliku arengu, sotsiaalse kaasatuse ja kultuurilise mitmekesisuse edendamisel, rõhutades ettevõtlusvaimu ja osaluskoostööd;

c) koostöö telekommunikatsiooni- ja audiovisuaalpoliitika regulatiivsetes aspektides, sealhulgas e-kaubanduses ja standardeid, vastavushindamist ja tüübikinnitust käsitleva teabe vahetamisel, kaasates vajaduse korral kodanikuühiskonna ja erasektori;

d) e-kaubanduse kui majanduskasvu ühe tekitaja arendamine;

e) spektri tõhus haldamine, et maksimeerida selle kättesaadavust ning optimeerida selle jaotamist ja kasutust;

f) poliitika ja ühismeetmed uue info- ja kommunikatsioonitehnoloogia levitamiseks, kasutamiseks ja siirdamiseks, sealhulgas vajaduse korral kodanikuühiskonna ja erasektori osalusel;

g) info- ja kommunikatsioonitehnoloogia alane teadus- ja innovatsioonikoostöö asjaomases teadus- ja innovatsiooniraamistikus;

h) digioskuste arendamine igas vanuses inimeste formaalses ja informaalses õppes ning digimajanduse, sealhulgas info- ja kommunikatsioonitehnoloogia spetsialistide koolitusvajaduste kindlakstegemine;

i) ühiselt kujundatud meetmed töökohtade ja investeeringute edendamiseks VKEdes ja füüsilisest isikust ettevõtjate jaoks ning haavatavate sotsiaalsete rühmade erivajaduste rahuldamiseks, kasutades info- ja kommunikatsioonitehnoloogia pakutavaid võimalusi;

j) e-valitsuse ja usaldusteenuste, näiteks e-allkirja ja e-identimise valdkonna koostöö, mis keskendub info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamist käsitlevate poliitikapõhimõtete, teabe ja parimate tavade vahetamisele ning millega ajakohastatakse avalikku haldust, edendatakse kvaliteetseid avalikke teenuseid ning parandatakse organisatsioonide tõhusust ja avaliku sektori vahendite läbipaistvat haldamist, ja

k) ulatuslik rahvusvahelise tasandi poliitiline koordineerimine, millega tagada, et interneti ülemaailmne haldamine tugineks vastupidava, dünaamilise ja geograafiliselt hajutatud internetirežiimi jätkumisel ja arendamisel lähtuvalt WSIS+ 10 lõppdokumendist „Implementing World Summit on the Information Society outcomes: a 10-year review“ (Infoühiskonna ülemaailmse tippkohtumise tulemuste rakendamine: kümne tegevusaasta ülevaade).

2. Lepinguosalised on seisukohal, et interneti ülemaailmne haldamine peaks põhinema läbipaistval ja demokraatlikul paljusid sidusrühmi hõlmaval mudelil, mille puhul on kooskõlas igaühe ülesannete ja kohustustega täielikult kaasatud teiste hulgas valitsused, erasektor, kodanikuühiskond, akadeemilised ringkonnad, teadus- ja tehnoloogiakogukond ning rahvusvahelised organisatsioonid. See peaks tagama ressursside õiglase haldamise ja teabe vaba liikumise, lihtsustama kõigi juurdepääsu ning tagama interneti kerkse, stabiilse ja turvalise toimimise, mis on kooskõlas mitmekeelsusega.

3. Lepinguosalised kinnitavad veel kord valmidust teha koostööd inimkeskse, kaasava ja arengule suunatud infoühiskonna nimel ning kokkulepet jätkata seisukohtade koordineerimist infoühiskonna ülemaailmse tippkohtumise (WSIS) järelmeetmete mehhanismide raames ning muudel interneti haldamisega seotud foorumitel ja organisatsioonides.

4. Lepinguosalised rõhutavad, et interneti haldamise foorumitel tuleks teha kõik võimalik, et kaasata kõik riigid, eelkõige arengumaad, koos kõigi sidusrühmadega, nagu valitsused, erasektor, kodanikuühiskond, akadeemilised ringkonnad, teadus- ja tehnoloogiakogukond ning rahvusvahelised organisatsioonid, ning tagada nende sisuline ja tulemuslik osalemine oma ülesannete piires.

ARTIKKEL 8.11

Tsiviilvaldkonna kosmosetegevus

Võttes arvesse positiivset mõju, mida kosmosetegevus võib avaldada majanduslikule ja sotsiaalsele arengule ning tööstuse konkurentsivõimele, lepivad lepinguosalised kokku, et edendavad koostööd tsiviilvaldkonna kosmosetegevuse ühist huvi pakkuvates küsimustes, järgides ja täites rahvusvahelisi konventsioone ja nendega seotud õigusakte ning keskendudes järgmistele valdkondadele:

a) Maa seire ja geoteadus, sealhulgas koostöö mitmepoolsetel foorumitel ning eelkõige Maa Jälgimise Grupis (GEO) ja Maa kaugseire satelliitide komisjonis (CEOS), eesmärgiga lahendada ühiskondlikke probleeme ning hõlbustada Maa seire alal Copernicuse raames äri- ja innovatsioonipartnerlusi, määrates kindlaks ühist huvi pakkuvad valdkonnad;

b) satelliitside ja

c) avakosmose muu rahuotstarbeline kasutamine, sealhulgas kosmosealased teadusuuringud, kosmoseuuringud ja kosmose kestlikkus.

ARTIKKEL 8.12

Transport

1. Lepinguosalised lepivad kokku teha koostööd transpordipoliitika asjaomastes valdkondades, sealhulgas integreeritud transpordipoliitikas, eesmärgiga arendada ja toetada tõhusat, kestlikku, ohutut, turvalist ja keskkonnasäästlikku transpordisüsteemi nii reisijate kui ka kaupade jaoks.

2. Lepinguosalised püüavad edendada koostööga muu hulgas järgmist:

a) dialoog ja teabevahetus transpordipoliitika, standardite ja parimate tavade ning muude vastastikust huvi pakkuvate teemade kohta;

b) ekspertide dialoog ja koostöö rahvusvahelistel transpordifoorumitel;

c) võrkude vastastikune sidumine ja koostalitlusvõime;

d) mitmeliigilisel transpordisüsteemil põhinev lähenemisviis;

e) keskkonnahoidlikud, ohutud ja turvalised transpordisüsteemid;

f) vähese süsinikuheitega ja süsinikuheiteta transpordilahendused, teadusuuringud ja innovatsioon, nuti- ja digilahendused;

g) kestlikud transpordilahendused, sealhulgas seoses linnalise liikumiskeskkonnaga, ja

h) kauba liikumise hõlbustamine ja tõhustamine kõigi transpordiliikide puhul digitaliseerimise, aruandlusnõuete lihtsustamise ja veotoimingute optimeerimise kaudu.

ARTIKKEL 8.13

Turismialane koostöö

1. Lepinguosaliste koostöö turismi valdkonnas keskendub peamiselt sellele, et parandada teabe vahetamist ja kehtestada parimad tavad, millega tagada turismi tasakaalustatud ja kestlik arendamine ning toetada töökohtade loomist, majandusarengut ja elukvaliteedi parandamist.

2. Lõike 1 kohaldamisel keskenduvad lepinguosalised muu hulgas järgmisele:

a) turismitoodete ja -teenuste ning turismi edendamise kanalite loomise ja kinnistumise toetamine;

b) loodus- ja kultuuripärandi potentsiaali kaitsmine ja maksimeerimine;

c) kohalike kogukondade terviklikkuse ja huvide tagamine;

d) turismiteenustealase koolituse ja hariduse parandamine, sealhulgas hotellinduses, ja

e) loomemajanduses teabevahetuse ja koostöö ning turismisektoris innovatsiooni edendamine.

ARTIKKEL 8.14

Koostöö sotsiaalse arengu vallas

1. Tunnistades, et sotsiaalne areng käib käsikäes majandusarenguga, lepivad lepinguosalised kokku, et seavad prioriteediks sotsiaalse ühtekuuluvuse suurendamise vaesuse kaotamise, ebavõrdsuse vähendamise ja sotsiaalse kaasatuse edendamise kaudu, pidades eelkõige silmas kestliku arengu tegevuskava 2030 ja selle kestliku arengu eesmärkide täitmist.

2. Lepinguosalised lepivad kokku, et tõhustavad koostööd sotsiaalküsimustes, et aidata kaasa kestlikule ja kaasavale majanduskasvule ja arengule, ning edendavad koostööd ja teabevahetust muu hulgas järgmistes valdkondades:

a) sotsiaalsete õiguste edendamine;

b) uuenduslike ja kestlike projektide väljatöötamine, hõlmates haavatavaid sotsiaalseid rühmi, nagu madala sissetulekuga perekonnad, Aafrika ja põlisrahvaste päritolu inimesed ja muud vähemused ning puuetega inimesed, sealhulgas nende tööturule integreerimise kaudu;

c) soolise võrdõiguslikkuse edendamine ja naiste täielik võimestamine kõigis valdkondades;

d) emade ja laste kaitse ning kättesaadavate ja kaasavate lastehoiuasutuste edendamine;

e) noorte eriprogrammide edendamine, eelkõige haavatavate ühiskonnarühmade jaoks, ja

f) elu- ja töötingimuste parandamine ebasoodsamate piirkondade tihedalt asustatud aladel.

ARTIKKEL 8.15

Koostöö töö- ja tööhõiveküsimustes

1. Kooskõlas rahvusvaheliselt kokkulepitud eesmärgiga edendada õiglast üleilmastumist ja võttes arvesse kestliku arengu 8. eesmärki, edendavad lepinguosalised täielikku tööhõivet, inimväärset tööd kõigile ning ILO konventsioonides kindlaks määratud tööalaste aluspõhimõtete ja põhiõiguste austamist (diskrimineerimise likvideerimine, sunniviisilise töö kõigi vormide kaotamine ja lapstööjõu kasutamise alaline kaotamine ning ühinemis- ja kollektiivläbirääkimiste vabadus), lähtudes ILO 2008. aasta deklaratsioonist sotsiaalse õigluse ja õiglase globaliseerumise kohta ja muudest rahvusvahelistest kohustustest.

2. Lepinguosalised lepivad kokku tõhustada koostööd tööhõive valdkonnas ning edendada koostööd ja teabevahetust muu hulgas seoses järgmisega:

a) inimväärse töö edendamine kõigi jaoks, sotsiaalhoolekanne ja tööhõivekindlus ning tööalaste põhiõiguste austamine kooskõlas ILO 1998. aasta tööalaste aluspõhimõtete ja põhiõiguste deklaratsiooni, rahvusvaheliselt tunnustatud tööstandardite ja muude asjakohaste ILO standarditega, samuti jätkuvad ja püsivad jõupingutused teiste ILO veel ratifitseerimata õigusaktide ratifitseerimiseks;

b) töösuhete, töötingimuste ning töötervishoiu ja tööohutuse arendamine ja ajakohastamine ning tööinspektsiooni, kutseõppe, koolituse ja tööhõive edendamise programmide edendamine;

c) töösuhete ja -protsesside arendamine ja ajakohastamine, mille puhul pöörata erilist tähelepanu sotsiaaldialoogi edendamisele;

d) oskuste arendamise ja tööturu vajaduste ühitamise edendamine;

e) tööhõive ja tööalase ümberõppe vallas eeliste andmine haavatavatele sotsiaalsetele rühmadele suunatud haridus- ja koolitusprogrammidele;

f) töökohtade loomine VKEdes;

g) sotsiaalkaitsesüsteemide ja -programmide arendamine ja ajakohastamine;

h) naiste ja meeste võrdse kohtlemise edendamine ning soolise perspektiivi süvalaiendamine tööpoliitika eri aspektidesse ja

i) koordineerimine asjakohastel rahvusvahelistel foorumitel, et täita rahvusvahelisi kohustusi.

ARTIKKEL 8.16

Koostöö hariduse, koolituse, noorte ja spordi valdkonnas

1. Lepinguosalised lepivad kokku, et teevad koostööd elukestva õppe perspektiiviga formaalse ja mitteformaalse hariduse, sealhulgas kutsehariduse vallas. Nendes valdkondades pööratakse erilist tähelepanu naiste ja haavatavate sotsiaalsete rühmade kaasava ja kvaliteetse hariduse ja koolituse edendamisele.

2. Suutlikkuse ja oskusteabe suurendamiseks edendavad lepinguosalised asjaomaste kõrgharidus- ja teadusvaldkonna sidusrühmade liikuvust ja koostööd ning ülikoolide, teadusuuringute ja ettevõtete vahelisi sidemeid.

3. Lepinguosalised edendavad hariduse, noorte ja spordi vallas tehtava koostöö ning üliõpilaste, doktorantide, kõrgharidusasutuste akadeemiliste ja haldustöötajate ning teadlaste liikuvuse rahalise toetamise ning suutlikkuse suurendamise meetmete kaudu kontakte inimeste vahel ja vastastikust mõistmist.

## ARTIKKEL 8.17

### Kultuuri-, audiovisuaal- ja meediakoostöö

1. Lepinguosalised edendavad koostööd kultuuri ja kultuuripärandi vallas, võttes nõuetekohaselt arvesse kultuurilist mitmekesisust. Kooskõlas lepinguosaliste õigusnormidega püütakse sellise koostööga edendada vastastikust mõistmist ja kultuuridevahelist dialoogi ning soodustada tasakaalustatud kultuurivahetust ja -kontakte asjaomaste kultuuritegelaste vahel.

2. Lepinguosalised lepivad kokku koostöö tegemises asjaomastel rahvusvahelistel foorumitel, nagu ÜRO Hariduse, Teaduse ja Kultuuri Organisatsioon (UNESCO), et saavutada ühiseid eesmärke ja edendada kultuurilist mitmekesisust, järgides seejuures UNESCO kultuuri väljendusvormide mitmekesisuse kaitse ja edendamise konventsiooni.

3. Lepinguosalised soodustavad kultuuri, audiovisuaal- ja meediavaldkonnas teabe ja kogemuste vahetamist ning toetavad ja hõlbustavad koostööd ja dialoogi asjaomaste institutsioonide ja ettevõtjate vahel.

ARTIKKEL 8.18

Piirkondlik integratsioon

1. Lepinguosalised lepivad kokku, et edendavad kogemuste vahetust kahe piirkonna vahel, et tugevdada kummagi integratsiooniprotsessi.

2. Lepinguosalised lepivad muu hulgas kokku, et edendavad lepinguosaliste institutsioonide vahel tihedamat koostööd integratsiooniküsimustes, samuti eksperditeadmiste jagamist Euroopa Liidu ja Mercosuri asutuste töötajate kohtumiste, korrapärase teabevahetuse, uuringute, ühisprojektide ja koolituste kaudu.

3. Piirkondliku ja kohaliku arengu vallas peetakse koostöö soodustamisel esmatähtsaks järgmist:

a) teabevahetus ning teadmiste ja kogemuste jagamine muu hulgas piirkondliku ja kohaliku tasandi arengupoliitika kujundamise meetodite, mitmetasandilise valitsemise ja kaasava valitsemise kohta;

b) piirkondliku ja kohaliku tasandi arengupoliitika rakendamine, eelkõige seoses ebasoodsas olukorras olevate piirkondade ja aladega, eelkõige piirialadega;

c) piirkondliku taristu ja ühenduste arendamise soodustamine.

4. Piirkondliku ja kohaliku arengu vallas võib koostöö hõlmata järgmist:

a) seminaride ja konverentside korraldamine;

b) koolitus ja tehniline abi regionaalarengu projektide kavandamisel ja rakendamisel;

c) uuringute ettevalmistamine integratsiooniga seotud ühist huvi pakkuvatel teemadel ja

d) haridus- ja koolitusasutuste ja -keskuste ühistegevus integratsiooni valdkonnas.

ARTIKKEL 8.19

Lepingule alla kirjutanud Mercosuri riikide osaluse suurendamine teenuste ekspordis Euroopa Liitu

Kui 4. peatüki sätetest ei tulene teisiti, lepivad lepinguosalised kokku teha koostööd järgmistel eesmärkidel, toetades muu hulgas tehnilist abi, koolitust ja suutlikkuse suurendamist:

a) parandada lepingule alla kirjutanud Mercosuri riikide teenuseosutajate võimet koguda teavet ELi normide ja standardite kohta liidu, riiklikul ja riigisisesel tasandil ning neid järgida;

b) parandada lepingule alla kirjutanud Mercosuri riikide teenuseosutajate ekspordisuutlikkust, pöörates erilist tähelepanu VKEde vajadustele, ja

c) luua mehhanisme investeeringute ja ühisettevõtete edendamiseks ELi ja lepingule alla kirjutanud Mercosuri riikide teenuseosutajate vahel.

# III OSA

# KAUBANDUS JA KAUBANDUSEGA SEOTUD KÜSIMUSED

## 9. PEATÜKK

## KAUBANDUSALASED ALGUS- JA INSTITUTSIOONILISED SÄTTED

### A JAGU

### KAUBANDUSALASED ALGUSSÄTTED

#### ARTIKKEL 9.1

#### Vabakaubanduspiirkonna loomine ja seos WTO asutamislepinguga

1. Käesolevaga loovad lepinguosalised vabakaubanduspiirkonna kooskõlas 1994. aasta üldise tolli- ja kaubanduskokkuleppe (GATT 1994) XXIV artikliga ja teenuskaubanduse üldlepingu (GATS) V artikliga.

2. Lepinguosalised kinnitavad oma õigusi ja kohustusi teineteise suhtes, mis tulenevad WTO asutamislepingust.

3. Ühtki käesoleva lepingu selle osa sätet ei tõlgendata nii, nagu kohustaks see lepinguosalist tegutsema viisil, mis on vastuolus tema WTO asutamislepingust tulenevate kohustustega.

ARTIKKEL 9.2

Eesmärgid

Käesoleva lepingu selle osa eesmärgid on:

a) tänapäevane ja vastastikku kasulik kaubandusleping, millega luuakse prognoositav raamistik kaubanduse ja majandustegevuse hoogustamiseks, edendades ja kaitstes samal ajal meie ühiseid väärtusi ja seisukohti seoses valitsuse rolliga ühiskonnas ning säilitades lepinguosaliste õiguse kehtestada kõigil valitsemistasanditel õigusnorme avaliku poliitika eesmärkide saavutamiseks;

b) arendada rahvusvahelist kaubandust ja lepinguosalistevahelist kaubandust viisil, mis toetab kestliku arengu majanduslikku, sotsiaalset ja keskkonnamõõdet, võttes arvesse ja täites oma rahvusvahelisi kohustusi neis valdkondades;

c) edendada kestlikumat, õiglasemat ja kaasavamat majandust, et tõsta elatustaset, vähendada vaesust ja luua uusi töövõimalusi;

d) tugevdada, suurendada ja mitmekesistada lepinguosalistevahelist kauplemist põllumajandus- ja muude toodetega, vähendades või kaotades tariifseid ja mittetariifseid kaubandustõkkeid ning jätkates integreerumist ülemaailmsetesse väärtusahelatesse;

e) lihtsustada kaubavahetust, eelkõige kohaldades kokkulepitud sätteid, mis käsitlevad tolli ja kaubanduse lihtsustamist, standardeid, tehnilisi norme ja vastavushindamismenetlusi ning sanitaar- ja fütosanitaarmeetmeid;

f) liberaliseerida ja lihtsustada teenuskaubandust ning kujundada välja majanduskeskkond, mis on soodne investeeringuvoogude, konkurentsivõime ja majanduskasvu suurendamiseks ning eelkõige lepinguosalistevaheliste ettevõtete asutamistingimuste parandamiseks;

g) otseinvesteeringutega seotud kapitali vaba liikumine ja jooksvate maksete vaba ülekandmine kooskõlas 18. peatükiga;

h) avada tulemuslikult, läbipaistvalt ja konkurentsipõhiselt lepinguosaliste riigihanketurud;

i) edendada innovatsiooni ja loovust, tagades intellektuaalomandi õiguste piisava ja tulemusliku kaitse ja jõustamise kooskõlas lepinguosaliste vahel kehtivate rahvusvaheliste eeskirjadega, et tagada tasakaal õiguste omajate õiguste ja avaliku huvi vahel;

j) tegeleda majandustegevusega, eelkõige lepinguosalistevahelise majandustegevusega, kooskõlas vaba ja moonutamata konkurentsi põhimõttega;

k) luua raamistik kodanikuühiskonna, sealhulgas tööandjate, ametiühingute, töö- ja äriorganisatsioonide ning keskkonnarühmituste osalemiseks, et toetada lepingu käesoleva osa tõhusat rakendamist;

l) luua kiire ja tulemuslik vaidluste lahendamise mehhanism ning

m) tagada ettevõtjatele, eelkõige VKEdele läbipaistev ja prognoositav regulatiivne keskkond ning tõhusad menetlused, säilitades samal ajal lepinguosaliste võimaluse võtta avalikes huvides vastu ja kohaldada oma õigusnorme, mis reguleerivad majandustegevust, ning taotleda õiguspäraseid avaliku poliitika eesmärke, nagu rahvatervise kaitse ja edendamine, sotsiaalteenused, riiklik haridus, ohutus, keskkond, kõlblus, sotsiaal- või tarbijakaitse, eraelu puutumatus ja isikuandmete kaitse ning kultuurilise mitmekesisuse edendamine ja kaitse.

ARTIKKEL 9.3

Üldmõisted

Kui ei ole sätestatud teisiti, kasutatakse käesoleva lepingu selles osas järgmisi mõisteid:

a) „põllumajandustoode“ – põllumajanduslepingu 1. lisas nimetatud toode;

b) „tollimaks“ – mis tahes maks või lõiv, mis on kehtestatud kaupade impordile või sellega seoses, sealhulgas mis tahes lisamaks või -lõiv, mis on kehtestatud sellise impordi suhtes või sellega seoses,[1] välja arvatud:

   i) riigisisesed maksud ja muud riigisisesed lõivud, mis on kehtestatud kooskõlas GATT 1994 III artikliga,

[1] Väärtuselised imporditollimaksud, põllumajanduskomponendid, täiendavad tollimaksud suhkrusisalduselt, täiendavad tollimaksud jahusisalduselt, koguselised tollimaksud, segatollimaksud, hooajalised tollimaksud ja piiril kehtiva hinna süsteemist tulenevad täiendavad tollimaksud lisaks muudele samaväärse toimega meetmetele.

ii) dumpinguvastased ja tasakaalustavad tollimaksud, mida kohaldatakse vastavalt GATT 1994 VI ja XVI artiklile ning GATT 1994 VI artikli rakendamise lepingule ning WTO subsiidiumide ja tasakaalustusmeetmete lepingule kooskõlas 16. peatükiga,

iii) meetmed, mida kohaldatakse vastavalt GATT 1994 XIX artiklile ja WTO kaitsemeetmete lepingule, või muud 16. peatüki kohaselt kohaldatavad kaitsemeetmed,

iv) meetmed, mis on heaks kiidetud WTO vaidluste lahendamise organi poolt või 29. peatüki kohaselt,

v) tasu või muu lõiv, mis on kehtestatud kooskõlas GATT 1994 VIII artikliga, ning

vi) meetmed, mis on vastu võetud lepinguosalise välisfinantspositsiooni või maksebilansi kaitsmiseks kooskõlas GATT 1994 XII artikliga ja maksebilansisätete käsitusleppega;

c) „ÜRO ühtne tooteklassifikaator (CPC)“ – ajutine ühtne tooteklassifikaator (Statistical Papers, Series M, nr 77, Department of International Economic and Social Affairs, Statistical Office of the United Nations, New York, 1991);

d) „päev“ – kalendripäev, sealhulgas nädalavahetused ja pühad;

e) „olemasolev“ – käesoleva lepingu jõustumise kuupäeval kehtiv;

f) „lepinguosalise kaup“ – omamaine kaup GATT 1994 tähenduses, sealhulgas lepinguosalise päritolustaatusega kaup;

g) „harmoneeritud süsteem“ või „HS“ – 14. juunil 1983 Brüsselis heaks kiidetud kaupade kirjeldamise ja kodeerimise harmoneeritud süsteem, sealhulgas selle tõlgendamise üldreeglid ning jaotiste ja gruppide märkused;

h) „rubriik“ – harmoneeritud süsteemi klassifitseerimisnumbri neli esimest kohta;

i) „juriidiline isik“ – kohaldatava õiguse alusel kas kasumi saamiseks või muuks otstarbeks nõuetekohaselt asutatud või muul viisil korraldatud era- või riigi omandis olev juriidiline üksus, sealhulgas äriühing, usaldusühing, täisühing, ühisettevõte, ühe osanikuga äriühing või ühistu;

j) „meede“ – lepinguosalise meede kas seaduse, määruse, eeskirja, menetluse, otsuse, haldustoimingu, nõude või tava kujul[1];

k) „lepinguosalise füüsiline isik“ – Euroopa Liidu puhul Euroopa Liidu liikmesriigi kodanik ja Mercosuri puhul lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigi kodanik vastavalt asjaomase lepinguosalise kohaldatavatele õigusnormidele;

l) „isik“ – füüsiline või juriidiline isik; ja

m) „sanitaar- või fütosanitaarmeede“ – WTO sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete lepingu A lisas määratletud meede.

[1] Suurema selguse huvides olgu märgitud, et mõiste „meede“ hõlmab ka tegevusetust ja õigusakte, mida ei ole pärast käesoleva lepingu üle peetud läbirääkimiste lõppemist täielikult rakendatud, sealhulgas rakendusakte.

ARTIKKEL 9.4

WTO lepingud

a) „dumpinguvastane leping“ – GATT 1994 VI artikli rakendamise leping;

b) „põllumajandusleping“ – WTO asutamislepingu 1A lisas sisalduv põllumajandusleping;

c) „vaidluste lahendamise käsituslepe“ – WTO asutamislepingu 2. lisas sisalduv vaidluste lahendamist reguleerivate eeskirjade ja protseduuride käsituslepe;

d) „GATS“ – WTO asutamislepingu 1B lisas sisalduv teenuskaubanduse üldleping;

e) „GATT 1994“ – WTO asutamislepingu 1A lisas sisalduv 1994. aasta üldine tolli- ja kaubanduskokkulepe;

f) „kaitsemeetmete leping“ – WTO asutamislepingu 1A lisas sisalduv kaitsemeetmete leping;

g) „subsiidiumide ja tasakaalustusmeetmete leping“ – WTO asutamislepingu 1A lisas sisalduv subsiidiumide ja tasakaalustusmeetmete leping;

h) „sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete leping“ – WTO asutamislepingu 1A lisas sisalduv sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete rakendamise leping;

i) „tehniliste kaubandustõkete leping“ – WTO asutamislepingu 1. lisas sisalduv tehniliste kaubandustõkete leping;

j) „intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide leping“ või „TRIPS-leping“ – WTO asutamislepingu 1C lisas sisalduv intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide leping ning

k) „WTO asutamisleping“ – 15. aprillil 1994 sõlmitud Marrakechi leping, millega loodi Maailma Kaubandusorganisatsioon.

ARTIKKEL 9.5

Lepinguosalised

1. Euroopa Liit vastutab lepingu käesolevast osast tulenevate kohustuste täitmise eest.

2. Kõik käesolevale lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigid vastutavad lepingu käesolevast osast tulenevate kohustuste täitmise eest, kui ei ole sätestatud teisiti.

ARTIKKEL 9.6

Piirkondlik integratsioon

1. Tunnistades erinevusi oma piirkondliku integratsiooni protsessides ja ilma et see piiraks lepingu käesoleva osa alusel võetud kohustusi, edendavad lepinguosalised tingimusi, mis hõlbustavad kaupade ja teenuste liikumist kahe piirkonna vahel ja nende piirkondade sees.

2. Kaupade liikumise puhul kehtib kooskõlas lõikega 1 järgmine:

a) lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigist pärit kaupade puhul, mis lubatakse Euroopa Liidus vabasse ringlusse, rakendatakse kaupade Euroopa Liidu territooriumil vaba liikumise põhimõtet Euroopa Liidu toimimise lepingus sätestatud tingimustel;

b) lepingule alla kirjutanud Mercosuri riik kohaldab Euroopa Liidust pärit kaupade suhtes, mis imporditakse tema territooriumile teisest lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigist, tolliprotseduure, mis ei ole vähem soodsamad protseduuridest, mida kohaldatakse asjaomasest teisest lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigist pärit kaupade suhtes.

   Käesoleva lõike punktides a ja b osutatud kohtlemine ei hõlma kaupade tariifset kohtlemist, mida reguleerib 10. peatükk;

c) lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigid vaatavad oma tolliprotseduurid korrapäraselt läbi, et võimaluse korral ja kooskõlas oma integratsiooniprotsessi arenguga hõlbustada Euroopa Liidu kaupade liikumist oma territooriumide vahel ning vältida protseduuride ja kontrollide dubleerimist, ning

d) Mercosuri tehniliste normide ja vastavushindamismenetluste, sanitaar- ja fütosanitaarnõuete ning heakskiitmismenetluste, sealhulgas impordisertifikaatide ja -kontrollide ühtlustamisest tulenevaid eeliseid laiendatakse mittediskrimineerivatel tingimustel Euroopa Liidust pärit kaupadele, kui need imporditakse lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigi õigusnormide kohaselt.

3. Teenuste liikumise puhul kehtib kooskõlas lõikega 1 järgmine:

a) Euroopa Liidu liikmesriigid püüavad asjakohasel juhul edendada lepingule alla kirjutanud Mercosuri riikide füüsiliste või juriidiliste isikute omandis või kontrolli all olevate, Euroopa Liidu liikmesriikides asutatud ettevõtete vabadust osutada teenuseid Euroopa Liidu territooriumil ning

b) lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigid püüavad asjakohasel juhul edendada Euroopa Liidu liikmesriikide füüsiliste või juriidiliste isikute omandis või kontrolli all olevate, lepingule alla kirjutanud Mercosuri riikides asutatud ettevõtete vabadust osutada teenuseid Mercosuri riikide territooriumil.

B JAGU

KAUBANDUSALASED INSTITUTSIOONILISED SÄTTED

ARTIKKEL 9.7

Kaubanduskoosseisus tegutseva ühisnõukogu eriülesanded

1. Kui artikli 2.2 kohaselt moodustatud ühisnõukogu käsitleb käesoleva lepingu käesoleva osaga seotud küsimusi, võib ta:

a) teha järelevalvet lepingu käesoleva osa eesmärkide täitmise üle ja jälgida selle rakendamist;

b) arutada kõiki lepingu käesoleva osaga hõlmatud küsimusi ja kõiki selle rakendamisest tulenevaid olulisi küsimusi, ilma et see piiraks 29. peatüki kohaldamist;

c) võtta vastu otsuseid ja anda lepinguosalistele asjakohaseid soovitusi, nagu on sätestatud lepingu käesolevas osas;

d) võtta otsuste kaudu vastu lepingu käesoleva osa sätete tõlgendusi, mis on lepinguosaliste ja kõikide käesoleva lepingu käesoleva osa kohaselt moodustatud allkomiteede ja muude organite, sealhulgas 29. peatüki alusel moodustatud vahekohtute jaoks siduvad;

e) võtta oma ülesannete täitmisel muid meetmeid, milles lepinguosalised kokku lepivad, ning

f) võtta lepingu käesoleva osa eesmärkide täitmisel vastu otsuseid järgmise muutmiseks:

i) 10-A lisa kooskõlas artikli 10.4 lõikega 9;

ii) 10-D-1 liide kooskõlas 10-D lisa artikli 10 lõikega 6;

iii) 10-D-2 liide kooskõlas 10-D lisa artikli 4 lõikega 3;

iv) 10-D-3 liide kooskõlas 10-D lisa artikli 5 lõikega 4;

v) 11. peatükk kooskõlas artikliga 11.34;

vi) 13-A lisa A jagu kooskõlas artikli 13.8 lõikega 9;

vii) 14-A lisa kooskõlas artikliga 14.18;

viii) 20-A kuni 20-E lisad kooskõlas artikliga 20.26;

ix) 20-F kuni 20-J lisad kooskõlas artikliga 20.12;

x) 21-A lisa kooskõlas artikliga 21.39;

xi) 21-B lisa kooskõlas artikliga 21.39;

xii) 21-C lisa kooskõlas artikliga 21.39;

xiii) 21-E lisa kooskõlas artikliga 21.39;

xiv) 25-A lisa kooskõlas artikliga 25.7;

xv) 29-A ja 29-B lisa kooskõlas artikliga 29.22 ning

xvi) mis tahes muu säte, lisa, liide või protokoll, mille puhul sellise otsuse tegemise võimalus on lepingu käesolevas osas sõnaselgelt ette nähtud.

2. Lõike 1 punktis f osutatud otsuste suhtes kohaldatakse artikli 30.5 lõiget 2.

3. Kui lepinguosalised ei lepi kokku teisiti, algatab kaubanduskoosseisus tegutsev ühisnõukogu 3 (kolm) aastat pärast käesoleva lepingu jõustumist ja seejärel iga 5 (viie) aasta järel käesoleva lepingu III osa läbivaatamise menetluse. Iga läbivaatamise tulemuste põhjal arutab kaubanduskoosseisus tegutsev vajadust käesolevat lepingut muuta.

ARTIKKEL 9.8

Kaubanduskoosseisus tegutseva ühiskomitee eriülesanded

1. Kui artikli 2.3 kohaselt asutatud ühiskomitee käsitleb lepingu käesoleva osaga seotud küsimusi, on tal voli:

a) teha järelevalvet kõikide lepingu käesoleva osa alusel moodustatud allkomiteede töö üle;

b) uurida kõige sobivamat viisi, kuidas ennetada või lahendada probleeme, mis võivad tekkida seoses lepingu käesoleva osa tõlgendamise ja kohaldamisega, ilma et see piiraks 29. peatüki kohaldamist;

c) moodustada täiendavaid allkomiteesid, et määrata oma pädevuse piires allkomiteedele ülesandeid, otsustada muuta enda moodustatud allkomiteede ülesandeid, sealhulgas määrates uusi allkomiteesid, või saata allkomiteesid laiali;

d) valmistada kooskõlas lepingu käesoleva osa spetsiifiliste eesmärkidega ette otsuseid kaubanduskooseisus tegutsevas ühisnõukogus vastuvõtmiseks, sealhulgas artikli 9.7 lõike 1 punktis f osutatud muudatusi, ja võtta kaubanduskoosseisus tegutseva ühisnõukogu koosolekute vahelisel ajal või juhul, kui kaubanduskoosseisus tegutsev ühisnõukogu ei saa kokku tulla, selliseid otsuseid vastu, ja

e) võtta oma ülesannete täitmisel muid meetmeid, milles lepinguosalised on kokku leppinud või mis määratakse talle kaubandusküsimustes tegutseva ühisnõukogu poolt.

f) vaadata läbi käesoleva lepingu III osa rakendamine, sealhulgas selleks, et hinnata selle mõju tööhõivele, investeeringutele ja lepinguosalistevahelisele kaubandusele; läbivaatamisel arvestatakse kooskõlas kummagi lepinguosalise õigusnormidega kodanikuühiskonna esindajate, sealhulgas valitsusväliste organisatsioonide, ettevõtjate ja tööandjate organisatsioonide, sotsiaalsete liikumiste ja ametiühingute seisukohtade või soovitustega, võttes eelkõige arvesse artiklite 2.6–2.8 sätteid;

2. Artikli 2.3 lõikes 7 ja käesoleva artikli lõike 1 punktis d osutatud otsuste suhtes, millega muudetakse käesolevat lepingut, kohaldatakse artikli 30.5 lõiget 2.

ARTIKKEL 9.9

Allkomiteed

1. Lõike 4 kohaselt moodustatud allkomiteed koosnevad ühelt poolt Euroopa Liidu esindajatest ja teiselt poolt iga lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigi esindajatest.

2. Allkomiteed tulevad kokku asjakohasel tasandil lepinguosalise taotluse alusel ja igal juhul vähemalt kord aastas. Füüsilise kohtumise korral toimuvad koosolekud vaheldumisi Brüsselis ja ühes lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigis. Koosolekud võivad toimuda ka telefoni- või videokonverentsi teel või mõnel muul viisil, milles lepinguosalised on omavahel kokku leppinud. Allkomiteede kaasesimeesteks on Euroopa Liidu esindaja ja Mercosuri esindaja.

3. Iga allkomitee lepib vastastikku kokku oma koosolekute ajakava ja päevakorra.

4. Kaubanduskoosseisus tegutseva ühiskomitee juurde luuakse järgmised allkomiteed:

a) kaubavahetuse allkomitee;

b) veinitoodete ja kangete alkohoolsete jookidega kauplemise allkomitee;

c) tolli, kaubanduse lihtsustamise ja päritolureeglite allkomitee;

d) sanitaar- ja fütosanitaarküsimuste allkomitee;

e) toidutarneahelaga seotud küsimustes peetavate dialoogide allkomitee;

f) teenuskaubanduse ja ettevõtete asutamise allkomitee;

g) riigihangete allkomitee;

h) intellektuaalomandi õiguste allkomitee ning

i) kaubanduse ja kestliku arengu allkomitee.

5. Allkomiteedel on oma pädevusvaldkonnaga seotud küsimustes voli:

a) jälgida lepingu käesoleva osa rakendamist ja tagada selle nõuetekohane toimimine;

b) võtta lepinguosaliste kokkuleppe teel vastu otsuseid ja soovitusi kõikides lepingu käesoleva osaga ettenähtud küsimustes;

c) arutada nende lahendamist silmas pidades lepingu käesoleva osa ja seda täiendavate lepingute rakendamisest tulenevaid küsimusi, ilma et see piiraks 29. peatüki kohaldamist, ning

d) toimida lepinguosaliste jaoks foorumina, kus vahetatakse teavet, sealhulgas arutatakse parimaid tavasid ja jagatakse rakendamiskogemusi.

6. Allkomiteede ülesanded määratakse vajaduse korral täpsemalt kindlaks lepingu käesoleva osa asjakohastes peatükkides ja neid võib vajaduse korral kaubanduskooseisus tegutseva ühiskomitee otsusega muuta.

7. Allkomiteed teevad kaubanduskoosseisus tegutseva ühisnõukogu ja kaubanduskooseisus tegutseva ühiskomitee ülesannete toetamiseks vajalikku tehnilist ettevalmistustööd, sealhulgas juhul, kui need organid peavad vastu võtma otsuseid või soovitusi.

ARTIKKEL 9.10

Lepingu käesoleva osa koordinaatorid

1. Euroopa Liit ja lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigid määravad igaüks lepingu käesoleva osa koordinaatori ning teatavad sellest teisele lepinguosalisele 30 (kolmekümne) päeva jooksul pärast käesoleva lepingu jõustumist.

2. Koordinaatorid:

a) koostavad päevakorra ning koordineerivad kaubanduskoosseisus tegutseva ühisnõukogu ja kaubanduskoosseisus tegutseva ühiskomitee koosolekute ettevalmistamist kooskõlas artiklitega 9.7 ja 9.8;

b) võtavad vajaduse korral kaubanduskoosseisus tegutseva ühisnõukogu ja kaubanduskoosseisus tegutseva ühiskomitee vastuvõetud otsuste järelmeetmeid;

c) tegutsevad kontaktpunktidena, millega hõlbustada lepinguosaliste teabevahetust kõikides lepingu käesoleva osaga reguleeritud küsimustes, kui lepingu käesolevas osas ei ole sätestatud teisiti;

d) saavad lepingu käesoleva osa alusel esitatud teateid ja teavet, sealhulgas kaubanduskoosseisus tegutsevale ühisnõukogule või kaubanduskoosseisus tegutsevale ühiskomiteele esitatud teateid või teavet, kui lepingu käesolevas osas ei ole sätestatud teisiti, ja

e) täidavad muid ülesandeid, mida nõuab kaubanduskoosseisus tegutsev ühisnõukogu või kaubanduskoosseisus tegutsev ühiskomitee.

## 10. PEATÜKK

## KAUBAVAHETUS

### ARTIKKEL 10.1

### Eesmärk ja kohaldamisala

1. Lepinguosalised loovad üleminekuperioodiks, mis algab käesoleva lepingu jõustumise kuupäeval, kaupade vabakaubanduspiirkonna.

2. Kui lepingu käesolevas osas ei ole sätestatud teisiti, kohaldatakse lepinguosalise kaubavahetuse suhtes käesoleva peatüki sätteid.

A JAGU

TOLLIMAKSUD

ARTIKKEL 10.2

Võrdne kohtlemine

Kumbki lepinguosaline tagab teise lepinguosalise kaupade võrdse kohtlemise vastavalt GATT 1994 III artiklile, sealhulgas selle märkustele ja lisasätetele. Selleks inkorporeeritakse GATT 1994 III artikkel ning selle märkused ja lisasätted käesolevasse lepingusse ning muudetakse *mutatis mutandis* selle osaks.

ARTIKKEL 10.3

Mõisted

Käesoleva peatüki kohaldamisel tähendab „päritolustaatusega kaup“ kaupa, mis liigitub 11. peatükis sätestatud päritolureeglite kohaselt lepinguosalise territooriumilt pärit kaubaks.

ARTIKKEL 10.4

Tollimaksude vähendamine ja kaotamine

1. Kui lepingu käesolevas osas ei ole sätestatud teisiti, vähendab kumbki lepinguosaline päritolustaatusega kaupade suhtes kohaldatavaid tollimakse või kaotab need kooskõlas 10-A lisaga.

2. Kaupade klassifitseerimine lepinguosalistevahelises kaubanduses toimub kummagi lepinguosalise tariifinomenklatuuri alusel kooskõlas harmoneeritud süsteemiga. Lepinguosaline täpsustab 10-A lisa vastavas liites selleks kasutatava harmoneeritud süsteemi versiooni.

3. Lepinguosaline võib luua uue tariifirea. Sellisel juhul on lepinguosalistevahelises kaubanduses uue tariifirea alla kuuluvate kaupade suhtes kohaldatav tollimaks võrdne tollimaksuga, mida kohaldatakse vastavate kaupade suhtes 10-A lisas sätestatud algse tariifirea alusel, või sellest väiksem, ning kokkulepitud kontsessiooni ei muudeta.

4. Teise lepinguosalise territooriumilt pärit kaupade impordi suhtes kohaldatav tollimaksu baasmäär, mille suhtes kohaldatakse lõike 1 alusel järjestikuseid vähendamisi, on kindlaks määratud 10-A lisas.

5. Ilma et see piiraks lõigete 1 ja 3 kohaldamist, ei suurenda Euroopa Liit 2 (kahe) aasta jooksul alates käesoleva lepingu jõustumise kuupäevast tollimakse, mida kohaldati 31. detsembril 2017 selliste Paraguayst pärit kaupade suhtes, mis klassifitseeritakse Paraguay kaupadena liites 10-A-1 sätestatud tariifiridade 20019030, 21012098, 21069098 ja 33021029 alla. Käesoleva lõike kohaldamisel tähendab „Paraguayst pärit kaup“ kaupa, mis vastab komisjoni 28. juuli 2015. aasta delegeeritud määruse (EL) 2015/2446[1] (millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 952/2013 seoses liidu tolliseadustiku teatavaid sätteid täpsustavate üksikasjalike eeskirjadega) II jaotise 1. peatüki 2. jao 2. ja 3. alajaos ning komisjoni 24. novembri 2015. aasta rakendusmääruse (EL) 2015/2447[2] (millega nähakse ette Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 952/2013 (millega kehtestatakse liidu tolliseadustik) teatavate sätete üksikasjalikud rakenduseeskirjad) II jaotise 2. peatüki 2. jao 3.–9. alajaos sätestatud päritolunõuetele.

6. Kui lepingu käesolevas osas ei ole sätestatud teisiti, ei kehtesta lepinguosaline alates käesoleva lepingu jõustumise kuupäevast lepinguosalistevahelises päritolustaatusega kaupadega kauplemises kohaldatavaid uusi tollimakse ega suurenda tollimakse, mida juba kohaldatakse kooskõlas 10-A lisas sätestatud baasmääradega. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et lepinguosaline võib suurendada lepinguosalistevahelises kaubanduses kohaldatavat 10-A lisas sätestatud tollimaksu, mida on ühepoolselt vähendatud selles lisas kindlaks määratud tasemele, sellele ühepoolsele vähendamisele järgnevaks aastaks.

[1] ELT L 343, 29.12.2015, lk 1.
[2] ELT L 343, 29.12.2015, lk 558.

7. Kui lepinguosaline vähendab oma kohaldatavat enamsoodustusrežiimi tollimaksumäära 10-A lisas sätestatud konkreetse tariifirea baasmäärast madalamale tasemele, kasutatakse seda tollimaksumäära 10-A lisas sätestatud baasmäära asemel asjaomase tariifirea soodusmäära arvutamisel, seni kuni see on baasmäärast madalam. Sellega seoses kohaldab lepinguosaline tollimaksuvähendust enamsoodustusrežiimi määra suhtes, et arvutada kohaldatav tollimaksumäär, säilitades alati iga tariifirea puhul võrreldava soodustuse. Selline võrreldav soodustus tariifirea puhul vastab 10-A lisas sätestatud baasmäära ja asjaomase tariifirea puhul 10-A lisa kohaselt kohaldatava tollimaksumäära vahele, mis on jagatud asjaomase baasmääraga ja mida väljendatakse protsentides.

8. Lepinguosaline võib kiirendada teise lepinguosalise päritolustaatusega kaupadele kehtestatud tollimaksude kaotamist või muul viisil parandada teise lepinguosalise päritolustaatusega kaupade turulepääsu tingimusi, kui tema üldine majanduslik olukord ja asjaomase majandussektori olukord seda võimaldavad.

9. Kui käesoleva lepingu jõustumise kuupäevast on möödunud 3 (kolm) aastat, kaalub artiklis 10.14 osutatud kaubavahetuse allkomitee ükskõik kumma lepinguosalise taotlusel meetmeid, millega tagada parem turulepääs. Kaubanduskoosseisus tegutseval ühisnõukogul on õigus võtta vastu otsuseid 10-A lisa muutmiseks. Selliste otsustega on võimalik asendada mis tahes tollimaksumäär või üleminekukategooria, mis on sätestatud 10-A lisas päritolustaatusega kaupade jaoks.

ARTIKKEL 10.5

Pärast parandamist uuesti lepinguosalise territooriumile sisenevad kaubad

1. Käesoleva artikli kohaldamisel tähendab „parandamine“ kauba mis tahes töötlemist, mille eesmärk on parandada töödefekte või olulisi kahjustusi ning millega kaasneb kauba algse funktsiooni taastamine, või tagada kauba vastavus selle tehnilistele kasutusnõuetele, milleta kaupa ei saaks enam ettenähtud otstarbel tavapärasel viisil kasutada. Kauba parandamine hõlmab restaureerimist ja hooldust, kuid ei hõlma toimingut või protsessi,

a) mis hävitab kauba põhiomadused või loob uue või kaubanduslikult erineva kauba;

b) mis muudab lõpetamata kauba valmiskaubaks või

c) mida kasutatakse kauba tehnilise toimivuse parandamiseks.

2. Sõltumata kauba päritolust ei kohalda lepinguosaline tollimaksu kaubale, mis siseneb uuesti tema tolliterritooriumile pärast seda, kui see on parandamiseks ajutiselt eksporditud tema tolliterritooriumilt teise lepinguosalise tolliterritooriumile, olenemata sellest, kas kaupa oleks saanuks parandada selle lepinguosalise tolliterritooriumil, kust kaup lõikes 1 määratletud parandamiseks eksporditi.

3. Lõiget 2 ei kohaldata tollilattu, vabakaubanduspiirkonda või sarnase staatusega piirkonda imporditud kauba suhtes, mis eksporditakse parandamiseks, kuid mida ei reimpordita tollilattu, vabakaubanduspiirkonda või sarnase staatusega piirkonda.

4. Lepinguosaline ei kohalda tollimaksu mis tahes päritoluga kauba suhtes, mis imporditakse ajutiselt teise lepinguosalise tolliterritooriumilt parandamiseks.

## B JAGU

## MITTETARIIFSED MEETMED

### ARTIKKEL 10.6

### Impordi ja ekspordiga seotud tasud ja muud lõivud

1. Kumbki lepinguosaline tagab kooskõlas GATT 1994 VIII artikliga, sealhulgas selle märkuste ja lisasätetega, et ükski tasu ega muu lõiv, olenemata selle laadist[1] (v.a impordi- või eksporditollimaks, mis on kehtestatud kaupade impordile ja ekspordile või seoses kaupade importimise või eksportimisega), ei ole suurem osutatud teenuste ligilähedasest maksumusest, seda ei arvutata *ad valorem* alusel, ning see ei kujuta endast omamaiste kaupade kaudset kaitset ega fiskaalotstarbelist impordi- või ekspordimaksu.

2. Kumbki lepinguosaline võib kehtestada lõive või nõuda kulude hüvitamist üksnes konkreetsete teenuste osutamise korral, eelkõige järgmistel juhtudel:

a) tollitöötajate kohalolu väljaspool tolliasutuse ametlikke lahtiolekuaegu või väljaspool tolliasutuse tööruume, kui seda on taotletud;

[1] Suurema selguse huvides olgu märgitud, et Uruguay Idavabariigi „*tasa consular*“ ja Argentina Vabariigi „*tasa estadística*“ on reguleeritud lõikega 3.

b) analüüsid või eksperdiaruanded kauba kohta ja postitasud kauba tagastamise eest taotlejale, eelkõige otsuste puhul, mis on seotud siduva teabega või tollialaste õigusnormide kohaldamist käsitleva teabe esitamisega;

c) kauba läbivaatamine või proovide või näidiste võtmine kontrolli eesmärgil või kauba hävitamine, kui sellega kaasnevad muud kulud kui tollitöötajate kasutamisega seotud kulud, ning

d) erakorralised kontrollimeetmed, kui need on vajalikud kauba laadi või võimaliku ohu tõttu.

3. Lepinguosaline ei nõua teise lepinguosalise kauba importimisega seoses konsulaartehinguid ega nendega seotud tasusid ega lõive. Lepinguosalistel on käesoleva lõike nõuete täitmiseks 3 (kolme) aasta pikkune üleminekuperiood alates käesoleva lepingu jõustumise kuupäevast[1].

4. Kumbki lepinguosaline avaldab loetelu tasudest ja lõivudest, mille ta on kehtestanud kaupade impordi või ekspordiga seoses.

[1] Olenemata sellest lõikest on Paraguay Vabariigi puhul üleminekuperiood 10 (kümme) aastat alates käesoleva lepingu jõustumise kuupäevast.

ARTIKKEL 10.7

Impordi ja ekspordi litsentsimise protseduurid

1. Lepinguosalised tagavad, et lepinguosalistevahelises kaubavahetuses kohaldatavaid impordi ja ekspordi litsentsimise protseduure kohaldatakse neutraalselt ning hallatakse ausalt, õiglaselt, mittediskrimineerivalt ja läbipaistvalt.

2. Kumbki lepinguosaline kehtestab või jätab kehtima litsentsimisprotseduurid teise lepinguosalise territooriumilt oma territooriumile importimise või oma territooriumilt teise lepinguosalise territooriumile eksportimise tingimusena üksnes juhul, kui halduseesmärgi saavutamiseks ei ole mõistlikult võimalik rakendada muid asjakohaseid menetlusi.

3. Lepinguosalised ei kehtesta ega jäta kehtima mitteautomaatseid impordi või ekspordi litsentsimise protseduure,[1] välja arvatud juhul, kui see on vajalik lepingu käesoleva osaga kooskõlas oleva meetme rakendamiseks. Lepinguosaline, kes kehtestab mitteautomaatse impordi või ekspordi litsentsimise protseduuri, osutab selgelt meetmele, mida sellise litsentsimisprotseduuri kaudu rakendatakse.

[1] Käesolevas artiklis tähendavad „mitteautomaatsed impordi või ekspordi litsentsimise protseduurid“ litsentsimisprotseduure, mille puhul ei kiideta heaks kõigi selliste juriidiliste ja füüsiliste isikute taotlusi, kes vastavad nõuetele, mille asjaomane lepinguosaline on kehtestanud selle kauba importimiseks ja eksportimiseks, mille jaoks litsentsi taotletakse.

4. Lepinguosalised kehtestavad impordi litsentsimise protseduurid ja haldavad neid kooskõlas WTO impordi litsentsimise lepingu artiklitega 1–3. Selleks inkorporeeritakse impordi litsentsimise lepingu artiklid 1–3 käesolevasse lepingusse ja muudetakse *mutatis mutandis* selle osaks ning neid kohaldatakse iga ekspordi litsentsimise protseduuri suhtes.

5. Lepinguosaline, kes kehtestab impordi või ekspordi litsentsimise protseduuri või muudab seda, teeb asjakohase teabe kättesaadavaks ametlikul veebisaidil. See teave tehakse võimaluse korral kättesaadavaks vähemalt 21 (kakskümmend üks) päeva enne uue või muudetud litsentsimisprotseduuri kasutuselevõtmist, kuid igal juhul mitte hiljem kui selle kasutuselevõtmise kuupäeval. Internetis kättesaadav teave sisaldab impordi litsentsimise lepingu artikliga 5 ette nähtud andmeid. Kumbki lepinguosaline teavitab teist lepinguosalist ekspordi litsentsimise protseduuri kehtestamisest või muutmisest ning edastatav teave sisaldab impordi litsentsimise lepingu artiklis 5 osutatud teavet.

6. Lepinguosalise taotluse korral esitab teine lepinguosaline viivitamata kogu asjakohase teabe kehtestatavate, kehtestatud või kehtima jäetavate impordi või ekspordi litsentsimise protseduuride kohta, sealhulgas *mutatis mutandis* impordi litsentsimise lepingu artiklites 1–3 osutatud teabe.

ARTIKKEL 10.8

Ekspordikonkurents

1. Lepinguosalised kinnitavad oma kohustusi, mida on nimetatud WTO ministrite 19. detsembri 2015. aasta otsuses ekspordikonkurentsi kohta (WT/MIN(15)/45 – WT/L/980) (edaspidi „ekspordikonkurentsi käsitlev ministrite otsus“).

2. Käesoleva artikli kohaldamisel tähendavad „ekspordisubsiidiumid“ subsiidiumide ja tasakaalustusmeetmete lepingu artiklites 1 ja 3 määratletud subsiidiume, mis sõltuvad eksporditegevusest, sealhulgas subsiidiumide ja tasakaalustusmeetmete lepingu I lisas loetletud subsiidiume, ja põllumajanduslepingu artiklis 9 loetletud subsiidiume.

3. Lepinguosaline ei jäta kehtima, kehtesta ega kehtesta uuesti ekspordisubsiidiume põllumajandustootele, mida eksporditakse või mis sisaldub eksporditavas tootes.

4. Lepinguosaline ei säilita, võta kasutusele ega võta uuesti kasutusele ekspordikrediiti, ekspordikrediidi garantiisid, kindlustusprogramme, riiklikke kaubandusettevõtteid või rahvusvahelist toiduabi ega muid meetmeid, millel on ekspordisubsiidiumiga samaväärne toime, teise lepinguosalise territooriumile eksporditava või eksporditavas tootes sisalduva põllumajandustoote suhtes, välja arvatud juhul, kui asjaomane meede on kooskõlas eksportiva lepinguosalise kohustustega, mis tulenevad WTO lepingutest ning WTO ministrite konverentsi ja peanõukogu otsustest, eelkõige ekspordikonkurentsi käsitlevast ministrite otsusest.

5. Lepinguosalised kinnitavad 7. detsembril 2013 vastu võetud WTO ministrite Bali deklaratsioonis (WT/MIN(13)/DEC) võetud kohustust, mida tugevdab ekspordikonkurentsi käsitlev ministrite otsus, suurendada kõigi ekspordisubsiidiumi ja ekspordikrediidi vormide, ekspordikrediidi garantiide, kindlustusprogrammide, riiklike kaubandusettevõtete ja rahvusvahelise toiduabi ning muude ekspordisubsiidiumiga samaväärse toimega meetmete läbipaistvust ja parandada järelevalvet nende üle.

6. Lepinguosalised kinnitavad ekspordikonkurentsi käsitleva ministrite otsuse alusel võetud rahvusvahelise toiduabiga seotud kohustusi ning teevad koostööd, et edendada asjakohastel rahvusvahelistel foorumitel toiduabi kohaletoimetamise parimaid tavasid, püüdes piirata toiduabi rahaks vahetamist ja mitterahalise toiduabi andmist üksnes hädaolukordadega.

## ARTIKKEL 10.9

### Ekspordi suhtes kohaldatavad tollimaksud ning muud maksud, tasud ja lõivud

Lepinguosaline ei kehtesta ega jäta kehtima 3 (kolme) aasta jooksul alates käesoleva lepingu jõustumise kuupäevast ühtegi tollimaksu ega lõivu, mida kohaldatakse kauba teise lepinguosalise territooriumile eksportimise suhtes või sellega seoses, peale nende, mis on sätestatud 10-B lisas.

ARTIKKEL 10.10

Riiklikud kaubandusettevõtted

1. Ükski lepingu käesoleva osa säte ei takista lepinguosalist säilitamast või asutamast riiklikku kaubandusettevõtet kooskõlas GATT 1994 XVII artikliga, sealhulgas selle märkuste ja lisasätetega, ning WTO asutamislepingus sisalduva GATT 1994 XVII artikli tõlgendamise käsitusleppega, mis inkorporeeritakse lepingu käesolevasse osasse ja muudetakse *mutatis mutandis* selle osaks.

2. Kui üks lepinguosaline esitab teisele lepinguosalisele taotluse teabe saamiseks konkreetsete riiklike kaubandusettevõtete, selliste ettevõtete tegutsemisviisi või nende tegevuse mõju kohta kahepoolsele kaubandusele, tagab taotluse saanud lepinguosaline täieliku läbipaistvuse kooskõlas GATT 1994 XVII artikliga.

3. Olenemata lõikest 1 ei määra ega säilita lepinguosaline ühtki impordi- ega ekspordimonopoli peale nende, mille lepinguosaline on juba kehtestanud või mis on ette nähtud tema põhiseadusega ja mis on loetletud 10-C lisas. Käesoleva lõike kohaldamisel tähendab „impordi- või ekspordimonopol“ lepinguosalise poolt teatavale üksusele antud ainuõigust või volitust importida kaupa teiselt lepinguosaliselt või eksportida kaupa teisele lepinguosalisele.

ARTIKKEL 10.11

Koguseliste piirangute keeld

1. Lepinguosaline ei kehtesta ega jäta kehtima teise lepinguosalise kauba impordi suhtes ega teise lepinguosalise territooriumile suunatud kauba ekspordi või ekspordiks müügi suhtes kohaldatavaid keelde ega piiranguid, mis ei ole kooskõlas GATT 1994 XI artikliga, sealhulgas selle märkuste ja lisasätetega. Selleks inkorporeeritakse GATT 1994 XI artikkel ning selle märkused ja lisasätted lepingu käesolevasse osasse ning muudetakse *mutatis mutandis* selle osaks.

2. Lepinguosaline ei kehtesta ega jäta kehtima ekspordi- ega impordihinna nõudeid, välja arvatud juhul, kui see on lubatud dumpinguvastast või tasakaalustavat tollimaksu käsitleva korralduse või hinnakohustuste täitmisel.

ARTIKKEL 10.12

Soodustuste kasutamine

1. Lepingu käesoleva osa toimimise jälgimiseks ja soodustuste kasutamise määrade arvutamiseks vahetavad lepinguosalised igal aastal impordistatistikat ajavahemikul, mis algab 1 (üks) aasta pärast käesoleva lepingu jõustumise kuupäeva ja lõpeb 10 (kümne) aasta möödudes tollimaksude kaotamise lõpuleviimisest kõigi kaupade puhul vastavalt 10-A lisale. Kui kaubanduskoosseisus tegutsev ühiskomitee ei otsusta teisiti, pikendatakse seda ajavahemikku automaatselt 5 (viie) aasta võrra ja kaubanduskooseisus tegutsev ühiskomitee võib otsustada pikendada seda ajavahemikku veelgi.

2. Lõike 1 kohaselt vahetatav impordistatistika hõlmab andmeid kõige viimase aasta kohta, mille andmed on kättesaadavad, sealhulgas väärtust ja asjakohasel juhul mahtu tariifirea tasandil teise lepinguosalise nende kaupade impordi puhul, mille suhtes kohaldatakse lepingu käesoleva osa kohast sooduskohtlemist, ja nende kaupade puhul, mille suhtes sooduskohtlemist ei kohaldata.

3. Ilma et see piiraks lõike 2 kohaldamist ja arvestades kummagi lepinguosalise õigusnormides sätestatud konfidentsiaalsusnõudeid, ei ole lepinguosaline kohustatud impordistatistikat vahetama.

ARTIKKEL 10.13

Sooduskohtlemise haldamise erimeetmed

1. Lepinguosalised teevad kooskõlas 11. peatüki ja 12-A lisaga koostööd, et ära hoida, avastada ja tõkestada õigusnormide rikkumisi, eeskirjade eiramisi ja pettusi, mis on seotud käesoleva peatüki alusel võimaldatud sooduskohtlemisega.

2. Lepinguosaline võib otsustada lõikes 4 sätestatud korras ajutiselt peatada asjaomaste toodete sooduskohtlemise, kui ta on jõudnud objektiivse, veenva ja kontrollitava teabe põhjal järeldusele, et:

a) käesoleva peatüki alusel võimaldatud tariifse sooduskohtlemise saamiseks on ulatuslikult ja süstemaatiliselt rikutud asjaomaseid õigusnorme, eiratud eeskirju või toime pandud pettusi ning

b) teine lepinguosaline on süstemaatiliselt keeldunud lõikes 1 osutatud kohustuste täitmisest või ei ole täitnud neid kooskõlas 11. peatüki ja 12-A lisaga.

3. Käesoleva artikli kohaldamisel tähendab lõikes 1 osutatud kohustuste täitmata jätmine muu hulgas selgelt tõendatud ja süstemaatilist:

a) artiklite 11.24 ja 11.25 kohase asjaomaste toodete päritolustaatuse kontrollimise kohustuse täitmata jätmist ning

b) artiklite 11.25 ja 11.26 kohaselt tehtud päritolukontrolli tulemuse edastamisest keeldumist või sellega põhjendamatut viivitamist või

c) 12-A lisa kohase halduskoostöö puudumist.

4. Lepinguosaline, kes on teinud lõikes 2 osutatud järelduse, teavitab sellest põhjendamatu viivituseta kaubanduskoosseisus tegutsevat ühiskomiteed ja esitab kaubanduskoosseisus tegutsevale ühiskomiteele oma järelduse aluseks oleva teabe.

5. Pärast lõikes 4 sätestatud nõuete täitmist alustab järelduse teinud lepinguosaline teise lepinguosalisega kaubanduskoosseisus tegutsevas ühiskomitees konsultatsioone, et jõuda mõlemat lepinguosalist rahuldava lahenduseni. Kui lepinguosalised ei jõua vastastikku rahuldava lahenduse suhtes kokkuleppele 3 (kolme) kuu jooksul alates teavitamise kuupäevast, võib järelduse teinud lepinguosaline otsustada ajutiselt peatada asjaomaste toodete sooduskohtlemise. Sellisel juhul teavitab järelduse teinud lepinguosaline ajutisest peatamisest põhjendamatu viivituseta kaubandusküsimustes tegutsevat ühiskomiteed.

6. Lõike 4 kohast otsust ajutiselt peatada asjaomase toote sooduskohtlemine kohaldatakse üksnes ajavahemiku jooksul, mis on kooskõlas mõjuga asjaomase lepinguosalise finantshuvidele, ja mitte kauem kui 3 (kolm) kuud. Kui on võimalik objektiivselt ja kontrollitavalt kindlaks teha, et peatamise otsuse aluseks olnud tingimused peatamisaja lõppedes püsivad, võib asjaomane lepinguosaline otsustada peatamise otsuse kehtivusaega sama pikaks ajaks pikendada. Iga peatamise üle peetakse kaubanduskooseisus tegutsevas ühiskomitees korrapäraseid konsultatsioone. Pikendamise korral toimuvad kaubandusküsimustes tegutsevas ühiskomitees konsultatsioonid vähemalt 15 (viisteist) päeva enne peatamisaja lõppu.

7. Kumbki lepinguosaline avaldab kooskõlas oma sisemenetlustega importijatele suunatud teated lõikes 4 osutatud järeldusest teavitamise ning lõigetes 5 ja 6 osutatud ajutise peatamise otsuste kohta.

C JAGU

INSTITUTSIOONILISED SÄTTED

ARTIKKEL 10.14

Kaubavahetuse allkomitee

1. Artikli 9.9 lõike 4 kohaselt moodustatud kaubavahetuse allkomiteel on lisaks artiklites 2.4, 9.9 ja 13.14 loetletud ülesannetele järgmised ülesanded:

a) edendada lepinguosalistevahelist kaubavahetust;

b) hinnata igal aastal lepingu käesoleva osa alusel antud kvootide ja soodustuste kasutamist ja haldamist ning

c) arutada, selgitada ja käsitleda tehnilisi küsimusi, mis võivad tekkida lepinguosaliste vahel seoses kummagi lepinguosalise 10-A lisa punktides 3 ja 4 määratletud tariifinomenklatuuri kohaldamisega.

ARTIKKEL 10.15

Veinitoodete ja kangete alkohoolsete jookidega kauplemise allkomitee

1. Artikli 9.9 lõike 4 kohaselt moodustatud veinitoodete ja kangete alkohoolsete jookidega kauplemise allkomiteel on lisaks artiklites 2.4 ja 9.9 loetletud ülesannetele järgmised ülesanded:

a) tagada õigeaegne teavitamine 10-D lisaga hõlmatud küsimusi käsitlevate õigusnormide muudatustest, mis mõjutavad neid veinitooteid ja kangeid alkohoolseid jooke, millega lepinguosalised omavahel kauplevad, ja

b) võtta vastu otsused, millega määratakse kindlaks liite 10-D-3 punktis 2 sätestatud eeskirjade üksikasjad, eelkõige kasutatavad vormid ja analüüsiaruandes esitatav teave.

ARTIKKEL 10.16

Veinitoodete ja kangete alkohoolsete jookidega kauplemise alane koostöö ning kontaktpunktid

1. Lepinguosalised teevad koostööd ning käsitlevad veinitoodete ja kangete alkohoolsete jookidega kauplemisega seotud küsimusi, eelkõige järgmist:

a) veinitoodete tootemääratlused, sertifitseerimine ja märgistamine;

b) veinivalmistamisel kasutatavad viinamarjasordid ja nende märgistamine ning

c) kangete alkohoolsete jookide tootemääratlused, sertifitseerimine ja märgistamine.

2. Lepinguosalised teevad tihedat koostööd ja otsivad viise, kuidas paremini abistada teineteist 10-D lisa kohaldamisel, eelkõige selleks, et võidelda pettuste vastu.

3. Selleks et lepinguosaliste täitevorganitel ja -asutustel oleks lihtsam üksteist selle lisaga hõlmatud küsimustes abistada, määrab kumbki lepinguosaline organi või asutuse, kes vastutab 10-D lisa kohaldamise ja järgimise tagamise eest. Kui lepinguosaline määrab rohkem kui ühe pädeva organi või asutuse, tagab ta nende organite ja asutuste töö koordineerimise. Sellisel juhul määrab lepinguosaline ka ühe kontaktasutuse, mis on ühtseks kontaktpunktiks teise lepinguosalise organile või asutusele.

4. Lepinguosaline esitab veinitoodete ja kangete alkohoolsete jookidega kauplemise allkomitee kaudu teisele lepinguosalisele lõikes 3 osutatud organi(te), asutus(t)e ja/või kontaktpunkti kontaktandmed hiljemalt 6 (kuus) kuud pärast käesoleva lepingu jõustumise kuupäeva. Lepinguosalised teavitavad teineteist kõigist muudatustest selliste organite, asutuste ja kontaktpunktide kontaktandmetes.

11. PEATÜKK

PÄRITOLUREEGLID JA -MENETLUSED

A JAGU

PÄRITOLUREEGLID

ARTIKKEL 11.1

Mõisted

Käesolevas peatükis kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) „klassifitseeritud“ – osutab toote või materjali klassifitseerimisele harmoneeritud süsteemi teatavasse jaotisesse, gruppi, rubriiki või alamrubriiki;

b) „kaubasaadetis“ – tooted, mis saadetakse samal ajal ühelt eksportijalt ühele kaubasaajale või mis saadetakse eksportijalt kaubasaajale üheainsa veodokumendi alusel või selle dokumendi puudumisel üheainsa kaubaarve alusel;

c) „tolliasutus või pädev valitsusasutus“ –

i) Euroopa Liidu puhul tolliküsimuste eest vastutavad Euroopa Komisjoni talitused ning Euroopa Liidu liikmesriikide tolliasutused ja muud asutused, kes vastutavad tollialaste õigusnormide kohaldamise ja täitmise tagamise eest, ning

ii) Mercosuri puhul järgmised lepingule alla kirjutanud Mercosuri riikide pädevad asutused või nende õigusjärglased:

A) Argentina: Secretaría de Industria y Gestión Comercio of the Ministerio de Economía,

B) Brasiilia: Secretaria de Comércio Exterior do Ministério do Desenvolvimento, Indústria, Comércio e Serviços and Secretaria Especial da Receita Federal do Brasil of the Ministério da Fazenda,

C) Paraguay: Subsecretaría de Estado de Comercio y Servicios of the Ministerio de Industria y Comercio ning

D) Uruguay: Asesoría de Política Comercial of the Ministerio de Economía y Finanzas;

d) „eksportija“ – lepinguosalise territooriumil asuv isik, kes ekspordib päritolustaatusega toodet ja koostab päritolukinnituse;

e) „samaväärsed materjalid“ – sama liiki ja sama kaubandusliku kvaliteediga materjalid, millel on ühesugused tehnilised ja füüsilised omadused ning mida ei ole võimalik tootes kasutamise korral üksteisest eristada;

f) „kaup“ – materjalid ja tooted;

g) „importija“ – isik, kes impordib päritolustaatusega toodet ja taotleb selle suhtes tariifset sooduskohtlemist;

h) „valmistamine“ – igat liiki töö ja töötlemine, kaasa arvatud komplekteerimine ja eritoimingud;

i) „materjal“ – koostisosa, tooraine, komponent või osa, mida on kastutatud toote valmistamisel, ning

j) „toode“ – valmistatav toode, isegi kui see on mõeldud kasutamiseks hiljem mõnes teises valmistamistoimingus.

ARTIKKEL 11.2

Üldnõuded

1. Teise lepinguosalise päritolustaatusega kauba suhtes tariifse sooduskohtlemise kohaldamiseks kooskõlas lepingu käesoleva osaga käsitatakse Euroopa Liidust pärit toodetena – tingimusel, et need vastavad kõigile muudele käesolevas peatükis sätestatud kohaldatavatele nõuetele – järgmisi tooteid:

a) tooted, mis on artikli 11.4 kohaselt täielikult saadud Euroopa Liidu territooriumil;

b) tooted, mis on toodetud Euroopa Liidu territooriumil üksnes päritolustaatusega materjalidest, ning

c) tooted, mis on toodetud Euroopa Liidu territooriumil, kasutades päritolustaatuseta materjale, tingimusel et need vastavad 11-B lisas sätestatud tingimustele.

2. Teise lepinguosalise päritolustaatusega kauba suhtes tariifse sooduskohtlemise kohaldamiseks kooskõlas lepingu käesoleva osaga käsitatakse Mercosurist pärit toodetena – tingimusel, et need vastavad kõigile muudele käesolevas peatükis sätestatud kohaldatavatele nõuetele – järgmisi tooteid:

a) tooted, mis on artikli 11.4 kohaselt täielikult saadud Mercosuri territooriumil;

b) tooted, mis on toodetud Mercosuri territooriumil üksnes päritolustaatusega materjalidest, ning

c) tooted, mis on toodetud Mercosuri territooriumil, kasutades päritolustaatuseta materjale, tingimusel et need vastavad 11-B lisas sätestatud tingimustele.

3. Kui tootele on antud päritolustaatus, ei käsitata selle toote valmistamisel kasutatud päritolustaatuseta materjale päritolustaatuseta materjalina, kui seda toodet kasutatakse sisendmaterjalina muus tootes.

ARTIKKEL 11.3

Kahepoolne päritolu kumulatsioon

1. Euroopa Liidust pärit toodet käsitatakse Mercosurist pärit materjalina, kui see lisatakse Mercosuri territooriumil saadud tootesse, tingimusel et sellega tehtud töö või selle töötlemine on ulatuslikum kui artiklis 11.6 osutatud toimingud.

2. Mercosurist pärit toodet käsitatakse Euroopa Liidust pärit materjalina, kui see lisatakse Euroopa Liidu territooriumil saadud tootesse, tingimusel et sellega tehtud töö või selle töötlemine on ulatuslikum kui artiklis 11.6 osutatud toimingud.

ARTIKKEL 11.4

Täielikult saadud tooted

1. Järgmisi tooteid käsitatakse toodetena, mis on täielikult saadud Euroopa Liidu või Mercosuri territooriumil:

a) mineraalid või muud looduslikult esinevad ained, mis on kaevandatud selle pinnasest või merepõhjast;

b) seal kasvatatud või koristatud taimed ning taimsed tooted;

c) seal sündinud ja kasvatatud elusloomad;

d) seal kasvatatud elusloomadelt saadud tooted;

e) seal sündinud ja kasvatatud, tapetud loomadest saadud tooted;

f) seal toimunud jahi ja kalapüügi saadused;

g) vesiviljelustooted, kui kalad, koorikloomad, molluskid ja muud veeselgrootud on seal sündinud ja kasvatatud;

h) kalapüügisaadused ja muud lepinguosalise laevaga merest püütud saadused[1];

i) lepinguosalise kalatöötlemislaeva pardal üksnes punktis h osutatud saadustest valmistatud tooted;

j) mineraalid ja muud eluta loodusvarad, mis on saadud või kaevandatud mere- või ookeanipõhjast või maapõuest:

   i) lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigi või Euroopa Liidu liikmesriigi majandusvööndis, mis on kindlaks määratud asjaomase riigi õigusnormidega ja kooskõlas ÜRO mereõiguse konventsiooni V osaga,

   ii) lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigi või Euroopa Liidu liikmesriigi mandrilaval, mis on kindlaks määratud asjaomase riigi õigusnormidega ja kooskõlas ÜRO mereõiguse konventsiooni VI osaga, või

[1] See punkt ei piira ÜRO mereõiguse konventsioonist tulenevaid lepinguosaliste suveräänseid õigusi ja kohustusi, eelkõige majandusvööndis ja mandrilaval.

iii) ÜRO mereõiguse konventsiooni artikli 1 lõikes 1 määratletud alal, kus lepinguosalisel või lepinguosalise isikul on ainukasutusõigused, vastavalt ÜRO mereõiguse konventsiooni XI osale ja ÜRO mereõiguse konventsiooni XI osa rakendamist käsitlevale lepingule;

k) seal kogutud kasutatud esemed, millest saab üksnes tooret;

l) sealse tootmistegevuse jäätmed ja jäägid[1] või

m) kaubad, mis on seal toodetud üksnes punktides a–l nimetatud saadustest või toodetest.

2. Mõistet „lepinguosalise laev“ lõike 1 punktis h ja mõistet „lepinguosalise kalatöötlemislaev“ lõike 1 punktis i kohaldatakse vastavalt ainult sellise laeva või kalatöötlemislaeva suhtes, mis:

a) on registreeritud Euroopa Liidu liikmesriigis või lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigis ja millel on vajaduse korral püügiluba, mille lepingule alla kirjutanud Mercosuri riik või Euroopa Liidu liikmesriik on välja andnud kalandusettevõtjale, kes on nõuetekohaselt registreeritud, et tegutseda asjaomases lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigis või Euroopa Liidu liikmesriigis;

[1] Punktid k ja l ei piira neis punktides nimetatud kaupu käsitlevate kummagi lepinguosalise õigusnormide kohaldamist.

b) sõidab selle Euroopa Liidu liikmesriigi või lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigi lipu all, kus laev on registreeritud,[1] ja

c) vastab ühele järgmistest tingimustest:

i) laev kuulub vähemalt 50 % (viiekümne protsendi) ulatuses ühele või mitmele lepinguosalise füüsilisele isikule[2],

ii) laev kuulub juriidilisele isikule[3]:

A) mille peakontor ja peamine tegevuskoht asub lepinguosalise territooriumil ning

B) millest vähemalt 50 % (viiskümmend protsenti) kuulub lepinguosalise füüsilistele või juriidilistele isikutele, või

iii) vähemalt kaks kolmandikku laevaperest on lepinguosalise füüsilised isikud.

---

1 Kalapüügisaadused või muud saadused, mis on püütud merest Euroopa Liidu liikmesriigi või lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigi lipu all sõitva prahitud laevaga, loetakse pärinevaks sellest Euroopa Liidu liikmesriigist või lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigist, kus laev on prahitud ja püügiluba välja antud, tingimusel et need vastavad kõigile käesolevas lõikes sätestatud kriteeriumidele.

2 Käesoleva artikli kohaldamisel kasutatakse artikli 18.2 punktis m esitatud määratlust.

3 Käesoleva artikli kohaldamisel kasutatakse artikli 18.2 punktis h esitatud määratlust.

ARTIKKEL 11.5

Lubatud kõrvalekalded

1. Kui toote valmistamisel kasutatud päritolustaatuseta materjal ei vasta 11-B lisas sätestatud nõuetele, käsitatakse toodet siiski lepinguosalise territooriumilt pärit tootena, kui:

a) päritolustaatuseta materjalide koguväärtus ei ületa 10 % (kümmet protsenti) toote tehasehinnast ning

b) käesoleva lõike kohaldamise tulemusel ei ületata ühtegi 3-B lisas päritolustaatuseta materjalide väärtuse või massi suhtes kehtestatud maksimummäära.

2. Lõiget 1 ei kohaldata harmoneeritud süsteemi gruppidesse 50–63 kuuluvate toodete suhtes, mille puhul kehtivad 11-A lisa märkustes 6 ja 7 sätestatud lubatud kõrvalekalded.

ARTIKKEL 11.6

Ebapiisav töö või töötlemine

1. Olenemata artikli 11.2 lõike 1 punktist c ja artikli 11.2 lõike 2 punktist c ei käsitata toodet lepinguosalise territooriumilt pärit tootena, kui selle valmistamine lepinguosalise territooriumil hõlmab ainult järgmisi toiminguid päritolustaatuseta materjalidega:

a) säilitustoimingud, mille eesmärk on tagada toote hea seisukorra säilimine selle vedamisel ja ladustamisel;

b) ümberpakkimine ning pakkeüksuste osadeks jagamine ja koondamine;

c) pesemine, puhastamine, tolmu, oksiidi, õli, värvi või muu katte eemaldamine;

d) tekstiili triikimine või pressimine;

e) lihtsad värvimis- ja poleerimistoimingud;

f) teravilja ja riisi kestade eemaldamine, osaline või täielik pleegitamine, poleerimine ja glaseerimine;

g) suhkru toonimine või maitsestamine või tükkipressimine, kristallsuhkru osaline või täielik jahvatamine;

h) puuviljade, pähklite ja köögiviljade koorimine, kividest või seemnetest puhastamine ja lüdimine;

i) teritamine, lihtlihvimine, eraldamine või lihtlõikamine;

j) tuulamine, uhtmine, sortimine, klassifitseerimine, liigitamine ja kokkusobitamine, sealhulgas kaupade komplekteerimine;

k) lihtne klaas- või plastpudelitesse, plekkpurkidesse, kottidesse, karpidesse või kastidesse pakkimine, alustele jms kinnitamine ning igasugune muu lihtne pakendamine;

l) märkide, etikettide, logode ja muude eristusmärkide kinnitamine või trükkimine tootele või selle pakendile;

m) ühte või mitut sorti toodete segamine, sealhulgas suhkru segamine mis tahes muu ainega;

n) päritolustaatuseta osade lihtne kokkupanemine terviktoote saamiseks või toote osadeks lammutamine;

o) lihtne vee lisamine, toote lahjendamine, dehüdreerimine või denatureerimine;

p) kahe või enama punktides a–o loetletud toimingu kombinatsioon;

q) loomade tapmine.

2. Lõike 1 kohaldamisel peetakse toimingut lihtsaks, kui selle tegemiseks ei ole vaja erioskusi ega spetsiaalselt toodetud või paigaldatud masinaid, aparaate või tööriistu.

## ARTIKKEL 11.7

### Kvalifikatsiooniühik

1. Käesoleva peatüki kohaldamisel on kvalifikatsiooniühikuks harmoneeritud süsteemi kohaselt klassifitseeritud toode.

2. Kui toode koosneb esemete rühmast või kokkupandud esemetest, mis on klassifitseeritud samasse harmoneeritud süsteemi rubriiki, käsitatakse kvalifikatsiooniühikuna kogu tervikut.

3. Kui kaubasaadetis koosneb mitmest identsest tootest, mis on klassifitseeritud samasse harmoneeritud süsteemi rubriiki, võetakse käesoleva peatüki kohaldamisel arvesse iga toodet eraldi.

ARTIKKEL 11.8

Pakend, pakkematerjal ja transporditaara

1. Kui harmoneeritud süsteemi tõlgendamise 5. üldreegli kohaselt loetakse klassifitseerimisel pakend toote juurde kuuluvaks, loetakse see toote juurde kuuluvaks ka päritolu kindlaksmääramisel.

2. Pakkematerjali ja transporditaarat, mida kasutatakse toote kaitsmiseks selle veo käigus, ei võeta toote päritolu kindlaksmääramisel arvesse.

ARTIKKEL 11.9

Tarvikud, varuosad ja tööriistad

Seadme, masina, aparaadi või sõidukiga kaasas olevaid tarvikuid, varuosi ja tööriistu, mis on asjaomase toote puhul tavapärased ja sisalduvad toote hinnas või mille kohta ei esitata eraldi arvet, käsitatakse koos asjaomase seadme, masina, aparaadi või sõidukiga ühe tootena.

ARTIKKEL 11.10

Arvestuslik eraldamine

1. Kui toote valmistamiseks kasutatakse samaväärseid päritolustaatusega ja päritolustaatuseta materjale, eraldatakse need materjalid ladustamise ajal päritolu põhjal füüsiliselt, et säilitada päritolustaatusega materjalide päritolustaatus.

2. Olenemata lõikest 1 ei ole samaväärsete päritolustaatusega ja päritolustaatuseta materjalide füüsiline eraldamine toote valmistamisel vajalik, kui asjaomase toote päritolu kindlaksmääramiseks kasutatakse laovarude haldamisel rakendatavat arvestusliku eraldamise meetodit.

3. Arvestuslik eraldamine registreeritakse ja seda kohaldatakse kooskõlas selle lepinguosalise üldtunnustatud raamatupidamispõhimõtetega, kelle territooriumil toode valmistatakse.

4. Arvestusliku eraldamise meetodit tohib kasutada üksnes juhul, kui on võimalik tagada, et päritolustaatust ei saa kunagi rohkem tooteid kui saaks siis, kui samaväärsed materjalid oleksid füüsiliselt eraldatud.

5. Lepinguosaline võib nõuda, et arvestusliku eraldamise meetodi kohaldamiseks peab olema asjaomase pädeva asutuse eelnev luba. Pädev asutus võib anda loa mis tahes tingimustel, mida peetakse asjakohaseks, ning sellisel juhul jälgib pädev asutus loa kasutamist. Pädev asutus võib loa igal ajal kehtetuks tunnistada, kui loa saanu kasutab arvestusliku eraldamise meetodit mis tahes viisil ebaõigesti või ei täida mõnda muud käesolevas peatükis sätestatud tingimust.

ARTIKKEL 11.11

Komplektid

Harmoneeritud süsteemi tõlgendamise 3. üldreeglis määratletud komplekti käsitatakse päritolustaatusega komplektina, kui kõik komplekti kuuluvad tooted on päritolustaatusega. Kui komplekt koosneb päritolustaatusega ja päritolustaatuseta toodetest, käsitatakse komplekti tervikuna siiski päritolustaatusega komplektina, kui päritolustaatuseta toodete väärtus ei ületa 15 % (viiteteist protsenti) komplekti tehasehinnast.

ARTIKKEL 11.12

Neutraalsed elemendid

Selleks et teha kindlaks, kas toode on päritolustaatusega, ei ole vaja kindlaks määrata järgmiste toote valmistamisel kasutatavate elementide päritolu:

a) energia ja kütus;

b) sisseseade ja varustus;

c) masinad ja tööriistad ning

d) kaubad, mida ei kasutata ja mida ei kavatseta kasutada toote lõplikus koostises.

ARTIKKEL 11.13

Territoriaalsuspõhimõte

1. Käesolevas peatükis sätestatud päritolustaatuse omandamise tingimused peavad olema Euroopa Liidus ja Mercosuris katkestusteta täidetud.

2. Kui Euroopa Liidust või Mercosurist kolmandasse riiki eksporditud päritolustaatusega kaup saadetakse tagasi, käsitatakse seda kaupa päritolustaatuseta kaubana, kui tolliasutustele ei ole võimalik tõendada, et:

a) tagastatud kaup on sama kaup, mis eksporditi, ning

b) tagastatud kaup ei ole läbinud ühtegi muud toimingut peale nende, mis on vajalikud kauba hea seisukorra säilitamiseks asjaomases kolmandas riigis viibimise või ekspordi ajal.

ARTIKKEL 11.14

Veotingimused

1. Lepinguosalise territooriumile importimiseks deklareeritud tooted peavad olema samad tooted, mis eksporditi teise lepinguosalise territooriumilt, kust pärinevaks neid peetakse. Tooteid ei tohi olla enne impordiks deklareerimist muudetud ega muundatud ning nendega ei tohi olla tehtud muid toiminguid peale nende, mida on vaja toodete hea seisukorra säilitamiseks või märgiste, etikettide, plommide või muude eraldusmärkide lisamiseks või kinnitamiseks eesmärgiga tagada vastavus importiva lepinguosalise konkreetsetele riigisisestele nõuetele.

2. Tooteid ja kaubasaadetisi on lubatud ladustada ja kaubasaadetisi on lubatud osadeks jagada, kui selle eest vastutab eksportija või toodete järgmine valdaja ning tooted jäävad transiidiriigis või -riikides tollijärelevalve alla.

3. Kui tekib kahtlus, kas lõigetes 1 ja 2 sätestatud nõuded on täidetud, võib importiva lepinguosalise tolliasutus nõuda, et importija tõendaks nõuetelevastavust; seda võib teha mis tahes viisil, sealhulgas lepinguliste veodokumentidega, nagu veokiri, faktiliste või konkreetsete tõenditega, mis põhinevad pakendite märgistamisel või nummerdamisel, või tootega seotud tõenditega.

ARTIKKEL 11.15

Näitused

1. Päritolustaatusega toodete suhtes, mis saadetakse kolmandasse riiki näitusele ja müüakse pärast näitust impordiks Euroopa Liitu või Mercosuri, kohaldatakse importimisel lepingu käesoleva osa sätteid, kui importiva lepinguosalise tolliasutusele tõendatakse, et:

a) eksportija on saatnud asjaomased tooted Euroopa Liidust või Mercosurist näituse korraldanud kolmandasse riiki ja neid seal eksponeerinud;

b) eksportija on tooted müünud või muul viisil võõrandanud Euroopa Liidu või Mercosuri territooriumil asuvale isikule;

c) tooted on saadetud näituse ajal või vahetult pärast näitust samas seisukorras, milles need näitusele saadeti, ning

d) tooteid ei ole alates näitusele saatmisest kasutatud muul otstarbel kui näitusel väljapanekuks.

2. Kooskõlas B jaoga koostatakse päritolukinnitus, mis esitatakse importiva lepinguosalise tolliasutusele. Päritolukinnitusele märgitakse näituse nimi ja aadress.

3. Lõiget 1 kohaldatakse kõikide kaubandus-, tööstus-, põllumajandus- või käsitöönäituste, messide ja muude samalaadsete avalike ürituste ja väljapanekute suhtes, mille jooksul tooted jäävad tollikontrolli alla, välja arvatud kauplustes või äripindadel korraldatavad eraviisilised üritused, mille eesmärk on välismaiste toodete müük.

B JAGU

PÄRITOLUMENETLUSED

ARTIKKEL 11.16

Üldnõuded

Euroopa Liidust pärit toodete importimisel Mercosuri ja Mercosurist pärit toodete importimisel Euroopa Liitu kohaldatakse lepingu käesoleva osa kohast tariifset sooduskohtlemist, kui esitatakse päritolukinnitus vastavalt artiklile 11.17 ja kummagi lepinguosalise õigusnormidele[1].

ARTIKKEL 11.17

Päritolukinnituse koostamise tingimused

1. Artiklis 11.16 osutatud päritolukinnituse võib koostada:

a) eksportija vastavalt eksportiva lepinguosalise asjaomastele õigusnormidele või

[1] Päritolusertifikaat kehtib 11-D lisas sätestatud üleminekumeetmete kohaselt selles kindlaks määratud ajavahemiku jooksul.

b) eksportija mis tahes väikese kaubasaadetise kohta, mis koosneb ühest või mitmest päritolustaatusega tooteid sisaldavast pakkeüksusest, mille koguväärtus ei ületa eksportiva lepinguosalise asjaomastes õigusnormides sätestatud piirmäära.

2. Lepinguosalised vahetavad teavet lõikes 1 osutatud õigusnormide kohta:

a) käesoleva lepingu jõustumise päeval;

b) nende õigusnormide muutmise korral enne muudatuste jõustumist ning

c) ükskõik kumma lepinguosalise taotlusel mis tahes ajal pärast käesoleva lepingu jõustumist.

3. Päritolukinnituse võib koostada, kui asjaomased tooted on pärit Euroopa Liidust või Mercosurist ja kui need vastavad muudele käesolevas peatükis sätestatud nõuetele.

4. Päritolukinnituse koostanud eksportija peab olema valmis igal ajal esitama eksportiva lepinguosalise tolliasutuse või pädeva valitsusasutuse nõudmisel kõik asjakohased dokumendid, mis tõendavad asjaomaste toodete päritolustaatust ja muude käesolevas peatükis sätestatud nõuete täitmist.

5. Eksportija esitab päritolukinnituse arvel, saatelehel või mis tahes muul äridokumendil, kus kirjeldatakse päritolustaatusega toodet piisavalt täpselt, et seda oleks võimalik identifitseerida, kasutades üht 11-C lisas kindlaks määratud keeleversiooni, kooskõlas eksportiva lepinguosalise õigusnormidega.

6. Päritolukinnitusel on eksportija käsitsi kirjutatud originaalallkiri, kui eksportiva lepinguosalise asjaomastes õigusnormides ei ole sätestatud teisiti.

7. Eksportija võib koostada päritolukinnituse sellega hõlmatud toodete eksportimisel või pärast eksportimist, tingimusel et see esitatakse importiva lepinguosalise territooriumil hiljemalt 2 (kaks) aastat pärast asjaomaste toodete importimist.

ARTIKKEL 11.18

Päritolukinnituse kehtivus

1. Päritolukinnitus kehtib 12 (kaksteist) kuud alates kuupäevast, mil eksportija selle koostas, ja see tuleb esitada selle aja jooksul importiva lepinguosalise tolliasutusele.

2. Päritolukinnitust, mis on esitatud pärast lõikes 1 sätestatud tähtaega, võib sooduskohtlemise kohaldamiseks aktsepteerida üksnes juhul, kui see jäi tähtaja jooksul esitamata erandlike asjaolude tõttu.

3. Kui esitamisega jäädakse hiljaks muudel põhjustel, võib importiva lepinguosalise tolliasutus aktsepteerida päritolukinnitust juhul, kui tooted on esitatud tolliasutusele enne kõnealuse tähtaja möödumist.

ARTIKKEL 11.19

Importimine osasaadetistena

Kui importija taotlusel ja importiva lepinguosalise tolliasutuse ette nähtud tingimustel imporditakse harmoneeritud süsteemi XVI kuni XXI jaotisesse kuuluvaid harmoneeritud süsteemi tõlgendamise 2. üldreegli punkti a tähenduses lahtivõetud või kokkupanemata tooteid osasaadetistena, esitatakse tolliasutusele toodete kohta üksainus päritolukinnitus esimese osasaadetise importimisel.

ARTIKKEL 11.20

Päritolukinnituse erandid

1. Tooteid, mida üks eraisik saadab teisele eraisikule väikepakendis või mis kuuluvad reisija isikliku pagasi hulka, käsitatakse päritolustaatusega toodetena ja päritolukinnitust ei ole vaja esitada, kui neid tooteid ei impordita kaubanduslikul eesmärgil, kui on deklareeritud, et need vastavad käesoleva peatüki nõuetele, ja kui ei ole kahtlust selle deklaratsiooni õigsuses. Kui tooted saadetakse posti teel, võib selle deklaratsiooni esitada tollideklaratsioonil CN22/CN23 või sellele dokumendile lisatud paberilehel.

2. Importi, mis on juhutine ja hõlmab eranditult tooteid, mis on mõeldud toodete saajate või reisijate või nende pereliikmete isiklikuks tarbeks, ei käsitata kaubandusliku impordina, kui toodete laadi ja koguse põhjal on ilmne, et neid ei impordita kaubanduslikel eesmärkidel.

3. Lõikes 1 osutatud toodete koguväärtus ei tohi ületada importiva lepinguosalise õigusnormides sätestatud väärtusi. Lepinguosalised vahetavad teavet nende väärtuste kohta.

ARTIKKEL 11.21

Tõendavad dokumendid

Artikli 11.17 lõikes 4 osutatud dokumendid hõlmavad järgmist:

a) otsesed tõendid eksportija või tarnija poolt asjaomaste kaupade saamiseks tehtud toimingute kohta, mis sisalduvad näiteks tema raamatupidamisdokumentides või siseraamatupidamises;

b) dokumendid, mis tõendavad kasutatud materjalide päritolustaatust ja mida kasutatakse või mis on välja antud või koostatud Euroopa Liidus või Mercosuris asjaomase lepinguosalise õigusnormide kohaselt;

c) dokumendid, mis tõendavad, et materjalid on läbinud töö või töötlemise Euroopa Liidus või Mercosuris ja mis on välja antud või koostatud Euroopa Liidus või Mercosuris asjaomase lepinguosalise õigusnormide kohaselt, ning

d) päritolukinnitus, mis tõendab kasutatud materjalide päritolustaatust ja mis on koostatud Euroopa Liidus või Mercosuris vastavalt käesolevale peatükile.

ARTIKKEL 11.22

Dokumentide säilitamise nõuded

Päritolukinnituse koostanud eksportija säilitab päritolukinnituse koopiat ja artikli 11.17 lõikes 4 osutatud dokumente vähemalt 3 (kolm) aastat alates päritolukinnituse koostamise kuupäevast. Importija säilitab päritolukinnitust või selle koopiat, kui originaal on tolliasutuse või pädeva valitsusasutuse valduses, vähemalt 3 (kolm) aastat alates päritolukinnitusega hõlmatud toodete importimise kuupäevast.

ARTIKKEL 11.23

Lahknevused ja vormistusvead

1. Väikesed lahknevused päritolukinnituse ja dokumentide vahel, mis on esitatud tolliasutusele toodete impordiga seotud formaalsuste täitmiseks, ei muuda päritolukinnitust tühiseks, kui tõendatakse nõuetekohaselt, et päritolukinnitus vastab esitatud toodetele.

2. Päritolukinnituse ilmsed vormistusvead ei too kaasa päritolukinnituse tagasilükkamist, kui need vead ei tekita kahtlusi päritolukinnituses sisalduva teabe õigsuses.

ARTIKKEL 11.24

Tolliasutuste ja pädevate valitsusasutuste vaheline koostöö

1. Euroopa Liidu liikmesriikide ja lepingule alla kirjutanud Mercosuri riikide tolliasutused või pädevad valitsusasutused esitavad Euroopa Komisjoni ja Mercosuri sekretariaadi vahendusel üksteisele päritolukinnituste kontrollimise eest vastutavate tolliasutuste või pädevate valitsusasutuste aadressid.

2. Käesoleva peatüki nõuetekohase kohaldamise tagamiseks abistavad Euroopa Liit ja Mercosur oma tolliasutuste või pädevate valitsusasutuste kaudu teineteist päritolukinnituste autentsuse ja päritolukinnitustes esitatud teabe õigsuse kontrollimisel.

3. Tollialaste õigusaktide rikkumise ennetamiseks ja uurimiseks ning selle vastu võitlemiseks on 12-A lisaga ette nähtud koostöö tolliasutuste või pädevate valitsusasutuste vahel, sealhulgas teise lepinguosalise nõuetekohaselt volitatud ametnike viibimine abistatava lepinguosalise territooriumil viimati nimetatud lepinguosalise nõusolekul ja tingimustel.

ARTIKKEL 11.25

Päritolukinnituste kontrollimine

1. Päritolukinnitusi kontrollitakse pisteliselt või siis, kui importiva lepinguosalise tolliasutusel või pädeval valitsusasutusel on põhjendatud kahtlusi päritolukinnituse autentsuse, asjaomaste toodete päritolustaatuse või muude käesolevas peatükis sätestatud nõuete täitmise suhtes.

2. Lõike 1 kohaldamisel tagastab importiva lepinguosalise tolliasutus või pädev valitsusasutus päritolukinnituse või selle koopia eksportiva lepinguosalise tolliasutusele või pädevale valitsusasutusele, esitades kontrollitaotluse põhjused. Kontrollitaotluse põhjendamiseks edastatakse kõik dokumendid ja teave, mille põhjal võib oletada, et päritolukinnituses esitatud andmed ei ole õiged.

3. Kontrollitaotlus ja vastus sellele esitatakse kontrolli taotleva importiva lepinguosalise tolliasutuse või pädeva valitsusasutuse ametlikus keeles, sellele lepinguosalisele vastuvõetavas keeles või kooskõlas 12-A lisa artikli 5 lõikega 3.

4. Kontrolli teeb eksportiva lepinguosalise tolliasutus või pädev valitsusasutus. Selleks on sel asutusel õigus nõuda mis tahes tõendeid, kontrollida eksportija raamatupidamisdokumente ja teha kõiki muid kontrolle, mida ta peab asjakohaseks.

5. Kui importiva lepinguosalise tolliasutus või pädev valitsusasutus otsustab peatada kuni kontrollitulemuste selgumiseni asjaomaste toodete sooduskohtlemise, pakub ta importijale võimalust tooted vabastada, rakendades mis tahes ettevaatusabinõusid, mida ta peab vajalikuks. Sooduskohtlemise peatamine lõpetatakse niipea kui võimalik pärast seda, kui importiv lepinguosaline on kindlaks määranud toodete päritolu.

6. Eksportiva lepinguosalise tolliasutus või pädev valitsusasutus teavitab kontrolli taotlenud importiva lepinguosalise tolliasutust või pädevat valitsusasutust kontrolli tulemustest niipea kui võimalik. Eksportiv lepinguosaline esitab importiva lepinguosalise tolliasutusele või pädevale valitsusasutusele järgmise teabe:

a) kontrolli tulemused;

b) kontrollitud toote kirjeldus ning päritolureeglite kohaldamiseks vajalik tariifne klassifikatsioon;

c) toote päritolustaatust kinnitav tootmisprotsessi kirjeldus ja selgitus;

d) teave selle kohta, mil viisil kontroll läbi viidi, ning

e) vajaduse korral tõendavad dokumendid.

7. Kui vastus ei laeku 10 (kümne) kuu jooksul pärast kontrollitaotluse esitamise kuupäeva või kui vastus ei sisalda piisavalt teavet, et otsustada, kas asjaomane päritolukinnitus on autentne, või määrata kindlaks asjaomaste toodete päritolu, keeldub kontrolli taotlenud tolliasutus või pädev valitsusasutus tariifse sooduskohtlemise kohaldamisest päritolukinnitusega hõlmatud toodete suhtes, välja arvatud erandlikel asjaoludel. Nimetatud tähtaega võib lepinguosaliste vastastikusel kokkuleppel pikendada, võttes arvesse kontrollitaotluste arvu ja kontrollide keerukust.

8. Kontrolli taotlenud importiva lepinguosalise tolliasutus või pädev valitsusasutus teavitab eksportiva lepinguosalise tolliasutuse või pädeva valitsusasutuse taotlusel asjaomast asutust oma otsusest kontrolliprotsessi kohta.

ARTIKKEL 11.26

Konsultatsioonid

1. Kui importiva lepinguosalise tolliasutus või pädev valitsusasutus kavatseb seoses artiklis 11.25 sätestatud kontrollimenetlusega määrata päritolu, mis ei ole kooskõlas vastusega, mille eksportiva lepinguosalise tolliasutus või pädev valitsusasutus on esitanud kooskõlas artikli 11.25 lõikega 6, teavitab importiv lepinguosaline oma kavatsusest eksportivat lepinguosalist 60 (kuuekümne) päeva jooksul pärast artikli 11.25 lõike 6 kohase vastuse saamist.

2. Ükskõik kumma lepinguosalise taotlusel korraldavad lepinguosalised 90 (üheksakümne) päeva jooksul alates lõikes 1 osutatud teavitamise kuupäevast või kokkulepitud aja jooksul konsultatsioone, et lahendada kontrollimenetlusega seotud erimeelsused. Konsultatsiooniperioodi võib lepinguosaliste vastastikusel kirjalikul kokkuleppel igal üksikjuhul eraldi pikendada.

3. Kui kontrollimenetlusega seoses esineb erimeelsusi, mida kontrolli taotlenud importiva lepinguosalise tolliasutus või pädev valitsusasutus ja kontrolli eest vastutava eksportiva lepinguosalise tolliasutus või pädev valitsusasutus ei suuda lahendada, või kui sellised erimeelsused tekitavad küsimusi käesoleva peatüki tõlgendamise kohta, esitatakse need erimeelsused või küsimused artiklis 11.32 osutatud tolli, kaubanduse lihtsustamise ja päritolureeglite allkomiteele.

4. Kontrolli taotlenud importiva lepinguosalise tolliasutus või pädev valitsusasutus võib päritolu kindlaks määrata pärast konsulteerimist tolli, kaubanduse lihtsustamise ja päritolureeglite allkomitees ning üksnes piisava põhjenduse alusel, olles ära kuulanud importija. Kindlaksmääramisest teavitatakse eksportivat lepinguosalist.

5. Ükski käesoleva artikli säte ei mõjuta lepinguosaliste 29. peatüki kohaseid menetlusi ega õigusi.

6. Importija ja importiva lepinguosalise tolliasutuse või pädeva valitsusasutuse vahelised vaidlused lahendatakse kõigil juhtudel asjaomase lepinguosalise õiguse alusel.

ARTIKKEL 11.27

Konfidentsiaalsus

1. Kumbki lepinguosaline tagab kooskõlas oma õigusnormidega käesoleva peatüki kohaselt kogutud teabe konfidentsiaalsuse ja kaitseb seda teavet avalikustamise eest.

2. Importiva lepinguosalise asutused kasutavad saadud teavet üksnes käesoleva peatüki kohaldamiseks. Kumbki lepinguosaline tagab, et käesoleva peatüki kohaselt kogutud konfidentsiaalset teavet ei kasutata muul eesmärgil kui toodete päritolu ja tolliküsimusi käsitlevate otsuste haldamine ja täitmise tagamine, välja arvatud konfidentsiaalse teabe esitanud isiku või lepinguosalise loal.

3. Olenemata lõikest 2 võib importiv lepinguosaline lubada kasutada või avalikustada käesoleva peatüki kohaselt kogutud teavet haldus- või kohtumenetluses või kohtualluvust käsitlevas menetluses, mis algatatakse käesoleva peatüki rakendamisega seotud tollialaste õigusaktide rikkumise tõttu. Sellisel juhul teavitab importiv lepinguosaline eksportivat lepinguosalist teabe kasutamisest või avalikustamisest.

ARTIKKEL 11.28

Haldusmeetmed ja -karistused

Lepinguosaline kehtestab kooskõlas oma õigusnormidega haldusmeetmed ja -karistused isiku suhtes, kes toodete tariifse sooduskohtlemise saamiseks koostab või laseb koostada dokumendi, mis sisaldab ebaõiget teavet.

C JAGU

LÕPPSÄTTED

ARTIKKEL 11.29

Ceuta ja Melilla

1. Käesoleva peatüki kohaldamisel ei hõlma mõiste „lepinguosaline“ Euroopa Liidu puhul Ceutat ja Melillat.

2. Ceutasse ja Melillasse imporditavate Mercosurist pärit toodete suhtes kohaldatakse käesoleva lepingu alusel sama tollirežiimi, mida kohaldatakse Euroopa Liidu tolliterritooriumilt pärit toodete suhtes Hispaania Kuningriigi ja Portugali Vabariigi Euroopa Liiduga ühinemise akti protokolli nr 2 alusel. Mercosur kohaldab Ceutast ja Melillast pärit, käesoleva lepinguga hõlmatud toodete importimisel sama tollirežiimi, mida kohaldatakse Euroopa Liidust imporditavate ja sealt pärit toodete suhtes.

3. Käesolevas peatükis sätestatud päritolureegleid ja -menetlusi kohaldatakse *mutatis mutandis* toodete suhtes, mida eksporditakse Mercosurist Ceutasse ja Melillasse, ning kaupade suhtes, mida eksporditakse Ceutast ja Melillast Mercosuri.

4. Ceutat ja Melillat käsitatakse ühtse territooriumina.

5. Sõltuvalt toote päritolust märgib eksportija päritolukinnituse teksti lahtrisse 2 „Mercosur“ või „Ceuta ja Melilla“.

6. Käesoleva peatüki kohaldamise ja rakendamise eest Ceutas ja Melillas vastutab Hispaania Kuningriigi toll.

ARTIKKEL 11.30

Tariifikvoodid

Euroopa Liidu antud tariifikvootide alusel eksporditavate toodetega on kaasas lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigi väljastatud ametlik dokument, mille näidise peaks Mercosur edastama Euroopa Liidule hiljemalt käesoleva lepingu jõustumise kuupäeval[1].

ARTIKKEL 11.31

Transiidis olevad või ladustatavad kaubad

Käesolevat lepingut võib kohaldada käesolevale peatükile vastavate kaupade suhtes, mis on käesoleva lepingu jõustumise kuupäeval transiidis või ajutiselt ladustatud tollilaos või Euroopa Liidu või Mercosuri vabatsoonis, tingimusel et importiva lepinguosalise tolliasutusele esitatakse 6 (kuue) kuu jooksul alates käesoleva lepingu jõustumise kuupäevast päritolukinnitus ja vajaduse korral dokumendid, mis tõendavad, et kaubad vastavad artikli 11.14 nõuetele.

[1] Seda sätet kohaldatakse ilma, et see piiraks muude käesoleva peatüki sätete kohaldamist.

ARTIKKEL 11.32

Tolli, kaubanduse lihtsustamise ja päritolureeglite allkomitee

1. Artikli 9.9 lõike 4 kohaselt moodustatud tolli, kaubanduse lihtsustamise ja päritolureeglite allkomiteel on lisaks artiklis 2.4, artiklis 9.9, artikli 12.6 lõikes 10 ja artiklis 12.21 loetletud ülesannetele järgmised ülesanded:

a) teha kaubanduskoosseisus tegutseva ühiskomitee jaoks vajalikku ettevalmistavat tööd seoses:

i) käesoleva peatüki rakendamise ja toimimisega ning

ii) lepinguosaliste esitatud käesoleva peatüki muutmise ettepanekutega;

b) võtta vastu selgitavaid märkusi, et hõlbustada käesoleva peatüki rakendamist, ning

c) vajaduse korral pidada artiklis 11.26 sätestatud konsultatsioone.

ARTIKKEL 11.33

Selgitavad märkused

Tolli, kaubanduse lihtsustamise ja päritolureeglite allkomitee võtab vajaduse korral vastu selgitavad märkused käesoleva peatüki tõlgendamise, kohaldamise ja haldamise kohta.

ARTIKKEL 11.34

Käesoleva peatüki muutmine

Kaubanduskoosseisus tegutsev ühisnõukogu võib käesolevat peatükki muuta kooskõlas artikli 9.7 lõike 1 punktiga f.

12. PEATÜKK

TOLL JA KAUBANDUSE LIHTSUSTAMINE

ARTIKKEL 12.1

Eesmärgid ja kohaldamisala

1. Lepinguosalised tunnistavad tolli ja kaubanduse lihtsustamise tähtsust arenevas ülemaailmses kaubanduskeskkonnas.

2. Lepinguosalised tunnistavad, et impordi-, ekspordi- ja transiidinõuete ja -protseduuride aluseks on rahvusvahelised kaubandus- ja tollialased õigusaktid ja standardid.

3. Lepinguosalised tunnistavad, et nende õigusaktid ei tohiks olla diskrimineerivad ning et tollialaste ja muude kaubandusega seotud protseduuride aluseks peaksid olema tänapäevased meetodid ja tõhus kontroll, millega võidelda pettuste vastu, kaitsta tarbijate tervist ja ohutust ning edendada seaduslikku kaubandust. Kumbki lepinguosaline peaks oma õigusaktid ja tolliprotseduurid korrapäraselt läbi vaatama. Samuti tunnistavad lepinguosalised, et nende tollialased ja muud kaubandusega seotud protseduurid ei tohiks olla rohkem halduslikult koormavad ega kaubandust piiravad, kui on vaja õiguspäraste eesmärkide saavutamiseks, ning et neid tuleks kohaldada prognoositaval, järjekindlal ja läbipaistval viisil.

4. Lepinguosalised tugevdavad omavahelist koostööd eesmärgiga kanda hoolt selle eest, et asjaomased õigusnormid ja asjaomaste asutuste haldussuutlikkus täidavad kaubanduse lihtsustamise edendamise eesmärke, tagades samal ajal kaupade impordi, ekspordi ja transiidi tõhusa kontrolli piiril.

5. Lepinguosalised teevad koostööd, et toetada piirkondliku integratsiooni arengut nii Euroopa Liidus kui ka Mercosuris.

## ARTIKKEL 12.2

## Tollikoostöö

1. Lepinguosalised teevad oma vastavate asutuste kaudu koostööd tolliküsimustes ja muudes kaubandusega seotud küsimustes, et tagada artiklis 12.1 sätestatud eesmärkide saavutamine.

2. Koostöö raames võidakse:

a) vahetada teavet tollialaste ja muude kaubandusega seotud õigusaktide, nende rakendamise ja tolliprotseduuride kohta, eelkõige järgmistes valdkondades:

i) tolliprotseduuride lihtsustamine ja ajakohastamine,

ii) intellektuaalomandi õiguskaitse tagamine tolliasutuste poolt,

iii) kaupade vaba ringlus ja piirkondlik integratsioon,

iv) transiidi ja ümberlaadimise hõlbustamine,

v) asutustevaheline koordineerimine piiril,

vi) suhted äriringkondadega,

vii) tarneahela turvalisus ja riskijuhtimine ning

viii) infotehnoloogia, andmete ja dokumentide suhtes kohaldatavate nõuete ning ühtse teeninduskeskkonna süsteemide kasutamine, sealhulgas töö nende tulevase koostalitlusvõime nimel;

b) vahetada teavet rahvusvaheliste kaubandus- ja tollialaste õigusaktide ja standardite kohta;

c) teha koostööd tollialastes küsimustes, mis on seotud rahvusvaheliste kaubatarneahelate toimimise tagamise ja hõlbustamisega kooskõlas Maailma Tolliorganisatsiooni vastu võetud maailmakaubanduse tagamise ja lihtsustamise standardite raamistikuga;

d) töötada välja ühisalgatusi, mis on seotud impordi- ja ekspordiprotseduuridega, sealhulgas tehnilise abiga, suutlikkuse suurendamisega ja meetmetega, mille eesmärk on pakkuda äriringkondadele tõhusat teenust;

e) tugevdada lepinguosalistevahelist tolli ja kaubanduse lihtsustamise alast koostööd sellistes rahvusvahelistes organisatsioonides nagu WTO, Maailma Tolliorganisatsioon ning ÜRO Kaubandus- ja Arengukonverents (UNCTAD);

f) asjakohasel juhul ja vajaduse korral seada sisse kaubanduspartnerluse programmide ja tollikontrolli, sealhulgas samaväärsete kaubanduse lihtsustamise meetmete vastastikune tunnustamine;

g) edendada tolliasutuste ja muude valitsusasutuste või ametkondade vahelist koostööd volitatud ettevõtjate programmide valdkonnas, näiteks ühtlustades nõudeid, hõlbustades juurdepääsu soodustustele ja minimeerides tarbetut dubleerimist;

h) teha koostööd, et saavutada tolliväärtuse määramisega seotud küsimustes ühine lähenemisviis, ning

i) teha koostööd, et veelgi kiirendada kauba vabastamist ja vabastada kaup, eelkõige kiiresti riknev kaup, põhjendamatu viivituseta.

3. Lepinguosalised osutavad teineteisele tolliküsimustes vastastikust haldusabi vastavalt 12-A lisa sätetele.

ARTIKKEL 12.3

Tollialased ja muud kaubandusega seotud õigusnormid

1. Kummagi lepinguosalise tolli- ja kaubandusalased õigusnormid[1] põhinevad:

a) tolli ja kaubanduse valdkonnas kohaldatavatel rahvusvahelistel õigusaktidel ja standarditel, sealhulgas 7. detsembril 2013 Balil sõlmitud WTO kaubanduse lihtsustamise leping, 14. juunil 1983 Brüsselis sõlmitud rahvusvaheline kaupade kirjelduse ja kodeerimise harmoneeritud süsteemi konventsioon, 2005. aasta juunis vastu võetud maailmakaubanduse tagamise ja lihtsustamise standardite raamistik ja Maailma Tolliorganisatsiooni andmemudel ning asjakohasel juhul 18. mail 1973 Kyotos sõlmitud tolliprotseduuride lihtsustamist ja ühtlustamist käsitleva muudetud Kyoto konventsiooni sisulised elemendid;

b) ühisel eesmärgil lihtsustada seaduslikku kaubandust õigusnormides sätestatud nõuete tõhusa järgimise ja täitmise tagamise kaudu ning

c) õigusaktidel, mis on proportsionaalsed ja mittediskrimineerivad, millega välditakse ettevõtjate tarbetut koormamist, nähakse ette täiendav lihtsustamine ettevõtjate puhul, kes täidavad nõudeid kõrgel tasemel, sealhulgas sooduskohtlemine seoses kauba vabastamisele eelneva tollikontrolliga, ning tagatakse kaitsemeetmed pettuste ja ebaseadusliku või kahjustatava tegevuse vastu.

[1] Suurema selguse huvides olgu märgitud, et viited õigusnormidele hõlmavad neis õigusnormides sätestatud protseduure.

2. Töömeetodite täiustamiseks ning toimingute mittediskrimineerivuse, läbipaistvuse, tõhususe, terviklikkuse ja usaldusväärsuse tagamiseks teeb kumbki lepinguosaline järgmist:

a) vaatab nõuded ja formaalsused läbi ning võimaluse korral lihtsustab neid, et tagada kauba kiire vabastamine ja vormistamine;

b) teeb tööd tolli- ja muude asutuste nõutavate andmete ja dokumentide edasise lihtsustamise ja standardimise nimel ning

c) tagab kõrgeimate usaldusväärsusstandardite säilitamise, kohaldades meetmeid, mis kajastavad asjaomases valdkonnas kohaldatavate rahvusvaheliste konventsioonide ja õigusaktide põhimõtteid.

ARTIKKEL 12.4

Kauba vabastamine

1. Kumbki lepinguosaline kehtestab või jätab kehtima nõuded ja protseduurid, mis:

a) näevad ette kauba kiire vabastamise ajavahemiku jooksul, mis ei ole pikem, kui on vaja selleks, et tagada tema tollialaste ja muude kaubandusega seotud õigusnormide järgimine ja formaalsuste täitmine;

b) näevad ette dokumentide ja muu nõutava teabe elektroonilise esitamise ja töötlemise enne kauba saabumist, et kauba saaks saabumisel vabastada,[1] ja

c) lubavad vabastada kauba enne tollimaksude, muude maksude, tasude ja lõivude lõplikku kindlaksmääramist (kui selline kindlaksmääramine ei ole toimunud enne kauba saabumist) kauba saabumisel või võimalikult kiiresti pärast selle saabumist, kui kõik muud regulatiivsed nõuded on täidetud.

2. Lõike 1 punkti c kohaldamisel võib lepinguosaline kauba vabastamise tingimusena nõuda iga veel kindlaks määramata summa kohta tagatist käenduse, sissemakse või muus tema õigusnormidega ette nähtud asjakohases vormis. Selline tagatis ei tohi olla suurem summast, mida lepinguosaline vajab, et tagada tollimaksude, muude maksude, tasude ja lõivude maksmine tagatisega hõlmatud kauba eest. Tagatis vabastatakse, kui see ei ole enam vajalik[2].

3. Kumbki lepinguosaline püüab veelgi kiirendada kauba vabastamist ja vabastada kauba põhjendamatu viivituseta.

---

[1] Lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigid täidavad käesolevas lõikes sätestatud kohustusi kooskõlas WTO kaubanduse lihtsustamise lepingu artikliga 16 (B- ja C-kategooria rakendamise tähtaegadest teatamine).

[2] Lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigid täidavad käesolevas lõikes sätestatud kohustusi kooskõlas WTO kaubanduse lihtsustamise lepingu artikliga 16 (B- ja C-kategooria rakendamise tähtaegadest teatamine).

ARTIKKEL 12.5

Kiiresti riknev kaup

1. Käesoleva sätte kohaldamisel tähendab „kiiresti riknev kaup“ kaupa, mis rikneb kiiresti oma iseloomulike omaduste tõttu, eelkõige sobivate ladustamistingimuste puudumisel.

2. Kumbki lepinguosaline omistab vajalike kontrollide kavandamisel ja tegemisel kiiresti riknevale kaubale asjakohase prioriteetsuse.

3. Kui see on teostatav ja kooskõlas lepinguosalise õigusnormidega, teeb kumbki lepinguosaline ettevõtja taotlusel järgmist:

a) näeb ette kiiresti rikneva kauba saadetise tollivormistuse väljaspool tolli- ja muude asjaomaste asutuste tööaega ning

b) lubab teha kiiresti rikneva kauba saadetise tollivormistuse ettevõtja valdustes.

ARTIKKEL 12.6

Eelotsused

1. Käesoleva artikli kohaldamisel tähendab „eelotsus“ taotlejale enne taotlusega hõlmatud kauba importimist esitatud kirjalikku otsust, milles kirjeldatakse kohtlemist, mida lepinguosaline võimaldab asjaomasele kaubale importimisel seoses järgmisega:

a) kauba tariifne klassifitseerimine ja

b) kauba päritolustaatus.

2. Kumbki lepinguosaline teeb oma tolliasutuse kaudu eelotsuse, millega nähakse ette asjaomase kauba kohtlemise kord. Eelotsus väljastatakse mõistlikul viisil ja kindla tähtaja jooksul, kui taotleja esitab kirjaliku taotluse (sealhulgas elektroonilisel kujul), mis sisaldab kogu vajalikku teavet kooskõlas otsust väljastava lepinguosalise õigusnormidega.

3. Eelotsus kehtib vähemalt 3 (kolm) aastat alates selle väljastamisest, välja arvatud juhul, kui selle aluseks olevad õigusnormid, faktid või asjaolud muutuvad.

4. Lepinguosaline võib keelduda eelotsuse tegemisest, kui tõstatatud küsimus on haldus- või kohtulikus korras läbivaatamisel või kui taotlus ei ole seotud eelotsuse kavandatud kasutamisega. Kui lepinguosaline keeldub eelotsust tegemast, teavitab ta sellest viivitamata kirjalikult taotlejat, esitades asjakohased faktid ja oma otsuse aluse.

5. Kumbki lepinguosaline avaldab vähemalt järgmise teabe:

a) eelotsuse taotlemise nõuded, sealhulgas nõutav teave ja taotluse vorm;

b) tähtaeg, mille jooksul eelotsus väljastatakse, ning

c) aeg, mille jooksul eelotsus kehtib.

6. Kui lepinguosaline tühistab eelotsuse, muudab seda või tunnistab selle kehtetuks, teavitab ta sellest kirjalikult taotlejat, esitades asjakohased faktid ja oma otsuse aluse. Lepinguosaline võib tagasiulatuvalt eelotsuse tühistada, seda muuta või selle kehtetuks tunnistada üksnes juhul, kui eelotsus põhineb ebatäielikul, ebaõigel, valel või eksitaval teabel.

7. lepinguosalise tehtud eelotsus on eelotsust taotlenud isiku osas asjaomasele lepinguosalisele siduv. Lepinguosaline võib ette näha, et eelotsus on taotlejale siduv.

8. Lepinguosaline vaatab taotleja kirjaliku taotluse korral eelotsuse või selle tühistamise, muutmise või kehtetuks tunnistamise otsuse läbi[1].

9. Eelotsuste sisulised elemendid avaldatakse internetis või muus sobivas vormis, võttes arvesse konfidentsiaalsusnõudeid.

[1] Selle läbivaatamise võib teha enne või pärast otsuse rakendamist otsuse teinud ametnik, amet või asutus, kõrgem või sõltumatu haldusasutus või kohtuasutus.

10. Kaubanduse lihtsustamiseks arutab artiklis 12.21 osutatud tolli, kaubanduse lihtsustamise ja päritolureeglite allkomitee korrapäraselt värsket teavet muudatuste kohta käesolevas artiklis loetletud küsimusi puudutavates lepinguosaliste õigusnormides.

11. Lepinguosalised võivad kokku leppida mis tahes muid küsimusi käsitlevates eelotsustes.

## ARTIKKEL 12.7

### Transiit ja ümberlaadimine

1. Kumbki lepinguosaline tagab kaupade vaba transiidi läbi oma territooriumi mööda kõige otstarbekamat marsruuti.

2. Ilma et see piiraks õiguspärast kontrolli, kohtleb kumbki lepinguosaline teise lepinguosalise territooriumile suunduvat või sealt saabuvat transiitkaupa vähemalt sama soodsalt kui omaenda samasugust kaupa, sealhulgas importi ja eksporti, kui seda kaupa veetakse samal marsruudil samasugustel tingimustel.

3. Kumbki lepinguosaline kohaldab ümberlaaditud kauba suhtes võimaluse piires tolliprotseduure, mis on vähem koormavad kui transiitliikluse suhtes kohaldatavad tolliprotseduurid.

4. Kumbki lepinguosaline kasutab tollitransiidi korda, mis võimaldab kaupade transiiti ilma tolli- ja muid makse tasumata, kui on esitatud nõuetekohane tagatis.

5. Kumbki lepinguosaline edendab ja rakendab piirkondlikku transiidikorda, et lihtsustada transiitliiklust ja vähendada kaubandustõkkeid.

6. Kumbki lepinguosaline lähtub transiiti käsitlevatest rahvusvahelistest standarditest ja õigusaktidest.

7. Tollitransiidiprotseduure võib kasutada ka juhul, kui kauba transiit algab või lõpeb lepinguosalise territooriumil (sisetransiit).

8. Lepinguosalised tagavad, et kõik nende territooriumil asuvad asjaomased asutused ja ametkonnad teevad tolliküsimustes koostööd ja koordineerivad oma tegevust, et hõlbustada transiitliiklust.

ARTIKKEL 12.8

Volitatud ettevõtjad

1. Kumbki lepinguosaline kehtestab või jätab kehtima kaubanduse lihtsustamise partnerlusprogrammi ettevõtjate jaoks, kes vastavad kindlaksmääratud kriteeriumidele (edaspidi „volitatud ettevõtjad“).

2. Kindlaksmääratud kriteeriumid, millele ettevõtja peab vastama, et kvalifitseeruda volitatud ettevõtjaks, on seotud lepinguosalise õigusnormides sätestatud nõuete täitmisega või nende täitmata jätmise ohuga. Kõnealused kriteeriumid, mis avaldatakse, võivad hõlmata järgmist:

a) tolli- ja maksualaste õigusnormide mis tahes tõsiste rikkumiste ja korduvate rikkumiste puudumine, sealhulgas taotleja majandustegevusega seotud raskete kuritegude puudumine;

b) taotleja tõendus, et ta on võimeline oma tegevust ja kaubavoogu kõrgetasemeliselt haldama, kasutades asjakohast tollikontrolli võimaldavat äri- ja vajaduse korral ka veoandmete haldamise süsteemi;

c) maksevõime, mis loetakse tõendatuks, kui taotlejal on hea finantsseisund, mis võimaldab tal oma kohustusi täita, võttes vajalikul määral arvesse asjaomase äritegevuse eripära;

d) tõendatud pädevus või kutsekvalifikatsioon, mis on otseselt seotud elluviidava tegevusega, ning

e) asjakohaste turva- ja ohutusstandardite järgimine.

3. Kindlaksmääratud kriteeriume ei tohi kavandada ega kohaldada viisil, mis võimaldab või tekitab samasugustes tingimustes olevate ettevõtjate vahel meelevaldset või põhjendamatut diskrimineerimist, ning need peavad võimaldama VKEde osalemist.

4. Kaubanduse lihtsustamise partnerlusprogramm hõlmab vähemalt nelja järgmistest eelistest:

a) vähem dokumentide ja andmetega seotud nõudeid, vastavalt asjaoludele;

b) vähem füüsilisi kontrolle ja läbivaatusi, vastavalt asjaoludele;

c) kauba kiire vabastamine, vastavalt asjaoludele;

d) tollimaksude, muude maksude, tasude ja lõivude maksetähtaja edasilükkamine;

e) üldtagatiste või vähendatud määraga tagatiste kasutamine;

f) üksainus tollideklaratsioon kogu teatava ajavahemiku impordi või ekspordi jaoks ning

g) kauba tollivormistus volitatud ettevõtja valdustes või muus tolli poolt heakskiidetud kohas.

5. Lepinguosalised peaksid tagama volitatud ettevõtjate programmide väljatöötamisel tolliasutuste ja muude piirivalveasutuste vahelise koordineerimise, ühtlustades nõudeid, minimeerides tarbetut dubleerimist ning võimaldades ära kasutada muude asutuste kui tolliasutuste hallatavate kontrollide ja nõuetega kaasnevat kasu.

ARTIKKEL 12.9

Ühtne teeninduskeskkond

Kumbki lepinguosaline püüab luua ühtse teeninduskeskkonna, mis võimaldab kauplejatel esitada asjaomastele asutustele või ametkondadele kauba importimise, eksportimise või transiidi jaoks vajalikke dokumente ja andmeid ühtse kontaktpunkti kaudu.

ARTIKKEL 12.10

Läbipaistvus

1. Lepinguosalised tunnistavad, et on oluline aegsasti konsulteerida kavandatavate tolli ja kaubanduse lihtsustamisega seotud õigusaktide ja menetluste teemal kaubandusvaldkonna esindajatega.

2. Kumbki lepinguosaline tagab, et tema tollialased ja muud kaubandusega seotud nõuded ja protseduurid vastavad jätkuvalt kaubandusringkondade vajadustele, järgivad parimaid tavasid ja piiravad ka edaspidi kaubandust võimalikult vähe.

3. Kumbki lepinguosaline näeb ette asjakohased korrapärased konsultatsioonid oma piirivalveasutuste ja kauplejate või muude oma territooriumil asuvate sidusrühmade vahel.

4. Kumbki lepinguosaline avaldab viivitamata mittediskrimineerival ja kergesti juurdepääsetaval viisil ning võimaluse korral elektrooniliselt uued tolli ja kaubanduse lihtsustamisega seotud õigusnormid ja üldised protseduurid enne nende kohaldamist, samuti nende õigusnormide ja protseduuride muudatused ja tõlgendused. Need õigusnormid ja protseduurid hõlmavad järgmist:

a) impordi-, ekspordi- ja transiidiprotseduurid, sealhulgas sadamate, lennujaamade ja muude sisenemispunktide protseduurid ja tööaeg ning nõutavad vormid ja dokumendid;

b) impordi või ekspordi suhtes või sellega seoses kohaldatavate tolli- ja muude maksude määrad;

c) valitsusasutuste poolt või nende huvides impordi, ekspordi ja transiidi suhtes või nendega seoses kehtestatud tasud ja lõivud;

d) toodete tollialase klassifitseerimise või tolliväärtuse määramise eeskirjad;

e) päritolureegleid käsitlevad üldkohaldatavad õigusnormid ja haldusotsused;

f) impordi-, ekspordi- või transiidipiirangud või -keelud;

g) impordi-, ekspordi- või transiidiformaalsuste rikkumise korral kohaldatavad karistussätted;

h) edasikaebamise kord;

i) mis tahes riigi või riikidega sõlmitud importi, eksporti või transiiti käsitlevad lepingud või nende osad;

j) tariifikvootide haldamisega seotud protseduurid;

k) kontaktpunktid teabepäringute esitamiseks ning

l) muud asjakohased haldusliku iseloomuga teated, mis on seotud eespool nimetatud küsimustega.

5. Kumbki lepinguosaline tagab, et uute või muudetud õigusnormide ja üldiste protseduuride ning tasude ja lõivude avaldamise ja nende jõustumise vahele jääb mõistlik ajavahemik.

6. Kumbki lepinguosaline teeb internetis kättesaadavaks ja vajaduse korral ajakohastab järgmise:

a) oma impordi-, ekspordi- ja transiidiprotseduuride, sealhulgas edasikaebamise korra kirjeldus, milles tehakse teatavaks importimiseks, eksportimiseks või transiidiks vajalikud praktilised sammud;

b) oma territooriumile importimiseks, sealt eksportimiseks või seda läbivaks transiidiks vajalikud vormid ja dokumendid ning

c) teabepunktide kontaktandmed.

7. Kumbki lepinguosaline loob või säilitab ühe või mitu teabepunkti, et vastata mõistliku aja jooksul valitsuste, kauplejate ja teiste huvitatud isikute päringutele tolliküsimustes ja muudes kaubandusega seotud küsimustes. Lepinguosalised ei nõua päringutele vastamise ega vajalike vormide ja dokumentide esitamise eest tasu. Teabepunktid vastavad päringutele ning esitavad vormid ja dokumendid asjaomase lepinguosalise määratud mõistliku aja jooksul, mis võib olla päringu laadist või keerukusest sõltuvalt erinev.

ARTIKKEL 12.11

Tolliväärtuse määramine

Lepinguosalistevahelise kaubanduse suhtes kohaldatavaid tolliväärtuse määramise eeskirju reguleerib GATT 1994 VII artikli rakendamise leping. Leping inkorporeeritakse käesolevasse lepingusse ja muudetakse selle lahutamatuks osaks.

ARTIKKEL 12.12

Riskijuhtimine

1. Kumbki lepinguosaline võtab vastu või säilitab tollikontrolli riskijuhtimissüsteemi.

2. Kumbki lepinguosaline kavandab riskijuhtimise ja rakendab seda viisil, millega välditakse meelevaldset või põhjendamatut diskrimineerimist ning rahvusvahelise kaubanduse varjatud piiramist.

3. Kumbki lepinguosaline keskendub tollikontrolli ja muude asjakohaste piirikontrollide tegemisel kõrge riskitasemega kaubasaadetistele ning kiirendab madala riskitasemega kaubasaadetiste vabastamist. Kumbki lepinguosaline võib riskijuhtimise raames valida kontrollitavaid kaubasaadetisi ka pisteliselt.

4. Kumbki lepinguosaline lähtub riskijuhtimisel riskide hindamisest asjakohaste valikulisuse kriteeriumide alusel.

5. Käesoleva artikli sätteid kohaldatakse võimaluse korral muude piirivalveasutuste hallatavate menetluste suhtes.

ARTIKKEL 12.13

Tollivormistusjärgne audit

1. Kaupade vabastamise kiirendamiseks võtab kumbki lepinguosaline kasutusele või jätab kehtima tollivormistusjärgsed auditid, et tagada vastavus tollialastele ja muudele seonduvatele õigusnormidele.

2. Kumbki lepinguosaline teeb tollivormistusjärgseid auditeid riskipõhiselt.

3. Kumbki lepinguosaline teeb tollivormistusjärgseid auditeid läbipaistvalt. Auditi tegemise korral teavitab lepinguosaline lõplike tulemuste selgumisel viivitamata isikut, kelle andmeid kontrolliti, auditi tulemustest, isiku õigustest ja kohustustest ning tulemuste põhjustest.

4. Lepinguosalised mõistavad, et tollivormistusjärgse auditi käigus saadud teavet võib kasutada edasistes haldus- või kohtumenetlustes.

5. Lepinguosalised kasutavad võimaluse korral tollivormistusjärgse auditi tulemusi riskijuhtimisel.

ARTIKKEL 12.14

Tollimaaklerid

Kumbki lepinguosaline avaldab oma meetmed tollimaaklerite kasutamise kohta. Kumbki lepinguosaline kohaldab tollimaakleritele tegevusloa andmisel läbipaistvaid, mittediskrimineerivaid ja proportsionaalseid eeskirju. Lepinguosaline ei kehtesta uusi meetmeid, millega muudetakse tollimaaklerite kasutamine kohustuslikuks.

ARTIKKEL 12.15

Transpordieelne kontroll

Lepinguosaline ei nõua eksportkauba eelinspekteerimist, nagu see on määratletud WTO eksportkauba eelinspekteerimise lepingus, ega muud eraettevõtja tehtavat tollivormistuse eelset kontrolli sihtkohas.

ARTIKKEL 12.16

Kaebused

1. Kumbki lepinguosaline kehtestab tulemuslikud, kiired, mittediskrimineerivad ja kergesti kättesaadavad menetlused, et tagada õigus esitada kaebus tolli- ja muude pädevate asutuste haldusmeetmete, ettekirjutuste ja otsuste peale, mis mõjutavad kaupade importi, eksporti või transiiti.

2. Kaebemenetlus võib hõlmata järelevalveasutuse poolset halduslikku läbivaatamist ja haldustasandil tehtud otsuste kohtulikku läbivaatamist kooskõlas lepinguosalise õigusnormidega.

3. Kaebuse esitamise õigus on ka igal isikul, kes on taotlenud tolliasutuselt otsust, kuid ei ole seda kohaldatava tähtaja jooksul oma taotluse alusel saanud.

4. Kumbki lepinguosaline esitab isikule, kellele on väljastatud haldusotsus, otsuse põhjenduse, et asjaomane isik saaks vajaduse korral algatada kaebemenetluse.

ARTIKKEL 12.17

Impordi-, ekspordi- ja transiidiformaalsused ning andmetele ja dokumentidele esitatavad nõuded

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et impordi-, ekspordi- ja transiidiformaalsused ning andmetele ja dokumentidele esitatavad nõuded vastavad järgmistele tingimustele:

a) nende vastuvõtmisel ja kohaldamisel peetakse silmas kauba, eeskätt kiiresti rikneva kauba kiiret vabastamist, kui vabastamise tingimused on täidetud;

b) need võetakse vastu ja neid kohaldatakse eesmärgiga vähendada kauplejate ja ettevõtjate jaoks nõuete täitmisega seotud aja- ja rahakulu;

c) kui asjaomase poliitikaeesmärgi (asjaomaste poliitikaeesmärkide) saavutamiseks on mõistlikult võimalikud kaks või enam alternatiivset meedet, on valitud kõige vähem kaubandust piirav meede ning

d) nõudeid, sealhulgas nende osi, ei jäeta kehtima, kui neid ei ole enam vaja.

2. Mercosur teeb tööd selle nimel, et kohaldada kauba vabastamisel ühiseid tolliprotseduure ja ühtseid tolliandmetele esitatavaid nõudeid.

ARTIKKEL 12.18

Infotehnoloogia kasutamine

1. Kumbki lepinguosaline kasutab lepinguosalistevahelise kaubanduse lihtsustamiseks infotehnoloogiat, mis kiirendab kaupade vabastamise protseduure.

2. Kumbki lepinguosaline:

a) teeb elektrooniliselt kättesaadavaks tollideklaratsioonid ja võimaluse korral muud kaupade impordiks, ekspordiks või transiidiks vajalikud dokumendid;

b) lubab esitada tollideklaratsioone ja võimaluse korral muid kaupade importimiseks või eksportimiseks vajalikke andmeid elektroonilisel kujul;

c) loob vahendid tolliteabe elektrooniliseks vahetamiseks oma kaubandusringkondadega;

d) edendab elektroonilist andmevahetust oma kauplejate, tolliasutuste ja muude kaubandusega seotud asutuste vahel ning

e) kasutab riskide hindamiseks ja tegevuse suunamiseks elektroonilisi riskijuhtimissüsteeme, mis võimaldavad tema tolliasutustel ja võimaluse korral muudel piirivalveasutustel keskenduda kontrollide tegemisel kõrge riskitasemega kaupadele ning hõlbustavad madala riskitasemega kaupade vabastamist ja liikumist.

3. Kumbki lepinguosaline kehtestab või jätab kehtima menetlused, mis võimaldavad tasuda impordi ja ekspordi korral tolliasutuse ning võimaluse ja vajaduse korral muude piirivalveasutuste kogutavad tollimaksud, muud maksud, tasud ja lõivud elektrooniliselt.

ARTIKKEL 12.19

Karistused

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et karistused, mis määratakse tema tollialaste õigusnormide kohaselt tollialaste õigusnormide või menetlusnõuete rikkumise eest, on proportsionaalsed ja mittediskrimineerivad.

2. lepinguosalise tollialaste õigusnormide või menetlusnõuete rikkumise eest määratakse karistus üksnes isikule, kes vastutab asjaomase lepinguosalise õiguse alusel asjaomase rikkumise eest.

3. Määratav karistus sõltub juhtumi faktidest ja asjaoludest ning vastab rikkumise ulatusele ja raskusastmele. Kumbki lepinguosaline hoiab ära stiimulid ja huvide konfliktid karistuste määramisel ja trahvide sissenõudmisel.

4. Kumbagi lepinguosalist julgustatakse võtma karistuse määramisel võimaliku kergendava asjaoluna arvesse tollialaste õigusnormide või menetlusnõuete rikkumise asjaolude eelnevat vabatahtlikku avalikustamist tolliasutusele.

5. Tollialaste õigusnormide või menetlusnõuete rikkumise eest karistuse määramisel esitatakse isikule, kellele karistus määratakse, kirjalik selgitus, milles märgitakse rikkumise laad ja kohaldatav õigusnorm või menetlus, mille kohaselt on kindlaks määratud rikkumise eest määratud karistuse suurus või ulatus.

ARTIKKEL 12.20

Ajutine import

1. Käesoleva artikli kohaldamisel tähendab „ajutine import“ tolliprotseduuri, mille alusel teatavad kaubad, sealhulgas nende transpordivahendid, mis tuuakse lepinguosalise tolliterritooriumile teataval eesmärgil, vabastatakse tingimuslikult imporditollimaksudest ja impordimaksudest, ilma et kohaldataks majanduslikku laadi impordikeelde või -piiranguid. Sellised kaubad peavad olema ette nähtud reekspordiks kindlaksmääratud aja jooksul, ilma et nad vahepeal muutuksid, välja arvatud nende kasutamisest tingitud tavapärane kulumine.

2. Ühtki käesoleva artikli sätet ei tohiks tõlgendada nii, nagu vabastaks see kohustusest tagada imporditava kauba vastavus kaubandusega seotud mittemajanduslikele nõuetele, eelkõige sanitaar- ja fütosanitaarmeetmetele.

3. Kumbki lepinguosaline lubab kooskõlas oma õigusega ajutiselt importida järgmisi kaupu, vabastades need tingimuslikult täielikult imporditollimaksudest ja impordimaksudest ning kohaldamata majanduslikku laadi impordikeelde või -piiranguid:

a) näitustel, messidel, kohtumistel või muudel sarnastel üritustel esitlemiseks või kasutamiseks mõeldud kaubad;

b) professionaalsed ajakirjanduse, raadio- või teleringhäälingu seadmed; kinematograafiaseadmed; mis tahes muud seadmed, mis on vajalikud kindlaksmääratud ülesande täitmiseks teise lepinguosalise territooriumi külastava isiku kutsetegevuse elluviimiseks;

c) kaubad, mis imporditakse seoses kaubandustehinguga, kuid mille import iseenesest ei ole kaubandustehing;

d) kaubad, mis imporditakse kasutamiseks tootmisprotsessis (näiteks plaadid, joonised, vormid, plaanid, mudelid); asendustootmisvahendid;

e) üksnes hariduslikel, teaduslikel või kultuurilistel eesmärkidel imporditavad kaubad;

f) reisijate isiklikud asjad ja spordi eesmärgil imporditavad kaubad;

g) turismialane reklaammaterjal;

h) humanitaareesmärkidel imporditavad kaubad ning

i) konkreetsetel eesmärkidel imporditavad loomad.

3. Importiv lepinguosaline aktsepteerib lõikes 2 osutatud kaupade ajutise impordi jaoks, olenemata kaupade päritolust, oma tolliterritooriumil kehtivaid ATA-märkmikke, mille on välja andnud ja heaks kiitnud teine lepinguosaline 6. detsembril 1961 Brüsselis sõlmitud kaupade ajutise impordi ATA-märkmiku tollikonventsiooni kohaselt, taganud rahvusvahelisse garantiiketti kuuluv ühing ja kinnitanud pädev asutus[1].

[1] Seda sätet kohaldatakse üksnes Euroopa Liidu ja nende lepingule alla kirjutanud Mercosuri riikide suhtes, kes on 26. juunil 1990 Istanbulis sõlmitud ajutise impordi konventsiooni osalised, ning vastavalt selles konventsioonis võetud kohustustele.

ARTIKKEL 12.21

Tolli, kaubanduse lihtsustamise ja päritolureeglite allkomitee

Artikli 9.9 lõike 4 kohaselt moodustatud tolli, kaubanduse lihtsustamise ja päritolureeglite allkomiteel on lisaks artiklis 2.4, artiklis 9.9, artiklis 11.32 ja artikli 12.6 lõikes 10 loetletud ülesannetele ülesanne edendada koostööd tolli- ja kaubandusega seotud protseduuride väljatöötamise, kohaldamise ja järgimise tagamise, tolliküsimustes vastastikuse haldusabi andmise, päritolureeglite ja halduskoostöö valdkonnas.

ARTIKKEL 12.22

Kaubanduskoosseisus tegutsev ühisnõukogu

Käesoleva peatüki asjakohaste sätete rakendamiseks on kaubanduskooseisus tegutseval ühisnõukogul õigus võtta vastu otsuseid, mis on seotud volitatud ettevõtjate programmide ja nende vastastikuse tunnustamisega ning tolliprotseduuride ja kaubanduse lihtsustamise alaste ühisalgatustega.

# 13. PEATÜKK

# TEHNILISED KAUBANDUSTÕKKED

## ARTIKKEL 13.1

### Eesmärk

Käesoleva peatüki eesmärk on lihtsustada lepinguosalistevahelist kaubavahetust, tehes kindlaks, hoides ära ja kõrvaldades tarbetud tehnilised kaubandustõkked, ning edendada lepinguosalistevahelist koostööd käesoleva peatükiga hõlmatud küsimustes.

## ARTIKKEL 13.2

### Seos tehniliste kaubandustõkete lepinguga

1. Lepinguosalised kinnitavad oma õigusi ja kohustusi, mis tulenevad tehniliste kaubandustõkete lepingust, mis inkorporeeritakse käesolevasse lepingusse ja muudetakse selle osaks.

2. Tehniliste kaubandustõkete lepingus sisalduvaid viiteid „käesolevale lepingule“ käsitatakse viidetena ühelt poolt Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Lõuna-Ameerika lõunaosa ühisturu, Argentina Vabariigi, Brasiilia Liitvabariigi, Paraguay Vabariigi ja Uruguay Idavabariigi vahel sõlmitud partnerluslepingule.

3. Tehniliste kaubandustõkete lepingus kasutatud mõiste „liikmed“ tähendab käesoleva lepingu pooli.

ARTIKKEL 13.3

Kohaldamisala

1. Käesolevat peatükki kohaldatakse selliste standardite, tehniliste normide ja vastavushindamismenetluste väljatöötamise, vastuvõtmise ja kohaldamise suhtes, mis võivad mõjutada lepinguosalistevahelist kaubavahetust.

2. Käesolevat peatükki ei kohaldata järgmise suhtes:

a) ostuspetsifikatsioonid, mille valitsusasutused on koostanud oma tootmis- või tarbimisnõuete kohta, ning

b) sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete lepingu A lisas määratletud sanitaar- ja fütosanitaarmeetmed.

ARTIKKEL 13.4

Mõisted

Käesolevas peatükis kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) tehniliste kaubandustõkete lepingu 1. lisas sätestatud mõisted;

b) „tarnija vastavusdeklaratsioon“ – tootja poolt tema ainuvastutusel välja antud ja muu isiku poolt kinnitamata tõend, mis põhineb asjakohast liiki vastavushindamistoimingute tulemustel ega hõlma kohustuslikku kolmanda isiku poolset hindamist;

c) „ISO“ – Rahvusvaheline Standardiorganisatsioon;

d) „IEC“ – Rahvusvaheline Elektrotehnikakomisjon;

e) „ITU“ – Rahvusvaheline Telekommunikatsiooni Liit;

f) „*codex alimentarius*“ – *codex alimentarius*’e komisjon;

g) „ILAC“ – Rahvusvaheline Laborite Akrediteerimise Koostöökonverents;

h) „IAF“ – rahvusvaheline akrediteerimisfoorum ning

i) „IECEE CB-kava“ – IEC elektrotehniliste seadmete ja komponentide vastavushindamissüsteemi kava elektriseadmete katsetunnistuste vastastikuse tunnustamise jaoks.

ARTIKKEL 13.5

Koostöö kaubandust lihtsustavate ühisalgatuste valdkonnas

1. Lepinguosalised tunnistavad, et oluline on tihendada omavahelist koostööd, et parandada arusaamist teineteise süsteemidest ning aidata kõrvaldada või ära hoida tehnilisi kaubandustõkkeid. Sellega seoses teevad lepinguosalised juhtumipõhiselt tööd kaubandust lihtsustavate algatuste väljaselgitamiseks, edendamiseks, arendamiseks ja rakendamiseks.

2. Lepinguosaline võib teha teisele lepinguosalisele ettepaneku käesoleva peatükiga hõlmatud küsimustega seotud sektoripõhiste algatuste kohta. Need ettepanekud edastatakse artikli 13.13 kohaselt määratud tehniliste kaubandustõkete peatüki koordinaatorile ja need võivad hõlmata järgmist:

a) teabevahetus regulatiivsete lähenemisviiside ja tavade kohta;

b) sektori või tooterühma ühisanalüüs;

c) algatused tehniliste normide ja vastavushindamismenetluste edasiseks lähendamiseks asjakohastele rahvusvahelistele standarditele;

d) akrediteerimise kasutamise edendamine vastavushindamisasutuste pädevuse hindamiseks ning

e) vastavushindamise tulemuste vastastikuse või ühepoolse tunnustamise kaalumine.

3. Kui üks lepinguosalistest teeb ettepaneku konkreetse kaubandust lihtsustava algatuse kohta, kaalub teine lepinguosaline seda nõuetekohaselt ja vastab sellele mõistliku aja jooksul. Kui teine lepinguosaline lükkab algatuse ettepaneku tagasi, selgitab ta ettepaneku teinud lepinguosalisele oma otsuse põhjuseid.

4. Käesoleva artikliga ette nähtud töö tingimused määravad kindlaks ühelt poolt Euroopa Liit ja teiselt poolt Mercosur või vajaduse korral konkreetses kaubandust lihtsustavas algatuses osalevad lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigid; need tingimused võivad hõlmata ajutiste töörühmade loomist. Selleks et saada kasu valitsusvälistest seisukohtadest käesoleva artikliga seotud küsimustes, võib kumbki lepinguosaline vajaduse korral ning kooskõlas oma eeskirjade ja menetlustega konsulteerida sidusrühmade ja muude huvitatud isikutega.

5. Artikli 9.9 lõike 4 kohaselt moodustatud kaubavahetuse allkomitee arutab käesoleva artikli alusel tehtud töö tulemusi ja võib kaaluda asjakohaste meetmete võtmist.

6. Ühtki käesoleva artikli sätet ei tõlgendata nii, nagu kohustaks see lepinguosalist:

a) kalduma kõrvale riigisisestest reguleerivate meetmete väljatöötamise ja vastuvõtmise menetlustest;

b) võtma meetmeid, mis kahjustaksid või takistaksid reguleerivate meetmete õigeaegset vastuvõtmist lepinguosalise avaliku poliitika eesmärkide saavutamiseks, või

c) võtma vastu mis tahes konkreetset reguleerivat meedet.

7. Kui käesolevas artiklis osutatud algatustes kokku lepitakse ja kui see on vajalik algatuste rakendamiseks, hõlbustab kumbki lepinguosaline tehniliste rühmade omavahelist suhtlust, et tutvustada oma vastavushindamissüsteeme, parandamaks vastastikust mõistmist.

8. Käesoleva artikli kohaldamisel tegutseb Euroopa Liit Euroopa Komisjoni kaudu.

## ARTIKKEL 13.6

## Tehnilised normid

1. Kumbki lepinguosaline kasutab tehniliste kaubandustõkete lepingus sätestatud tehniliste normide väljatöötamisel, vastuvõtmisel ja kohaldamisel parimal viisil häid reguleerimistavasid, näiteks eelistab tulemuspõhiseid tehnilisi norme, kasutab mõjuhinnanguid või konsulteerib sidusrühmadega.

2. Lepinguosalised teevad eelkõige järgmist:

a) kasutavad oma tehniliste normide, sealhulgas neis sisalduvate vastavushindamiselementide alusena asjaomaseid rahvusvahelisi standardeid, välja arvatud juhul, kui need standardid oleksid taotletavate õiguspäraste eesmärkide saavutamiseks ebatõhusad või ebasobivad; kui kaubandusele märkimisväärset mõju avaldava tehniliste normi alusena ei ole kasutatud rahvusvahelisi standardeid, selgitab lepinguosaline teise lepinguosalise taotluse korral, miks neid standardeid peetakse taotletava õiguspärase eesmärgi saavutamiseks sobimatuks või ebatõhusaks;

b) lisaks tehniliste kaubandustõkete lepingu artikli 2 lõikele 3 ja ilma et see piiraks tehniliste kaubandustõkete lepingu artikli 2 lõike 4 ja artikli 12 lõike 4 kohaldamist, parandavad oma tehniliste normide läbivaatamisel normide kooskõla asjakohaste rahvusvaheliste standarditega; lepinguosalised võtavad muu hulgas arvesse kõiki asjakohaste rahvusvaheliste standarditega seotud uusi arengusuundumusi ja seda, kas asjaolud, mis on põhjustanud kõrvalekaldeid mõnest asjakohasest rahvusvahelisest standardist, püsivad;

c) edendavad piirkondlike tehniliste normide väljatöötamist ning julgustavad kehtestama need riiklikul tasandil olemasolevate asemel, et hõlbustada lepinguosalistevahelist kaubandust;

d) jätavad mõistliku ajavahemiku tehniliste nõuete avaldamise ja nende jõustumise vahele, et teise lepinguosalise ettevõtjad saaksid kohaneda[1];

[1] Mõiste „mõistlik ajavahemik“ all mõistetakse tavaliselt vähemalt 6 (kuue) kuu pikkust ajavahemikku, välja arvatud juhul, kui see oleks taotletavate õiguspäraste eesmärkide saavutamise seisukohast ebatõhus.

e) teevad kavandatud tehniliste normide mõjuanalüüsi kooskõlas oma vastavate eeskirjade ja menetlustega ning

f) võtavad tehniliste normide koostamisel nõuetekohaselt arvesse VKEde omadusi ja erivajadusi.

ARTIKKEL 13.7

Standardid

1. Lepinguosalised kinnitavad oma tehniliste kaubandustõkete lepingu artikli 4 lõike 1 kohaseid kohustusi, eelkõige kohustust võtta kõik põhjendatavad meetmed selle tagamiseks, et kõik nende territooriumil asuvad standardiorganisatsioonid aktsepteerivad ja järgivad tehniliste kaubandustõkete lepingu 3. lisas esitatud standardite koostamise, vastuvõtmise ja kohaldamise tegevusnormistikku.

2. Asjakohaste rahvusvaheliste standarditena tehniliste kaubandustõkete lepingu artiklite 2 ja 5 ning 3. lisa tähenduses käsitatakse ISO, IEC, ITU või *codex alimentarius*'e välja töötatud rahvusvahelisi standardeid.

3. Asjakohase rahvusvahelise standardina tehniliste kaubandustõkete lepingu artiklite 2 ja 5 ning 3. lisa tähenduses võib käsitada ka mõne muu rahvusvahelise organisatsiooni välja töötatud standardit, kui:

a) selle on välja töötanud standardiorganisatsioon, kes püüab saavutada konsensust:

   i) osalevate WTO liikmete riiklike delegatsioonide seas, kes esindavad kõiki oma territooriumil asuvaid riiklikke standardiorganisatsioone, kes on vastu võtnud või kavatsevad vastu võtta standardeid valdkonnas, millega asjaomane rahvusvaheline standardimistegevus on seotud, või

   ii) osalevate WTO liikmete valitsusasutuste vahel ning

b) see on välja töötatud kooskõlas WTO tehniliste kaubandustõkete komitee otsusega rahvusvaheliste standardite, suuniste ja soovituste väljatöötamise põhimõtete kohta seoses tehniliste kaubandustõkete lepingu artiklitega 2 ja 5 ning 3. lisaga.

4. Standardite võimalikult laialdaseks ühtlustamiseks julgustab kumbki lepinguosaline oma pädevuse ja võimaluste piires oma territooriumil asuvaid standardiorganisatsioone ja piirkondlikke standardiorganisatsioone, mille liikmeks on lepinguosaline ise või tema territooriumil asuvad standardiorganisatsioonid:

a) osalema oma võimaluste piires rahvusvaheliste standardite väljatöötamises asjaomastes rahvusvahelistes standardiorganisatsioonides;

b) tegema rahvusvahelise standardimistegevuse raames koostööd teise lepinguosalise asjaomaste riiklike ja piirkondlike standardiorganisatsioonidega;

c) kasutama väljatöötatavate standardite alusena asjakohaseid rahvusvahelisi standardeid, välja arvatud juhul, kui need standardid oleksid ebatõhusad või ebasobivad, näiteks ebapiisava kaitsetaseme, oluliste klimaatiliste või geograafiliste tegurite või oluliste tehnoloogiliste probleemide tõttu;

d) tagama, et nende tegevus ei dubleeriks rahvusvaheliste standardiorganisatsioonide tööd ega kattuks sellega;

e) edendama standardite väljatöötamist piirkondlikul tasandil ja selliste standardite kehtestamist riiklike standardiorganisatsioonide poolt olemasolevate riiklike standardite asemel;

f) vaatama korrapäraselt läbi riiklikud ja piirkondlikud standardid, mis ei põhine asjaomastel rahvusvahelistel standarditel, et neid asjaomastele rahvusvahelistele standarditele lähendada, ning

g) edendama kahepoolset koostööd teise lepinguosalise standardiorganisatsioonidega.

5. Lepinguosalised peaksid vahetama artikli 13.13 kohaselt määratud tehniliste kaubandustõkete peatüki koordinaatorite kaudu teavet järgmise kohta:

a) standardite kasutamine tehniliste normide alusena;

b) rakendatavad standardimisalased koostöölepingud, näiteks standardimist käsitlevad sätted kolmandate isikutega sõlmitud vabakaubanduslepingutes, ning

c) standardimisprotsessid ning rahvusvaheliste, piirkondlike või allpiirkondlike standardite kasutamine riiklike standardite alusena.

ARTIKKEL 13.8

Vastavushindamismenetlused ja akrediteerimine

1. Artikli 13.6 sätteid tehniliste normide väljatöötamise, vastuvõtmise ja rakendamise kohta kohaldatakse ka vastavushindamismenetluste suhtes.

2. Kui lepinguosaline nõuab vastavushindamist positiivse kinnitusena selle kohta, et toode vastab tehnilisele normile, teeb ta järgmist:

a) valib vastavushindamismenetlused, mis on proportsionaalsed asjaomaste riskidega;

b) kaalub regulatiivses protsessis tarnija vastavusdeklaratsiooni kasutamist ühe võimaliku viisina, kuidas tõendada vastavust tehnilisele normile, ning

c) selgitab teise lepinguosalise taotluse korral konkreetse toote puhul konkreetse vastavushindamismenetluse valimise põhjusi.

3. Kui lepinguosaline nõuab kolmanda isiku tehtavat vastavushindamist positiivse kinnitusena selle kohta, et toode vastab tehnilisele normile, ja ta ei ole reserveerinud seda ülesannet lõikes 4 osutatud valitsusasutusele, peaks ta:

a) eelistama vastavushindamisasutuste kvalifitseerimisel akrediteerimismenetlust;

b) kasutama parimal viisil rahvusvahelisi akrediteerimis- ja vastavushindamisstandardeid, samuti rahvusvahelisi lepinguid, millega kaasatakse lepinguosaliste akrediteerimisasutusi, näiteks ILACi ja IAFi mehhanismide kaudu;

c) kaaluma oma katse-, kontrollimis- ja sertifitseerimisasutuste ühinemist või julgustama neid ühinema toimivate rahvusvaheliste lepingute või kokkulepetega vastavushindamismenetluste tulemuste ühtlustamiseks või tunnustamise hõlbustamiseks;

d) edendama oma territooriumil konkurentsi konkreetse toote või tooterühma jaoks määratud vastavushindamisasutuste vahel, et ettevõtjatel oleks võimalik nende vahel valida;

e) tagama, et vastavushindamisasutused on oma tegevuses ja otsustes objektiivsed ning tootjatest, importijatest ja turustajatest sõltumatud;

f) tagama, et akrediteerimisasutuste ja vastavushindamisasutuste vahel või turujärelevalveasutuste tegevuse ja vastavushindamisasutuste tegevuse vahel ei esine huvide konflikte;

g) lubama nii palju kui võimalik vastavushindamisasutustel kasutada vastavushindamisega seotud katsete või kontrollide tegemiseks alltöövõtjaid, sealhulgas teise lepinguosalise territooriumil asuvaid alltöövõtjaid, ning

h) avaldama veebis nimekirja asutustest, kelle ta on määranud tegema vastavushindamisi, ja asjakohase teabe iga sellise asutuse volituste ulatuse kohta.

4. Lõike 3 punkti g ei tõlgendata nii, nagu keelaks see lepinguosalisel nõuda alltöövõtjatelt nende nõuete täitmist, mida peaks täitma alltöövõtjat kasutav vastavushindamisasutus, et teha asjaomased katsed või kontrollid ise.

5. Ükski käesoleva artikli säte ei takista lepinguosalist nõudmast, et konkreetsete toodete vastavushindamise teeksid tema kindlaksmääratud valitsusasutused. Sellisel juhul asjaomane lepinguosaline:

a) kehtestab vastavushindamise eest makstavad tasud kooskõlas osutatavate teenuste ligikaudse maksumusega ja esitab vastavushindamise taotleja taotluse korral neis tasudes sisalduvad eri elemendid ning

b) teeb vastavushindamise tasud üldsusele kättesaadavaks või esitab selle teabe taotluse korral, kui see teave ei ole avalikult kättesaadav.

6. Olenemata käesoleva artikli lõigetest 3–5, 13-A lisas loetletud valdkondades, kus Euroopa Liit aktsepteerib tarnija vastavusdeklaratsiooni kui kinnitust, et toode vastab tehnilisele normile, ja kus lepingule alla kirjutanud Mercosuri riik nõuab kolmanda isiku poolset katsetamist või sertifitseerimist, aktsepteerib lepingule alla kirjutanud Mercosuri riik selle kinnitusena, et toode vastab tema tehnilistes normides sätestatud nõuetele, sertifikaate või, kui selline aktsepteerimine ei ole tema asjakohaste õigusnormidega ette nähtud, katsearuandeid, mille on väljastanud Euroopa Liidu territooriumil asuv vastavushindamisasutus, mille on vastavas ulatuses akrediteerinud ILACi ja IAFi rahvusvaheliste vastastikuse tunnustamise kokkulepetega liitunud akrediteerimisasutus, või sertifikaate, mis on välja antud IECEE CB-kava alusel. Selliste sertifikaatide või katsearuannete aktsepteerimiseks võib lepingule alla kirjutanud Mercosuri riik oma asjaomaste õigusnormidega ette näha, et Euroopa Liidu territooriumil asuva vastavushindamisasutuse ja tema territooriumil asuva vastavushindamisasutuse vahel peavad olema sõlmitud kahepoolsed kokkulepped, sealhulgas vastastikuse mõistmise memorandumid.

7. Kui Euroopa Liidus peetakse tarnija vastavusdeklaratsiooni kehtivaks vastavushindamismenetluseks, käsitatakse lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigi territooriumil asuva vastavushindamisasutuse väljastatud katsearuannet kehtiva dokumendina selle tõendamisel, et toode vastab Euroopa Liidu tehnilise normi nõuetele. Toote vastavuse eest vastutab igal juhul tootja.

8. Lõiget 6 kohaldatakse ka juhul, kui lepingule alla kirjutanud Mercosuri riik kehtestab käesoleva artikli lõike 10 kohaselt 13-A lisas kindlaks määratud valdkondades uue kolmanda isiku poolse katsetamise või sertifitseerimise nõude. Kui Euroopa Liit kehtestab käesoleva artikli lõike 10 kohaselt 13-A lisas kindlaks määratud valdkondades kolmanda isiku poolse katsetamise või sertifitseerimise nõude, arutavad lepinguosalised artiklis 13.14 osutatud kaubavahetuse allkomitees, kas on vaja võtta meetmeid, et tagada vastastikkus seoses lepingule alla kirjutanud Mercosuri riikide territooriumil asuvate vastavushindamisasutuste väljastatud katsearuannete või sertifikaatide aktsepteerimisega.

9. Kaubanduskooseisus tegutsev ühisnõukogu võib võtta vastu otsuse 13-A lisa A jao muutmiseks.

10. Olenemata käesoleva artikli lõikest 6 võib kumbki lepinguosaline kehtestada 13-A lisa kohaldamisalasse kuuluvate toodete puhul selles lisas kindlaks määratud valdkondades kolmanda isiku poolse katsetamise või sertifitseerimise nõude järgmistel tingimustel:

a) nõude või menetluse kehtestamine on õigustatud, pidades silmas tehniliste kaubandustõkete lepingu artikli 2 lõikes 2 osutatud õiguspäraseid eesmärke;

b) nõude või menetluse kehtestamist toetab põhjendatud tehniline või teaduslik teave asjaomaste toodete toimivuse kohta;

c) nõue ega menetlus ei piira kaubandust rohkem, kui on vajalik lepinguosalise õiguspärase eesmärgi saavutamiseks, võttes arvesse ohte, mille tooks kaasa eesmärgi saavutamata jätmine, ja

d) lepinguosaline ei saanud nõude või menetluse kehtestamise vajadust käesoleva lepingu jõustumise kuupäeval ette näha.

11. Lõige 6 ei piira lepinguosalise asutuste õigust teha mittediskrimineerival viisil turujärelevalvet, sealhulgas teha lepinguosalise territooriumile sisenemise kohas näidistega täiendavaid katseid.

ARTIKKEL 13.9

Läbipaistvus

1. Standardite, tehniliste normide ja vastavushindamismenetluste väljatöötamisel, vastuvõtmisel ja kohaldamisel teeb kumbki lepinguosaline järgmist:

a) võtab arvesse teise lepinguosalise seisukohti, kui tehnilise normi väljatöötamise protsessi või selle osa üle toimub avalik arutelu;

b) töötades välja tehnilist normi või vastavushindamismenetlust, millel võib olla märkimisväärne mõju kaubandusele, tagab kooskõlas oma asjakohaste õigusnormidega, et olemas on läbipaistvuse tagamise menetlused, mis võimaldavad lepinguosaliste isikutel väljendada ametliku avaliku konsultatsiooni käigus oma seisukohti, välja arvatud juhul, kui tekivad või ähvardavad tekkida kiireloomulised probleemid, mis on seotud ohutuse, tervise, keskkonnakaitse või riigi julgeolekuga;

c) lubab teise lepinguosalise isikutel osaleda punktis b osutatud konsultatsioonides tingimustel, mis on vähemalt sama soodsad kui tema enda isikutele võimaldatavad tingimused, ning võimaluse korral avalikustab nende konsultatsioonide tulemused;

d) jätab teisele lepinguosalisele vähemalt 60 (kuuskümmend) päeva kavandatud tehnilise normi või vastavushindamismenetluse kohta kirjalike märkuste esitamiseks ning kaalub põhjendatud taotlust pikendada märkuste esitamise tähtaega;

e) esitab meetme sisu selge ja tervikliku kirjelduse WTO teate vormis, kui teatatud tekst ei ole koostatud ühes WTO ametlikest keeltest;

f) saades teiselt lepinguosaliselt kirjalikud märkused kavandatud tehnilise normi või vastavushindamismenetluse kohta:

   i) arutab teise lepinguosalise taotluse korral neid kirjalikke märkusi oma pädeva reguleeriva asutuse osavõtul (kui vähegi võimalik) ajal, mil neid märkusi saab arvesse võtta, ning

   ii) vastab märkustele kirjalikult hiljemalt tehnilise normi või vastavushindamismenetluse avaldamise kuupäeval, kui vähegi võimalik;

g) esitab teise lepinguosalise taotluse korral teabe vastu võetud või vastu võetava tehnilise normi või vastavushindamismenetluse eesmärkide, õigusliku aluse ja põhjenduste kohta;

h) esitab teabe tehnilise normi või vastavushindamismenetluse vastuvõtmise ja jõustumise kohta ning vastuvõetud lõpliku teksti WTO-le edastatud algse teate *addendum*'i kaudu;

i) kaalub teise lepinguosalise põhjendatud taotlust pikendada tehnilise normi vastuvõtmise ja jõustumise vahelist ajavahemikku, kui see taotlus laekub enne, kui lõpeb kavandatud tehnilise normi edastamisele järgnev aeg märkuste esitamiseks, välja arvatud juhul, kui pikendamine oleks taotletavate õiguspäraste eesmärkide saavutamise seisukohast ebatõhus, ning

j) annab tasuta juurdepääsu teatatud teksti elektroonilisele versioonile.

2. Kui lõike 1 punkti d kohaldamisega seoses tekivad või ähvardavad tekkida kiireloomulised ohutuse, tervise, keskkonnakaitse või riigi julgeolekuga seotud probleemid, kohaldatakse tehniliste kaubandustõkete lepingu artikli 2 lõiget 10 ja artikli 5 lõiget 7.

3. Kui standardid muudetakse kohustuslikuks seeläbi, et need inkorporeeritakse tehnilise normi eelnõusse või vastavushindamismenetlusse või neile viidatakse seal, tuleb täita tehnilistest kaubandustõketest teavitamisega seotud läbipaistvuskohustusi, mis on sätestatud käesolevas artiklis ja tehniliste kaubandustõkete lepingu artiklis 2 või 5.

4. Kumbki lepinguosaline tagab, et kõik vastu võetud ja jõustunud tehnilised normid ja kohustuslikud vastavushindamismenetlused on ametlikul veebisaidil üldsusele tasuta kättesaadavad. Kumbki lepinguosaline tagab alati piiramatu juurdepääsu kogu teabele, mis on vajalik selleks, et saavutada vastavus tehnilisele normile. Kui standardid annavad tehniliste normidega vastavuse eelduse ja nendele standarditele ei ole asjaomastes tehnilistes normides osutatud, tagab kumbki lepinguosaline juurdepääsu vastavaid standardeid käsitlevale teabele.

5. Kumbki lepinguosaline esitab teise lepinguosalise või tema ettevõtjate põhjendatud taotluse korral põhjendamatu viivituseta teabe kehtivate tehniliste normide kohta ning asjakohasel juhul tehniliste normide järgimist käsitlevad kirjalikud suunised, kui need on kättesaadavad.

ARTIKKEL 13.10

Märgistamine ja etikettimine

1. Lepinguosaliste tehnilised normid, mis hõlmavad või käsitlevad üksnes kohustuslikku märgistamist või etikettimist, peavad olema kooskõlas tehniliste kaubandustõkete lepingu artikli 2 põhimõtetega.

2. Kui lepinguosaline nõuab toodete kohustuslikku märgistamist või etikettimist, siis:

a) nõuab ta üksnes sellist teavet, mis on oluline toote tarbijate või kasutajate jaoks või mis on oluline ametiasutuste jaoks, et veenduda toote vastavuses kohustuslikele tehnilistele nõuetele;

b) kui lepinguosaline nõuab turule laskmise eeltingimusena toote märgistuse või etiketi eelnevat heakskiitmist, registreerimist või sertifitseerimist toote puhul, mis muus osas vastab tema kohustuslikele tehnilistele nõuetele, tagab ta, et teise lepinguosalise ettevõtjate esitatud taotluste kohta tehakse otsus põhjendamatu viivituseta ja mittediskrimineerival viisil;

c) kui lepinguosaline nõuab kordumatu identifitseerimisnumbri kasutamist, väljastab ta sellise numbri teise lepinguosalise ettevõtjatele põhjendamatu viivituseta ja mittediskrimineerival viisil;

d) tingimusel et see ei ole importiva lepinguosalise regulatiivseid nõudeid arvesse võttes eksitav, vastuoluline ega segadusse ajav ega kahjusta tehniliste kaubandustõkete lepingu kohaseid õiguspäraseid eesmärke, lubab lepinguosaline järgmist:

i) muudes keeltes teave lisaks tooteid importiva lepinguosalise territooriumil nõutavale keelele ning

ii) rahvusvahelistes standardites vastu võetud nomenklatuurid, piktogrammid, sümbolid ja graafilised kujutised;

e) nõustub lepinguosaline alati kui võimalik, et täiendav märgistamine ja märgistuse parandamine toimub impordikoha tollilaos või muus selleks ette nähtud kohas alternatiivina päritoluriigis toimuvale etikettimisele;

f) kui lepinguosaline leiab, et sellega ei kahjustata rahvatervise ja keskkonna kaitset, kaitset pettuse eest ega muid tehniliste kaubandustõkete lepingu kohaseid õiguspäraseid eesmärke, aktsepteerib ta pigem mittepüsivaid või eemaldatavaid etikette kui tootele füüsiliselt kinnitatud etikette või asjakohase teabe esitamist saatedokumentides.

3. Lõiget 2 ei kohaldata ravimite märgistamise ja etikettimise suhtes.

4. Kui lepinguosaline leiab, et teise lepinguosalise märgistamisnõudeid, mida kohaldatakse konkreetse toote või sektori suhtes, saaks parandada, võib ta selle küsimuse käsitlemiseks esitada kooskõlas artikliga 13.5 ettepaneku kaubandust lihtsustava algatuse kohta.

ARTIKKEL 13.11

Koostöö ja tehniline abi

1. Käesoleva peatüki eesmärkide saavutamisele kaasa aitamiseks teevad lepinguosalised muu hulgas järgmist:

a) edendavad koostööd ning ühistegevust ja -projekte oma vastavate avalik-õiguslike või eraõiguslike, riiklike või piirkondlike organisatsioonide vahel tehniliste normide, standardimise, vastavushindamise, metroloogia ja akrediteerimise valdkonnas;

b) edendavad häid reguleerimistavasid, vahetades teavet, kogemusi ja parimaid tavasid muu hulgas regulatiivse mõju hindamise, regulatiivse varude haldamise ja riskihindamise ning üldsusega konsulteerimise kohta;

c) vahetavad arvamusi turujärelevalve teemal;

d) tugevdavad riiklike reguleerivate, metroloogia-, standardimis-, vastavushindamis- ja akrediteerimisasutuste tehnilist ja institutsioonilist suutlikkust, toetades nende tehnilise taristu, sealhulgas laborite ja katseseadmete arendamist ning tagades pideva töötajate täiendusõppe;

e) edendavad, hõlbustavad ja võimaluse korral koordineerivad oma osalemist tehniliste normide, vastavushindamise, standardite, akrediteerimise ja metroloogiaga seotud rahvusvahelistes organisatsioonides ja muudel foorumitel;

f) toetavad riiklike, piirkondlike ja rahvusvaheliste organisatsioonide poolset tehnilise abi andmist tehniliste normide, standardimise, vastavushindamise, metroloogia ja akrediteerimise valdkonnas ning

g) püüavad jagada kättesaadavaid teaduslikke tõendeid ja tehnilist teavet oma reguleerivate asutuste seas määral, mis on vajalik käesoleva peatüki alusel koostöö tegemiseks või tehniliste arutelude pidamiseks, välja arvatud konfidentsiaalset või muud tundlikku teavet.

2. Lepinguosaline kaalub asjakohaselt teise lepinguosalise ettepanekuid teha käesoleva peatüki kohaselt koostööd.

ARTIKKEL 13.12

Tehnilised arutelud

1. Kumbki lepinguosaline võib taotleda arutelu mis tahes küsimuses, mis tekib käesoleva peatükiga seoses, sealhulgas teise lepinguosalise kavandatud tehnilise normi või vastavushindamismenetluse üle, kui see võib tema arvates oluliselt kahjustada lepinguosalistevahelist kaubandust. Arutelu taotlev lepinguosaline esitab teise lepinguosalise tehniliste kaubandustõkete peatüki koordinaatorile, kes on määratud vastavalt artiklile 13.13, taotluse, milles on märgitud:

a) asjaomane probleem;

b) käesoleva peatüki sätted, millega tema mure seotud on, ning

c) taotluse põhjused, sealhulgas oma mure kirjeldus.

2. Lõikega 1 ette nähtud teave või selgitus tuleb esitada hiljemalt 60 (kuuskümmend) päeva pärast lepinguosaliselt lõike 1 kohase taotluse saamist. Taotluse saanud lepinguosaline võib seda tähtaega pikendada, seda eelnevalt põhjendades.

3. Kui lepinguosalised on küsimust mis tahes foorumil varem käsitlenud, võib lepinguosaline otse taotleda arutelu pidamist kas näost näkku kohtumise või video- või telekonverentsi teel hiljemalt 60 (kuuskümmend) päeva pärast taotluse esitamise kuupäeva. Sellisel juhul teeb taotluse saanud lepinguosaline kõik endast oleneva, et olla selliseks aruteluks kättesaadav.

4. Kui lepinguosalised ei ole viimase 12 kuu jooksul käesoleva artikli alusel arutelu pidanud, ei saa teine lepinguosaline taotlust tagasi lükata. Kui taotluse esitanud lepinguosaline leiab, et küsimus on kiireloomuline, võib ta taotleda, et kohtumine toimuks kiiremini. Taotlusele vastav lepinguosaline suhtub sellesse taotlusesse vastutulelikult. Lepinguosalised teevad kõik endast oleneva, et saavutada küsimuses vastastikku rahuldav lahendus.

5. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et lepinguosaline võib taotleda lõike 2 kohaselt tehnilist arutelu teise lepinguosalisega ka seoses keskvalitsuse tasandist vahetult allpool oleval tasandil paikneva riikliku, piirkondliku või kohaliku ametiasutuse tehnilise normi või vastavushindamismenetlusega, mis võib mõjutada märkimisväärselt kaubandust.

6. Tehnilise arutelu tulemusena võivad lepinguosalised jõuda järeldusele, et küsimuse saaks paremini lahendada artikli 13.5 kohase kaubandust lihtsustava algatusega.

7. Käesolev artikkel ei piira kummagi lepinguosalise 29. peatüki kohaseid õigusi ja kohustusi.

ARTIKKEL 13.13

Tehniliste kaubandustõkete peatüki koordinaator

1. Kumbki lepinguosaline määrab tehniliste kaubandustõkete peatüki koordinaatori ja teavitab mis tahes muudatuse korral teist lepinguosalist. Tehniliste kaubandustõkete peatüki koordinaatorid teevad koostööd, et hõlbustada käesoleva peatüki rakendamist ja lepinguosalistevahelist koostööd kõigis tehniliste kaubandustõketega seotud küsimustes.

2. Tehniliste kaubandustõkete peatüki koordinaatori ülesannete hulka kuulub järgmine:

a) toetada artiklis 13.14 osutatud kaubavahetuse allkomiteed tema ülesannete täitmisel;

b) vajaduse korral toetada artikli 13.5 kohaseid kaubandust lihtsustavaid algatusi ja artikli 13.12 kohaseid tehnilisi arutelusid;

c) vahetada teavet valitsusvälistel, piirkondlikel ja mitmepoolsetel foorumitel standardite, tehniliste normide ja vastavushindamismenetluste valdkonnas tehtud töö kohta ning

d) teatada artiklis 13.14 osutatud kaubavahetuse allkomiteele kõigist käesoleva peatüki rakendamisega seotud olulistest arengusuundumustest.

3. Tehniliste kaubandustõkete peatüki koordinaatorid suhtlevad teineteisega mis tahes kokkulepitud viisil, mis on asjakohane nende ülesannete täitmiseks, kasutades näiteks e-posti, tele- või videokonverentse või kohtumisi.

ARTIKKEL 13.14

Kaubavahetuse allkomitee

Artikli 9.9 lõike 4 kohaselt moodustatud kaubavahetuse allkomiteel on lisaks artiklites 2.4, 9.9 ja 10.14 loetletud ülesannetele järgmised ülesanded:

a) arutada artikli 13.5 kohaselt tehtud töö tulemusi ja kaaluda asjakohaseid meetmeid;

b) olla lepinguosaliste jaoks foorum, kus arutada vajadust astuda samme vastastikkuse tagamiseks kooskõlas artikli 13.8 lõikega 8;

c) edendada artikli 13.11 kohast koostööd ja vajaduse korral toetada artikli 13.12 kohaseid tehnilisi arutelusid;

d) püüda vähemalt kord aastas arutada 13-B lisa C jao punktiga 2 hõlmatud küsimusi ning

e) olla lepinguosaliste jaoks foorum, kus teha koostööd ja vahetada teavet ükskõik millises 13-B lisa rakendamisega seotud küsimuses.

# 14. PEATÜKK

# SANITAAR- JA FÜTOSANITAARMEETMED

## ARTIKKEL 14.1

### Eesmärgid

Käesoleva peatüki eesmärgid on:

a) kaitsta inimeste, loomade ja taimede elu või tervist lepinguosaliste territooriumil, lihtsustades samal ajal lepinguosalistevahelist kaubandust sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete vaatenurgast;

b) seada sisse sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete lepingu rakendamise alane koostöö;

c) tagada, et sanitaar- ja fütosanitaarmeetmed ei tekita põhjendamatuid kaubandustõkkeid lepinguosaliste vahel;

d) edendada koostööd sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete vastuvõtmise ja kohaldamisega seotud tehnilistes ja teaduslikes küsimustes;

e) parandada sanitaar- ja fütosanitaarküsimustega seotud teabevahetust ja konsultatsioone lepinguosaliste vahel ning

f) seada sisse koostöö sanitaar- ja fütosanitaarküsimusi käsitlevatel mitmepoolsetel foorumitel.

ARTIKKEL 14.2

Kohaldamisala

1. Käesolevat peatükki kohaldatakse kõigi sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete suhtes, mis võivad otseselt või kaudselt mõjutada lepinguosalistevahelist kaubandust[1].

2. Käesolevat peatükki kohaldatakse sanitaar- ja fütosanitaarküsimusi käsitlevatel mitmepoolsetel foorumitel tehtava koostöö suhtes.

ARTIKKEL 14.3

Mõisted

1. Käesolevas peatükis kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete lepingu A lisas sätestatud mõisted;

b) *codex alimentarius*'e määratletud mõisted;

c) Maailma Loomatervise Organisatsiooni määratletud mõisted;

[1] Vastuolu esinemise korral on käesolev peatükk lepingu käesoleva osa muude peatükkide suhtes ülimuslik, sealhulgas juhul, kui sanitaar- ja fütosanitaarmeetmed on mõne meetme osa.

d) rahvusvahelise taimekaitsekonventsiooni raames määratletud mõisted ning

e) „kaitstav piirkond“ – Euroopa Liidu territooriumi ametlikult määratletud geograafiline osa, kus õigusaktidega reguleeritud konkreetset taimekahjustajat teadaolevalt ei esine, vaatamata soodsatele tingimustele ja selle taimekahjustaja esinemisele muudes Euroopa Liidu territooriumi osades.

Kaitstavad piirkonnad on Euroopa Liidu territooriumil asuvad Euroopa Liidu kontrolli all olevad kahjustajavabad piirkonnad. Neid tunnustatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. oktoobri 2016. aasta määruses (EL) 2016/2031, mis käsitleb taimekahjustajatevastaseid kaitsemeetmeid, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruseid (EL) nr 228/2013, (EL) nr 652/2014 ja (EL) nr 1143/2014 ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiivid 69/464/EMÜ, 74/647/EMÜ, 93/85/EMÜ, 98/57/EÜ, 2000/29/EÜ, 2006/91/EÜ ja 2007/33/EÜ[1]. Seda mõistet ei kohaldata väljaspool Euroopa Liidu territooriumi. Euroopa Liit ei nõua, et teine lepinguosaline looks kaubanduse eesmärgil oma territooriumil kaitstavaid piirkondi. Sellistel juhtudel kohaldatakse kahjustajavabade piirkondade tingimusi. 6. peatüki kohaldamisel ja kaitstavate piirkondade tunnustamisel kohaldatakse samu tingimusi kui kahjustajavabade piirkondade puhul.

2. Sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete lepingu A lisas esitatud mõistete ja lepinguosaliste vahel kokku lepitud või *codex alimentarius*’e, Maailma Loomatervise Organisatsiooni või rahvusvahelise taimekaitsekonventsiooni mõistete vahelise vastuolu korral on ülimuslikud sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete lepingu A lisas sätestatud mõisted.

[1] ELT L 317, 23.11.2016, lk 4.

ARTIKKEL 14.4

Õigused ja kohustused

Lepinguosalised kinnitavad oma sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete lepingust tulenevaid õigusi ja kohustusi. Ükski käesoleva peatüki säte ei mõjuta kummagi lepinguosalise õigusi ja kohustusi, mis tulenevad sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete lepingust.

ARTIKKEL 14.5

Pädevad asutused

1. Käesoleva peatüki kohaldamisel on lepinguosalise ametlik pädev asutus, kes on lepinguosalise õiguse kohaselt volitatud jõustama käesoleva peatüki kohaldamisalasse kuuluvaid lepinguosalise õigusnorme, et tagada käesoleva peatüki nõuete täitmine, või mis tahes muu asutus, kellele see asutus on delegeerinud selle volituse.

2. Käesoleva lepingu jõustumise kuupäeval esitab kumbki lepinguosaline teisele lepinguosalisele kirjalikult lõikes 1 osutatud pädevate asutuste nimed, märkides, kus see teave on üldsusele kättesaadav, ning kirjelduse pädevuse jagunemise kohta nende asutuste vahel.

3. Lepinguosalised teavitavad kooskõlas artikli 14.11 lõikega 4 igast kõnealuste pädevate asutustega seotud muudatusest.

ARTIKKEL 14.6

Üldised kohustused

1. lepinguosalise territooriumilt eksporditavad tooted peavad vastama importiva lepinguosalise kohaldatavatele sanitaar- ja fütosanitaarnõuetele.

2. Importiva lepinguosalise sanitaar- ja fütosanitaarnõuded peavad olema kogu eksportiva lepinguosalise territooriumi jaoks ühesugused, kui sanitaar- ja fütosanitaartingimused on kogu sel territooriumil samasugused, ilma et see piiraks artikli 14.10 kohaselt vastu võetud otsuste ja meetmete kohaldamist. Kumbki lepinguosaline tagab, et tema sanitaar- ja fütosanitaarmeetmeid kohaldatakse proportsionaalselt, tegemata meelevaldselt või põhjendamatult vahet sellistel Euroopa Liidu liikmesriikidel või lepingule alla kirjutanud Mercosuri riikidel, kus valitsevad identsed või sarnased tingimused, sealhulgas oma territooriumil ja teise lepinguosalise territooriumil. Sanitaar- ja fütosanitaarmeetmeid ei rakendata viisil, mis kujutaks endast lepinguosalistevahelise kaubanduse varjatud piiramist.

3. Käesolevas peatükis osutatud menetlusi kohaldatakse põhjendamatu viivituseta ja läbipaistvalt ning nõutav teave piirdub sellega, mis on vajalik asjakohaseks heakskiitmiseks, kontrollimiseks ja inspekteerimiseks.

4. Kumbki lepinguosaline tagab, et kõik tasud, mida nõutakse sanitaar- ja fütosanitaarnõuete täitmise kontrollimiseks ja tagamiseks tehtavate impordiprotseduuride eest, on võrdsed tasudega, mida kohaldatakse samasuguste omamaiste või mõne teise WTO liikme territooriumilt pärit toodete suhtes, ning need ei ole suuremad kui teenuse tegelik maksumus.

5. Välja arvatud artiklis 14.14 sätestatud juhul näeb kumbki lepinguosaline impordi suhtes kohaldatavate sanitaar- ja fütosanitaarnõuete muutmisel ette üleminekuperioodi, võttes arvesse muudatuse laadi, et vältida kaubavoogude tarbetut katkemist või häirimist ning võimaldada eksportival lepinguosalisel kohandada vastavalt tehtud muudatusele oma ekspordiprotseduure.

6. Käesoleva peatüki rakendamine ei ohusta sanitaar- ja fütosanitaarnõudeid, mida kohaldati lepinguosalistevahelises kaubanduses käesoleva lepingu jõustumise kuupäeval.

7. Ilma et see piiraks lepingu käesoleva osa muude peatükkide samalaadsete sätete kohaldamist, ei mõjuta ükski käesoleva peatüki säte lepinguosaliste õigusi ja kohustusi kaitsta konfidentsiaalset teavet kooskõlas oma asjakohaste õigusnormidega. Kumbki lepinguosaline tagab, et on kehtestatud menetlused, millega hoitakse ära käesolevas peatükis osutatud menetluste käigus saadud konfidentsiaalse teabe avalikustamine.

8. Kumbki lepinguosaline tagab, et käesoleva peatüki tulemuslikuks rakendamiseks on olemas vajalikud vahendid.

ARTIKKEL 14.7

Kaubanduse lihtsustamise meetmed

Ettevõtete heakskiitmine loomade, loomsete saaduste, loomset päritolu toodete ja loomsete kõrvalsaaduste impordiks

1. Importiv lepinguosaline võib näha ette eksportiva lepinguosalise ettevõtete heakskiitmise loomade, loomsete saaduste, loomset päritolu toodete ja loomsete kõrvalsaaduste importimiseks neist ettevõtetest.

2. Importiv lepinguosaline annab sellise heakskiidu üksikuid ettevõtteid eelnevalt kontrollimata, kui:

a) ta on tunnustanud eksportiva lepinguosalise pädeva asutuse ametliku kontrolli süsteemi;

b) ta on andnud loa asjaomaste toodete importimiseks ning

c) eksportiva lepinguosalise pädev asutus on esitanud piisavad tagatised selle kohta, et ettevõtted täidavad importiva lepinguosalise sanitaarnõudeid.

3. Eksportiv lepinguosaline lubab eksporti üksnes lõikes 1 osutatud heakskiidetud ettevõtetest. Eksportiv lepinguosaline peatab või tühistab ettevõttele antud heakskiidu, kui ettevõte ei täida importiva lepinguosalise sanitaarnõudeid, ning teavitab sellisest peatamisest või tühistamisest importivat lepinguosalist.

4. Eksportiv lepinguosaline esitab importivale lepinguosalisele heakskiitmiseks ettevõtete loetelu. Sellele loetelule lisatakse lõike 2 punktis c osutatud eksportiva lepinguosalise pädeva asutuse tagatised selle kohta, et ettevõtted täidavad importiva lepinguosalise sanitaarnõudeid.

5. Importiv lepinguosaline annab heakskiidetud ettevõtetest importimise loa hiljemalt 40 (nelikümmend) tööpäeva pärast eksportivalt lepinguosaliselt lõikes 4 osutatud loetelu ja tagatiste saamist. Kui importiv lepinguosaline nõuab lisateavet ja seetõttu ei saa luba 40 (neljakümne) tööpäeva jooksul anda, teavitab importiv lepinguosaline sellest eksportivat lepinguosalist ja määrab loa andmiseks uue tähtaja. See tähtaeg ei tohi olla pikem kui 40 (nelikümmend) tööpäeva alates lisateabe saamisest.

6. Importiv lepinguosaline koostab heakskiidetud ettevõtete loetelud ja teeb need üldsusele kättesaadavaks.

7. Importiv lepinguosaline võib keelduda heaks kiitmast ettevõtteid, mis ei vasta tema sanitaarnõuetele. Sellisel juhul teatab importiv lepinguosaline eksportivale lepinguosalisele keeldumisest, sealhulgas selle põhjustest.

8. Importiv lepinguosaline võib kontrollida ametliku kontrolli süsteemi kooskõlas artikliga 14.15. Selle kontrollimise tulemuste põhjal võib importiv lepinguosaline heakskiidetud ettevõtete loetelusid muuta.

Sanitaar- ja fütosanitaarnõuetega seotud impordikontroll

9. Kumbki lepinguosaline kehtestab või jätab kehtima sanitaar- ja fütosanitaarnõuetega seotud impordikontrolli menetlused, mis võimaldavad vabastada tooted importimiseks kiirendatud korras ja põhjendamatu viivituseta.

10. Kumbki lepinguosaline lihtsustab asjakohasel juhul kontrolle ning vähendab teise lepinguosalise eksporditavate toodete suhtes tehtavate sanitaar- ja fütosanitaarnõuetega seotud impordikontrollide sagedust. Kumbki lepinguosaline võtab otsuste tegemisel aluseks:

a) asjaomased riskid;

b) tootjate või importijate tehtud kontrollid, mille lepinguosaliste pädevad asutused on valideerinud;

c) eksportiva lepinguosalise pädeva asutuse antud tagatised selle kohta, et ettevõtted täidavad importiva lepinguosalise sanitaarnõudeid, ning

d) *codex alimentarius*'e, Rahvusvahelise Loomatervise Organisatsiooni või rahvusvahelise taimekaitsekonventsiooni rahvusvahelised suunised, standardid ja soovitused, kui need on kohaldatavad.

11. Kumbki lepinguosaline võib lõike 10 kohaste kontrollide lihtsustamiseks kohaldada muid kriteeriume, kui need ei kahjusta lõikes 10 loetletud ühiselt kokku lepitud kriteeriume.

12. Kui impordikontrolli käigus ilmneb mittevastavus impordi suhtes kohaldatavatele sanitaar- ja fütosanitaarnõuetele ning tooted või kaubasaadetised lükatakse tagasi, teavitab importiv lepinguosaline sellest eksportivat lepinguosalist artiklis 14.12 osutatud korras nii ruttu kui võimalik ja hiljemalt 5 (viis) tööpäeva pärast tagasilükkamist.

13. Kui impordikontrolli käigus ilmneb mittevastavus impordi suhtes kohaldatavatele sanitaar- ja fütosanitaarnõuetele, peavad importiva lepinguosalise võetavad meetmed olema õigustatud, põhinema kindlaks tehtud mittevastavusel ega tohi piirata kaubandust rohkem, kui on vajalik lepinguosalise asjakohase sanitaar- või fütosanitaarkaitse taseme saavutamiseks.

Mercosuri impordi- ja heakskiitmismenetluste lihtsustamine

14. Lepinguosalised tunnistavad, et piirkondliku integratsiooni protsessid on Euroopa Liidus ja Mercosuris eri arengujärgus. Mercosuri ja Euroopa Liidu vahelise kaubanduse lihtsustamiseks teeb Mercosur kõik endast oleneva, et võtta Euroopa Liidu toodete ja ettevõtete suhtes kohaldatavate impordiprotseduuride ja heakskiitmismenetluste jaoks järk-järgult kasutusele:

a) üksainus küsimustik,

b) üksainus sertifikaat ja

c) üks heakskiidetud ettevõtete loetelu.

15. Mercosur teeb kõik endast oleneva, et ühtlustada lepingule alla kirjutanud Mercosuri riikide poolt impordi suhtes kohaldatavaid sanitaar- ja fütosanitaarnõuded, -sertifikaate ja -kontrolle.

ARTIKKEL 14.8

Alternatiivsed meetmed

1. Eksportiva lepinguosalise taotluse korral uurib importiv lepinguosaline, kas erandkorras tagab tema sanitaar- ja fütosanitaarmeetmele alternatiivne sanitaar- ja fütosanitaarmeede importiva lepinguosalise asjakohase kaitsetaseme. Alternatiivne meede võib põhineda *codex alimentarius*'e, Rahvusvahelise Loomatervise Organisatsiooni või rahvusvahelise taimekaitsekonventsiooni rahvusvahelistel suunistel, standarditel ja soovitustel või eksportiva lepinguosalise sanitaar- ja fütosanitaarmeetmetel.

2. Alternatiivsete sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete suhtes ei kohaldata artiklit 14.9.

## ARTIKKEL 14.9

### Samaväärsus

1. Eksportiv lepinguosaline võib taotleda importivalt lepinguosaliselt selle tunnistamist, et konkreetne sanitaar- ja fütosanitaarmeede või konkreetsed sanitaar- ja fütosanitaarmeetmed toote või tooterühma või süsteemi tasandil on samaväärsed tema enda sanitaar- ja fütosanitaarmeetmetega.

2. Käesoleva artikli rakendamiseks esitab artiklis 14.18 osutatud allkomitee soovitused samaväärsuse tunnustamise menetluse kehtestamiseks, tuginedes WTO sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete komitee otsusele sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete lepingu artikli 4 rakendamise kohta[1] ja selle hilisematele muudatustele ning codex alimentarius'e, Rahvusvahelise Loomatervise Organisatsiooni ja rahvusvahelise taimekaitsekonventsiooni raames vastu võetud rahvusvahelistele suunistele, standarditele ja soovitustele. See menetlus peaks hõlmama lepinguosaliste konsultatsioone, mille eesmärk on määrata kindlaks sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete samaväärsus, teineteiselt nõutav teave, lepinguosaliste kohustused ja samaväärsuse tunnustamise tähtajad.

3. Konkreetse taotluse korral alustavad lepinguosalised lõike 2 kohaselt kehtestatava menetluse kohaseid konsultatsioone, et saavutada kokkulepe samaväärsuse tunnustamise kohta.

---

[1] WTO dokument G/SPS/19/Rev.2, 13. juuli 2004.

4. Eksportiva lepinguosalise taotluse korral teatab importiv lepinguosaline eksportivale lepinguosalisele, millises etapis on käsilolev samaväärsuse hindamise menetlus.

ARTIKKEL 14.10

Loomatervise ja taimekahjustajastaatuse ning piirkondlike tingimuste tunnustamine

1. Lepinguosalised tunnustavad piirkondadeks jaotamise ja bioturvarühmitamise põhimõtet, sealhulgas kahjustaja- või taudivabasid piirkondi ning vähese kahjustaja- või taudilevikuga piirkondi, ning kohaldavad seda põhimõtet omavahelises kaubanduses kooskõlas sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete lepinguga, sealhulgas WTO sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete komitee vastu võetud suunistega sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete rakendamise lepingu artikli 6 praktilise rakendamise edendamiseks[1] ning codex alimentarius'e, Rahvusvahelise Loomatervise Organisatsiooni ja rahvusvahelise taimekaitsekonventsiooni asjakohaste suuniste, standardite ja soovitustega.

2. Eksportiva lepinguosalise taotluse korral otsustab importiv lepinguosaline kas esimest korda või pärast loomataudi või taimekahjustaja puhangut, kas tunnustada eksportiva lepinguosalise kahjustaja- või taudivabasid piirkondi, vähese kahjustaja- või taudilevikuga piirkondi ja bioturvarühmikuid. Importiv lepinguosaline tugineb selle otsuse tegemisel teabele, mille eksportiv lepinguosaline on esitanud vastavalt sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete lepingule ning Rahvusvahelise Loomatervise Organisatsiooni ja rahvusvahelise taimekaitsekonventsiooni standarditele, ning võtab arvesse kahjustaja- või taudivabade piirkondade, vähese kahjustaja- või taudilevikuga piirkondade ning bioturvarühmikute loomist eksportiva lepinguosalise poolt. Lepinguosalised järgivad 14-A lisas sätestatud korda.

[1] WTO dokument G/SPS/48, 16. mai 2008.

3. Importiv lepinguosaline teeb lõike 2 kohase otsuse põhjendamatu viivituseta. Kui importiv lepinguosaline otsustab tunnustada eksportiva lepinguosalise kahjustaja- või taudivabasid piirkondi, vähese kahjustaja- või taudilevikuga piirkondi ja bioturvarühmikuid, lubab ta põhjendamatu viivituseta kaubandust neist piirkondadest või bioturvarühmikutest, ilma et see piiraks artikli 14.14 kohaldamist.

4. Artiklis 14.18 osutatud allkomitee võib kindlaks määrata lõikes 2 osutatud kahjustaja- või taudivabade piirkondade, vähese kahjustaja- või taudilevikuga piirkondade ja bioturvarühmikute tunnustamise menetluse täiendavad üksikasjad, võttes arvesse sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete lepingut ning Rahvusvahelise Loomatervise Organisatsiooni ja rahvusvahelise taimekaitsekonventsiooni suuniseid, standardeid ja soovitusi.

Loomad, loomsed saadused, loomset päritolu tooted ja loomsed kõrvalsaadused

5. Loomade, loomsete saaduste, loomset päritolu toodete ja loomsete kõrvalsaaduste puhul rakendatav taudivabade piirkondade või bioturvarühmikute tunnustamise menetlus on sätestatud lõigetes 7–9 ja 14-A lisas.

6. Lõikes 2 osutatud piirkondade või bioturvarühmikute kindlaksmääramisel või säilitamisel loomade, loomsete saaduste, loomset päritolu toodete ja loomsete kõrvalsaaduste puhul võtavad lepinguosalised arvesse selliseid tegureid nagu geograafiline asukoht, ökosüsteemid, epidemioloogiline seire ja sanitaarkontrolli tõhusus.

7. Hiljemalt 60 (kuuskümmend) tööpäeva pärast eksportivalt lepinguosaliselt lõikes 2 osutatud teabe saamist võib importiv lepinguosaline:

a) väljendada sõnaselgelt vastuseisu taotlusele tunnustada taudivabasid piirkondi või bioturvarühmikuid loomade, loomsete saaduste, loomset päritolu toodete ja loomsete kõrvalsaaduste jaoks;

b) nõuda eksportivalt lepinguosaliselt lisateavet või

c) nõuda artikli 14.15 kohaseid kontrolle.

Importiv lepinguosaline hindab mis tahes lisateavet 30 (kolmekümne) tööpäeva jooksul pärast selle kättesaamist. Kui importiv lepinguosaline nõuab kontrolle, katkestatakse lisateabe hindamise tähtaja arvestamine.

8. Importiv lepinguosaline kiirendab lõikes 7 sätestatud menetlust, kui Rahvusvaheline Loomatervise Organisatsioon tunnistab piirkonnad või bioturvarühmikud, mille tunnustamist eksportiv lepinguosaline taotleb, ametlikult taudivabaks või kui taudivaba staatus on pärast puhangut taastunud.

9. Kui importiv lepinguosaline otsustab pärast lõikes 7 sätestatud menetluse järgimist mitte tunnustada piirkondi või bioturvarühmikuid, mille tunnustamist eksportiv lepinguosaline taotleb, teatab ta oma otsusest eksportivale lepinguosalisele ja selgitab asjaomaste piirkondade või bioturvarühmikute tunnustamata jätmise põhjuseid ning taotluse korral peab konsultatsioone kooskõlas artikliga 14.13.

Taimed ja taimsed saadused

10. Kumbki lepinguosaline koostab loetelu reguleeritud taimekahjustajatest ning reguleeritud taimedest ja taimsetest saadustest, mille suhtes kohaldatakse fütosanitaarnõudeid. Importiv lepinguosaline teeb teisele lepinguosalisele kättesaadavaks oma reguleeritud taimekahjustajate ning reguleeritud taimede ja taimsete saaduste loetelu ning nende impordi suhtes kohaldatavad fütosanitaarnõuded. Reguleeritud taimede ja taimsete saaduste impordi suhtes kohaldatavad fütosanitaarnõuded peavad piirduma sellega, mis on vajalik taimetervise kaitsmiseks või taimede ja taimsete saaduste kavandatud kasutuse tagamiseks. Importiv lepinguosaline teavitab teist lepinguosalist mis tahes nõutavast lisadeklaratsioonist.

11. Importiv lepinguosaline võtab fütosanitaarnõuete kehtestamisel arvesse fütosanitaarset olukorda eksportiva lepinguosalise territooriumil ja soovi korral taimekahjustajate riski analüüsi tulemusi. See analüüs tehakse kooskõlas rahvusvahelise taimekaitsekonventsiooni asjakohaste rahvusvaheliste fütosanitaarmeetmete standarditega. Riskianalüüsis võetakse arvesse olemasolevat teaduslikku ja tehnilist teavet ning asjaomaste taimede ja taimsete saaduste kavandatud kasutust.

12. Importiv lepinguosaline ajakohastab lõikes 10 osutatud loetelusid, kui eksportiv lepinguosaline avaldab soovi eksportida teise lepinguosalise territooriumile uusi tooteid. Kui importiv lepinguosaline nõuab teatava toote importimiseks loa andmiseks taimekahjustajate riski analüüsi, võib protsessi kiirendamiseks aluseks võtta juba tehtud samade või sarnaste toodete analüüsi koos mis tahes lisateabega, mida importiv lepinguosaline peab vajalikuks analüüsida.

13. Importiv lepinguosaline võtab eksportiva lepinguosalise taimekahjustajastaatuse kindlaksmääramisel arvesse käesoleva artikli lõikeid 10–17, 14-A lisa ja rahvusvahelise taimekaitsekonventsiooni rahvusvahelistes fütosanitaarmeetmete standardites esitatud soovitusi.

14. Lepinguosalised tunnustavad rahvusvahelise taimekaitsekonventsiooni rahvusvahelistes fütosanitaarmeetmete standardites määratletud kahjustajavabade piirkondade, tootmispaikade ja tootmiskohtade ning vähese kahjustajalevikuga piirkondade põhimõtet ja kaitstavate piirkondade põhimõtet ja rakendavad neid põhimõtteid omavahelises kaubanduses.

15. Importiv lepinguosaline võtab fütosanitaarmeetmete kehtestamisel või kehtima jätmisel arvesse kahjustajavabasid piirkondi, tootmispaiku ja tootmiskohti, vähese kahjustajalevikuga piirkondi ja kaitstavaid piirkondi, kui eksportiv lepinguosaline on need kindlaks määranud.

16. Eksportiv lepinguosaline teatab teisele lepinguosalisele kahjustajavabad piirkonnad, tootmispaigad ja tootmiskohad ning vähese kahjustajalevikuga piirkonnad ning esitab taotluse korral selgituse ja toetava teabe vastavalt asjakohastele rahvusvahelistele fütosanitaarmeetmete standarditele või muul asjakohaseks peetaval viisil. Importiv lepinguosaline tunnustab eksportiva lepinguosalise staatust, välja arvatud juhul, kui ta:

a) on sõnaselgelt vastu taotlusele kiita heaks eksportiva lepinguosalise kindlaks määratud kahjustajavabad piirkonnad, tootmispaigad ja tootmiskohad, vähese kahjustajalevikuga piirkonnad või kaitstavad piirkonnad;

b) nõuab eksportivalt lepinguosaliselt lisateavet;

c) nõuab artikli 14.15 kohaseid kontrolle või

d) algatab artikli 14.13 kohased konsultatsioonid hiljemalt 150 (sada viiskümmend) tööpäeva pärast lisateabe saamist.

17. Importiv lepinguosaline hindab lõike 16 kohaselt nõutud lisateavet hiljemalt 90 (üheksakümmend) tööpäeva pärast selle kättesaamist. Mis tahes kontrollid, mida importiv lepinguosaline on lõike 16 kohaselt nõudnud, tehakse kooskõlas artikliga 14.15, võttes arvesse asjaomase taimekahjustaja ja taime bioloogiat. Kui importiv lepinguosaline nõuab kontrolle, katkestatakse lisateabe hindamise tähtaja arvestamine.

18. Kui importiv lepinguosaline otsustab pärast lõikes 16 sätestatud menetluse järgimist mitte heaks kiita eksportiva lepinguosalise kindlaks määratud kahjustajavabasid piirkondi, tootmispaiku ja tootmiskohti või vähese kahjustajalevikuga piirkondi või kaitstavaid piirkondi, mille tunnustamist eksportiv lepinguosaline taotleb, teatab ta oma otsusest eksportivale lepinguosalisele ja selgitab nende heakskiitmata jätmise põhjuseid ning taotluse korral peab konsultatsioone kooskõlas artikliga 14.13.

ARTIKKEL 14.11

Läbipaistvus ja teabevahetus

1. Lepinguosalise taotluse korral ja hiljemalt 15 (viisteist) tööpäeva pärast selle taotluse esitamise kuupäeva vahetavad lepinguosalised teavet järgmise kohta:

a) toote importimiseks loa andmise kord, sealhulgas võimaluse korral eeldatav ajakava;

b) konkreetsete toodete importimise nõuded, sealhulgas vajaduse korral sertifikaadi näidis;

c) oma taimekahjustajastaatus, sealhulgas seire-, likvideerimis- ja leviku tõkestamise programmid ja nende tulemused, mis toetavad seda taimekahjustajastaatust, ning impordi suhtes kohaldatavad fütosanitaarmeetmed;

d) konkreetsete toodete impordi heakskiitmise menetluse käsilolev etapp ning

e) sanitaar- ja fütosanitaarmeetme ning rahvusvaheliste suuniste, standardite ja soovituste vaheline seos ning juhul, kui sanitaar- ja fütosanitaarmeede ei põhine rahvusvahelistel suunistel, standarditel ja soovitustel, teaduslik teave selle kohta, kuidas sanitaar- ja fütosanitaarmeede ei ole nende suuniste, standardite ja soovitustega kooskõlas, ning asjaomase meetme põhjuste selgitus.

2. Kui asjakohased teaduslikud tõendid ei ole piisavad, esitab lepinguosaline, kes võtab vastu ajutise sanitaar- ja fütosanitaarmeetme, asjaomase meetme aluseks oleva asjakohase kättesaadava teabe ja kui see on kättesaadav, lisateabe riski objektiivsemaks hindamiseks ning vaatab meetme mõistliku aja jooksul läbi.

3. Lepinguosalised teevad üldsusele mis tahes viisil kättesaadavaks järgmise ajakohastatud teabe:

a) impordi suhtes kohaldatavad sanitaar- ja fütosanitaarnõuded ja heakskiitmismenetlused ning

b) reguleeritud taimekahjustajate loetelu.

4. Lepinguosalised teavitavad teineteist järgmisest:

a) mis tahes muudatus sanitaar- ja fütosanitaarses olukorras, mis võib mõjutada lepinguosalistevahelist kaubandust;

b) sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete väljatöötamise ja kohaldamisega seotud küsimused, mis võivad mõjutada lepinguosalistevahelist kaubandust, ning

c) mis tahes muu teave, mis on vajalik käesoleva peatüki tulemuslikuks rakendamiseks.

5. Ilma et see piiraks lõike 1 kohaldamist, ei nõuta lõike 1 kohast teabevahetust, kui lepinguosalised on teinud käesolevas artiklis osutatud teabe kättesaadavaks WTO-le või asjaomasele rahvusvahelisele standardiorganisatsioonile esitatud teate kaudu kooskõlas oma asjakohaste õigusnormidega või oma avalikel ja tasuta veebisaitidel.

6. Kumbki lepinguosaline määrab kontaktpunkti teabevahetuseks kõigis käesoleva peatükiga hõlmatud küsimustes ja teavitab sellest teist lepinguosalist hiljemalt 1 (üks) kuu pärast käesoleva lepingu jõustumise kuupäeva. Kumbki lepinguosaline teatab teisele lepinguosalisele viivitamata oma kontaktpunktiga seotud mis tahes muudatusest.

## ARTIKKEL 14.12

## Teavitamine

1. Lepinguosaline teavitab artiklis 14.11 osutatud teise lepinguosalise kontaktpunkti igast tõsisest või märkimisväärsest ohust inimeste, loomade või taimede elule või tervisele, sealhulgas toidu- või söödakontrolliga seotud hädaolukordadest, 2 (kahe) tööpäeva jooksul alates asjaomase ohu kindlakstegemisest.

2. Lepinguosaline teavitab teise lepinguosalise kontaktpunkti ka mittetõsisest ohust inimeste, loomade või taimede elule või tervisele mõistliku aja jooksul, mis on piisav, et vältida inimeste, loomade või taimede elu või tervise või lepinguosalistevahelise kaubanduse ohtu seadmist.

3. Lõigetes 1 ja 2 osutatud teavitamine toimub sisseseatud teavitussüsteemi kaudu või juhtumipõhist teavitamist kasutades kooskõlas teavitava lepinguosalise õigusaktidega. Mõlemal juhul teavitatakse lepinguosaliste pädevaid asutusi.

4. Kui teavitav lepinguosaline kehtestab või jätab kehtima sanitaar- ja fütosanitaarmeetme (sealhulgas toote või kaubasaadetise tagasilükkamine) seoses ohuga, millest teatatakse, selgitab ta teavitamisel meetme võtmise põhjuseid.

5. Teavitav lepinguosaline tühistab teate, mis põhineb teabel, mis hiljem leitakse olevat põhjendamata, või mis on edastatud ekslikult. Tühistamine toimub võimalikult kiiresti ja sellest teatatakse eksportivale lepinguosalisele, et vältida kahjulikku mõju lepinguosalistevahelisele kaubandusele.

6. Kumbki lepinguosaline määrab käesoleva artikli kohase teavitamise jaoks kontaktpunkti ja teatab sellest teisele lepinguosalisele, kui tegemist ei ole sama kontaktpunktiga, mis on kindlaks määratud artikli 14.11 lõike 6 kohaselt.

## ARTIKKEL 14.13

## Konsultatsioonid

1. Ilma et see piiraks 29. peatüki kohaldamist, kui leitakse, et importiva lepinguosalise sanitaar- ja fütosanitaarmeetmed või nende eelnõud või nende rakendamine ei ole käesoleva peatükiga kooskõlas, alustavad lepinguosalised konsultatsioone hiljemalt 60 (kuuskümmend) päeva pärast seda, kui eksportiv lepinguosaline on esitanud põhjendatud taotluse konsultatsioonide pidamiseks.

2. Olenemata lõikest 1, kui lepinguosaline on teist lepinguosalist artikli 14.12 kohaselt teavitanud või kui lepinguosaline tunneb tõsist muret seoses ohuga inimeste, loomade või taimede tervisele, mis mõjutab tooteid, millega lepinguosalised omavahel kauplevad, peetakse lepinguosalise taotluse korral konsultatsioone võimalikult kiiresti. Sellises olukorras püüab kumbki lepinguosaline esitada teabe, mis on vajalik, et vältida häireid kaubanduses, sealhulgas selle piiramist.

3. Eksportiva lepinguosalise taotlusel esitab importiv lepinguosaline teabe, mis on vajalik, et vältida häireid kaubanduses, sealhulgas selle piiramist. See teave hõlmab artikli 14.11 lõikes 1 osutatud teavet.

4. Konsultatsioone võib pidada mõistliku aja jooksul, mis võimaldab lepinguosalistel jõuda vastastikku rahuldava lahenduseni.

5. Konsultatsioone võib pidada e-posti, video- või audiokonverentsi teel või kasutades mis tahes muud mõlemale lepinguosalisele kättesaadavat sidevahendit. Protokolli koostamise eest vastutab konsultatsioone taotlenud lepinguosaline. Konsultatsioonides osalenud peavad protokolli ametlikult heaks kiitma.

6. Kui konsultatsioonide käigus ei jõuta vastastikku rahuldava lahenduseni, võib küsimuse edastada artiklis 14.18 osutatud allkomiteele.

ARTIKKEL 14.14

Erakorralised meetmed

1. Kui lepinguosaline võtab meetme, et vähendada mis tahes tõsist ohtu inimeste, loomade või taimede elule või tervisele, peab selle meetme eesmärk (ilma et see piiraks lõike 2 kohaldamist) olema ka vältida mis tahes sanitaar- ja fütosanitaarriski kandumist teise lepinguosalise territooriumile.

2. Kui esineb tõsine oht inimeste, loomade või taimede elule või tervisele, võib importiv lepinguosaline võtta asjaomase ohu vastu erakorralisi meetmeid.

3. Lepinguosaliste vahel teel olevate toodete puhul kaalub importiv lepinguosaline kõige sobivamat ja proportsionaalsemat lahendust, et vältida tarbetuid häireid kaubanduses.

4. Lõikes 2 osutatud meetmeid võib võtta ilma artikli 14.12 kohase eelneva teavitamiseta. Lepinguosaline, kes võtab erakorralisi meetmeid, teavitab teist lepinguosalist nii ruttu kui võimalik ja igal juhul hiljemalt 48 (nelikümmend kaheksa) tundi pärast meetmete võtmise otsuse tegemist.

5. Kumbki lepinguosaline võib nõuda teavet sanitaar- ja fütosanitaarolukorra ning võetavate erakorraliste meetmete kohta. Teine lepinguosaline vastab teabenõudele niipea, kui nõutud teave on kättesaadav.

6. Ükskõik kumma lepinguosalise taotluse korral peavad lepinguosalised 15 (viieteist) tööpäeva jooksul alates erakorralistest meetmetest teavitamisest asjaomaste meetmete üle konsultatsioone kooskõlas artikliga 14.13. Lepinguosalised võivad kaaluda võimalusi, kuidas hõlbustada erakorraliste meetmete võtmist või neid meetmeid asendada.

ARTIKKEL 14.15

Ametliku kontrolli süsteemi kontrollimine

1. Kummalgi lepinguosalisel on käesoleva peatüki kohaldamisalas õigus:

a) kontrollida, kaasa arvatud auditeerida teise lepinguosalise ametliku kontrolli süsteemi, sealhulgas teha kontrollkäike, ning

b) saada teavet teise lepinguosalise ametliku kontrolli süsteemi ja selle süsteemi raames tehtud kontrollide tulemuste kohta.

2. Kontrollide, sealhulgas auditite laadi ja sageduse määrab kindlaks importiv lepinguosaline, võttes arvesse impordinõudeid, asjaomase toote iseloomulikke omadusi, varasemate impordikontrollide tulemusi ja muud kättesaadavat teavet, nagu eksportiva lepinguosalise pädeva asutuse tehtud auditid ja kontrollid.

3. Kontrollide eesmärk on hinnata eksportiva lepinguosalise pädevate asutuste suutlikkust tagada eksporditud või eksporditavate toodete vastavus importiva lepinguosalise sanitaar- ja fütosanitaarnõuetele.

4. Kontrollkäigud tehakse põhjendamatu viivituseta ja neist teatatakse eksportivale lepinguosalisele vähemalt 60 (kuuskümmend) tööpäeva enne kontrollkäigu tegemist, välja arvatud erakorralistel juhtudel või juhul, kui lepinguosalised otsustavad teisiti. Kontrollkäigu kuupäeva muutmises peavad lepinguosalised omavahel kokku leppima.

5. Kontrolle tehakse kooskõlas lepinguosaliste vahel kokku lepitud auditikavaga, mis põhineb toiduainete impordi ja ekspordi kontrollimise ja sertifitseerimise süsteemide kavandamist, käitamist, hindamist ja akrediteerimist käsitlevatel suunistel[1]. Importiv lepinguosaline esitab teisele lepinguosalisele auditikavas tehtud muudatuste põhjused.

6. Kontrolli teostaval lepinguosalisel tekkivad kulud kannab lepinguosaline ise.

7. Kontrolli teostanud lepinguosaline saadab kontrollitud lepinguosalisele kontrolliaruande kavandi hiljemalt 60 (kuuskümmend) tööpäeva pärast kontrollkäigu lõppu. Kontrollitud lepinguosaline võib esitada kontrolliaruande kavandi kohta märkusi 60 (kuuekümne) tööpäeva jooksul alates selle kättesaamisest. Märkused ja vajaduse korral tegevuskava lisatakse lõpparuandele. Kontrolli teostanud lepinguosaline saadab kontrollitud lepinguosalisele lõpparuande hiljemalt 30 (kolmkümmend) tööpäeva pärast aruande kavandi kohta märkuste kättesaamist.

8. Kontrolli tulemusena võetav meede peab olema proportsionaalne kindlaks tehtud puuduste või riskidega. Taotluse korral peetakse selles küsimuses artikli 14.13 kohaselt tehnilisi konsultatsioone.

9. Kui kontrolli käigus tehakse kindlaks oluline oht inimeste, loomade või taimede tervisele, teatatakse sellest kontrollitud lepinguosalisele võimalikult kiiresti ja igal juhul mitte hiljem kui 10 (kümme) tööpäeva pärast kontrolli lõppu.

[1] FAO, CAC/GL 26-1997.

ARTIKKEL 14.16

Koostöö mitmepoolsetel foorumitel

1. Lepinguosalised edendavad omavahelist koostööd kõigil sanitaar- ja fütosanitaarküsimustega seotud mitmepoolsetel foorumitel, eelkõige sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete lepingu raames tunnustatud rahvusvahelistes standardiorganisatsioonides, ning vahetavad sel eesmärgil teavet.

2. Lõikes 1 osutatud koostööd edendab artiklis 14.18 osutatud sanitaar- ja fütosanitaarküsimuste allkomitee.

ARTIKKEL 14.17

Koostöö

1. Lepinguosalised püüavad teha koostööd käesoleva peatüki rakendamisel ja optimeerida selle tulemusi, et avardada võimalusi ja saada suurimat kasu. Seda koostööd arendatakse lepinguosalistevahelist koostööd reguleeriva õigus- ja institutsioonilise raamistiku piires.

2. Lõikes 1 osutatud eesmärkide saavutamiseks võtavad lepinguosalised arvesse artiklis 6.18 osutatud sanitaar- ja fütosanitaarküsimuste allkomitee kindlaks tehtud koostöövajadusi.

ARTIKKEL 4.18

Sanitaar- ja fütosanitaarküsimuste allkomitee

1. Artikli 9.9 lõike 4 kohaselt moodustatud sanitaar- ja fütosanitaarküsimuste allkomitee tuleb esimest korda kokku hiljemalt 1 (üks) aasta pärast käesoleva lepingu jõustumist.

2. Allkomiteel on lisaks artiklites 2.4 ja 9.9 loetletud ülesannetele järgmised ülesanded:

a) olla foorum, kus arutada sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete kohaldamisest tulenevaid probleeme, et jõuda vastastikku rahuldavate lahendusteni, tingimusel et lepinguosalised on kõigepealt püüdnud lahendada probleemi artikli 14.13 kohaste tehniliste konsultatsioonidega ja on seejärel edastanud selle allkomiteele;

b) olla foorum, kus arutada artikli 14.11 kohaselt vahetatud teavet;

c) edendada teabevahetust ja koostööd mitmepoolsetel foorumitel kooskõlas artikliga 14.16;

d) vahetada kontaktpunktide loetelusid kooskõlas artikli 14.11 lõikega 6, et jagada käesoleva peatükiga seotud teavet;

e) teha ettevalmistavat tööd, mis on vajalik, et kaubanduskoosseisus tegutsev ühisnõukogu saaks muuta 14-A lisa;

f) esitada soovitusi samaväärsuse tunnustamise menetluse kehtestamiseks kooskõlas artikli 14.9 lõikega 2;

g) asjakohasel juhul määrata kindlaks kahjustaja- või taudivabade piirkondade, vähese kahjustaja- või taudilevikuga piirkondade ja bioturvarühmikute tunnustamise menetluse täiendavad üksikasjad kooskõlas artikli 14.10 lõikega 4 ning

h) teha kindlaks koostöövajadused käesoleva peatüki rakendamisel kooskõlas artikli 14.17 lõikega 2.

ARTIKKEL 14.19

Eri- ja diferentseeritud kohtlemine

Kui Paraguay teeb kindlaks raskused, mis on seotud Euroopa Liidu teatatud kavandatud meetmega, võib ta vastavalt sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete lepingu artiklile 10 taotleda sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete lepingu B lisa kohaselt Euroopa Liidule esitatavates märkustes võimalust asjaomast küsimust arutada. Ilma et see piiraks artikli 14.13 kohaldamist, alustavad Euroopa Liit ja Paraguay konsultatsioone, et leppida kokku järgmises:

a) alternatiivsed imporditingimused, mida importiv lepinguosaline kohaldab kooskõlas käesoleva peatüki artikliga 14.8;

b) tehnilise abi andmine kooskõlas käesoleva peatüki artikliga 14.17 või

c) 6 (kuue) kuu pikkune üleminekuperiood kavandatud meetmete kohaldamiseks Paraguay toodete suhtes, mida võib erandkorras pikendada veel kuni 6 (kuue) kuu võrra.

# 15. PEATÜKK

# DIALOOGID TOIDUTARNEAHELAGA SEOTUD KÜSIMUSTES

## ARTIKKEL 15.1

### Eesmärgid

Vastastikuse usalduse ja mõistmise suurendamiseks alustavad lepinguosalised dialooge ja vahetavad teavet järgmistel teemadel:

a) loomade heaolu,

b) põllumajandusliku biotehnoloogia rakendamine,

c) võitlus antimikroobikumiresistentsuse vastu ning

d) toiduohutuse ning looma- ja taimetervisega seotud teaduslikud küsimused.

ARTIKKEL 15.2

Toidutarneahelaga seotud küsimustes peetavate dialoogide allkomitee

Artikli 9.9 lõike 4 kohaselt moodustatud toidutarneahelaga seotud küsimustes peetavate dialoogide allkomitee koguneb artiklites 2.4, 9.9 ja 15.7 loetletud ülesannete täitmise kõrval ekspertide tasandil, et pidada artiklis 15.1 osutatud dialooge.

ARTIKKEL 15.3

Loomade heaolu

Tunnistades, et loomad on aistimisvõimelised olendid, peab toidutarneahelaga seotud küsimustes peetavate dialoogide allkomitee dialoogi, mis hõlmab muu hulgas järgmist:

a) konkreetsed loomade heaoluga seotud teemad, mis võivad mõjutada vastastikust kaubandust;

b) teabe, oskusteabe ja kogemuste vahetamine loomade heaolu valdkonnas, et täiustada lepinguosaliste hüvanguks lepinguosaliste lähenemisviise loomade aretamise, pidamise, käitlemise, vedamise ja tapmisega seotud regulatiivsetele standarditele;

c) lepinguosaliste teaduskoostöö tugevdamine ning

d) koostöö rahvusvahelistel foorumitel, et toetada Rahvusvahelise Loomatervise Organisatsiooni loomade heaolu käsitlevate rahvusvaheliste standardite edasiarendamist ning edendada loomade heaolu parimaid tavasid ja nende rakendamist.

ARTIKKEL 15.4

Põllumajanduslik biotehnoloogia

Toidutarneahelaga seotud küsimustes peetavate dialoogide allkomitee peab põllumajandusliku biotehnoloogia teemalist dialoogi, mis hõlmab muu hulgas järgmist:

a) teabe vahetamine biotehnoloogiatoodetega seotud poliitika, õigusaktide, suuniste, heade tavade ja projektide kohta;

b) arutelud konkreetsetel biotehnoloogiaga seotud teemadel, mis võivad mõjutada vastastikust kaubandust, sealhulgas koostöö geneetiliselt muundatud organismide (edaspidi „GMOd“) katsetamise valdkonnas;

c) teabe vahetamine GMOde asünkroonse lubamisega seotud teemadel, et minimeerida võimalikku mõju kaubandusele;

d) teabe vahetamine GMOde lubamisel avanevate majandus- ja kaubandusväljavaadete kohta ning

e) teabe vahetamine importiva lepinguosalise poolt keelatud, kuid eksportiva lepinguosalise poolt lubatud GMOde vähese esinemise juhtumite kohta.

ARTIKKEL 15.5

Võitlus antimikroobikumiresistentsuse vastu

Toidutarneahelaga seotud küsimustes peetavate dialoogide allkomitee peab antimikroobikumiresistentsuse vastu võitlemise teemalist dialoogi, mis hõlmab muu hulgas järgmist:

a) koostöö selle nimel, et järgida asjaomaste rahvusvaheliste organisatsioonide, algatuste ja riiklike kavade raames välja töötatud olemasolevaid ja tulevasi suuniseid, standardeid, soovitusi ja meetmeid, mille eesmärk on edendada antibiootikumide ettevaatlikku ja vastutustundlikku kasutamist loomakasvatuses ja veterinaarias;

b) koostöö Rahvusvahelise Loomatervise Organisatsiooni, Maailma Terviseorganisatsiooni ja *codex alimentarius*’e soovituste, eelkõige toidu kaudu leviva antimikroobikumiresistentsuse vähendamise ja piiramise tegevusjuhise (CAC/RCP 61-2005) rakendamisel;

c) teabe vahetamine heade põllumajandustavade kohta;

d) teadus-, uuendus- ja arendustegevuse edendamine ning

e) antimikroobikumiresistentsuse vastu võitlemiseks valdkonnaüleste lähenemisviiside, sealhulgas Maailma Terviseorganisatsiooni, Rahvusvahelise Loomatervise Organisatsiooni ja *codex alimentarius*'e terviseühtsuse põhimõtte edendamine.

ARTIKKEL 15.6

Toiduohutuse ning looma- ja taimetervisega seotud teaduslikud küsimused

1. Lepinguosalised peaksid edendama koostööd oma toiduohutuse ning looma- ja taimetervise eest vastutavate teadusasutuste vahel. Selle koostöö eesmärk on parandada lepinguosalistele kättesaadavat teaduslikku teavet, et toetada nende lähenemisviise regulatiivsetele standarditele, mis võivad mõjutada vastastikust kaubandust.

2. Allkomitee peab toiduohutuse ning looma- ja taimetervisega seotud teadusküsimustes dialoogi, mis hõlmab muu hulgas järgmist:

a) toidu- ja söödaohutust ning looma- ja taimetervist käsitleva teadusliku ja tehnilise teabe, sealhulgas riskihindamise tulemuste ja jääkide piirnormide kehtestamist toetava teadusliku teabe vahetamine;

b) andmete kogumine ning

c) koostöö Rahvusvahelise Loomatervise Organisatsiooni, rahvusvahelise taimekaitsekonventsiooni ja *codex alimentarius*’e standarditest ühise arusaama kujundamisel.

ARTIKKEL 15.7

Lisasätted

1. Lepinguosalised kannavad hoolt selle eest, et artiklis 15.2 osutatud allkomitee tegevus ei sea ohtu nende vastavate riiklike või piirkondlike asutuste sõltumatust. Toidutarneahelaga seotud küsimustes peetavate dialoogide allkomitee kehtestab oma koosolekutel osalejate jaoks huvide konflikte käsitlevad eeskirjad.

2. Ükski käesoleva peatüki säte ei mõjuta kummagi lepinguosalise õigust ega kohustust kaitsta konfidentsiaalset teavet kooskõlas oma õigusnormidega. Kumbki lepinguosaline tagab, et on kehtestatud menetlused, millega hoitakse ära käesolevas peatükis kirjeldatud protsesside käigus saadud konfidentsiaalse teabe avalikustamine.

3. Austades täielikult lepinguosaliste reguleerimisõigust, ei tõlgendata ühtki käesoleva peatüki sätet nii, nagu kohustaks see lepinguosalist:

a) kalduma kõrvale riigisisestest reguleerivate meetmete väljatöötamise ja vastuvõtmise menetlustest;

b) võtma meetmeid, mis kahjustaksid või takistaksid lepinguosalise avaliku poliitika eesmärkide saavutamiseks vajalike reguleerivate meetmete õigeaegset vastuvõtmist, või

c) võtma vastu mis tahes konkreetset reguleerivat meedet.

# 16. PEATÜKK

# KAUBANDUSE KAITSEMEETMED JA ÜLEMAAILMSED KAITSEMEETMED

## A JAGU

## ÜLDPÕHIMÕTTED

### ARTIKKEL 16.1

### Seos WTO lepingutega

1. Käesolevas peatükis sätestatu ei piira lepinguosaliste õigusi ja kohustusi, mis tulenevad dumpinguvastasest lepingust, subsiidiumide ja tasakaalustusmeetmete lepingust, kaitsemeetmete lepingust ja vaidluste lahendamise käitusleppest.

2. Lepinguosalised ei kohalda sooduskohtlemise alla kuuluva kahepoolse kaubanduse suhtes põllumajanduslepingus sätestatud põllumajanduse erikaitsemeetmeid.

3. Käesoleva peatüki kohaselt korraldatavate kaubanduse kaitsemeetmete ja ülemaailmsete kaitsemeetmetega seotud uurimiste suhtes ei kohaldata lepingu käesoleva osa kohaseid sooduspäritolureegleid.

ARTIKKEL 16.2

Läbipaistvus

1. Kaubanduse kaitsemeetmeid tuleks rakendada täielikus kooskõlas asjakohaste WTO nõuetega ning need peaksid põhinema õiglasel ja läbipaistval süsteemil.

2. Lepinguosaline annab pärast ajutise meetme kehtestamist niipea kui võimalik huvitatud isikutele täieliku juurdepääsu faktidele, mis on aluseks tehtud järeldusele, kahju hindamisele, dumpingu- ja subsiidiumimarginaalide arvutustele ning põhjuslikule seosele. Peale selle avalikustab lepinguosaline enne lõpliku otsuse tegemist täielikult ja arusaadaval kujul kõik olulised faktid ja kaalutlused, mille põhjal tehakse otsus meedet kohaldada. Käesolev lõige ei piira dumpinguvastase lepingu artikli 6 lõike 5, subsiidiumide ja tasakaalustusmeetmete lepingu artikli 12 lõike 4 ning kaitsemeetmete lepingu artikli 3 lõike 2 kohaldamist.

3. Lepinguosaline saadab kogu lõikes 2 osutatud teabe kirjalikult, eelistatavalt elektrooniliselt, ning annab huvitatud isikutele piisavalt aega märkuste esitamiseks. Kui lepinguosalise uurimisasutused kasutavad elektroonilisi juhtumitoimikuid, võib kogu lõikes 2 osutatud teabe teha kättesaadavaks internetis.

B JAGU

DUMPINGUVASTASED JA TASAKAALUSTUSMEETMED

ARTIKKEL 16.3

Dumpinguvastaste ja tasakaalustusmeetmetega seotud kaalutlused

Kumbki lepinguosaline:

a) analüüsib eriti hoolikalt teise lepinguosalise eksportijate võetud hinnakohustusi;

b) soodustab dumpingu- või subsiidiumimarginaalist madalama tollimaksu kehtestamist, kui sellest tasemest piisab omamaisele tootmisharule tekitatava kahju kõrvaldamiseks;

c) analüüsib eriti hoolikalt teise lepinguosalise eksportijate suhtes kehtestatud meetmete pikendamise taotlusi ning

d) võtab arvesse teavet, mille on esitanud uuritava toote tööstuslikul eesmärgil kasutajad, importijad ja vajaduse korral tarbijaid esindavad organisatsioonid kooskõlas dumpinguvastase lepingu artikli 6 lõikega 12 ning subsiidiumide ja tasakaalustusmeetmete lepingu artikli 12 lõikega 10.

C JAGU

ÜLEMAAILMSED KAITSEMEETMED

ARTIKKEL 16.4

Ülemaailmsete kaitsemeetmete läbipaistvus

1. Eksportiva lepinguosalise taotluse korral ja tingimusel, et eksportival lepinguosalisel on käesoleva artikli lõikes 3 määratletud oluline huvi eksportida asjaomast toodet, esitab lepinguosaline, kes algatab kaitsemeetmetega seotud uurimise või kavatseb võtta ajutisi või lõplikke kaitsemeetmeid, viivitamata:

a) kaitsemeemete lepingu artikli 12 lõikes 2 osutatud teabe WTO kaitsemeetmete komitee kindlaks määratud vormis;

b) omamaise tootmisharu esitatud kaebuse avaliku versiooni, kui see on asjakohane, ning

c) avaliku aruande, kus on esitatud kaitsemeetmeid käsitleva uurimise käigus vaadeldud kõikide asjakohaste faktiliste ja õiguslike asjaoludega seotud leiud ja põhjendatud järeldused.

Käesoleva lõike punktis c osutatud avalik aruanne sisaldab analüüsi, milles seostatakse kahju selle põhjustanud teguritega, ning selles kirjeldatakse kaitsemeetmete kindlaksmääramisel kasutatud meetodit.

2. Kui käesoleva artikli kohaselt on esitatud teavet, teeb importiv lepinguosaline ettepaneku pidada eksportiva lepinguosalisega esitatud teabe läbivaatamiseks mitteametlikke konsultatsioone.

3. Käesoleva artikli kohaldamisel loetakse, et lepinguosalisel on oluline huvi, kui ta on olnud viimase 3 (kolme) aasta jooksul imporditava kauba 5 (viie) suurima tarnija hulgas, mõõdetuna kas absoluutse mahu või väärtuse alusel.

ARTIKKEL 16.5

Lõplike meetmete kohaldamine

1. Lepinguosaline, kes võtab vastu kaitsemeetmed, püüab kohaldada neid viisil, mis mõjutab kahepoolset kaubandust kõige vähem.

2. Importiv lepinguosaline teeb ettepaneku pidada eksportiva lepinguosalisega lõikes 1 nimetatud küsimuse läbivaatamiseks mitteametlikke konsultatsioone. Importiv lepinguosaline ei võta meetmeid 30 (kolmekümne) päeva jooksul alates mitteametlike konsultatsioonide pidamise ettepaneku tegemisest.

# D JAGU

# VAIDLUSTE LAHENDAMINE

## ARTIKKEL 16.6

### Vaidluste lahendamise korra kohaldamata jätmine

Käesolevast peatükist tulenevates küsimustes ei või lepinguosaline lahendada vaidlusi 29. peatüki alusel.

# 17. PEATÜKK

# KAHEPOOLSED KAITSEMEETMED

## A JAGU

## KOHALDAMISALA

### ARTIKKEL 17.1

### Kohaldamisala

1. Käesoleva peatüki B kuni I jagu kohaldatakse kõikide kaupade suhtes, välja arvatud harmoneeritud süsteemi rubriikidesse 8703 ja 8704 klassifitseeritud sõidukid.

2. Harmoneeritud süsteemi rubriikidesse 8703 ja 8704 klassifitseeritud sõidukite suhtes kohaldatavad sätted on üksikasjalikult esitatud 17-A lisas.

B JAGU

MÕISTED

ARTIKKEL 17.2

Mõisted

Käesolevas peatükis kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) „pädev uurimisasutus“ –

i) Euroopa Liidu puhul Euroopa Komisjon ning

ii) Mercosuri puhul Argentinas Ministerio de Economía või selle õigusjärglane, Brasiilias Ministério do Desenvolvimento, Indústria, Comércio e Serviçose või selle õigusjärglane, Paraguays Ministerio de Industria y Comercio või selle õigusjärglane ning Uruguays Asesoría de Política Comercial del Ministerio de Economía y Finanzas või selle õigusjärglane;

b) „omamaine tootmisharu“ – lepinguosalise territooriumil tegutsevad samasuguste või otseselt konkureerivate toodete tootjad tervikuna või tootjad, kelle samasuguste või otseselt konkureerivate toodete toodang kokku moodustab tavaliselt üle 50 % (viiekümne protsendi) ja erandlikel asjaoludel vähemalt 25 % (kakskümmend viis protsenti) selliste toodete kogutoodangust;

c) „huvitatud isikud“ –

i) uuritava toote eksportijad, välistootjad või importijad või kutseorganisatsioon või ettevõtjate ühendus, mille enamik liikmeid toodab, ekspordib või impordib uuritavat toodet,

ii) eksportiva lepinguosalise valitsus ning

iii) samasuguse või otseselt konkureeriva toote tootjad importiva lepinguosalise territooriumil või kutseorganisatsioon või ettevõtjate ühendus, mille enamik liikmeid toodab importiva lepinguosalise territooriumil samasugust või otseselt konkureerivat toodet;

see loetelu ei takista lepinguosalisi lugemast huvitatud poolte hulka muid oma- või välismaiseid isikuid;

d) „samasugune või otseselt konkureeriv toode“ –

i) toode, mis on vaatlusaluse tootega kõigis aspektides identne,

ii) muu toode, mis ei ole küll kõigis aspektides identne, kuid mille omadused on väga sarnased vaatlusaluse toote omadustega, või

iii) toode, mis pakub importiva lepinguosalise siseturul otsest konkurentsi, arvestades selle asendamisvõimet, füüsilisi põhiomadusi ja tehnilist kirjeldust, lõppkasutust ja turustuskanaleid;

see tegurite loetelu ei ole ammendav, samuti ei saa otsustamisel tingimata määravaks üks või mitu neist teguritest;

e) „oluline kahju“ – omamaise tootmisharu seisundi märkimisväärne halvenemine;

f) „olulise kahju oht“ – olukord, kus faktiliste asjaolude, mitte lihtsalt väidete, oletuste või ähmase võimaluse põhjal, on oodata olulise kahju tekkimist, ning

g) „üleminekuperiood“ –

i) 12 (kaksteist) kuud alates käesoleva lepingu jõustumise kuupäevast või

ii) kui meetmeid kohaldava lepinguosalise tollitariifide kaotamise ajakavas on ette nähtud tollitariifide kaotamine 10 (kümne) või enama aasta pärast, 18 (kaheksateist) aastat alates käesoleva lepingu jõustumise kuupäevast (välja arvatud harmoneeritud süsteemi rubriikidesse 8703 ja 8704 klassifitseeritud sõidukite puhul).

C JAGU

KAHEPOOLSETE KAITSEMEETMETE KOHALDAMISE TINGIMUSED

ARTIKKEL 17.3

Kahepoolsete kaitsemeetmete kohaldamine

1. Ilma et see piiraks 16. peatükis osutatud õigusi ja kohustusi, võib lepinguosaline erandlikel asjaoludel kohaldada kaupade suhtes (välja arvatud harmoneeritud süsteemi rubriikidesse 8703 ja 8704 klassifitseeritud sõidukid) käesolevas jaos kehtestatud tingimustel kahepoolseid kaitsemeetmeid, kui toote soodustingimustel import teise lepinguosalise territooriumilt on suurenenud pärast käesoleva lepingu jõustumise kuupäeva absoluutarvestuses või võrreldes omamaise tootmise või tarbimisega sellises koguses ja sellistel tingimustel, et see tekitab või ähvardab tekitada samasuguste või otseselt konkureerivate toodete omamaistele tootjatele olulist kahju.

2. Lõikes 1 osutatud kaupade suhtes kohaldatakse kahepoolseid kaitsemeetmeid üksnes ulatuses, mis on vajalik olulise kahju või olulise kahju ohu ärahoidmiseks või heastamiseks.

3. Kahepoolseid kaitsemeetmeid kohaldatakse pärast seda, kui importiva lepinguosalise pädev uurimisasutus on viinud käesolevas peatükis sätestatud korras läbi uurimise.

ARTIKKEL 17.4

Kahepoolsete kaitsemeetmete kohaldamise aeg

Lepinguosaline ei kohalda, pikenda ega säilita kahepoolset kaitsemeedet pärast üleminekuperioodi lõppu.

ARTIKKEL 17.5

Tingimused ja piirangud

1. Mercosur võib kohaldada Euroopa Liidust pärit impordi suhtes kahepoolseid kaitsemeetmeid:

a) ühe üksusena, kui Mercosuri suhtes kohaldatavate tingimuste alusel on täidetud kõik nõuded toote soodustingimustel impordi põhjustatud olulise kahju olemasolu või olulise kahju ohu kindlakstegemiseks, või

b) ühe või mitme lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigi nimel; sellisel juhul põhinevad toote soodustingimustel impordi põhjustatud olulise kahju olemasolu või olulise kahju ohu kindlakstegemise nõuded asjaomas(t)es lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigis (riikides) kehtivatel tingimustel ning meede piirdub asjaomas(t)e lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigiga (riikidega). See, kui Mercosur võtab ühe või mitme lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigi nimel vastu kahepoolse kaitsemeetme, ei takista mõnda teist lepingule alla kirjutanud Mercosuri riiki võtmast hiljem meedet sama toote suhtes.

2. Euroopa Liit võib kohaldada kahepoolseid kaitsemeetmeid Mercosurist kui ühest üksusest pärit impordi või ühest või mitmest lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigist pärit impordi suhtes, kui toodete soodustingimustel import põhjustab või ähvardab põhjustada olulist kahju.

3. Kui Euroopa Liit otsustab kohaldada meedet Mercosuri kui ühe üksuse suhtes, ei kohaldata meedet Paraguay suhtes, välja arvatud juhul, kui uurimise tulemused näitavad, et olulist kahju põhjustab või ähvardab põhjustada ka toodete soodustingimustel import Paraguayst.

## D JAGU

## KAHEPOOLSETE KAITSEMEETMETE VORM JA KESTUS

### ARTIKKEL 17.6

### Kahepoolsete kaitsemeetmete vorm

Käesoleva peatüki kohaselt vastu võetavad kahepoolsed kaitsemeetmed hõlmavad kaupade puhul (välja arvatud harmoniseeritud süsteemi rubriikidesse 8703 ja 8704 klassifitseeritud sõidukid) järgmist:

a) käesoleva lepinguga ette nähtud 10-A lisa kohaldamise ajutine peatamine asjaomase toote puhul või

b) asjaomase toote tariifse soodustuse ajutine vähendamine nii, et tollimaksumäär ei ületa järgmistest väiksemat:

i) meetme võtmise ajal toote suhtes kohaldatav enamsoodustusrežiimi tollimaksumäär ja

ii) 10-A lisas osutatud asjaomase toote tollimaksu baasmäär.

ARTIKKEL 17.7

Soodustuse marginaal

Pärast kahepoolse kaitsemeetme kohaldamise lõpetamist kohaldatakse soodustuse marginaali, mida oleks kohaldatud toote suhtes 10-A lisa alusel siis, kui meedet ei oleks võetud.

ARTIKKEL 17.8

Kahepoolsete kaitsemeetmete kestus

Kahepoolset kaitsemeedet kohaldatakse üksnes ajavahemiku jooksul, mis on vajalik olulise kahju ärahoidmiseks või heastamiseks ning omamaise tootmisharu kohanemise hõlbustamiseks. See ajavahemik, sealhulgas mis tahes ajutiste meetmete kohaldamise aeg, ei tohi ületada 2 (kaht) aastat.

ARTIKKEL 17.9

Kahepoolsete kaitsemeetmete pikendamine

1. Kahepoolset kaitsemeedet võib pikendada üks kord ajavahemikuks, mis ei ületa algselt ette nähtud kohaldamisaega, kui käesolevas peatükis sätestatud korras on kindlaks tehtud, et meede on jätkuvalt vajalik olulise kahju ärahoidmiseks või heastamiseks, ning kui omamaine tootmisharu esitab tõendid kohanemise kohta. Meede ei tohi olla pärast pikendamist piiravam, kui see oli algselt ette nähtud kohaldamisaja lõpus.

2. Kui 10-A lisas osutatud toote impordi suhtes on juba kohaldatud kahepoolset kaitsemeedet, ei tohi kahepoolset kaitsemeedet kohaldada uuesti enne, kui on möödunud ajavahemik, mis võrdub poolega eelmise kaitsemeetme kestusest.

E JAGU

UURIMIS- JA LÄBIPAISTVUSMENETLUS

ARTIKKEL 17.10

Uurimine

1. Viies läbi uurimist, et teha kindlaks, kas suurenenud import on põhjustanud või ähvardab põhjustada omamaisele tootmisharule artiklis 17.3 osutatud olulist kahju, hindab pädev uurimisasutus kõiki asjakohaseid objektiivseid ja mõõdetavaid tegureid, mis mõjutavad asjaomase tootmisharu olukorda, eelkõige asjaomase toote impordi suurenemise määra ja mahtu absoluut- ja suhtarvudes, suurenenud impordi poolt üle võetud siseturu osa ning muutusi müügitasemes, sealhulgas hindades, tootmises, tootlikkuses, tootmisvõimsuse rakendamises, kasumis ja kahjumis ning tööhõives.

2. Pädev uurimisasutus tõendab objektiivsete tõendite alusel põhjuslikku seost asjaomase toote suurenenud impordi ning olulise kahju või olulise kahju ohu vahel. Pädev uurimisasutus hindab käesolevas lepingus sätestatud soodustingimustel toimuva suurenenud impordi kõrval ka kõiki muid teadaolevaid tegureid, mis võivad samal ajal põhjustada omamaisele tootmisharule kahju. Muudest riikidest pärit asjaomaste toodete impordi suurenemise mõju ei omistata soodustingimustel toimuvale impordile.

3. Lõike 1 kohasel kahju uurimisel peaks pädev uurimisasutus koguma andmeid vähemalt 36 (kolmekümne kuue) kuu pikkuse ajavahemiku kohta, mis lõpeb võimalikult lähedal uurimise algatamise taotluse esitamise kuupäevale.

ARTIKKEL 17.11

Uurimise algatamine

1. Kahepoolse kaitsemeetme uurimise võib algatada järgmiste isikute taotluse alusel, kui selle algatamise õigustamiseks on olemas piisavalt *prima facie* tõendeid:

a) importiva lepinguosalise omamaine tootmisharu või kutseorganisatsioon või ettevõtjate ühendus, kes tegutseb samasuguste või otseselt konkureerivate toodete omamaiste tootjate nimel, või

b) üks või mitu importivat Euroopa Liidu liikmesriiki või lepingule alla kirjutanud Mercosuri riiki.

2. Uurimise algatamise taotlus sisaldab vähemalt järgmist teavet:

a) asjaomase imporditud toote nimetus ja kirjeldus, selle tariifirubriik ja kehtiv tariifne kohtlemine ning samasuguse või otseselt konkureeriva toote nimetus ja kirjeldus;

b) taotluse esitanud tootjate nimed ja aadressid või taotluse esitanud ühenduse nimi ja aadress;

c) loetelu kõigist teadaolevatest samasuguse või otseselt konkureeriva toote tootjatest, kui see on mõistlikult kättesaadav, ning

d) tõendid selle kohta, et artikli 17.3 lõikes 1 sätestatud kaitsemeetme kehtestamise tingimused on täidetud.

Käesoleva lõike punkti d kohaldamisel sisaldab uurimise algatamise taotlus järgmist teavet:

i) taotluse esitanud või selles esindatud tootjate tootmismaht ja hinnang teiste teadaolevate samasuguse või otseselt konkureeriva toote tootjate toodangu kohta;

ii) asjaomase toote koguimpordi ja kahepoolse impordi suurenemise määr ja maht absoluut- ja suhtarvudes uurimise algatamise taotluse esitamise kuupäevale eelnenud vähemalt 36 (kolmekümne kuue) kuu pikkusel ajavahemikul, mille kohta teave on kättesaadav;

iii) impordihindade tase samal ajavahemikul ning

iv) olemasolu korral objektiivsed ja mõõdetavad andmed samasuguse või otseselt konkureeriva toote kohta: taotluse esitanud või taotluses esindatud ettevõtete kogutoodang ja kogumüük siseturul, varud, hinnad siseturul, tootlikkus, tootmisvõimsuse rakendamine, tööhõive, kasum ja kahjum ning turuosa taotluse esitamise kuupäevale eelnenud vähemalt 36 (kolmekümne kuue) kuu pikkusel ajavahemikul, mille kohta teave on kättesaadav.

ARTIKKEL 17.12

Konfidentsiaalne teave

1. Pädevad uurimisasutused käsitlevad konfidentsiaalsena mis tahes teavet, mis on oma olemuselt konfidentsiaalne või mis on antud konfidentsiaalsena, kui selleks on esitatud mõjuv põhjus. Sellist teavet ei avalikustata ilma selle esitanud huvitatud isiku loata. Konfidentsiaalset teavet andnud huvitatud isikul võidakse paluda esitada selle teabe mittekonfidentsiaalne kokkuvõte või kui huvitatud isik kinnitab, et teavet ei saa kokku võtta, põhjused, miks kokkuvõtet ei ole võimalik esitada.

2. Olenemata lõikest 1, kui pädev asutus leiab, et konfidentsiaalsustaotlus ei ole põhjendatud, ja kui asjaomane huvitatud isik ei soovi teavet avalikustada või anda luba selle avaldamiseks üldistatud või kokkuvõtlikul kujul, võib pädev asutus jätta teabe arvesse võtmata, välja arvatud juhul, kui talle tõendatakse asjakohaste allikate põhjal, et see teave on õige.

3. Kui teave tootmise, tootmisvõimsuse, tööhõive, palkade, omamaise müügi mahu ja väärtuse või keskmise hinna kohta on esitatud konfidentsiaalsena, tagab pädev uurimisasutus, et esitatakse sisukad mittekonfidentsiaalsed kokkuvõtted, milles avalikustatakse vähemalt koondandmed või juhul, kui koondandmete avalikustamine ohustaks ettevõtte andmete konfidentsiaalsust, indeksid iga uurimise all oleva 12 (kaheteistkümne) kuu pikkuse ajavahemiku kohta, et tagada huvitatud isikute asjakohane kaitseõigus. Sellega seoses tuleks konfidentsiaalsustaotlusi kaaluda olukordades, kus seda õigustavad teatavad turu- või omamaise tootmisharu struktuurid. See säte ei takista üksikasjalikumate mittekonfidentsiaalsete kokkuvõtete esitamist.

4. Konfidentsiaalsustaotlused ei ole põhjendatud teabe puhul, mis puudutab asjaomase toote peamisi tehnilisi ja kvaliteedistandardeid või kasutusviise. Konfidentsiaalsustaotlused, mis on seotud taotlejate isikuandmete ja teiste teadaolevate tootmisettevõtete nimedega, on õigustatud üksnes erandlikel asjaoludel, mida pädev uurimisasutus peab nõuetekohaselt põhjendama. Sellega seoses ei piisa konfidentsiaalsustaotluste põhjendamiseks vaid väidetest. Kui taotlejate isikuandmeid ei ole võimalik avalikustada, avalikustab pädev uurimisasutus omamaisesse tootmisharusse kuuluvate tootjate koguarvu ja taotlejate toodangu osakaalu omamaise tootmisharu kogutoodangus.

ARTIKKEL 17.13

Uurimise ajakava

Uurimise algatamise otsuse avaldamise ja lõpliku otsuse avaldamise vaheline ajavahemik ei tohiks olla pikem kui 1 (üks) aasta. Erandlikel asjaoludel võib seda ajavahemikku pikendada, kuid igal juhul ei tohi see olla pikem kui 18 (kaheksateist) kuud. Lepinguosaline ei kohalda kaitsemeetmeid, kui pädev uurimisasutus ei pea sellest tähtajast kinni.

ARTIKKEL 17.14

Läbipaistvus

Kumbki lepinguosaline kehtestab või jätab kehtima läbipaistvad, tulemuslikud ja õiglased menetlused kaitsemeetmete erapooletuks ja mõistlikuks kohaldamiseks kooskõlas käesoleva peatükiga.

F JAGU

AJUTISED KAITSEMEETMED

ARTIKKEL 17.15

Ajutised kaitsemeetmed

1. Kriitilistes olukordades, kus viivitus võib põhjustada kahju, mida oleks keeruline heastada, võib lepinguosaline pärast nõuetekohast teavitamist võtta ajutise kaitsemeetme kooskõlas esialgse otsusega, et on olemas selged tõendid selle kohta, et soodustingimustel import on suurenenud ning et selline import on põhjustanud või ähvardab põhjustada olulist kahju. Ajutise meetme kestus ei tohi ületada 200 (kahtsadat) päeva ja selle rakendamise ajal tuleb täita käesoleva peatüki nõudeid. Kui lõplikus otsuses jõutakse järeldusele, et soodustingimustel import ei ole põhjustanud ega ähvarda põhjustada omamaisele tootmisharule olulist kahju, makstakse ajutise meetme alusel sisse nõutud või kehtestatud suurendatud tariif või ajutine tagatis viivitamata tagasi kooskõlas asjaomase lepinguosalise riigisiseste õigusnormidega.

2. Ajutisi kaitsemeetmeid ei võeta Paraguay suhtes, välja arvatud juhul, kui lõike 1 kohases esialgses otsuses on kindlaks tehtud, et olulist kahju põhjustab või ähvardab põhjustada ka toodete soodustingimustel import Paraguayst.

G JAGU

Avalik teade

ARTIKKEL 17.16

Avalik teade uurimise algatamise kohta

Avalik teade kaitsemeetmeid käsitleva uurimise algatamise kohta sisaldab järgmist teavet:

a) taotleja nimi;

b) uuritava imporditava toote täielik kirjeldus ja klassifitseerimine harmoneeritud süsteemi alusel;

c) ärakuulamise taotlemise tähtaeg;

d) huvitatud isikuna registreerimise ning teabe, seisukohtade ja muude dokumentide esitamise tähtajad;

e) aadress, kus saab tutvuda taotluse ja muude uurimisega seotud dokumentidega;

f) lisateavet andva asutuse nimi, aadress ja e-posti aadress või telefoni- või faksinumber ning

g) kokkuvõte uurimise algatamisel aluseks võetud faktidest, sealhulgas andmed impordi kohta, mis on absoluutarvudes või kogutoodanguga võrreldes väidetavalt suurenenud, ning omamaise tootmisharu olukorra analüüs, mis põhineb kõigil taotluses esitatud elementidel.

ARTIKKEL 17.17

Avalik teade kahepoolsete kaitsemeetmete kohaldamise kohta

Avalik teade otsuse kohta kohaldada ajutist kaitsemeedet ja otsuse kohta kohaldada või mitte kohaldada lõplikku kaitsemeedet sisaldab järgmist teavet:

a) kaitsemeetmega hõlmatud toodete täielik kirjeldus ja tariifne klassifitseerimine harmoneeritud süsteemi alusel;

b) otsuseni viinud teave ja tõendid, nagu:

i) sooduskorra alusel toimuva impordi suurenemine,

ii) omamaise tootmisharu olukord,

iii) põhjuslik seos asjaomaste toodete sooduskorra alusel impordi suurenemise ja omamaisele tootmisharule põhjustatud olulise kahju või olulise kahju põhjustamise ohu vahel ning

iv) esialgse otsuse korral kriitilise olukorra olemasolu;

c) kõigi asjakohaste faktiliste ja õiguslike asjaoludega seotud muud põhjendatud leiud ja järeldused;

d) võetava meetme kirjeldus, kui see on asjakohane, ning

e) meetme jõustumise kuupäev ja meetme kestus, kui see on asjakohane.

## H JAGU

## TEAVITAMINE JA KONSULTATSIOONID

### ARTIKKEL 17.18

### Teavitamine

1. Importiv lepinguosaline teavitab eksportivat lepinguosalist kirjalikult otsusest:

a) algatada käesoleva peatüki alusel uurimine;

b) kohaldada ajutist kaitsemeedet ja

c) kohaldada või mitte kohaldada lõplikku kaitsemeedet.

2. Importiv lepinguosaline teavitab otsusest hiljemalt 10 (kümme) päeva pärast selle avaldamist ja lisab asjakohase avaliku teate. Uurimise algatamise otsuse korral esitatakse teavitamisel uurimise algatamise taotluse koopia.

ARTIKKEL 17.19

Konsultatsioonid

1. Kui lepinguosaline teeb kindlaks, et lõpliku meetme kehtestamise tingimused on täidetud, teavitab ta sellest kirjalikult ja samal ajal kutsub teist lepinguosalist pidama konsultatsioone.

2. Lõikes 1 osutatud teavitamine ja konsultatsioonikutse esitamine peab toimuma vähemalt 30 (kolmkümmend) päeva enne lõpliku meetme eeldatavat jõustumist. Kui sellist teavitamist ei toimu, lepinguosaline lõplikku meedet ei kohalda.

3. Lõikes 1 osutatud teavitamisel esitatakse järgmine teave:

a) andmed ja objektiivne teave, mis tõendavad, et soodustingimustel impordi suurenemine on põhjustanud või ähvardab põhjustada omamaisele tootmisharule olulist kahju;

b) meetmega hõlmatud imporditavate toodete täielik kirjeldus ja tariifne klassifitseerimine harmoneeritud süsteemi alusel;

c) kavandatud meetme kirjeldus;

d) meetme jõustumise kuupäev ja meetme kestus ning

e) kutse pidada konsultatsioone.

4. Lõikes 1 osutatud konsultatsioonide eesmärk on saavutada ühine arusaam avalikult teadaolevatest faktidest ja vahetada arvamusi, et jõuda vastastikku rahuldava lahenduseni. Kui 30 (kolmekümne) päeva jooksul pärast lõikes 1 osutatud teavitamist rahuldavat lahendust ei leita, võib lepinguosaline meedet kohaldada.

5. Teavitatud lepinguosaline võib taotleda uurimise mis tahes etapis konsultatsioone teise lepinguosalisega või mis tahes lisateavet, mida ta vajalikuks peab.

I JAGU

EUROOPA LIIDU ÄÄREPOOLSEIMAD PIIRKONNAD[1]

ARTIKKEL 17.20

Euroopa Liidu äärepoolseimad piirkonnad

1. Olenemata artiklist 17.3, kui ühest või mitmest lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigist pärit toodet imporditakse soodustingimustel ühe või mitme Euroopa Liidu äärepoolseima piirkonna territooriumile sellistes suurenenud kogustes ja sellistel tingimustel, et see põhjustab või ähvardab põhjustada asjaomase Euroopa Liidu äärepoolseima piirkonna majandusliku olukorra olulist halvenemist, võib Euroopa Liit erandkorras võtta kaitsemeetmeid, mis piirduvad asjaomase piirkonna territooriumiga, välja arvatud juhul, kui leitakse vastastikku rahuldav lahendus.

[1] Käesoleva lepingu jõustumise kuupäeval on Euroopa Liidu äärepoolseimad piirkonnad Guadeloupe, Prantsuse Guajaana, Martinique, Mayotte, Réunion, Saint Martin, Assoorid, Madeira ja Kanaari saared. Käesolevat artiklit kohaldatakse ka riigi või ülemereterritooriumi suhtes, mis muudab oma staatuse äärepoolseimaks piirkonnaks Euroopa Ülemkogu otsusega vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 355 lõikes 6 sätestatud menetlusele, pärast selle otsuse jõustumist. Kui Euroopa Liidu äärepoolseim piirkond muudab sama korra kohaselt oma staatust, lõpetatakse käesoleva artikli kohaldamine pärast asjaomase Euroopa Ülemkogu otsuse jõustumist. Euroopa Liit teavitab teist lepinguosalist kirjalikult mis tahes muudatusest selles, milliseid territooriume käsitatakse Euroopa Liidu äärepoolseimate piirkondadena.

2. Ilma et see piiraks lõike 1 kohaldamist, kohaldatakse käesolevas peatükis sätestatud muid kahepoolsete kaitsemeetmete suhtes kohaldatavaid eeskirju ka kõigi käesoleva artikli alusel võetavate kaitsemeetmete suhtes.

3. Lõike 1 kohaldamisel tähendab „oluline halvenemine“ suuri raskusi samasuguseid või otseselt konkureerivaid tooteid tootvas majandussektoris. Oluline halvenemine tehakse kindlaks objektiivsete tegurite, sealhulgas järgmiste asjaolude alusel:

a) impordi mahu suurenemine absoluutarvudes või võrreldes omamaise toodangu ja teistest riikides pärit impordiga ning

b) sellise impordi mõju asjaomase tootmisharu või majandussektori olukorrale, sealhulgas müügi- ja tootmismahule, finantsolukorrale ja tööhõivele.

# 18. PEATÜKK

# TEENUSKAUBANDUS JA ETTEVÕTETE ASUTAMINE

## A JAGU

## ÜLDSÄTTED

### ARTIKKEL 18.1

### Eesmärk ja kohaldamisala

1. Kinnitades veel kord oma WTO asutamislepingust tulenevaid kohustusi, kehtestavad lepinguosalised käesolevaga teenuskaubanduse ja ettevõtete asutamise liberaliseerimiseks vajaliku korra.

2. Ühtki käesoleva peatüki sätet ei tõlgendata nii, nagu kohustaks see erastama avalikke teenuseid või kehtestama riigihangetega seotud mis tahes kohustusi.

3. Käesoleva peatüki sätteid ei kohaldata lepinguosalise antavate subsiidiumide ja toetuste, sealhulgas valitsuse toetatavate laenude, tagatiste ja kindlustuse suhtes.

4. Kooskõlas käesoleva peatüki sätetega säilitab kumbki lepinguosaline õiguse reguleerida, kehtestada uusi norme ja osutada teenuseid, et saavutada oma poliitilised eesmärgid.

5. Käesoleva peatüki sätteid ei kohaldata kummagi lepinguosalise sotsiaalkindlustussüsteemide suhtes.

6. Käesoleva peatüki sätteid ei kohaldata valitsuse ülesannete täitmisel osutatavate teenuste või elluviidavate tegevuste suhtes, st mis tahes teenuse suhtes, mida ei osutata, või tegevuse suhtes, mida ei viida ellu ärilistel alustel või ühe või mitme teenuseosutaja või investoriga konkureerides.

7. Käesolevat peatükki kohaldatakse kummagi lepinguosalise meetmete suhtes, mis mõjutavad teenuskaubandust ja ettevõtete asutamist, välja arvatud:

a) riigisisene merekabotaaž[1];

b) riigisisesed ja rahvusvahelised regulaarsed ja mitteregulaarsed lennuteenused ning liiklusõiguste teostamisega otseselt seotud teenused, välja arvatud:

   i) õhusõidukite remondi- ja hooldusteenused, mille ajal õhusõiduk on kasutusest kõrvaldatud,

   ii) lennuteenuste müük ja turustamine,

   iii) arvutipõhise ettetellimissüsteemi teenused ning

[1] Ilma et see piiraks sellise tegevuse ulatust, mida võib asjaomaste riigisiseste õigusaktide alusel pidada kabotaažiks, hõlmab käesoleva peatüki kohane riigisisene merekabotaaž reisijate või kauba vedu lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigis või Euroopa Liidu liikmesriigis asuvast sadamast või kohast teise samas lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigis või Euroopa Liidu liikmesriigis asuvasse sadamasse või kohta, sealhulgas selle riigi mandrilaval, nagu on sätestatud ÜRO mereõiguse konventsioonis, ning vedusid, mille lähte- ja sihtkohaks on üks ja sama sadam või koht lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigis või Euroopa Liidu liikmesriigis.

iv) maapealne teenindus;

c) siseveelaevandus ning

d) audiovisuaalteenused.

ARTIKKEL 18.2

Mõisted

Käesolevas peatükis kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) „tarbimine välismaal“ – teenuse osutamine lepinguosalise territooriumil teise lepinguosalise tarbijale (2. viis);

b) „piiriülene teenuste osutamine“ – teenuse osutamine lepinguosalise territooriumilt teise lepinguosalise territooriumile (1. viis);

c) „majandustegevus“ – mis tahes majanduslikku laadi tegevus, olenemata sellest, kas see on seotud teenustesektori või muude sektoritega, kui artiklist 18.1 ei tulene teisiti;

d) „ettevõte“ – lepinguosalise juriidiline isik või juriidilise isiku filiaal või esindus, nagu on määratletud käesolevas artiklis;

e) „füüsiliste isikute ajutine sisenemine lepinguosalise territooriumile ja seal viibimine“ – lepinguosalise juhtivtöötajate, kõrgharidusega praktikantide, äriteenuste müügiesindajate, lepinguliste teenuseosutajate ja sõltumatute spetsialistide sisenemine teise lepinguosalise territooriumile ja seal ajutine viibimine kooskõlas käesoleva peatüki B jaoga;

f) „ettevõtte asutamine“ –

i) juriidilise isiku asutamine, omandamine või ülalpidamine[1] või

ii) juriidilise isiku filiaali või esinduse loomine või ülalpidamine lepinguosalise territooriumil majandustegevuse eesmärgil;

g) „investor“ – isik, kes soovib tegeleda või tegeleb majandustegevusega teise lepinguosalise territooriumil ettevõtte asutamise kaudu[2];

[1] Juriidilise isiku „asutamine“ ja „omandamine“ hõlmavad sellist kapitaliosalust juriidilises isikus, mille eesmärk on luua või säilitada püsiv majandusside.

[2] Kui juriidiline isik ei tegele majandustegevusega vahetult, vaid tegeleb sellega muude ettevõtlusvormide, näiteks filiaali või esinduse kaudu, võimaldatakse juriidilisele isikule (st investorile) sellise ettevõtluse kaudu siiski kohtlemine, mis on käesoleva lepingu III osaga ette nähtud investoritele. Sellist kohtlemist võimaldatakse ettevõtlusele, mille kaudu tegeletakse majandustegevusega, kuid ei võimaldata investori muudele osadele, mis asuvad väljaspool seda territooriumi, kus majandustegevusega tegeletakse.

h) „juriidiline isik“ – kohaldatava õiguse alusel kas kasumi saamiseks või muuks otstarbeks nõuetekohaselt asutatud või muul viisil korraldatud era- või riigi omandis olev juriidiline üksus, sealhulgas äriühing, usaldusühing, täisühing, ühisettevõte, ühe osanikuga äriühing või ühistu;

i) juriidiline isik on:

i) lepinguosalise füüsiliste või juriidiliste isikute omandis, kui tema füüsilised või juriidilised isikud omavad üle 50 % (viiekümne protsendi) asjaomase juriidilise isiku omakapitalist ning

ii) lepinguosalise füüsiliste või juriidiliste isikute kontrolli all, kui sellistel isikutel on õigus nimetada suurem osa juriidilise isiku juhtkonnast või juhtida õiguspärasel viisil juriidilise isiku tegevust;

j) „lepinguosalise juriidiline isik“ –

i) lepinguosalise õiguse alusel asutatud või muul viisil korraldatud juriidiline isik, kes tegeleb lepinguosalise enda või teise lepinguosalise territooriumil sisulise äritegevusega, või

ii) juriidiline isik, kes on järgmiste isikute omandis või kontrolli all:

A) asjaomase lepinguosalise füüsilised isikud või

B) punkti j alapunktis i osutatud juriidilised isikud.

Olenemata alapunktist ii, kohaldatakse käesoleva peatüki sätteid väljaspool Euroopa Liitu või Mercosuri asutatud laevandusettevõtjate suhtes, mida kontrollivad vastavalt mõne Euroopa Liidu liikmesriigi või lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigi kodanikud, juhul kui nende laevad on registreeritud kooskõlas asjakohaste õigusnormidega asjaomases Euroopa Liidu liikmesriigis või lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigis ning sõidavad mõne Euroopa Liidu liikmesriigi või lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigi lipu all[1];

k) „meede“ – lepinguosalise meede kas seaduse, määruse, eeskirja, menetluse, otsuse, haldustoimingu või mõnel muul kujul;

l) „lepinguosalise kehtestatud või kehtima jäetud meetmed“ – meetmed, mida võtavad:

i) keskvalitsus, piirkondlikud või kohalikud omavalitsused ja nende ametiasutused ning

ii) valitsusvälised asutused, kasutades keskvalitsuse, piirkondliku või kohaliku omavalitsuse või selle ametiasutuse delegeeritud volitusi;

m) „lepinguosalise meetmed, mis mõjutavad ettevõtete asutamist, piiriülest teenuste osutamist, tarbimist välismaal ning füüsiliste isikute sisenemist lepinguosalise territooriumile ja seal ajutist viibimist“ – meetmed, mis on seotud järgmisega:

i) teenuse ostmine, teenuse eest tasumine ja teenuse kasutamine,

[1] Käesoleva artikli punkti j ei tõlgendata mingil juhul viisil, mis võimaldaks käesoleva peatüki sätteid kohaldada laevandusettevõtjal, mis on asutatud territooriumil, mille suveräänsuse üle peetav vaidlus puudutab Argentina Vabariiki, või mis on asutatud või muul viisil korraldatud selle territooriumi suhtes kohaldatavate õigusaktide alusel. Käesolevat sätet ei tõlgendata selliselt, et see viitaks selliste territooriumide suhtes kohaldatavate õigusaktide õiguspärasusele.

ii) lepinguosalise nõudmisel üldsusele pakutavate teenuste kättesaadavus ja kasutamine seoses majandustegevusega ning

iii) lepinguosalise isikute juurdepääs teise lepinguosalise territooriumile, sealhulgas ettevõtte asutamise kaudu, et tegeleda sellel territooriumil majandustegevusega;

n) „füüsiline isik“ – lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigi või Euroopa Liidu liikmesriigi kodanik või alaline elanik[1] asjaomase riigi õigusaktide kohaselt;

o) majandustegevuse „sektor“ –

i) erikohustuse puhul üks või mitu asjaomase teenustesektori või muu sektori allsektorit või kõik allsektorid, nagu on kindlaks määratud 18-A kuni 18-E lisas sätestatud erikohustustes, või

ii) muudel juhtudel kogu asjaomane teenustesektor või muu sektor, sealhulgas kõik selle allsektorid;

p) „teenuseosutaja“ – isik, kes kavatseb osutada või osutab teenust[2], ning

q) „teenuse osutamine“ – teenuse tootmine, jaotamine, turustamine, müümine ja kättetoimetamine.

---

[1] Kui lepinguosaline kohtleb oma alalisi elanikke sisuliselt samamoodi nagu ta kohtleb füüsilisi isikuid, kellel on tema kodakondsus, hõlmab füüsilise isiku määratlus lepinguosalise alalisi elanikke meetmete puhul, mis mõjutavad piiriülest teenuskaubandust, tarbimist välismaal ja ettevõtete asutamist.

[2] Kui juriidiline isik ei osuta teenust vahetult, võimaldatakse käesoleva peatükiga ette nähtud kohtlemist filiaalile või esindusele, mille kaudu teenust osutatakse, kuid seda ei võimaldata teenuseosutaja osadele, mis asuvad väljaspool seda territooriumi, kus teenust osutatakse.

ARTIKKEL 18.3

Turulepääs

1. Seoses B jaos sätestatud turulepääsuga ettevõtte asutamise kaudu, piiriülese teenuste osutamisega, tarbimisega välismaal ning füüsiliste isikute lepinguosalise territooriumile sisenemise ja seal ajutise viibimisega kohtleb kumbki lepinguosaline teise lepinguosalise ettevõtteid, investoreid, teenuseid ja teenuseosutajaid vähemalt sama soodsalt, kui on ette nähtud 18-A kuni 18-E lisas sätestatud erikohustuste puhul kokku lepitud ja kindlaks määratud tingimuste ja piirangutega.

2. Sektorites, kus on võetud turulepääsu võimaldamise kohustused, ei kehtesta lepinguosaline ega jäta kehtima kogu oma territooriumil ega üheski selle osas järgmisi meetmeid, kui 18-A kuni 18-E lisas ei ole sätestatud teisiti:

a) piirangud teenuseosutajate või ettevõtete hulgale arvuliste kvootide, monopolide, ainuõiguste või majandusvajaduste testi nõude vormis;

b) piirangud tehingute või vara koguväärtusele arvuliste kvootide või majandusvajaduste testi nõude vormis;

c) piirangud tehingute koguhulgale või toodangu kogumahule, väljendatuna kinnitatud arvuliste ühikutena kvootides või majandusvajaduse testi nõudena;

d) piirangud väliskapitali osalusele, väljendatuna kas välisaktsiaosaluse maksimaalse protsendimäärana või üksiku välisinvesteeringu või kõikide välisinvesteeringute kogusummana;

e) meetmed, millega piiratakse või nõutakse konkreetseid juriidilise isiku või ühisettevõtte vorme, mille kaudu teise lepinguosalise investor või teenuseosutaja võib tegeleda majandustegevusega, ning

f) piirangud teatavas sektoris või ettevõttes rakendatavate konkreetse majandustegevuse jaoks vajalike ja sellega otseselt seotud füüsiliste isikute koguarvule arvuliste kvootide või majandusvajaduste testi nõude vormis.

3. Majandusvajaduste testi kirjeldatakse kokkuvõtlikult ja selgelt, tuues välja elemendid, mis osutavad vastuoludele käesoleva artikliga, ja kriteeriumid, millel test põhineb.

ARTIKKEL 18.4

Võrdne kohtlemine

1. 18-A kuni 18-E lisas loetletud sektorites ning kooskõlas neis lisades sätestatud tingimuste ja kvalifikatsioonidega kohtleb kumbki lepinguosaline kõigi meetmete puhul, mis mõjutavad B jaos sätestatud ettevõtete asutamist,[1] piiriülest teenuste osutamist, tarbimist välismaal ning füüsiliste isikute sisenemist lepinguosalise territooriumile ja seal ajutist viibimist, teise lepinguosalise ettevõtteid, investoreid, teenuseid ja teenuseosutajaid vähemalt sama soodsalt, nagu ta kohtleb omaenda samasuguseid ettevõtteid, investoreid, teenuseid ja teenuseosutajaid.

[1] Selles lõikes sätestatud kohustust kohaldatakse ka nende meetmete suhtes, millega reguleeritakse ettevõtte juhatuse moodustamist, nagu kodakondsus- ja elukohanõuded.

2. Lepinguosaline võib täita lõikes 1 sätestatud nõude, võimaldades teise lepinguosalise ettevõtetele, investoritele, teenustele ja teenuseosutajatele kas vormiliselt samasugust või vormiliselt teistsugust kohtlemist kui see, mida ta võimaldab omaenda samasugustele ettevõtetele, investoritele, teenustele ja teenuseosutajatele.

3. Vormiliselt samasugust või vormiliselt teistsugust kohtlemist peetakse vähem soodsaks, kui see muudab konkurentsitingimused lepinguosalise enda ettevõtete, investorite, teenuste või teenuseosutajate jaoks soodsamaks, võrreldes teise lepinguosalise samasuguste ettevõtete, investorite, teenuste ja teenuseosutajatega.

4. Käesoleva artikli alusel võetud erikohustusi ei tõlgendata nii, nagu oleks lepinguosaline kohustatud hüvitama loomulikke ebasoodsaid konkurentsitingimusi, mis tulenevad ettevõtete, investorite, teenuste või teenuseosutajate välismaisusest.

## ARTIKKEL 18.5

### Erikohustuste loetelu

1. Sektorid, mille kumbki lepinguosaline käesoleva peatüki kohaselt liberaliseerib, ning neis sektorites teise lepinguosalise ettevõtete, investorite, teenuste ja teenuseosutajate suhtes erandina kohaldatavad turulepääsu ja võrdse kohtlemisega seotud reservatsioonid on sätestatud 18-A kuni 18-E lisas.

2. Lepinguosalised ei kohalda muid turulepääsu ega võrdse kohtlemise piiranguid kui need, mis on sätestatud 18-A kuni 18-E lisas.

B JAGU

FÜÜSILISTE ISIKUTE SISENEMINE LEPINGUOSALISE TERRITOORIUMILE JA SEAL AJUTINE VIIBIMINE TEENUSTE OSUTAMISEKS JA ÄRILISEL EESMÄRGIL

ARTIKKEL 18.6

Kohaldamisala

1. Käesolevat jagu kohaldatakse lepinguosalise meetmete suhtes, mis puudutavad teise lepinguosalise juhtivtöötajate, kõrgharidusega praktikantide, äriteenuste müügiesindajate, lepinguliste teenuseosutajate ja sõltumatute spetsialistide sisenemist lepinguosalise territooriumile ja seal ajutist viibimist kooskõlas lõigetega 2 ja 3.

2. Käesoleva jao sätteid ei kohaldata meetmete suhtes, mis mõjutavad füüsilisi isikuid, kes püüavad pääseda lepinguosalise tööturule, ega lepinguosalise meetmete suhtes, mis on seotud kodakondsuse või alalise elu- või töökohaga.

3. Käesoleva jao sätted ei takista kumbagi lepinguosalist kohaldamast meetmeid, mis on vajalikud, et reguleerida füüsiliste isikute sisenemist oma territooriumile ning seal ajutist viibimist ja nõuetekohast liikumist või kaitsta oma piiride terviklikkust, kui sellised meetmed ei muuda olematuks ega vähenda kasu, mida kumbki lepinguosaline saab erikohustuse tingimuste alusel[1].

[1] Ainuüksi asjaolu, et mõne riigi füüsilistelt isikutelt nõutakse viisat ja teiste riikide füüsilistelt isikutelt seda ei nõuta, ei tohi pidada lepingu kohase kasu olematuks muutmiseks või vähendamiseks.

4. Ükski käesoleva jao säte ei takista lepinguosalist nõudmast, et füüsilisel isikul oleks kvalifikatsioon või töökogemus, mida nõutakse asjaomases tegevusvaldkonnas sellel territooriumil, kus teenust osutatakse, kooskõlas artiklitega 18.17 ja 18.18.

ARTIKKEL 18.7

Mõisted

1. Käesolevas jaos kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) „äriteenuste müügiesindajad“ – lepinguosalise juriidilist isikut esindavad füüsilised isikud, kes soovivad siseneda teise lepinguosalise territooriumile ja seal ajutiselt viibida, et pidada teenuseosutaja või kaubapakkuja nimel läbirääkimisi teenuste või kaupade müügi üle või sõlmida teenuste või kaupade müümise lepinguid. Nad ei müü otse üldsusele ega saa töötasu vastuvõtva lepinguosalise territooriumil asuvast allikast ning nad ei ole komisjonimüügiagendid;

b) „lepingulised teenuseosutajad“ – füüsilised isikud, kes töötavad lepinguosalise sellise juriidilise isiku heaks, kellel ei ole asutatud ettevõtet teise lepinguosalise territooriumil ning kes on sõlminud teise lepinguosalise territooriumil asuva lõpptarbijaga teenuslepingu, mille täitmiseks peavad tema töötajad ajutiselt viibima teise lepinguosalise territooriumil[1];

[1] Punktis b osutatud teenusleping peab olema heauskne ja vastama selle lepinguosalise õigusnormidele, kus lepingut täidetakse.

c) „kõrgharidusega praktikandid“ – füüsilised isikud, kes on töötanud lepinguosalise juriidilise isiku heaks vähemalt 1 (ühe) aasta, kellel on kõrgharidus ning kes viiakse ajutiselt üle teise lepinguosalise territooriumil asuvasse ettevõttesse, et edendada nende karjäärivõimalusi või anda neile äritegevuse korralduse ja meetoditega seotud väljaõpet[1];

d) „sõltumatud spetsialistid“ – füüsilised isikud, kes osutavad teenuseid ja on lepinguosalise territooriumil registreeritud füüsilisest isikust ettevõtjad, kellel ei ole asutatud ettevõtet teise lepinguosalise territooriumil ja kes on sõlminud teise lepinguosalise territooriumil asuva lõpptarbijaga teenuslepingu, mille täitmiseks peavad nad ajutiselt viibima teise lepinguosalise territooriumil[2];

e) „juhtivtöötajad“ – lepinguosalise juriidilise isiku (välja arvatud mittetulundusühingu) heaks töötavad füüsilised isikud, kes vastutavad ettevõtte asutamise või selle nõuetekohase juhtimise, haldamise ja toimimise eest:

   i) „ärivisiidil olevad isikud“ – ettevõtte asutamise eest vastutavad juhtival ametikohal töötavad füüsilised isikud, kes ei tee tehinguid otse üldsusega ega saa töötasu vastuvõtva lepinguosalise territooriumil asuvast allikast, ning

---

[1] Vastuvõtvalt ettevõttelt võidakse nõuda, et ta esitaks eelnevaks heakskiitmiseks kogu viibimisaega hõlmava koolituskava, mis tõendab, et viibimise eesmärk on väljaõpe. Pädev asutus võib nõuda, et väljaõpe oleks seotud omandatud ülikoolikraadiga.

[2] Punktis d osutatud teenusleping peab olema heauskne ja vastama selle lepinguosalise õigusnormidele, kus lepingut täidetakse.

ii) „ettevõtjasiseselt üleviidud töötajad“ – füüsilised isikud, kes on töötanud lepinguosalise juriidilise isiku heaks või olnud selle partnerid vähemalt 1 (ühe) aasta ja on ajutiselt üle viidud asjaomase juriidilise isiku ettevõttesse, mis asub teise lepinguosalise territooriumil, ning kes kuuluvad ühte järgmistest kategooriatest:

A) „juhid“ –
juriidilises isikus juhtival ametikohal töötavad füüsilised isikud, kes peaasjalikult suunavad ettevõtte juhtimist ja kelle üle teevad üldist järelevalvet või kellele annavad üldisi juhiseid peamiselt ettevõtte juhatus või aktsionäride nõukogu või samalaadne organ ning:

– kes juhivad ettevõtet või selle osakonda või allüksust,

– teevad järelevalvet ja kontrolli teiste järelevalve-, kutse- või juhtimisülesannetega töötajate töö üle või

– kellel on õigus töötajaid tööle võtta ja töölt vabastada või soovitada töölevõtmist või töölt vabastamist või muid personaliga seotud toiminguid;

B) „spetsialistid“ –
juriidilises isikus töötavad füüsilised isikud, kellel on eriteadmised, mis on olulised ettevõtte tegevusvaldkondade, meetodite või juhtimise seisukohalt.

ARTIKKEL 18.8

Juhtivtöötajad ja kõrgharidusega praktikandid

Igas sektoris, kus on võetud 18-B ja18-E lisas loetletud ettevõtete asutamisega seotud kohustusi ning võttes arvesse 18-C ja 18-E lisas sätestatud reservatsioone, lubab kumbki lepinguosaline teise lepinguosalise investoritel võtta oma ettevõttesse tööle teise lepinguosalise füüsilisi isikuid, kes on artiklis 18.7 määratletud juhtivtöötajad või kõrgharidusega praktikandid. Juhtivtöötajad ja kõrgharidusega praktikandid võivad siseneda lepinguosalise territooriumile ja seal viibida:

a) nii kaua, kui on vaja lepingu täitmiseks, või kuni 3 (kolm) aastat (olenevalt sellest, kumb on lühem), kui tegemist on ettevõtjasiseselt üleviidud töötajaga;

b) kuni 60 (kuuskümmend) päeva mis tahes 12 (kaheteistkümne) kuu pikkuse ajavahemiku jooksul, kui tegemist on ärivisiidil oleva isikuga, ning

c) kuni 1 (üks) aasta, kui tegemist on kõrgharidusega praktikandiga.

ARTIKKEL 18.9

Äriteenuste müügiesindajad

Igas sektoris, kus on võetud 18-A, 18-B ja 18-E lisas loetletud piiriülese teenuste osutamisega ja ettevõtete asutamisega seotud kohustusi ning võttes arvesse 18-C ja 18-E lisas sätestatud reservatsioone, lubab kumbki lepinguosaline teise lepinguosalise äriteenuste müügiesindajatel siseneda oma territooriumile ja viibida seal kuni 90 (üheksakümmend) päeva mis tahes 12 (kaheteistkümne) kuu pikkuse ajavahemiku jooksul[1].

ARTIKKEL 18.10

Lepingulised teenuseosutajad ja sõltumatud spetsialistid

1. 18-D ja 18-E lisas loetletud sektorites ning võttes arvesse neis lisades loetletud reservatsioone, lubab kumbki lepinguosaline teise lepinguosalise lepingulistel teenuseosutajatel osutada oma territooriumil teenuseid füüsiliste isikute kohaloleku kaudu järgmistel tingimustel:

a) juriidiline isik, kelle heaks füüsiline isik töötab, on sõlminud teenuslepingu kuni 12 (kaheteistkümneks) kuuks;

b) teise lepinguosalise territooriumile siseneval füüsilisel isikul on osutatava teenusega seotud asjakohane haridus või kogemus;

[1] Käesolev artikkel ei piira õigusi ja kohustusi, mis tulenevad üksikute lepingule alla kirjutanud Mercosuri riikide ja üksikute Euroopa Liidu liikmesriikide vahelistest kahepoolsetest viisanõudest loobumise lepingutest.

c) füüsiline isik ei saa teise lepinguosalise territooriumil viibimise ajal teenuse osutamise eest muud tasu kui lepingulise teenuseosutaja makstav töötasu;

d) füüsiline isik viibib asjaomase lepinguosalise territooriumil kokku kuni 6 (kuus) kuud mis tahes 12 (kaheteistkümne) kuu pikkuse ajavahemiku jooksul või nii kaua, kui leping kehtib (olenevalt sellest, kumb on lühem), ning

e) käesoleva artikli sätete kohaselt antav juurdepääs on seotud üksnes lepinguga hõlmatud teenuse osutamisega ega anna füüsilisele isikule õigust kasutada selle lepinguosalise kutsenimetust, kelle territooriumil teenust osutatakse.

2. 18-D ja 18-E lisas loetletud sektorites ning võttes arvesse neis lisades loetletud reservatsioone, lubab kumbki lepinguosaline teise lepinguosalise sõltumatutel spetsialistidel osutada oma territooriumil teenuseid füüsiliste isikute kohaloleku kaudu järgmistel tingimustel:

a) füüsiline isik on sõlminud teenuslepingu kuni 12 (kaheteistkümneks) kuuks;

b) teise lepinguosalise territooriumile siseneval füüsilisel isikul on osutatava teenusega seotud asjakohane haridus ja kutsekvalifikatsioon;

c) füüsiline isik viibib asjaomase lepinguosalise territooriumil kokku kuni 6 (kuus) kuud mis tahes 12 (kaheteistkümne) kuu pikkuse ajavahemiku jooksul või nii kaua, kui leping kehtib (olenevalt sellest, kumb on lühem), ning

d) käesoleva artikli sätete kohaselt antav juurdepääs on seotud üksnes lepinguga hõlmatud teenuse osutamisega ega anna füüsilisele isikule õigust kasutada selle lepinguosalise kutsenimetust, kelle territooriumil teenust osutatakse.

## C JAGU

## ÕIGUSRAAMISTIK

### 1. ALAJAGU

### ÜLDKOHALDATAVAD SÄTTED

#### ARTIKKEL 18.11

#### Vastastikune tunnustamine

1. Ükski käesoleva peatüki säte ei takista lepinguosalist nõudmast, et füüsilisel isikul oleks kvalifikatsioon või töökogemus, mida nõutakse asjaomases tegevusvaldkonnas sellel territooriumil, kus teenust osutatakse.

2. Pidades silmas investoritele ja teenuseosutajatele tegevusloa andmiseks või nende litsentsimiseks või sertifitseerimiseks kehtestatud standardite või kriteeriumide täielikku või osalist järgimist, võib lepinguosaline tunnustada teise lepinguosalise territooriumil saadud haridust või kogemusi, täidetud nõudeid või antud litsentse või sertifikaate. Selline tunnustamine, mis võidakse saavutada eeskirjade ühtlustamise teel või muul viisil, võib põhineda lepinguosalistevahelisel lepingul või kokkuleppel või olla ühepoolne.

ARTIKKEL 18.12

Läbipaistvus

1. Kumbki lepinguosaline avaldab viivitamata või hiljemalt meetmete jõustumisel, välja arvatud eriolukorras, kõik üldkohaldatavad meetmed, mis on seotud käesoleva lepinguga või mõjutavad seda.

2. Lõikes 1 osutatud meetmed hõlmavad meetmeid, mida kohaldatakse kõigi teenuste osutamise viiside suhtes, sealhulgas artiklis 18.7 määratletud kategooriatesse kuuluvate füüsiliste isikute sisenemine lepinguosalise territooriumile ja seal ajutine viibimine. Teave nende meetmete kohta hoitakse ajakohasena. Kumbki lepinguosaline hõlbustab juurdepääsu asjakohasele teabele, teatades teisele lepinguosalisele, kust leiab asjakohased väljaanded ja veebisaidid.

3. Kui lõikes 1 osutatud meetmeid ei ole võimalik avaldada, tehakse need üldsusele kättesaadavaks muul viisil.

4. Kumbki lepinguosaline vastab viivitamata kõigile teise lepinguosalise taotlustele saada konkreetset teavet tema lõikes 1 osutatud asjakohaste üldkohaldatavate meetmete kohta, sealhulgas meetmete kohta, mis on seotud lõikes 2 osutatud teenuseosutajate lepinguosalise territooriumile sisenemise ja seal ajutise viibimisega.

5. Kumbki lepinguosaline loob ühe või mitu teabepunkti, et anda teise lepinguosalise teenuseosutajatele taotluse korral konkreetset teavet oma lõikes 1 osutatud üldkohaldatavate meetmete kohta. Lepinguosalised teavitavad teineteist neist teabepunktidest hiljemalt üks aasta pärast käesoleva lepingu jõustumise kuupäeva. Teabepunktid ei pea olema õigusaktide hoiukohaks.

6. Ükski käesoleva peatüki säte ei kohusta lepinguosalist esitama konfidentsiaalset teavet, mille avalikustamine takistaks õiguskaitset või oleks muul viisil vastuolus avaliku huviga või mis kahjustaks konkreetsete riigi- või eraettevõtete õigustatud ärihuve.

## 2. ALAJAGU

## RIIGISISENE REGULEERIMINE

### ARTIKKEL 18.13

### Kohaldamisala

1. Käesolevat alajagu kohaldatakse üksnes neis sektorites, kus lepinguosaline on võtnud 18 A kuni 18 E lisas loetletud erikohustusi, ja nende erikohustuste kohaldamise ulatuses.

2. Käesolevat alajagu ei kohaldata meetmete suhtes, kui need kujutavad endast piiranguid artiklite 18.3 ja 18.4 kohaselt.

3. Lepinguosaline tagab sektorites, kus on võetud 18-A kuni 18-E lisas loetletud erikohustusi, et kõiki üldkohaldatavaid meetmeid, mis mõjutavad teenuskaubandust ja ettevõtete asutamist, hallatakse mõistlikul, objektiivsel ja erapooletul viisil.

4. Kumbki lepinguosaline järgib käesolevat alajagu litsentsimis- ja kvalifikatsiooninõuete ja -menetlustega seotud meetmete puhul.

5. Käesolevat alajagu kohaldatakse kummagi lepinguosalise litsentsimis- ja kvalifikatsiooninõuete ning -menetlustega seotud meetmete suhtes, mis mõjutavad:

a) piiriülest teenuste osutamist;

b) artiklis 18.2 määratletud ettevõtete asutamist lepinguosalise territooriumil või

c) artiklis 18.2 määratletud kategooriatesse kuuluvate füüsiliste isikute ajutist viibimist lepinguosalise territooriumil.

ARTIKKEL 18.14

Mõisted

Käesolevas alajaos kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) „pädev asutus“ – keskvalitsus, piirkondlik või kohalik omavalitsus või selle ametiasutus või keskvalitsuse, piirkondliku või kohaliku omavalitsuse või selle ametiasutuse delegeeritud volitusi kasutav valitsusväline asutus, kellel on õigus teha otsuseid loa kohta osutada teenust või loa kohta asutada majandustegevusega tegelemiseks ettevõte;

b) „litsentsimismenetlus“ – haldus- ja menetluseeskirjad, mida teenuse osutamise luba taotlev teenuseosutaja või ettevõtte asutamise luba taotlev investor peab järgima, et tõendada vastavust litsentsimisnõuetele;

c) „litsentsimisnõuded“ – kvalifikatsiooninõuete hulka mittekuuluvad sisulised nõuded, millele teenuseosutaja või investor peab vastama, et saada pädevalt asutuselt otsus loa kohta osutada teenust või loa kohta asutada majandustegevusega tegelemiseks ettevõte või otsus sellise loa muutmise või uuendamise kohta;

d) „kvalifikatsioonimenetlus“ – haldus- ja menetluseeskirjad, mida füüsiline isik peab järgima, et tõendada kvalifikatsiooninõuete täitmist, selleks et saada luba osutada teenust, ning

e) „kvalifikatsiooninõuded“ – sisulised nõuded, mis on seotud füüsilise isiku pädevusega osutada teatavat teenust ja mille täitmist peab tõendama, et saada luba osutada teenust.

ARTIKKEL 18.15

Litsentsimise tingimused

1. Kummagi lepinguosalise meetmed, mis on seotud litsentsimisnõuetega, põhinevad kriteeriumidel, mis on:

a) proportsionaalsed avaliku poliitika eesmärkidega;

b) selged ja ühemõttelised;

c) objektiivsed ning

d) eelnevalt avalikustatud.

2. Pädev asutus peaks andma litsentsi välja niipea, kui nõuetekohase läbivaatuse käigus on kindlaks tehtud, et litsentsi saamise tingimused on täidetud.

3. Kui konkreetseks tegevuseks antavate litsentside arv on olemasolevate loodusvarade või tehnilise võimsuse vähesuse tõttu piiratud, kohaldab kumbki lepinguosaline kandidaatide valimisel erapooletut ja läbipaistvat valikumenetlust, mis kindlustab eelkõige piisava teabe menetluse alustamise, läbiviimise ja lõpetamise kohta. Kui käesoleva artikli sätetest ei tulene teisiti, võib kumbki lepinguosaline võtta valikumenetluse eeskirjade kehtestamisel arvesse avaliku poliitika eesmärke.

ARTIKKEL 18.16

Litsentsimismenetlus

1. Litsentsimismenetlus peab olema selge ja eelnevalt avalikustatud. Kumbki lepinguosaline tagab, et tema pädevate asutuste kasutatav litsentsimismenetlus ja seonduvad otsused on kõikide taotlejate suhtes objektiivsed ja erapooletud.

2. Litsentsimismenetlus ei tohi olla heidutav ning ei tohi teenuse osutamist põhjendamatult raskendada ega edasi lükata.

3. Taotlejatelt litsentsimisega seoses nõutavad tasud[1] peavad olema mõistlikud ega tohi piirata teenuse osutamist. Niivõrd kui see on võimalik, peaksid need tasud olema proportsionaalsed asjaomase litsentsimismenetluse kuludega.

4. Lepinguosalise pädev asutus esitab võimaluse korral taotluse menetlemise hinnangulise ajakava. Taotlusi menetletakse mõistliku aja jooksul. Tähtaega arvestatakse ajast, mil pädev asutus on saanud kõik asjakohased dokumendid. Pädev asutus võib tähtaega üks kord mõistliku ajavahemiku võrra pikendada, kui seda õigustab küsimuse keerukus. Pikendamine ja selle kestus peavad olema nõuetekohaselt põhjendatud ning neist teavitatakse taotlejat võimaluse korral enne algse tähtaja möödumist.

5. Mittetäieliku taotluse korral teavitatakse taotlejat võimalikult kiiresti vajadusest esitada lisadokumente. Sellisel juhul võib pädev asutus peatada lõikes 4 osutatud tähtaja arvestamise, kuni ta on saanud kõik dokumendid.

6. Kui taotlus lükatakse tagasi, sest ei ole kinni peetud ettenähtud menetlustest või formaalsustest, teavitatakse taotlejat tagasilükkamisest ja olemasolevatest õiguskaitsevahenditest nii kiiresti kui võimalik.

[1] Litsentsimistasud ei hõlma makseid enampakkumise, pakkumise või muu mittediskrimineerival viisil kontsessiooni andmise eest ega kohustuslikke makseid universaalteenuste osutamise eest.

ARTIKKEL 18.17

Kvalifikatsiooninõuded

1. Kvalifikatsiooninõuded põhinevad kriteeriumidel, mis on:

a) proportsionaalsed avaliku poliitika eesmärkidega;

b) selged ja ühemõttelised;

c) objektiivsed ning

d) eelnevalt avalikustatud.

2. Kui lepinguosaline kehtestab teenuse osutamiseks kvalifikatsiooninõuded, tagab ta, et teise lepinguosalise teenuseosutajate kvalifikatsioonide kontrollimiseks ja hindamiseks on olemas asjakohased menetlused. Kui lepinguosalise pädev asutus leiab, et liikmesus asjaomases kutseühingus teise lepinguosalise territooriumil osutab taotleja pädevuse tasemele või kogemuse ulatusele, võetakse sellist liikmesust nõuetekohaselt arvesse.

3. Kutseteenuste osutamise puhul peavad eksamid ja pädeva asutuse kohaldatavad kvalifikatsiooninõuded olema seotud õigusega tegutseda kutsealal, mille jaoks luba taotletakse, et mitte piirata põhjendamatult teise lepinguosalise isikute taotlemist.

4. Tingimusel et taotleja on esitanud oma kvalifikatsiooni kohta kõik vajalikud tõendid, teeb pädev asutus kvalifikatsiooni kontrollimisel ja hindamisel kindlaks kõik puudused ja teavitab taotlejat nõuetest, mis tuleb täita nende puuduste kõrvaldamiseks. Sellised nõuded võivad hõlmata õppetööd, eksameid ja koolitust. See, et lepinguosalise taotleja esitab tõendi kvalifikatsiooni kohta, mis on omandatud kolmanda riigi territooriumil, ei tohiks iseenesest olla põhjus, miks teise lepinguosalise pädev asutus lükkab taotluse tagasi ja jätab esitatud kvalifikatsiooni hindamata.

5. Kui on vaja sooritada eksam, tagab kumbki lepinguosaline, et eksamid toimuvad mõistliku sagedusega. Taotlejatele, kes soovivad sooritada eksami, antakse mõistlik aeg taotluse esitamiseks.

6. Kui kvalifikatsiooninõuded ja mis tahes muud kohaldatavad regulatiivsed nõuded on täidetud, peaks kumbki lepinguosaline lubama põhjendamatu viivituseta teenuseosutajal teenust osutada.

ARTIKKEL 18.18

Kvalifikatsioonimenetlus

1. Kvalifikatsioonimenetlus põhineb kriteeriumidel, mis on:

a) selged ja ühemõttelised;

b) objektiivsed ning

c) eelnevalt avalikustatud.

2. Kumbki lepinguosaline tagab, et tema pädevate asutuste kasutatav kvalifikatsioonimenetlus ja seonduvad otsused on kõikide taotlejate suhtes erapooletud.

3. Taotleja ei peaks pöörduma kvalifikatsioonimenetluses rohkem kui 1 (ühe) pädeva asutuse poole.

4. Kui taotlusi võetakse vastu vaid kindlal ajavahemikul, antakse taotlejale mõistlik aeg taotluse esitamiseks. Pädev asutus alustab taotluste läbivaatamist ilma põhjendamatu viivituseta. Võimaluse korral võtab pädev asutus elektroonilisi taotlusi vastu samadel autentsustingimustel kui paberkandjal taotlusi.

5. Pädev asutus peaks võimaluse korral aktsepteerima originaaldokumentide asemel kinnitatud koopiaid.

6. Kui pädev asutus lükkab taotluse tagasi, teavitab ta sellest taotlejat põhjendamatu viivituseta, võimaluse korral kirjalikult. Taotluse korral teavitab pädev asutus taotlejat taotluse tagasilükkamise põhjustest ning toob välja kõik puudused ja viisid, kuidas need kõrvaldada. Pädev asutus teavitab taotlejat otsuse edasikaebamise tähtajast, kui see on olemas. Ta võimaldab taotlejal esitada taotluse mõistliku aja jooksul uuesti.

7. Kumbki lepinguosaline tagab, et taotluse menetlemine, sealhulgas kvalifikatsiooni kontrollimine ja hindamine viiakse lõpule mõistliku aja jooksul pärast täieliku taotluse esitamise kuupäeva. Kumbki lepinguosaline püüab kehtestada tüüpilise tähtaja taotluste menetlemiseks.

8. Kumbki lepinguosaline tagab, et kvalifikatsioonimenetlusega seotud tasud on vastavuses pädeva asutuse kantavate kuludega ega piira teenuse osutamist.

## ARTIKKEL 18.19

### Haldusotsuste läbivaatamine

Kumbki lepinguosaline loob või säilitab kohtu, vahekohtu või halduskohtu või menetlused, mis teise lepinguosalise kahju kannatanud investori või teenuseosutaja taotluse korral võimaldavad viivitamata läbi vaadata haldusotsuse, mis mõjutab ettevõtte asutamist, piiriülest teenuste osutamist või teenust osutavate füüsiliste isikute ajutist viibimist lepinguosalise territooriumil, ja kui see on põhjendatud, võtta asjakohaseid heastamismeetmeid. Kui sellised menetlused ei ole sõltumatud asutusest, kellele on usaldatud taoliste haldusotsuste tegemine, tagab kumbki lepinguosaline, et menetlused kindlustavad tõepoolest objektiivse ja erapooletu läbivaatamise.

## 3. ALAJAGU

## POSTITEENUSED

### ARTIKKEL 18.20

### Kohaldamisala

1. Käesolevas alajaos sätestatakse selliste postiteenuste õigusraamistiku põhimõtted, mille suhtes kumbki lepinguosaline on võtnud käesoleva alajao kohaselt 18-A ja 18-E lisas loetletud erikohustusi.

2. Käesolev alajagu ei kohusta lepinguosalist liberaliseerima teenuseid, mis on reserveeritud 1 (ühele) või enamale 18-A ja 18-E lisas osutatud määratud ettevõtjale.

### ARTIKKEL 18.21

### Mõisted

Käesolevas alajaos kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) „olulised nõuded“ – üldised mittemajanduslikud postiteenuste osutamise tingimused, mis võivad hõlmata kirjavahetuse konfidentsiaalsust, võrgu turvalisust ohtlike kaupade veol, andmekaitset, keskkonnakaitset ja piirkondlikku planeerimist;

b) „litsents“ – reguleeriva asutuse või muu pädeva asutuse poolt konkreetsele teenuseosutajale antav luba,[1] milles on sätestatud postisektorile eriomased õigused ja kohustused ning mida nõutakse enne konkreetse teenuse osutamist;

c) „postisaadetis“ – adresseeritud saadetis oma lõplikul kujul, mida veab avalik-õiguslik või eraõiguslik postiteenuse osutaja, sealhulgas kiri, postipakk, ajaleht, kataloog jms;

d) „postiteenus“[2] – postisaadetiste kogumine, sorteerimine, transport või kättetoimetamine, olenemata postisaadetise sihtkohast (oma riik või välisriik), teenuse kiirusest (prioriteetne, mitteprioriteetne, kiir- või muu) ja ettevõtjast (avalik-õiguslik või eraõiguslik);

e) „reguleeriv asutus“ – sõltumatu asutus, kelle ülesanne on reguleerida käesolevas alajaos osutatud postiteenuseid, ning

f) „universaalteenus“ – kindlaksmääratud kvaliteedi ja kõikidele kasutajatele taskukohase hinnaga postiteenus, mida osutatakse pidevalt lepinguosalise territooriumi igas punktis.

---

1 Suurema selguse huvides olgu märgitud, et see hõlmab kontsessiooni andmist, registreerimist, deklareerimist, teavitamist ja üksiklitsentse.

2 Postiteenused kuuluvad ÜRO ühtse tooteklassifikaatori koodide CPC 7511 ja CPC 7512 alla.

ARTIKKEL 18.22

Konkurentsivastaste tavade rakendamise ärahoidmine postiteenuste valdkonnas

Kumbki lepinguosaline tagab, et universaalteenuse osutamise kohustusega hõlmatud postiteenuste osutajad või postimonopolid ei rakenda konkurentsivastaseid tavasid, näiteks:

a) ei kasuta sellise teenuse osutamisest saadud kasumit kulleriteenuse või muu kui universaalse postiteenuse ristsubsideerimiseks ning

b) ei tee universaalteenuse osutamise kohustuse või postimonopoliga hõlmatud teenuste puhul tariifide või muude tingimuste kohaldamisel vahet tarbijatel, näiteks ettevõtetel, suurpostitajatel või konsolideerijatel, kui see vahetegemine ei tugine objektiivsetele ja erapooletutele kriteeriumidele.

ARTIKKEL 18.23

Universaalteenused

Kummalgi lepinguosalisel on õigus määrata kindlaks, millised universaalteenuse osutamise kohustused ta soovib kehtima jätta, ning otsustada nende kohustuste ulatuse ja rakendamise üle. Kumbki lepinguosaline võib võtta vajalikke meetmeid, et tagada universaalse postiteenuse rakendamine, arendamine ja säilitamine. Neid meetmeid ja kohustusi ei käsitata iseenesest konkurentsivastastena, kui neid kohaldatakse läbipaistvalt, mittediskrimineerivalt ja proportsionaalselt.

ARTIKKEL 18.24

Postiteenuste osutamise litsentsid

1. Kumbki lepinguosaline võib nõuda postiteenuste osutamiseks litsentse. Litsentsi andmisel tuleks võimaluse korral kasutada lihtsustatud loamenetlust kooskõlas siseriiklike õigusnormidega.

2. Litsentsi saamise eelduseks võib olla vastavus olulistele nõuetele, nagu kvaliteedistandardid ning reserveeritud teenuseid või universaalseid postiteenuseid osutama määratud ettevõtjate ainu- ja eriõiguste austamine.

3. Kui lepinguosaline nõuab litsentsi:

a) teeb ta kergesti juurdepääsetaval kujul üldsusele kättesaadavaks järgmise teabe:

   i) litsentsist tulenevad õigused ja kohustused,

   ii) litsentsi andmise kriteeriumid ja tingimused ning

   iii) kui võimalik, aeg, mis tavaliselt kulub litsentsitaotluse kohta otsuse tegemiseks;

b) litsentsi andmise menetlus on läbipaistev, mittediskrimineeriv ja proportsionaalne ning põhineb objektiivsetel kriteeriumidel, ning

c) taotlejatelt litsentsimisega seoses nõutavad tasud[1] on mõistlikud ega tohi piirata teenuse osutamist.

4. Taotlejale tehakse taotluse korral teatavaks litsentsitaotluse staatus ja litsentsi andmisest keeldumise põhjused. Kumbki lepinguosaline jätab kehtima või kehtestab kooskõlas oma õigusnormidega menetluse, mille kohaselt taotlejad saavad litsentsi andmisest keeldumise otsuse edasi kaevata sõltumatule siseriiklikule asutusele. See menetlus on läbipaistev ja mittediskrimineeriv ning põhineb objektiivsetel kriteeriumidel.

ARTIKKEL 18.25

Reguleeriva asutuse sõltumatus

Kumbki lepinguosaline võib määrata reguleeriva asutuse, kas postiteenuste sektoris tegutseva või mõne muu asutuse. Reguleeriv asutus on postiteenuste osutajatest õiguslikult lahus ega ole nende ees aruandekohustuslik. Reguleeriva asutuse otsused ja menetlused on kõikide turuosaliste suhtes erapooletud.

[1] Litsentsimistasud ei hõlma makseid enampakkumise või muu mittediskrimineerival viisil kontsessiooni andmise eest ega kohustuslikke makseid universaalteenuste osutamise eest.

4. ALAJAGU

TELEKOMMUNIKATSIOONITEENUSED

ARTIKKEL 18.26

Kohaldamisala

1. Käesolevas alajaos sätestatakse selliste telekommunikatsiooniteenuste (välja arvatud ringhäälingu[1]) õigusraamistiku põhimõtted, mille suhtes kumbki lepinguosaline on võtnud käesoleva peatüki kohaselt erikohustusi.

2. Ühtki käesoleva alajao sätet ei tõlgendata nii, nagu kohustaks see lepinguosalist:

a) lubama teise lepinguosalise telekommunikatsiooniteenuste osutajal luua, rajada, soetada, rentida, käitada või pakkuda muid kui 18-A, 18-B, 18-C ja 18-E lisas loetletud telekommunikatsioonivõrke või -teenuseid või

[1] „Ringhääling“ tähendab raadiosidet, kus ülekanded on suunatud otse üldsusele, ning võib hõlmata heli- ja teleedastust. Ringhäälinguteenuste osutajat käsitatakse üldkasutatavate telekommunikatsiooniteenuste osutajana ja tema võrke üldkasutatavate telekommunikatsioonivõrkudena, kui neid võrke kasutatakse ka üldkasutatavate telekommunikatsiooniteenuste osutamiseks.

b) nõudma, et tema jurisdiktsiooni alla kuuluvad teenuseosutajad looksid, rajaksid, soetaksid, rendiksid, käitaksid või pakuksid telekommunikatsioonivõrke või -teenuseid, mida üldiselt üldsusele ei pakuta.

ARTIKKEL 18.27

Mõisted

Käesolevas alajaos kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) „olulised telekommunikatsioonivahendid[1]“ – üldkasutatava telekommunikatsioonivõrgu või -teenuse vahendid:

i) mida pakub ainult üks või valdavalt üks teenuseosutaja või piiratud arv teenuseosutajaid ning

ii) mille asendamine teenuse osutamiseks ei ole majanduslikult või tehniliselt teostatav;

b) „vastastikune sidumine“ – telekommunikatsioonivõrkude või -teenuste pakkujate ühendamine, et ühe telekommunikatsiooniteenuste osutaja teenuse kasutajatel oleks võimalik suhelda teise telekommunikatsiooniteenuste osutaja teenuse kasutajatega ning kasutada teise telekommunikatsiooniteenuste osutaja teenuseid;

[1] Paraguay Vabariigi ja Uruguay Idavabariigi puhul tähendavad „olulised telekommunikatsioonivahendid“ üldkasutatava telekommunikatsioonivõrgu ja -teenuse vahendeid vastavalt nende siseriiklikus õiguses sätestatud määratlusele.

c) „litsents“ – reguleeriva asutuse või muu pädeva asutuse poolt konkreetsele telekommunikatsiooniteenuste osutajale antav luba, mis hõlmab registreerimis-, deklareerimis- või teavitamismenetlust või muud asjaomase lepinguosalise õigusnormides kindlaks määratud menetlust ning milles on sätestatud telekommunikatsioonisektoriga seotud õigused ja kohustused ning mida nõutakse telekommunikatsiooniteenuse osutamiseks;

d) „peamine teenuseosutaja“ – telekommunikatsioonivõrkude või -teenuste pakkuja, kes omades kontrolli oluliste vahendite üle või kasutades oma turupositsiooni võib oluliselt mõjutada asjaomasel telekommunikatsiooniteenuste turul osalemise tingimusi hinna ja pakkumise osas;

e) „üldkasutatav telekommunikatsioonivõrk“ – avalik telekommunikatsioonitaristu, mis võimaldab edastada signaale võrgu kindlaksmääratud lõpp-punktide vahel;

f) „üldkasutatav telekommunikatsiooniteenus“ – telekommunikatsiooniteenus, mida tuleb lepinguosalise selgesõnalise või tegeliku nõudmise kohaselt üldsusele osutada;

g) „reguleeriv asutus“ – asutus, kelle ülesanne on reguleerida käesolevas alajaos osutatud telekommunikatsioonivõrke- ja teenuseid;

h) „teenuseosutaja“ – isik, kellele on antud litsents telekommunikatsiooniteenuste osutamiseks;

i) „telekommunikatsiooniteenused“ – kõik teenused, mis seisnevad elektromagnetiliste signaalide edastamises ja vastuvõtmises, välja arvatud teenused, mis seisnevad edastatava sisu pakkumises või sellise sisu suhtes toimetusvastutuse teostamises, ning

j) „universaalteenus“ – kindlaksmääratud kvaliteediga teenuste kogum, mis tuleb teha taskukohase hinnaga kättesaadavaks kõigile kasutajatele lepinguosalise territooriumil, olenemata nende geograafilisest asukohast.

ARTIKKEL 18.28

Reguleeriv asutus

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et tema telekommunikatsiooniteenuseid reguleeriv asutus on õiguslikult eraldiseisev ja funktsionaalselt sõltumatu mis tahes telekommunikatsiooniteenuste osutajast.

2. Reguleerival asutusel on sektori reguleerimiseks piisavad volitused ja vahendid. Reguleeriva asutuse ülesanded avaldatakse kergesti juurdepääsetaval ja selgel kujul, eriti kui need ülesanded on määratud rohkem kui ühele asutusele.

3. Reguleeriva asutuse otsused ja menetlused on kõikide turuosaliste suhtes erapooletud.

4. Telekommunikatsiooniteenuste osutajal, keda reguleeriva asutuse otsus mõjutab, on õigus kaevata otsus edasi asjaomastest pooltest ja reguleerivast asutusest sõltumatule apellatsiooniasutusele. Kui apellatsiooniasutus ei ole kohtuasutus, põhjendab ta oma otsust kirjalikult ning tema otsuse vaatab läbi erapooletu ja sõltumatu siseriiklik kohtu- või haldusasutus.

ARTIKKEL 18.29

Telekommunikatsiooniteenuste osutamise litsentsid

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et litsentsi andmisel kasutatakse võimaluse korral lihtsustatud menetlust.

2. Kumbki lepinguosaline tagab, et numbrite ja sageduste kasutamise õiguste andmise tingimused tehakse üldsusele kättesaadavaks.

3. Kui lepinguosaline nõuab litsentsi:

a) tehakse litsentsimiskriteeriumid üldsusele kättesaadavaks;

b) avalikustatakse aeg, mis tavaliselt kulub täieliku taotluse esitamisest kuni litsentsi andmise kohta otsuse tegemiseni;

c) kui litsentsi andmisest keeldutakse, tehakse taotlejale taotluse korral kirjalikult teatavaks keeldumise põhjused ning

d) litsentsi taotlejal on võimalus pöörduda siseriikliku apellatsiooniasutuse poole, et teha kindlaks, kas litsentsi andmisest on keeldutud põhjendamatult.

ARTIKKEL 18.30

Konkurentsivastane tegevus

Kumbki lepinguosaline kehtestab või jätab kehtima asjakohased meetmed, et telekommunikatsiooniteenuste osutajad, kes kas üksi või üheskoos moodustavad peamise teenuseosutaja,[1] ei saaks alustada ega jätkata konkurentsivastast tegevust. Konkurentsivastane tegevus võib hõlmata turgu valitseva seisundi kuritarvitamist, mis tahes individuaalset või kooskõlastatud tegevust ning tegevust või soovitusi, mis piiravad, moonutavad või takistavad praegust või tulevast konkurentsi asjaomasel turul.

ARTIKKEL 18.31

Juurdepääs olulistele telekommunikatsioonivahenditele

Kumbki lepinguosaline tagab, et tema territooriumil asuv peamine teenuseosutaja[2] võimaldab teenuseosutajatele juurdepääsu oma olulistele telekommunikatsioonivahenditele mõistlikel ja mittediskrimineerivatel[3] tingimustel, sealhulgas seoses tariifide, tehniliste standardite, spetsifikatsioonide, kvaliteedi ja hooldusega.

---

1 Uruguay Idavabariigi puhul kohaldatakse käesolevat artiklit kõigi telekommunikatsiooniteenuste osutajate suhtes.

2 Uruguay Idavabariigi puhul kohaldatakse käesolevat artiklit kõigi teenuseosutajate suhtes.

3 Käesolevas alajaos tähendab „mittediskrimineeriv“ artiklis 18.4 määratletud võrdset kohtlemist ja valdkondliku mõistena tingimusi, mis ei ole vähem soodsad tingimustest, mida võimaldatakse mis tahes teisele samasuguste üldkasutatavate telekommunikatsioonivõrkude või -teenuste kasutajale samasugustel asjaoludel.

ARTIKKEL 18.32

Vastastikune sidumine

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et igal teenuseosutajal, kellel on luba osutada tema territooriumil telekommunikatsiooniteenuseid, on õigus pidada vastastikuse sidumise teemal läbirääkimisi teiste üldkasutatavate telekommunikatsioonivõrkude ja -teenuste pakkujatega. Vastastikuse sidumise kokkulepped tuleks üldjuhul sõlmida asjaomaste teenuseosutajate vaheliste äriläbirääkimiste tulemusena.

2. Kumbki lepinguosaline tagab, et telekommunikatsiooniteenuste osutajad, kes saavad telekommunikatsioonivõrkude vastastikuse sidumise kokkulepete üle peetavate läbirääkimiste käigus teiselt telekommunikatsiooniteenuste osutajalt teavet, kasutavad seda teavet üksnes sel eesmärgil, mille jaoks see anti, ning peavad alati kinni edastatud või salvestatud teabe konfidentsiaalsuse tagamise nõudest.

3. Vastastikune sidumine peamise teenuseosutajaga[1] tagatakse igas võrgu punktis, kus see on tehniliselt teostatav. Selline vastastikune sidumine toimub:

a) mittediskrimineerivatel tingimustel (sealhulgas tehnilised normid ja kirjeldused) ja mittediskrimineerivate tasumääradega ning kvaliteediga, mis ei ole halvem kui see, mida võimaldatakse peamise teenuseosutaja omaenda samasugustele teenustele või mitteseotud teenuseosutajate, tütarettevõtjate või muude sidusettevõtete samasugustele teenustele;

[1] Uruguay Idavabariigi puhul kohaldatakse käesolevat artiklit kõigi telekommunikatsiooniteenuste osutajate suhtes.

b) õigel ajal tingimustel (sealhulgas tehnilised normid ja kirjeldused), mis on läbipaistvad, majanduslikku teostatavust silmas pidades mõistlikud ja piisavalt üksikasjalikud, et teenuseosutaja ei peaks maksma võrgu osade või vahendite eest, mida ta osutatava teenuse jaoks ei vaja, ning

c) teise telekommunikatsiooniteenuste osutaja taotlusel ja vajaduse korral reguleeriva asutuse hinnangu alusel mis tahes punktis, kus see on tehniliselt teostatav, lisaks võrgu lõpp-punktidele, mida pakutakse enamikule kasutajatest, mõistliku tasu eest.

4. Peamise teenuseosutajaga vastastikuse sidumise suhtes kohaldatavad eeskirjad tehakse üldsusele kättesaadavaks.

5. Peamised teenuseosutajad teevad üldsusele kättesaadavaks kas oma vastastikuse sidumise lepingud või vastastikuse sidumise standardpakkumised.

6. Kumbki lepinguosaline tagab, et telekommunikatsiooniteenuste osutajal, kes taotleb vastastikust sidumist peamise teenuseosutajaga, on õigus pöörduda kas igal ajal või pärast üldsusele teatavaks tehtud mõistliku aja möödumist sõltumatu siseriikliku asutuse poole, et lahendada vastastikuse sidumise tingimusi ja tasumäärasid käsitlevaid vaidlusi. Selleks sõltumatuks siseriiklikuks asutuseks võib olla artiklis 18.28 osutatud reguleeriv asutus.

ARTIKKEL 18.33

Piiratud ressursid

Kumbki lepinguosaline viib oma menetlused, millega antakse õigusi kasutada piiratud ressursse, sealhulgas sagedusi, numbreid ja trasside rajamise õigusi, läbi objektiivselt, õigeaegselt, läbipaistvalt ja mittediskrimineerivalt. Kumbki lepinguosaline teeb võimaluste piires üldsusele kättesaadavaks jooksva teabe eraldatud sagedusalade kohta, kuid ei ole kohustatud täpsustama valitsuse erikasutuseks eraldatud sagedusi.

ARTIKKEL 18.34

Universaalteenus

1. Kummalgi lepinguosalisel on õigus kindlaks määrata, millised universaalteenuse osutamise kohustused ta soovib säilitada, ning otsustada nende kohustuste ulatuse ja rakendamise üle. Kumbki lepinguosaline haldab universaalteenuse osutamise kohustusi läbipaistvalt, objektiivselt, mittediskrimineerivalt ja proportsionaalselt.

2. Kui universaalteenuse osutaja määramise menetluses saab osaleda mitu üldkasutatavate telekommunikatsioonivõrkude või -teenuste pakkujat, on menetlus avatud kõigile pakkujatele. Võrkude või teenuste pakkuja määratakse tõhusal, läbipaistval ja mittediskrimineerival viisil.

ARTIKKEL 18.35

Teabe konfidentsiaalsus

Kumbki lepinguosaline tagab üldkasutatavate telekommunikatsioonivõrkude ja -teenuste kasutamisel edastatud teabe ja asjaomaste liiklusandmete konfidentsiaalsuse, järgides nõuet, et selleks rakendatavad meetmed ei tohi kujutada endast meelevaldset või põhjendamatut diskrimineerimist ega teenuskaubanduse varjatud piiramist.

ARTIKKEL 18.36

Teenuseosutajate vaidlused

Kumbki lepinguosaline tagab, et kui teenuseosutajate vahel tekib vaidlus, teeb asjaomane reguleeriv asutus[1] ükskõik kumma lepinguosalise taotlusel siduva otsuse vaidluse lahendamiseks nii kiiresti kui võimalik.

[1] Suurema selguse huvides olgu märgitud, et Mercosuri puhul tähendab see asjaomase lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigi reguleerivat asutust.

ARTIKKEL 18.37

Rahvusvahelised mobiilsideteenused

1. Kumbki lepinguosaline püüab teha koostööd rahvusvaheliste mobiilsideteenuste läbipaistvate ja mõistlike rändlustasude saavutamiseks, et edendada lepinguosalistevahelise kaubanduse kasvu ja suurendada tarbijate heaolu.

2. Kumbki lepinguosaline tagab, et telekommunikatsiooniteenuste osutajad, kes osutavad rahvusvahelisi mobiilsideteenuseid hääle, tekstisõnumite ja andmete edastamiseks, osutavad neid teenuseid:

a) sama kvaliteediga kui oma asukohariigi jaeklientidele ning

b) pakkudes selget ja kergesti kättesaadavat teavet teenustele juurdepääsu ja teenuste hindade kohta.

3. Lepinguosalised teevad koostööd, et jälgida kinnipidamist lõigetest 1 ja 2, ning samuti muudes rahvusvaheliste mobiilsideteenustega seotud küsimustes, mis võivad tekkida.

4. Käesolev artikkel ei kohusta lepinguosalist reguleerima rahvusvaheliste mobiilsideteenuste hindu ega tingimusi.

5. ALAJAGU

FINANTSTEENUSED

ARTIKKEL 18.38

Kohaldamisala

Käesolevat alajagu kohaldatakse lepinguosalise meetmete suhtes, mis mõjutavad finantsteenuste osutamist.

ARTIKKEL 18.39

Mõisted

1. Käesolevas alajaos kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) „finantsteenus“ – igasugune finantsilist laadi teenus, mida pakub lepinguosalise finantsteenuse osutaja; finantsteenuste hulka kuulub järgmist liiki tegevus:

i) kindlustus ja kindlustusega seotud teenused:

A) otsekindlustus (sealhulgas kaaskindlustus):

1) elukindlustus ja

2) kahjukindlustus;

B) edasikindlustus ja retrotsessioon;

C) kindlustuse vahendamine, nagu tegevus maakleri või kindlustusagendina, ning

D) kindlustuse lisateenused, nagu nõustamine, kindlustusmatemaatika, riskihindamine ja kahjukäsitlus, ning

ii) panga- ja muud finantsteenused (välja arvatud kindlustus):

A) hoiuste ja muude tagasimakstavate vahendite vastuvõtmine üldsuselt;

B) igat liiki laenamine, sealhulgas tarbijakrediit, hüpoteeklaen, faktooring ja äritehingute finantseerimine;

C) kapitalirent;

D) kõik makse- ja arveldusteenused, sealhulgas krediit-, makse- ja deebetkaardid, reisitšekid ja pangavekslid;

E) tagatis- ja garantiitehingud;

F) kauplemine oma või klientide arvel kas börsil, börsivälisel turul või mõnel muul viisil järgmisega:

1) rahaturuinstrumendid (sealhulgas tšekid, vekslid, hoiusesertifikaadid),

2) välisvaluuta,

3) tuletistooted, sealhulgas futuurid ja optsioonid,

4) valuutakursi ja intressimäära instrumendid, sealhulgas sellised finantsinstrumendid nagu vahetuslepingud ja intressiforvardid,

5) vabalt võõrandavad väärtpaberid ning

6) muud vabalt kaubeldavad maksevahendid ja finantsvarad, sealhulgas väärismetallikangid;

G) osalemine igat liiki väärtpaberite emissioonides, sealhulgas väärtpaberite emissiooni garanteerimine ja väärtpaberite pakkumine agendina (kas riiklikus või erasektoris) ja nende tegevustega seotud teenuste osutamine;

H) rahamaakleri tegevus;

I) vara haldamine, nagu sularahahaldus ja portfelli valitsemine, kõik ühisinvesteeringute valitsemise vormid, pensionifondi haldamine, hooldus-, hoiustamis- ja usaldusteenused;

J) finantsvarade, sealhulgas väärtpaberite, tuletistoodete ja teiste vabalt kaubeldavate maksevahenditega seotud arveldus- ja kliirimisteenused;

K) finantsteabe andmine ja edastamine, finantsandmete töötlemine ja vastava tarkvara hankimine muude finantsteenuste osutajate poolt ning

L) nõustamis-, vahendus- ja muud finantsabiteenused, mis on seotud punktides A–K loetletud tegevustega, sealhulgas krediidiinfo ja -analüüs, investeeringute ja väärtpaberiportfellidega seotud uuringud ja nõustamine, samuti nõustamine seoses äriühingute omandamise ja restruktureerimise ning strateegiaga;

b) „finantsteenuse osutaja“ – lepinguosalise füüsiline või juriidiline isik, kes soovib osutada või osutab finantsteenuseid (välja arvatud avalik-õiguslikud üksused);

c) „uus finantsteenus“ – finantsilist laadi teenus, sealhulgas olemasolevate ja uute toodetega või toote kättetoimetamisviisiga seotud teenused, mida ükski finantsteenuste osutaja lepinguosalise territooriumil ei osuta, kuid mida osutatakse teise lepinguosalise territooriumil;

d) „iseregulatsiooni organ“ – valitsusväline organ, sealhulgas mis tahes organisatsioon või ühendus, millel on lepinguosalise delegeeritud reguleerimis- või järelevalvevolitused finantsteenuste osutajate suhtes;

e) „avalik-õiguslik üksus“ –

i) lepinguosalise riigi valitsus, keskpank või rahandusasutus või lepinguosalise omandis või kontrolli all olev üksus, mille peamine ülesanne on täita valitsuse või valitsustegevusega seotud ülesandeid, välja arvatud üksused, kes tegelevad peamiselt finantsteenuste osutamisega kaubanduslikel tingimustel, või

ii) erasektori üksus, mis täidab ülesandeid, mis on tavaliselt keskpangal või rahandusasutusel.

2. Käesoleva alajao kohaldamisel ja üksnes käesoleva alajaoga hõlmatud teenuste puhul tähendavad „valitsuse ülesannete täitmisel osutatavad teenused“ järgmist:

a) keskpanga, rahandusasutuse või mõne muu avalik-õigusliku üksuse tegevus raha- või valuutakursipoliitika elluviimisel;

b) tegevus, mis on osa riiklikust sotsiaalkindlustus- või pensionisüsteemist, ning

c) muu avalik-õigusliku üksuse tegevus valitsuse nimel, valitsuse tagatisega või valitsuse rahalisi ressursse kasutades.

Kui lepinguosaline lubab oma finantsteenuste osutajatel tegelda punktis b või c osutatud tegevusega, konkureerides avalik-õigusliku üksuse või finantsteenuste osutajaga, hõlmab mõiste „finantsteenused“ ka neid tegevusi ja need kuuluvad käesoleva peatüki kohaldamisalasse.

3. Mõiste „valitsuse ülesannete täitmisel osutatavad teenused“ üldist määratlust, mis on esitatud käesoleva peatüki artikli 18.1 lõikes 6, käesoleva alajaoga hõlmatud teenuste suhtes ei kohaldata.

ARTIKKEL 18.40

Usaldatavusnõuetega seotud erand

1. Ühtki lepingu käesoleva osa sätet ei tõlgendata nii, nagu takistaks see lepinguosalist võtmast meetmeid usaldatavusnõuetega seotud põhjustel, sealhulgas selleks, et:

a) kaitsta investoreid, hoiustajaid, finantsturul osalejaid, kindlustusvõtjaid või isikuid, kelle suhtes finantsteenuse osutajal on usalduskohustus, või

b) tagada lepinguosalise finantssüsteemi terviklikkus ja stabiilsus.

2. Kui sellised meetmed ei ole kooskõlas käesoleva alajao sätetega, ei kasutata neid lepinguosalise käesolevast alajaost tulenevate kohustuste vältimiseks.

3. Ühtki lepingu käesoleva osa sätet ei tõlgendata nii, nagu kohustaks see lepinguosalist avalikustama üksikklientide tehingute ja kontodega seotud teavet või avalik-õiguslike üksuste valduses olevat salajast või ärisaladuse alla kuuluvat teavet.

ARTIKKEL 18.41

Tõhus ja läbipaistev regulatsioon finantsteenuste sektoris

1. Kumbki lepinguosaline teeb kõik endast oleneva, et teavitada eelnevalt kõiki huvitatud isikuid üldkohaldatavatest meetmetest, mille ta kavatseb vastu võtta. Sellisest meetmest teavitatakse:

a) ametliku väljaande kaudu või

b) muus kirjalikus või elektroonilises vormis.

2. Kummagi lepinguosalise asjaomane finantsasutus teeb huvitatud isikutele kättesaadavaks finantsteenuste osutamist käsitlevate taotluste täitmise nõuded.

3. Taotleja taotluse korral annab asjaomane finantsasutus taotlejale teada, millises menetlusjärgus tema taotlus on. Kui asjaomane asutus vajab taotlejalt lisateavet, teatab ta sellest taotlejale põhjendamatu viivituseta.

4. Kumbki lepinguosaline teeb kõik endast oleneva tagamaks, et tema territooriumil rakendatakse ja kohaldatakse finantsteenuste sektori reguleerimisel ja järelevalves ning maksudest kõrvalehoidumise ja maksustamise vältimise vastases võitluses rahvusvaheliselt kokku lepitud standardeid. Nende standardite hulka kuuluvad G20, finantsstabiilsuse nõukogu, Baseli pangajärelevalve komitee, Rahvusvahelise Kindlustusjärelevalve Assotsiatsiooni, Rahvusvahelise Väärtpaberijärelevalve Organisatsiooni, rahapesuvastase töökonna ning OECD maksualase läbipaistvuse ja teabevahetuse ülemaailmse foorumi vastu võetud standardid, samuti rahvusvahelised finantsaruandlusstandardid. Selleks teevad lepinguosalised koostööd ning vahetavad neis küsimustes teavet ja kogemusi.

ARTIKKEL 18.42

Uued finantsteenused

1. Kumbki lepinguosaline lubab oma territooriumil asutatud teise lepinguosalise finantsteenuste osutajal osutada oma territooriumil mis tahes uusi finantsteenuseid, mis kuuluvad 18-A, 18-B, 18-C ja 18-E lisas sätestatud finantsteenuste allsektoritesse, vastavalt neis lisades kehtestatud tingimustele, piirangutele ja kvalifikatsioonidele.

2. Uut finantsteenust osutatakse kooskõlas selle lepinguosalise õigusnormidega, kelle territooriumil teenust osutatakse, selle lepinguosalise pädeva asutuse heakskiidul, reguleerimisel ja järelevalve all.

ARTIKKEL 18.43

Usaldatavusnõuete tunnustamine

1. Lepinguosaline võib tunnustada teise lepinguosalise usaldatavusnõudeid selle kindlaksmääramisel, kuidas rakendada meetmeid, mis on seotud teise lepinguosalise finantsteenustega. Selline tunnustamine, mis võidakse saavutada eeskirjade ühtlustamise teel või muul viisil, võib põhineda lepinguosalistevahelisel lepingul või kokkuleppel või olla ühepoolne.

2. Lepinguosaline, kes on osaline lõikes 1 osutatud (tulevases või olemasolevas) lepingus või kokkuleppes kolmanda riigiga, annab teisele lepinguosalisele piisava võimaluse pidada läbirääkimisi sellise lepingu või kokkuleppega ühinemise üle või pidada läbirääkimisi võrreldavate lepingute või kokkulepete sõlmimiseks tingimustel, mis tagavad samaväärse korralduse, järelevalve ja korralduse rakendamise ning vajaduse korral lepingu või kokkuleppe osaliste vahelise teabevahetuse korra. Kui lepinguosaline kohaldab tunnustamist ühepoolselt, annab ta teisele lepinguosalisele piisava võimaluse tõendada selliste tingimuste olemasolu.

ARTIKKEL 18.44

Iseregulatsiooni organid

1. Kui lepinguosaline nõuab, et finantsteenuste osutamiseks tema enda finantsteenuste osutajatega võrdsel alusel peab teise lepinguosalise finantsteenuse osutaja olema mõne iseregulatsiooni organi liige, selles osalema või sellele juurdepääsu omama, või kui lepinguosaline pakub iseregulatsiooni organile otseselt või kaudselt soodustusi või eeliseid finantsteenuste osutamisel, tagab ta, et iseregulatsiooni organ jälgib, et tema territooriumil asutatud finantsteenuste osutajate suhtes kohaldatakse artiklit 18.4.

2. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et ükski käesoleva artikli säte ei takista lõikes 1 osutatud iseregulatsiooni organit vastu võtmast oma mittediskrimineerivaid nõudeid või menetlusi. Kui selliseid meetmeid võtavad valitsusvälised organid ja neid ei võeta seoses keskvalitsuse, piirkondliku või kohaliku omavalitsuse või selle ametiasutuse delegeeritud volituste kasutamisega, ei käsitata meetmeid lepinguosalise meetmetena ja need ei kuulu käesoleva peatüki kohaldamisalasse.

ARTIKKEL 18.45

Makse- ja kliiringsüsteemid

Kumbki lepinguosaline tagab õigusnormide alusel ja kooskõlas artikliga 18.4 teise lepinguosalise finantsteenuste osutajatele, kes on asutatud tema territooriumil, juurdepääsu avalik-õiguslike üksuste makse- ja kliiringsüsteemidele ning tavalises äritegevuses kättesaadavatele ametlikele rahastamis- ja refinantseerimisallikatele. Käesoleva artikli eesmärk ei ole anda juurdepääsu lepinguosalise viimase instantsi laenajatele (riigi keskpank või mis tahes muu rahandusasutus).

## 6. ALAJAGU

## E-KAUBANDUS

### ARTIKKEL 18.46

### Eesmärk ja kohaldamisala

1. Lepinguosalised tunnistavad, et e-kaubandus suurendab kauplemisvõimalusi mitmes majandustegevuse valdkonnas, ning lepivad kokku omavahelise e-kaubanduse arengu edendamises, sealhulgas tehes käesoleva alajao sätete alusel koostööd e-kaubanduse valdkonnas tekkivates küsimustes.

2. Käesolevat alajagu kohaldatakse meetmete suhtes, mis mõjutavad elektrooniliste vahendite abil toimuvat kaubandust.

3. Lepinguosalised tunnistavad tehnoloogilise neutraalsuse põhimõtet e-kaubanduses.

4. Käesoleva alajao sätteid ei kohaldata hasartmänguteenuste, ringhäälinguteenuste, audiovisuaalteenuste, notarite või samaväärsete elukutsete esindajate teenuste ja õigusabiteenuste suhtes.

ARTIKKEL 18.47

Mõisted

Käesolevas alajaos kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) „tarbija“ – füüsiline isik, või, kui see on lepinguosalise õigusnormidega ette nähtud, juriidiline isik, kes kasutab või taotleb artikli 18.27 punktis e määratletud üldkasutatavat telekommunikatsiooniteenust eesmärkidel, mis ei ole seotud tema kaubandus-, äri- ega kutsealase tegevusega;

b) „otseturundusteade“ – igasugune reklaam, mille raames isik edastab üldkasutatava telekommunikatsioonivõrgu kaudu turundussõnumeid otse lõppkasutajatele ning mis käesoleva lepingu kohaldamisel hõlmab vähemalt elektronpostisõnumeid ning tekst- ja multimeediasõnumeid (SMS ja MMS);

c) „elektroonilise autentimise teenus“ – teenus, mis võimaldab kinnitada:

   i) isiku e-identiteeti või

   ii) elektrooniliste andmete päritolu ja terviklust;

d) „e-allkiri“ – elektroonilised andmed, mis on lisatud muudele elektroonilistele andmetele või on nendega loogiliselt seotud ning:

   i) mida füüsiline isik kasutab selleks, et väljendada nõustumist seotud elektrooniliste andmetega,

   ii) mis on ühendatud seotud elektrooniliste andmetega nii, et mis tahes hilisem andmete muutmine on tuvastatav, ning

iii) mida juriidiline isik kasutab selleks, et tagada seotud elektrooniliste andmete päritolu ja terviklus, ning

e) „lõppkasutaja“ – isik, kes kasutab või taotleb üldkasutatavat telekommunikatsiooniteenust kas tarbijana või kaubandus-, äri- või kutsealastel eesmärkidel.

ARTIKKEL 18.48

Elektroonilise edastuse suhtes kohaldatavad tollimaksud

1. Lepinguosaline ei kehtesta tollimakse ühe lepinguosalise isiku ja teise lepinguosalise isiku vahelise elektroonilise edastuse suhtes.

2. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et lõige 1 ei takista lepinguosalist kehtestamast elektroonilise edastuse suhtes siseriiklikke makse, tasusid või muid lõive, tingimusel et need kehtestatakse kooskõlas lepingu käesoleva osaga.

ARTIKKEL 18.49

Eelneva loa puudumise põhimõte

1. Lepinguosalised püüavad mitte nõuda teenuse elektrooniliseks osutamiseks eelnevat luba üksnes põhjusel, et teenust osutatakse elektroonilisel teel, ega kehtestada või jätta kehtima ühtegi muud samaväärse toimega nõuet.

2. Lõiget 1 ei kohaldata artikli 18.27 punktis i määratletud telekommunikatsiooniteenuste ja artikli 18.39 lõike 1 punktis a määratletud finantsteenuste suhtes.

3. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et miski ei takista lepinguosalist kehtestamast või jätmast kehtima lõikega 1 vastuolus olevaid meetmeid, et saavutada õiguspärane avaliku poliitika eesmärk kooskõlas:

a) artikli 18.1 lõikega 4,

b) artikliga 18.40,

c) artikliga 28.1 ja

d) artikliga 28.2.

ARTIKKEL 18.50

Elektrooniline lepingute sõlmimine

Kumbki lepinguosaline tagab, et tema õigussüsteem võimaldab sõlmida lepinguid elektrooniliselt ning et tema lepingulisi protsesse käsitlevad õigusnormid ei takista elektrooniliste lepingute kasutamist ega too kaasa selliste lepingute õigusliku toime ja kehtivuse kaotamist põhjusel, et need on sõlmitud elektrooniliselt, välja arvatud juhul, kui see on ette nähtud lepinguosalise õigusnormides[1].

[1] Käesolevat artiklit ei kohaldata lepingutele, millega luuakse või antakse üle õigused kinnisvarale; lepingutele, mille puhul on seaduse järgi nõutav kohtute, ametiasutuste või avalikku võimu teostavate kutsealade esindajate kaasamine; käendus- ja tagatislepingutele, mille on sõlminud isikud, kes tegutsevad eesmärkidel, mis ei ole seotud nende kaubandus-, majandus- või kutsetegevusega, ning perekonnaõiguse või pärimisõigusega reguleeritud lepingutele.

ARTIKKEL 18.51

E-allkirja ja elektroonilise autentimise teenus

1. Lepinguosaline ei tunnista e-allkirja ega elektroonilise autentimise teenust õiguslikult kehtetuks ega kohtumenetluses tõenduskõlbmatuks ainuüksi seetõttu, et see on elektroonilisel kujul.

2. Lepinguosaline ei kehtesta ega jäta kehtima e-allkirja ja elektroonilise autentimise teenust reguleerivaid meetmeid, mis ei võimalda e-tehingu pooltel:

a) vastastikku kindlaks määrata tehinguks sobivaid elektroonilisi meetodeid või

b) kohtu- ja haldusasutustes tõendada, et nende e-tehing vastab e-allkirja ja elektroonilise autentimise teenuse suhtes kohaldatavatele õiguslikele nõuetele.

ARTIKKEL 18.52

Soovimatud otseturundusteated

1. Kumbki lepinguosaline püüab tulemuslikult kaitsta lõppkasutajaid soovimatute otseturundusteadete eest.

2. Kumbki lepinguosaline püüab tagada, et isikud ei saada otseturundusteateid tarbijatele, kes ei ole andnud nõusolekut[1] selliste teadete saamiseks.

3. Olenemata lõikest 2 lubab kumbki lepinguosaline isikutel, kes on kogunud toote või teenuse müügi raames lepinguosalise õigusnormide kohaselt tarbija kontaktandmeid, saata asjaomasele tarbijale otseturundusteateid oma sarnaste toodete või teenuste kohta.

4. Kumbki lepinguosaline püüab tagada, et otseturundusteated on sellistena kergesti äratuntavad, neist nähtub selgelt, kelle nimel neid saadetakse, ning need sisaldavad vajalikku teavet, mis võimaldab lõppkasutajatel nõuda tasuta ja mis tahes ajal nende saatmise lõpetamist.

ARTIKKEL 18.53

Tarbijakaitse

1. Lepinguosalised tunnistavad, et on oluline kehtestada ja jätta kehtima läbipaistvad ja tulemuslikud meetmed, et kaitsta tarbijaid muuhulgas e-kaubanduses tehingute tegemisel petturlike ja eksitavate kaubandustavade eest.

[1] Mõistet „nõusolek“ määratletakse kooskõlas kummagi lepinguosalise õigusnormidega.

2. Lõike 1 kohaldamisel kehtestavad lepinguosalised või jätavad kehtima meetmed, mis aitavad suurendada tarbijate usaldust, sealhulgas meetmed, millega keelatakse pettusel põhinevad ja ebaausad kaubandustavad. Nende meetmetega nähakse muu hulgas ette:

a) tarbijate õigus saada selget ja põhjalikku teavet teenuse ja selle osutaja kohta;

b) kauplejate kohustus tegutseda heas usus ja järgida ausaid turutavasid, sealhulgas vastates tarbijate küsimustele;

c) keeld nõuda tarbijalt tasu teenuste eest, mida tarbija ei ole soovinud, või ajavahemiku eest, milleks tarbija ei ole luba andnud, ning

d) tarbijate juurdepääs õiguskaitsele, sealhulgas õigus kasutada õiguskaitsevahendeid teenuste puhul, mille eest on tasutud, kuid mida ei osutata kokkulepitud viisil.

3. Lepinguosalised tunnistavad oma riiklike tarbijakaitseasutuste või muude asjaomaste asutuste vahelise koostöö tähtsust e-kaubandusega seotud tegevuses, et kaitsta tarbijaid ja suurendada tarbijate usaldust.

ARTIKKEL 18.54

E-kaubandusega seotud regulatiivne koostöö

1. Lepinguosalised jätkavad vastastikku kokku lepitud tingimustel koostööd ja dialoogi e-kaubandusega seoses tekkinud regulatiivsetes küsimustes, sealhulgas:

a) koostalitlusvõimeliste piiriüleste e-allkirja ja elektroonilise autentimise teenuste tunnustamine ja hõlbustamine;

b) vahendusteenuste osutajate vastutus andmete edastamise või salvestamise eest;

c) otseturundusteadete käsitlemine;

d) tarbijate kaitsmine e-kaubanduse valdkonnas;

e) paberivaba kauplemise edendamine ning

f) muud e-kaubanduse arengu seisukohalt olulised küsimused.

2. Lõikes 1 osutatud koostöö tegemisel vahetatakse teavet kummagi lepinguosalise neid küsimusi käsitlevate õigusnormide ja nende rakendamise kohta.

ARTIKKEL 18.55

Arvutiteenuste käsituslepe

1. Lepinguosalised lepivad kokku, et teenuskaubanduse liberaliseerimiseks kooskõlas artiklitega 18.3 ja 18.4 käsitatakse arvutiteenuste ja nendega seotud teenustena järgmisi teenuseid, olenemata sellest, kas neid osutatakse võrgu, sealhulgas interneti kaudu:

a) arvutite või arvutisüsteemidega seotud konsulteerimine, strateegia, analüüsimine, plaanimine, kirjeldamine, projekteerimine, arendamine, paigaldamine, käivitamine, ühildamine, katsetamine, silumine, ajakohastamine, kasutajatugi, tehniline abi või haldamine;

b) arvutiprogrammid ehk juhiste kogumid, mida on vaja arvutite tööks ja nendevaheliseks suhtluseks, ning arvutiprogrammidega seotud konsulteerimine, strateegia, analüüsimine, plaanimine, kirjeldamine, projekteerimine, arendamine, paigaldamine, käivitamine, ühildamine, katsetamine, vigade kõrvaldamine, ajakohastamine, kohandamine, hooldamine, kasutajatugi, tehniline abi, haldamine ja arvutiprogrammide kasutamine;

c) andmetöötlus-, andmesalvestus-, andmehoiu- ja andmebaasiteenused;

d) kontoriseadmete, sealhulgas arvutite hooldus- ja remonditeenused ning

e) arvutiprogrammide, arvutite või arvutisüsteemidega seotud mujal nimetamata koolitusteenused klientide töötajatele.

2. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et arvutipõhiseid teenuseid ja nendega seotud teenuseid ei loeta iseenesest arvutiteenusteks ega nendega seotud teenusteks.

D JAGU

LÕPPSÄTTED JA ERANDID

ARTIKKEL 18.56

Kontaktpunktid

1. Hiljemalt 1 (üks) aasta pärast lepingu jõustumise kuupäeva määrab kumbki lepinguosaline kontaktpunktid ja teatab teisele lepinguosalisele nende kontaktandmed, et:

a) hõlbustada teisele lepinguosalise käesoleva peatüki rakendamise kohta teabe andmist, näiteks:

   i) teenuste osutamise kaubandus- ja tehnilistest aspektide ning

   ii) kutsekvalifikatsioonide registreerimise, tunnustamise ja omandamise kohta, ning

b) arutada mis tahes muid käesoleva peatüki rakendamisega seotud küsimusi, millele lepinguosaline on tähelepanu juhtinud.

2. Kumbki lepinguosaline teavitab teist lepinguosalist viivitamata oma kontaktpunktidega seotud mis tahes muudatusest.

ARTIKKEL 18.57

Teenuskaubanduse ja ettevõtete asutamise allkomitee

1. Artikli 9.9 lõike 4 kohaselt moodustatud teenuskaubanduse ja ettevõtete asutamise allkomiteel on lisaks artiklites 2.4 ja 9.9 loetletud ülesannetele järgmised ülesanded:

a) teha ettevalmistavat tehnilist tööd käesoleva peatüki läbivaatamisel kooskõlas artikliga 18.58 ning

b) arutada teenuskaubanduse ja ettevõtete asutamise vaatenurgast olulisi teemasid, sealhulgas võimalusi laiendada vastastikuseid investeeringuid teenustesektorisse ja muudesse sektoritesse.

2. Allkomitee võib vastavalt vajadusele kutsuda osalema asjaomaste üksuste esindajaid, kellel on käsitletavate küsimuste jaoks vajalikud eksperditeadmised.

ARTIKKEL 18.58

Läbivaatamisklausel

Võttes arvesse käesoleva peatüki eesmärke, võib käesoleva peatüki läbi vaadata mitte varem kui 3 (kolm) aastat pärast käesoleva lepingu jõustumise kuupäeva või käesoleva lepingu üldise läbivaatamise raames.

ARTIKKEL 18.59

Eeliste andmisest keeldumine

Lepinguosaline võib keelduda andmast käesolevast peatükist tulenevaid eeliseid:

a) teenuse osutamise puhul, kui ta teeb kindlaks, et teenust osutatakse kolmanda riigi territooriumilt või territooriumil, ning

b) juriidilisele isikule, kui ta teeb kindlaks, et tegemist on kolmanda riigi juriidilise isikuga.

19. PEATÜKK

JOOKSEVKONTO TEHINGUTEGA SEOTUD ÜLEKANDED JA MAKSED, KAPITALI LIIKUMINE JA AJUTISED KAITSEMEETMED

ARTIKKEL 19.1

Kapitalikonto

Lepinguosaline lubab maksebilansi kapitali- ja finantskonto tehingute puhul kapitali vaba liikumist 18. peatükis osutatud otseinvesteeringute tegemise tarbeks. See liikumine hõlmab sellise kapitali likvideerimist ja repatrieerimist.

ARTIKKEL 19.2

Jooksevkonto

Kumbki lepinguosaline lubab teha makseid ja ülekandeid, mis on seotud jooksevkonto tehingutega, mis kuuluvad käesoleva lepingu kohaldamisalasse, vabalt konverteeritavas valuutas vastavalt Bretton Woodsis New Hampshire'is 22. juulil 1944 ÜRO rahandus- ja finantskonverentsil vastu võetud Rahvusvahelise Valuutafondi põhikirjale (edaspidi „Rahvusvahelise Valuutafondi põhikiri").

ARTIKKEL 19.3

Jooksevkonto tehingutega seotud ülekandeid või makseid
ja kapitali liikumist käsitlevate õigusnormide kohaldamine

Artiklite 19.1 ja 19.2 sätteid ei tõlgendata nii, nagu takistaksid need lepinguosalist kohaldamast õiglaselt ja mittediskrimineerivalt ning viisil, mis ei kujuta endast jooksevkonto tehingutega seotud ülekannete või maksete või kapitali liikumise varjatud piiramist, riigisiseseid õigusnorme, mis käsitlevad:

a) pankrotti, maksejõuetust ja võlausaldajate õiguste kaitset;

b) väärtpaberite emiteerimist ja nendega kauplemist;

c) kuritegusid[1];

d) finantsaruandlust ja tehingute arvestuse pidamist, kui see on vajalik õiguskaitseorganite või finantsjärelevalveasutuste abistamiseks, või

e) kohtumenetlustes tehtud kohtuotsuste täitmist.

ARTIKKEL 19.4

Ajutised kaitsemeetmed

Erandlike asjaolude korral, kui jooksevkonto tehingutega seotud ülekanded või maksed või kapitali liikumine põhjustavad liidu majandus- ja rahaliidu toimimises tõsiseid probleeme või tekib selliste probleemide ilmnemise oht, võib Euroopa Liit võtta nende probleemide ja nende ilmnemise ohu kõrvaldamiseks kõige rohkem 6 (kuueks) kuuks kaitsemeetmeid, mis on tingimata vajalikud.

[1] Suurema selguse huvides olgu märgitud, et see hõlmab rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamist käsitlevaid õigusnorme.

ARTIKKEL 19.5

Piirangud maksebilansi kaitseks

1. Kui lepinguosalisel on erandlikel asjaoludel tõsiseid maksebilansiraskusi, sealhulgas seoses rahapoliitika või vahetuskursi poliitika toimimisega, või väliseid finantsraskusi või kui sellised raskused teda ohustavad, võib ta jooksevkonto tehingutega seotud maksete või ülekannete või kapitali liikumise suhtes kehtestada või jätta kehtima piiravad meetmed.

2. Lõikes 1 osutatud meetmed:

a) ei tohi olla diskrimineerivad võrreldes nendega, mida võetakse kolmandate riikide suhtes samasuguses olukorras;

b) peavad olema vastavuses Rahvusvahelise Valuutafondi põhikirjaga, kui see on kohaldatav;

c) ei tohi tekitada põhjendamatut kahju teise lepinguosalise kaubanduslikele, majanduslikele ega finantshuvidele ning

d) peavad olema ajutised, proportsionaalsed ja rangelt vajalikud raskuste kõrvaldamiseks ning need tuleb järk-järgult kaotada, kui lõikes 1 osutatud olukord paraneb. Kui ilmnevad äärmiselt erandlikud asjaolud, mille tõttu lepinguosaline soovib pikendada neid meetmeid kauemaks kui 1 (ühe) aasta pikkuseks ajavahemikuks, teavitab ta teist lepinguosalist sellise pikenduse kehtestamisest.

ARTIKKEL 19.6

Lõppsätted

1. Ühtegi käesoleva peatüki sätet ei tõlgendata nii, nagu see piiraks lepinguosaliste ettevõtjate õigust saada kasu soodsamast kohtlemisest, mis võib olla ette nähtud kehtivates kahepoolsetes või mitmepoolsetes lepingutes, mille osaline lepinguosaline on.

2. Lepinguosalised konsulteerivad käesoleva lepingu eesmärkide täitmise toetamiseks teineteisega, et hõlbustada käesoleva lepingu kohaldamisalasse kuuluva kapitali liikumist nende vahel.

20. PEATÜKK

RIIGIHANKED

ARTIKKEL 20.1

Eesmärgid

Lepinguosalised tunnistavad läbipaistvate, konkurentsipõhiste ja avatud pakkumismenetluste panust majandusarengusse ning seavad eesmärgiks oma vastavate hanketurgude tulemusliku avamise.

ARTIKKEL 20.2

Mõisted

Käesolevas peatükis kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) „kommertskaubad ja -teenused“ – kaubad ja teenused, mida tavaliselt müüakse või pakutakse müügiks turul valitsusvälistele ostjatele ja mida sellised ostjad ostavad tavaliselt turult valitsemisega mitte seotud eesmärkidel;

b) „ehitusteenus“ – teenus, mille eesmärk on mis tahes vahenditega ehitada hooneid ja tsiviilrajatisi CPC 51. alajao tähenduses;

c) „elektrooniline oksjon“ – elektrooniliste seadmete abil toimuv järkjärguline protsess, mille käigus tarnijad esitavad uue hinna, uue hankemenetluse hindamiskriteeriumide kohase mõõdetava väärtuse, mis ei ole hind, või mõlemad, nii et tekkib või muutub pakkumuste pingerida;

d) „kirjalikult“ või „kirjalik“ – sõnade ja numbritega esitatud väljend, mida saab lugeda ja taasesitada ning hiljem edastada ning mis võib hõlmata elektrooniliselt edastatud ja salvestatud teavet;

e) „piiratud pakkumismenetlus“ – hankemenetlus, mille puhul hankeüksus võtab ühendust tema enda valitud tarnija või tarnijatega;

f) „meede“ – õigusakt, eeskiri, menetlus, haldussuunis või -tava või hankeüksuse mis tahes toiming, mis on seotud käesoleva lepinguga hõlmatud hankega;

g) „korduvkasutatav loetelu“ – loetelu, mida hankeüksus kavatseb kasutada rohkem kui ühel korral ja mis sisaldab tarnijaid, kelle hankeüksus on tunnistanud loetellu kandmise tingimustele vastavaks;

h) „läbirääkimised“ – läbipaistvuse ja mittediskrimineerimise põhimõtet järgiv hankemenetluse korraldamise viis, mida rakendatakse eriolukordades, kus hankeüksustel on lubatud pidada teatavate tingimuste täitmise korral tarnijatega läbirääkimisi;

i) „kavandatava hanke teade“ – hankeüksuse avaldatav teade, milles kutsutakse huvitatud tarnijaid esitama osalemistaotlusi, pakkumusi või mõlemaid;

j) „korvamismeetmed“ – meetmed, mida kasutatakse kohaliku arengu edendamiseks või maksebilansi parandamiseks kodumaise osaluse, tehnoloogia litsentsimise, investeerimis- ja vastuostutoimingute või muude selliste nõuete abil;

k) „avatud pakkumismenetlus“ – hankemenetlus, mille puhul võivad pakkumuse esitada kõik huvitatud tarnijad;

l) „hankeüksus“ – 20-A kuni 20-E lisa liidete kohaldamisalasse kuuluv üksus;

m) „kvalifitseeritud tarnija“ – tarnija, kelle hankeüksus on tunnistanud osalemistingimustele vastavaks;

n) „valikpakkumismenetlus“ – hankemenetlus, mille puhul hankeüksus kutsub pakkumusi esitama üksnes kvalifitseeritud tarnijad;

o) „teenused“ – hõlmab ehitusteenuseid, kui ei ole sätestatud teisiti;

p) „standard“ – dokument, mille on heaks kiitnud tunnustatud asutus ning millega nähakse üldiseks ja korduvaks kasutamiseks ette tooteid ja teenuseid ning nendega seotud protsesse ja tootmismeetodeid käsitlevad normid, suunised või omadused, mille järgimine ei ole kohustuslik; standard võib sisaldada või käsitleda ka üksnes kauba, teenuse, tootmistehnoloogia või -meetodi termineid, sümboleid, pakendamis-, tähistamis- või märgistusnõudeid;

q) „tarnija“ – isik või isikute rühm, kes pakub või saab pakkuda kaupu ja teenuseid, ning

r) „tehniline kirjeldus“ – hanketingimus, milles:

i) määratakse kindlaks hangitavate kaupade või teenuste omadused, sealhulgas kvaliteet, toime, ohutus ja mõõtmed, või kaupade tootmise ja teenuste osutamise protsessid ja viisid, või

ii) käsitletakse toote või teenuse suhtes kehtivaid termineid, sümboleid või pakendamis-, tähistamis- või märgistusnõudeid.

ARTIKKEL 20.3

Kohaldamisala

1. Käesolevat peatükki kohaldatakse käesoleva lepinguga hõlmatud hangete suhtes. Käesoleva lepinguga hõlmatud hange tähendab valitsuse ülesannete täitmiseks teostatavat hanget:

a) mille puhul hangitakse kaupu või teenuseid või nende mis tahes kombinatsiooni:

i) nagu on kindlaks määratud 20-A kuni 20-E lisa juurde kuuluvates lepinguosaliste liidetes ning

ii) hanke eesmärk ei ole äriotstarbeline müük või edasimüük või kasutamine äriotstarbeliseks müügiks või edasimüügiks ette nähtud kaupade tootmisel või teenuste osutamisel;

b) mis toimub mis tahes lepingulisel alusel, sealhulgas ostmise, liisimise, rentimise või üürimise teel koos väljaostuvõimalusega või ilma selleta;

c) mille väärtus on artikli 20.13 kohase teate avaldamise ajal võrdne 20-A kuni 20-E lisa juurde kuuluvates lepinguosaliste liidetes sätestatud künnisega või ületab seda künnist;

d) mille teostab hankeüksus, mis on kindlaks määratud 20-A kuni 20-E lisa juurde kuuluvates lepinguosaliste liidetes, ning

e) mida ei ole käesoleva lepingu kohaldamisalast muul moel välja arvatud.

2. Kui 20-A kuni 20-E lisa juurde kuuluvates lepinguosaliste liidetes ei ole teisiti ette nähtud, ei kohaldata käesolevat peatükki järgmise suhtes:

a) maa, olemasolevate hoonete ja muu kinnisvara või nendega seotud õiguste omandamine või üürimine;

b) lepinguosalise lepinguvälised kokkulepped või mis tahes vormis antav abi, sealhulgas koostöölepingud, toetused, laenud, subsiidiumid, paigutused omakapitali, tagatised ja maksusoodustused, kaupade ja teenuste hankimine valitsuse poolt riiklikele, piirkondlikele või kohalikele valitsusüksustele;

c) fiskaalasutuse teenuste ja depooteenuste, reguleeritud finantsinstitutsioonide likvideerimise ja juhtimise teenuste ning valitsemissektori võla, sealhulgas laenude, riigivõlakirjade, vekslite ja muude väärtpaberite müügi, tagasiostu või levitamisega seotud teenuste hange või soetamine;

d) avaliku sektori töölepingud või

e) hanked, mis korraldatakse:

i) spetsiaalselt rahvusvahelise abi, sealhulgas arenguabi andmiseks;

ii) rahvusvahelise lepingu erimenetluse või -klausli alusel, mis käsitleb sõjaväeüksuste paiknemist;

iii) rahvusvahelise lepingu erimenetluse või -klausli alusel, mis käsitleb ühise projekti rakendamist asjaomasele lepingule alla kirjutanud riikide poolt, või

iv) rahvusvahelise organisatsiooni erimenetluse või -klausli alusel või mida rahastatakse rahvusvahelise toetuse, laenu või muu abiga, juhul kui kohaldatav menetlus või klausel ei ole käesoleva peatükiga kooskõlas.

3. Lepinguosaline esitab 20-A kuni 20-E lisa liidetes järgmise teabe:

a) 20-A-1, 20-B-1, 20-C-1, 20-D-1 ja 20-E-1 liites keskvalitsusasutused, mille hanked on hõlmatud käesoleva peatükiga;

b) 20-A-2, 20-B-2, 20-C-2, 20-D-2 ja 20-E-2 liites keskvalitsusest madalama taseme valitsusasutused, mille hanked on hõlmatud käesoleva peatükiga;

c) 20-A-3, 20-B-3, 20-C-3, 20-D-3 ja 20-E-3 liites kõik muud üksused, mille hanked on hõlmatud käesoleva peatükiga;

d) 20-A-4, 20-B-4, 20-C-4, 20-D-4 ja 20-E-4 liites käesoleva peatükiga hõlmatud kaubad;

e) 20-A-5, 20-B-5, 20-C-5, 20-D-5 ja 20-E-5 liites käesoleva peatükiga hõlmatud teenused, v.a ehitusteenused;

f) 20-A-6, 20-B-6, 20-C-6, 20-D-6 ja 20-E-6 liites käesoleva peatükiga hõlmatud ehitusteenused ja

g) 20-A-7, 20-B-7, 20-C-7, 20-D-7 ja 20-E-7 liites üldmärkused.

4. Kui hankeüksus nõuab seoses käesoleva lepinguga hõlmatud hankega, et isik, kes ei kuulu 20-A kuni 20-E lisa juurde kuuluvate lepinguosalise liidete alla, korraldaks hanke tema nimel, kohaldatakse artiklit 20.6 *mutatis mutandis.*

ARTIKKEL 20.4

Lepingute maksumuse määramine

1. Selleks et teha hanke väärtuse hindamisel kindlaks, kas tegu on käesoleva lepinguga hõlmatud hankega, hankeüksus:

a) ei jaga hanget eraldi hangeteks ega vali ega kasuta hanke väärtuse hindamiseks spetsiaalset hindamismeetodit eesmärgiga täielikult või osaliselt välistada lepingu käesoleva osa kohaldamine hanke suhtes ja

b) esitab hanke arvestusliku suurima koguväärtuse hanke kogukestuse lõikes, olenemata sellest, kas leping sõlmitakse ühe või enama tarnijaga, võttes arvesse kõiki tasustamise vorme, sealhulgas:

   i) lisatasud, teenustasud, vahendustasud ja intressid, ning

   ii) kui hankes on ette nähtud optsioonivõimalus, siis kõnealuste optsioonide kogumaksumus.

2. Kui hanke üksiknõude tulemusena sõlmitakse rohkem kui üks leping või sõlmitakse lepingud eraldi osade suhtes (mõlemad edaspidi „korduvhankelepingud“), võetakse hinnangulise suurima kogumaksumuse arvutamisel aluseks järgmine:

a) eelneva 12 (kaheteistkümne) kuu jooksul või hankeüksuse eelneva eelarveaasta jooksul sõlmitud sama tüüpi kauba või teenuse korduvhankelepingute maksumus, mida on võimaluse korral korrigeeritud, et võtta arvesse prognoositud muutusi järgmise 12 (kaheteistkümne) kuu jooksul hangitavate kaupade ja teenuste koguses ja maksumuses, või

b) esialgse lepingu sõlmimisele järgneva 12 (kaheteistkümne) kuu jooksul või hankeüksuse eelarveaasta jooksul hangitava sama tüüpi kauba või teenuse korduvhankelepingute hinnanguline maksumus.

3. Hangete puhul, kus kaupa või teenust hangitakse liisimise, rentimise, üürimise või järelmaksuga ostu teel, või hangete puhul, mille koguhind ei ole kindlaks määratud, on hindamise alus järgmine:

a) tähtajaliste lepingute puhul:

i) kui lepingu kestus on 12 (kaksteist) kuud või vähem, siis hinnanguline suurim maksumus kogu kestuse jooksul, või

ii) kui lepingu kestus ületab 12 (kahtteist) kuud, siis hinnanguline suurim kogumaksumus, sealhulgas mis tahes hinnanguline jääkmaksumus;

b) tähtajatute lepingute puhul hinnanguline kuumakse, mis on korrutatud 48ga (neljakümne kaheksaga), ning

c) kui ei ole kindel, kas leping on tähtajatu või tähtajaline, kohaldatakse punkti b.

ARTIKKEL 20.5

Julgeoleku- ja ülderandid

1. Ühtki käesoleva peatüki sätet ei tõlgendata nii, nagu takistaks see lepinguosalist võtmast meetmeid või avalikustamast teavet, kui ta peab seda vajalikuks, et kaitsta oma olulisi julgeolekuhuve, mis on seotud relvade, laskemoona, kaitseotstarbeliste toodete või sõjavarustuse hangete või riigi julgeoleku või riigikaitse seisukohalt hädavajalike hangetega.

2. Võttes arvesse nõuet, et selliseid meetmeid ei kohaldata viisil, mis kujutaks endast samasugustes tingimustes olevate lepinguosaliste meelevaldset või põhjendamatut diskrimineerimist või lepinguosalistevahelise kaubanduse varjatud piiramist, ei tõlgendata ühtki käesoleva peatüki sätet nii, nagu takistaks see lepinguosalist kehtestamast või kehtima jätmast meetmeid, mis on:

a) seotud puuetega inimeste, heategevusorganisatsioonide või vangide töö tulemusena valmistatud kaupade ja osutatavate teenustega;

b) vajalikud kõlbluse, avaliku korra ja ohutuse kaitseks;

c) vajalikud inimeste, loomade või taimede elu või tervise kaitseks, sealhulgas keskkonnameetmeid, või

d) vajalikud intellektuaalomandi kaitseks.

ARTIKKEL 20.6

Diskrimineerimiskeeld

1. Iga meetme puhul, mis on seotud käesoleva lepinguga hõlmatud hangetega, kehtib järgmine:

a) Euroopa Liit, kaasa arvatud tema hankeüksused, võimaldavad lepingule alla kirjutanud Mercosuri riikide kaupadele ja teenustele ning selliseid kaupu või teenuseid pakkuvatele lepingule alla kirjutanud Mercosuri riikide tarnijatele ja teenuseosutajatele viivitamatult ja tingimusteta vähemalt sama soodsat kohtlemist, nagu nad võimaldavad kodumaistele kaupadele, teenustele, tarnijatele ja teenuseosutajatele;

b) kõik lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigid, kaasa arvatud nende hankeüksused, võimaldavad Euroopa Liidu kaupadele ja teenustele ning selliseid kaupu või teenuseid pakkuvatele Euroopa Liidu tarnijatele ja teenuseosutajatele viivitamatult ja tingimusteta vähemalt sama soodsat kohtlemist, nagu nad võimaldavad kodumaistele kaupadele, teenustele, tarnijatele ja teenuseosutajatele.

2. Käesoleva lepinguga hõlmatud hangetega seotud meetmete puhul Euroopa Liit ega ükski lepingule alla kirjutanud Mercosuri riik, sealhulgas nende hankeüksused:

a) ei kohtle mõnda kohapealset tarnijat teistest kohapealsetest tarnijatest teise lepinguosalise isikutele kuuluvuse määra alusel või nende omandis olemise tõttu vähem soodsalt[1, 2], või

b) ei diskrimineeri kohapealset tarnijat ega teenuseosutajat selle alusel, et kaup või teenus, mida see tarnija või teenuseosutaja hanke jaoks pakub, pärineb teiselt lepinguosaliselt.

3. Käesolevat artiklit ei kohaldata tollimaksude ja muude samaväärsete meetmete suhtes, mis mõjutavad väliskaubandust, ega muude impordieeskirjade ja -meetmete suhtes, mis mõjutavad teenuskaubandust, välja arvatud need, millega reguleeritakse konkreetselt käesoleva peatükiga hõlmatud riigihankeid.

---

[1] Olenemata artikli 20.3 lõikest 1 kohaldatakse Euroopa Liidu ja Argentina puhul lõike 2 punkti a Argentinas kõigi selliste Euroopa Liidu tarnijate hangete suhtes, kes on Argentina territooriumil asutatud juriidilised isikud, ning Euroopa Liidus kõigi selliste Argentina tarnijate hangete suhtes, kes on Euroopa Liidus asutatud juriidilised isikud. Sel juhul kohaldatakse siiski artiklis 20.5 kindlaks määratud julgeoleku- ja ülderandeid.

[2] Olenemata artikli 20.3 lõikest 1 kohaldatakse Euroopa Liidu ja Brasiilia puhul lõike 2 punkti a Brasiilias kõigi selliste Euroopa Liidu tarnijate hangete suhtes, kes on Brasiilia territooriumil asutatud juriidilised isikud, ning Euroopa Liidus kõigi selliste Brasiilia tarnijate hangete suhtes, kes on Euroopa Liidus asutatud juriidilised isikud. Sel juhul kohaldatakse siiski artiklis 20.5 kindlaks määratud julgeoleku- ja ülderandeid.

ARTIKKEL 20.7

Elektrooniliste vahendite kasutamine

1. Lepinguosalised korraldavad käesoleva lepinguga hõlmatud hankeid võimalikult suurel määral elektrooniliste vahendite abil ning teevad koostööd riigihankesüsteemides elektrooniliste vahendite väljatöötamiseks ja ulatuslikumaks kasutuselevõtuks.

2. Kui hankeüksus korraldab käesoleva lepinguga hõlmatud hanke elektroonilisel teel, peab ta:

a) tagama, et hanke korraldamisel kasutatakse muu hulgas ka autentimiseks ja andmete krüpteerimiseks IT-süsteeme ja tarkvara, mis on vabalt kättesaadavad ja muude vabalt kättesaadavate IT-süsteemide ja tarkvaraga koostalitlusvõimelised, ning

b) rakendama mehhanisme, millega tagatakse osalemistaotluste ja pakkumuste terviklus, sealhulgas fikseeritakse nende esitamise aeg ja väljastatakse selle kohta tõend, ning välistatakse neile loata juurdepääs.

ARTIKKEL 20.8

Hanke korraldamine

Hankeüksus korraldab käesoleva lepinguga hõlmatud hanke läbipaistval ja erapooletul viisil, mis ennetab huvide konflikte ja korruptsiooni ning on kooskõlas käesoleva peatükiga, kasutades järgmisi meetodeid: avatud pakkumismenetlus, valikpakkumismenetlus või piiratud pakkumismenetlus. Kumbki lepinguosaline kehtestab või jätab kehtima oma õiguse kohaselt korruptsiooni eest määratavad karistused.

ARTIKKEL 20.9

Päritolureeglid

Artikli 20.6 kohaldamisel ei rakendata kauba päritolu kindlaksmääramisel eeliskorda.

ARTIKKEL 20.10

Eeliste andmisest keeldumine

Ilma et see piiraks hankemenetluse tähtaegade kohaldamist ja tingimusel, et teise lepinguosalise teenuseosutajat sellest eelnevalt teavitatakse ja taotluse korral peetakse teise lepinguosalise teenuseosutajaga konsultatsioone, võib lepinguosaline keelduda andmast kõnealusele teenuseosutajale käesolevast peatükist tulenevaid eeliseid, kui selline teenuseosutaja on teise lepinguosalise juriidiline isik, kes ei tegele selle teise lepinguosalise territooriumil olulise äritegevusega.

ARTIKKEL 20.11

Korvamismeetmed

Käesoleva lepinguga hõlmatud hankega seoses ei tohi lepinguosaline ega tema hankeüksused taotleda, võtta arvesse, kehtestada ega jõustada korvamismeetmeid.

ARTIKKEL 20.12

Hanketeabe avaldamine

1. Kumbki lepinguosaline:

a) avaldab viivitamata laia levikuga ning pidevalt üldsusele kättesaadavas ametlikult määratud elektroonilises või paberväljaandes seadused, määrused, kohtuotsused, üldkohaldatavad haldusotsused, õigusnormidest tulenevad standardsed lepingupunktid, millele viidatakse hanketeadetes või -dokumentides, samuti käesoleva lepinguga hõlmatud hanke korra ja selles tehtavad muudatused;

b) annab teise lepinguosalise taotlusel lisateavet selliste sätete kohaldamise kohta;

c) loetleb 20-F-1, 20-G-1, 20-H-1, 20-I-1 ja 20-J-1 liites elektroonilised ja paberväljaanded, kus ta avaldab punktis a kirjeldatud teabe;

d) loetleb 20-F-2, 20-G-2, 20-H-2, 20-I-2 ja 20-J-2 liites võimaluse korral elektroonilised väljaanded, kus ta avaldab artiklis 20.13, artikli 20.15 lõikes 4 ja artikli 20.23 lõikes 2 nõutud teated.

2. Kumbki lepinguosaline teavitab teist lepinguosalist viivitamata kõigist muudatustest 20-F kuni 20-J lisa liidetes loetletud teabes. Kaubandusküsimustes tegutseb ühisnõukogu muudab selle põhjal 20-F kuni 20-J lisa vastavalt artikli 9.7 lõike 1 punktile f.

ARTIKKEL 20.13

Teadete avaldamine

Kavandatava hanke teade

1. Hankeüksus avaldab iga käesoleva lepinguga hõlmatud hanke kohta, välja arvatud artiklis 20.20 kirjeldatud asjaoludel, kavandatava hanke teate, mis peab olema vahetult kättesaadav elektrooniliselt ja tasuta ühtse juurdepääsupunkti kaudu Euroopa Liidu puhul Euroopa Liidu tasandil ja lepingule alla kirjutanud Mercosuri riikide puhul riigi tasandil või Mercosuri tasandil, kui Mercosuri tasandil on ühtne juurdepääsupunkt loodud. Kavandatava hanke teade jääb üldsusele hõlpsalt kättesaadavaks vähemalt kuni teates märgitud tähtaja möödumiseni. Lepinguosaline märgib elektroonilise väljaande 20-F kuni 20-J lisa liidetes. Iga selline teade peab sisaldama 20-O lisas sätestatud teavet.

Kokkuvõtlik teade

2. Iga kavandatava hanke puhul avaldab hankeüksus kavandatava hanke teatega samal ajal vabalt kättesaadava kokkuvõtliku teate ühes WTO keeles, milles WTO asutamisleping on autentne. See teade peab sisaldama 20-K lisas sätestatud teavet.

Plaanitud hanke teadaanne

3. Hankijatel soovitatakse avaldada 20-F kuni 20-J lisa liidetes loetletud asjakohases elektroonilises või paberväljaandes igal eelarveaastal võimalikult varakult teadaanne oma hankeplaanide kohta. Kõnealune teadaanne peab sisaldama hanke sisu ja kavandatava hanke teate avaldamise ligikaudset kuupäeva.

4. 20-A kuni 20-E lisa liidetes 12-A-2, 12-A-3, 12-B-2, 12-B-3, 12-C-2, 12-C-3, 12-D-2, 12-D-3, 12-E-2 ja 12-E-3 nimetatud hankeüksus võib kasutada plaanitud hanke teadaannet kavandatava hanke teatena, tingimusel et see sisaldab 20-O lisas osutatud teavet, mis on kättesaadav, ja märget, et huvitatud tarnijad peaksid väljendama hankeüksusele oma huvi hanke vastu.

ARTIKKEL 20.14

Osalemistingimused

1. Hankeüksus esitab hankes osalemiseks ainult need tingimused, mis on olulised tagamaks, et tarnija vastab õiguslikult ja finantsiliselt hanke nõuetele ning on äriliselt ja tehniliselt suutlik asjaomast hankelepingut täitma.

2. Hinnates, kas tarnija vastab osalemistingimustele, hindab hankeüksus tarnija finantsilist, ärilist ja tehnilist suutlikkust, lähtudes tema äritegevusest nii selle lepinguosalise territooriumil, kelle hankeüksus hanke korraldab, kui ka väljaspool seda.

3. Hankeüksus võib nõuda, et tarnija tõendaks asjakohast varasemat kogemust; ta ei tohi aga esitada tingimust, et hankes osalemiseks peab tarnija olema varem sõlminud selle lepinguosalise hankeüksusega ühe või mitu lepingut või et tarnijal peab olema selle lepinguosalise territooriumil eelnevaid töökogemusi.

4. Tarnijate hindamisel lähtub hankeüksus hanketeates või -dokumentides eelnevalt sätestatud tingimustest.

5. Hankeüksus võib tarnija välistada järgmistel põhjustel:

a) pankrot;

b) valeandmete esitamine;

c) olulised puudused ühest või mitmest varasemast lepingust tuleneva olulise nõude või kohustuse täitmisel;

d) lõplikud kohtuotsused kuriteo või avaliku korra raske rikkumise kohta;

e) muud karistused, mis välistavad tarnijapoolse lepingu sõlmimise lepinguosalise üksustega;

f) raske ametialane väärkäitumine, mis vähendab tarnija usaldusväärsust, või

g) maksude maksmata jätmine.

6. Lepinguosalise tarnijad täidavad osalemistingimusi, mille hankeüksus on kehtestanud kooskõlas lõigetega 1, 2 ja 3, hankes nõutud või samaväärsete dokumentide esitamise kaudu.

ARTIKKEL 20.15

Tarnijate kvalifitseerimine

Valikpakkumismenetlus

1. Kui hankeüksus kavatseb kasutada valikpakkumismenetlust, tuleb tal:

a) esitada kavandatava hanke teates vähemalt 20-O lisa punktides a, b, c, i, j ja k ette nähtud teave ning kutsuda tarnijaid üles esitama osalemistaotlust ning

b) esitada kvalifitseeritud tarnijatele pakkumuste esitamise tähtaja alguseks vähemalt 20-O lisa punktides d–h nimetatud teave.

2. Hankeüksus käsitab kvalifitseeritud tarnijatena neid kodumaiseid tarnijaid ja teise lepinguosalise tarnijaid, kes vastavad konkreetses hankes osalemise tingimustele, välja arvatud juhul, kui hankeüksus teatab kavandatava hanke teates, et hankes lubatakse osalema vaid piiratud arv tarnijaid, ning esitab vastava piiratud arvu tarnijate väljavalimise kriteeriumid.

3. Kui hankedokumente ei tehta lõikes 1 nimetatud teate avaldamise kuupäeval avalikult kättesaadavaks, tagab hankeüksus, et need tehakse kõikidele lõike 2 kohaselt väljavalitud kvalifitseeritud tarnijatele kättesaadavaks üheaegselt.

Korduvkasutatavad loetelud

4. Kui lepinguosalise õiguse kohaselt on hankeüksusel lubatud pidada korduvkasutatavat tarnijate loetelu, tagab hankeüksus, et teade, millega huvitatud tarnijaid kutsutakse taotlema loetellu kandmist:

a) avaldatakse igal aastal ning

b) tehakse elektroonilise avaldamise korral püsivalt kättesaadavaks mõne 20-F kuni 20-J lisa liidetes loetletud asjakohase kanali kaudu. See teade sisaldab 20-L lisas sätestatud teavet.

5. Kui korduvkasutatav loetelu kehtib 3 (kolm) aastat või vähem, võib hankeüksus olenemata lõikest 4 avaldada lõikes 4 osutatud teate ainult üks kord loetelu kehtivusaja algul, tingimusel et:

a) teates esitatakse loetelu kehtivusaeg ja teatatakse, et rohkem teateid ei avaldata, ning

b) teade avaldatakse elektrooniliselt ja see on kogu kehtivusaja jooksul püsivalt kättesaadav.

6. Hankeüksus lubab tarnijatel taotleda igal ajal enda kandmist korduvkasutatavasse loetellu ja kannab kõik kvalifitseeritud tarnijad loetellu mõistlikult lühikese aja jooksul.

7. Kui tarnija, kes ei ole kantud korduvkasutatavasse loetellu, esitab korduvkasutataval loetelul põhinevas hankes osalemise taotluse ja kõik sellega seoses nõutud dokumendid 20-M lisas sätestatud ajavahemiku jooksul, peab hankeüksus taotlusega tutvuma. Hankeüksus ei jäta tarnijat hankemenetlusest kõrvale selle tõttu, et tal ei ole piisavalt aega taotlusega tutvuda, välja arvatud erijuhul, kui hanke keerukusest tingituna ei suuda üksus pakkumuste esitamiseks lubatud ajavahemiku jooksul taotluse läbivaatamist lõpule viia.

20-A kuni 20-F lisa liidetes loetletud üksused

8. 20-A kuni 20-F lisa liidetes loetletud hankeüksus võib kasutada teadet, milles tarnijaid kutsutakse üles taotlema korduvkasutatavasse loetellu kandmist, kavandatava hanke teatena, kui:

a) teade avaldatakse kooskõlas lõikega 4 ja see sisaldab 20-L lisas loetletud teavet ning kogu 20-O lisas loetletud teavet, mis on kättesaadav, ning märget selle kohta, et see teade kujutab endast kavandatava hanke teadet või et edaspidi saavad korduvkasutatava loetelu alla kuuluvate hangete teateid ainult korduvkasutatavasse loetellu kuuluvad tarnijad, ja

b) hankeüksus esitab tarnijatele, kes on teatanud talle oma huvist konkreetse hanke vastu, kiiresti piisavalt teavet, mis võimaldab neil hinnata oma huvi hankes osaleda, sealhulgas kogu ülejäänud teabe, mida nõutakse 20-D lisas, niivõrd kui see teave on kättesaadav.

9. 20-A kuni 20-F lisa liidete kohaldamisalasse kuuluv hankeüksus võib võimaldada tarnijal, kes on lõike 6 kohaselt taotlenud enda kandmist korduvkasutatavasse loetellu, esitada asjaomase hanke raames pakkumuse, kui hankeüksusele jääb piisavalt aega, et kindlaks teha, kas tarnija vastab osalemistingimustele.

Teave hankeüksuse otsuste kohta

10. Hankeüksus teatab hankes osalemise taotluse või korduvkasutatavasse loetellu kandmise taotluse esitanud tarnijale viivitamata oma otsuse tema taotluse kohta.

11. Hankeüksus teavitab tarnijat viivitamata ja esitab tarnija taotluse alusel talle viivitamata oma otsuse kirjaliku põhjenduse, kui hankeüksus:

a) lükkab tarnija hankes osalemise või korduvkasutatavasse loetellu kandmise taotluse tagasi;

b) ei tunnista tarnijat enam kvalifitseerunuks või

c) kustutab tarnija korduvkasutatavast loetelust.

ARTIKKEL 20.16

Tehnilised kirjeldused

1. Hankeüksus ei koosta, ei võta vastu ega kohalda tehnilisi kirjeldusi ega näe ette vastavushindamismenetlust, mille eesmärk on piirata konkurentsi, luua tarbetuid takistusi rahvusvahelisele kaubandusele või diskrimineerida tarnijaid.

2. Hangitavate kaupade või teenuste tehnilisi kirjeldusi koostades peab hankeüksus vajaduse korral:

a) esitama tehnilises kirjelduses pigem toimivus- ja funktsionaalsed nõuded, mitte disaini või tunnuste kirjelduse, ning

b) võtma tehniliste kirjelduste aluseks rahvusvahelised standardid, kui need on olemas, või kui selliseid rahvusvahelisi standardeid ei ole olemas, võtma aluseks riigisisesed tehnilised normid, tunnustatud riiklikud standardid või ehituseeskirjad; igale viitele lisatakse märge „või samaväärne“.

3. Kui tehnilistes kirjeldustes kasutatakse disaini või tunnuste kirjelduse näitajaid, peaks hankeüksus võimaluse korral lisama hankedokumentidesse sõnad „või samaväärne“ vms näitamaks, et ta võtab arvesse samaväärsete kaupade või teenuste pakkumusi, kui need vastavad selgelt hanke tingimustele.

4. Hankeüksus ei koosta tehnilisi kirjeldusi, mis sisaldavad konkreetse kaubamärgi või käibenime, patendi, autoriõiguse, disainilahenduse või tüübi, teatava päritolu, tootja või tarnijaga seotud nõudeid või viiteid, välja arvatud juhul, kui hankeeset ei ole võimalik muul viisil piisavalt täpselt või arusaadavalt kirjeldada, ja tingimusel et üksus lisab hankedokumentidesse sõnad „või samaväärne“ vms.

5. Hankeüksus ei tohi isikult, kellel võivad olla teatava hankega seoses ärihuvid, konkurentsi piiramist põhjustaval viisil küsida ega vastu võtta nõuandeid, mida võidakse kasutada selle hanke tehniliste kirjelduste koostamisel või vastuvõtmisel.

6. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et lepinguosaline ja tema hankeüksused võivad käesoleva artikli kohaselt koostada, vastu võtta ja kohaldada tehnilisi kirjeldusi loodusvarade kaitse edendamiseks ja keskkonna kaitsmiseks.

ARTIKKEL 20.17

Hankedokumendid

1. Hankeüksus esitab tarnijatele hankedokumendid, mis sisaldavad kogu vajaliku teabe, et tarnijad saaksid koostada ja esitada nõuetekohase pakkumuse. Kui seda ei ole juba kavandatava hanke teates tehtud, esitatakse kõnealustes dokumentides täielik kirjeldus järgmise kohta:

a) hanke asjaolud, sealhulgas hangitavate kaupade ja teenuste laad ja kogus või eeldatav kogus, kui täpne kogus ei ole teada; nõuded muu hulgas tehnilise kirjelduse, vastavushindamise, plaanide, jooniste või juhendite kohta;

b) tarnijate osalemistingimused, sealhulgas sellise teabe ja selliste dokumentide loetelu, mille tarnija peab osalemistingimustele vastamiseks esitama;

c) kõik hindamiskriteeriumid, mida tuleb lepingu sõlmimisel arvesse võtta, ning kõnealuste kriteeriumide osakaal, kui hind ei ole ainus kriteerium;

d) kui hankeüksus korraldab hanke elektrooniliselt, siis autentimis- ja krüpteerimisnõuded või muud nõuded seoses teabe elektroonilise esitamisega;

e) kui hankeüksus korraldab elektroonilise oksjoni, siis oksjoni pidamise reeglid, sealhulgas hindamiskriteeriumidega seotud pakkumuse elemendid, mis on oksjoni läbiviimise aluseks;

f) kui pakkumused avatakse avalikult, siis nende avamise kuupäev, kellaaeg ja koht ning vajaduse korral pakkumuste avamisele lubatud isikute nimekiri;

g) muud nõuded ja tingimused, sealhulgas maksetingimused ja pakkumuse esitamise viisile seatud piirangud, näiteks kas pakkumusi esitatakse elektrooniliselt või paberil, ning

h) kaupade kohaletoimetamise ja teenuse osutamise kuupäevad.

2. Hankedokumentides hangitavate kaupade kohaletoimetamise või teenuste osutamise kuupäeva kehtestamisel võtab hankeüksus arvesse selliseid tegureid nagu hanke keerukus, allhangete eeldatav maht ning realistlik aeg kaupade tootmiseks, laost väljastamiseks ja tarnekohast transportimiseks või teenuste osutamiseks.

3. Kavandatava hanke teates või hankedokumentides sätestatud hindamiskriteeriumid võivad muu hulgas sisaldada hinda ja muid kulutegureid, kvaliteediandmeid, tehnilist väärtust, keskkonnanäitajaid ja tarnetingimusi.

4. Hankeüksus peab esitama taotluse korral hankedokumendid viivitamata igale hankes osalevale tarnijale ning vastama hankes osaleva tarnija esitatud mõistlikele päringutele tingimusel, et küsitud teave ei anna kõnealusele tarnijale eelist teiste hankes osalevate tarnijate ees ning et päring esitatakse kehtiva tähtaja jooksul.

5. Kui hankeüksus muudab enne artikli 20.22 kohast pakkumuste hindamist kavandatava hanke teates või osalevatele tarnijatele esitatud hankedokumentides sätestatud kriteeriume või nõudeid, edastab ta kõik sellised muudatused kirjalikult:

a) kõikidele teabe muutmise ajal hankes osalevatele tarnijatele, kui need on teada, kõikidel muudel juhtudel aga samal viisil, nagu ta esitas algse teabe, ning

b) piisavalt varakult, et tarnijatel oleks aega oma pakkumusi vajaduse korral muuta ja need uuesti esitada.

6. Hankeüksused võivad nõuda, et osalevad tarnijad esitaksid tagatise pakkumuse säilitamise kohta ja edukas tarnija esitaks täitmistagatise.

ARTIKKEL 20.18

Tähtajad

Hankeüksus jätab oma vajadustest lähtudes tarnijatele piisavalt aega osalemistaotluste ja nõuetele vastavate pakkumuste koostamiseks ja esitamiseks, võttes seejuures arvesse selliseid tegureid nagu hanke laad ja keerukus, allhangete eeldatav maht ning juhul, kui ei kasutata elektroonilisi vahendeid, siis ka aeg, mis kulub pakkumuse edastamiseks kodu- ja välismaalt. Tähtajad, sealhulgas pikendatud tähtajad, peavad olema kõikidele huvitatud ja osalevatele tarnijatele ühesugused. Kohaldatavad tähtajad on sätestatud 20-M lisas.

ARTIKKEL 20.19

Läbirääkimised

1. Kui lepinguosalise õiguses on sätestatud, et hankeüksused võivad korraldada hankeid läbirääkimiste teel, võivad nad seda teha järgmistel juhtudel:

a) seoses hangetega, mille puhul nad on näidanud sellist kavatsust kavandatava hanke teates, või

b) kui hindamisel ilmneb, et ükski pakkumus ei ole teadetes või hankedokumentides sätestatud hindamiskriteeriumide kohaselt selgelt kõige soodsam.

2. Hankeüksus:

a) tagab, et läbirääkimistel osalevate tarnijate kõrvalejätmine toimub teadetes või hankedokumentides sätestatud kriteeriumide kohaselt, ning

b) määrab pärast läbirääkimiste lõppu allesjäänud tarnijatele uute või muudetud pakkumiste esitamiseks ühise tähtpäeva.

ARTIKKEL 20.20

Piiratud pakkumismenetlus

1. Tingimusel, et pakkumismenetlust ei kasutata konkurentsi vältimiseks ega omamaiste tarnijate kaitsmiseks, võib hankeüksus kasutada lepingute sõlmimiseks piiratud pakkumismenetlust järgmistel asjaoludel:

a) kui:

i) ükski tarnija ei ole esitanud pakkumust ega osalemistaotlust;

ii) ei ole esitatud ühtki pakkumust, mis vastaks hankedokumentide olulistele nõuetele;

iii) ükski tarnija ei vasta osalemistingimustele või

iv) esitatud pakkumused on osutunud kokkumänguks,

eeldusel, et hankedokumentide nõudeid ei ole oluliselt muudetud;

b) kui kunstiteoste puhul või põhjustel, mis on seotud intellektuaalomandi ainuõigustega, nagu patendid või autoriõigused, või ärisaladusena käsitletava teabega, või tehnilistest põhjustest tuleneval konkurentsi puudumisel suudab tooteid või teenuseid pakkuda ainult üks konkreetne tarnija ja puudub mõistlik valikuvõimalus või asendustarnija;

c) niisuguste kaupade või teenuste lisatarne korral algse tarnija poolt, mis ei olnud esialgse hankega hõlmatud, kui tarnija vahetamine:

i) ei ole võimalik majanduslikel või tehnilistel põhjustel, mis tulenevad näiteks olemasolevate seadmete, tarkvara, teenuste või paigaldiste vahetatavus- ja koostalitlusnõudest, ning

ii) põhjustaks hankeüksusele olulist ebamugavust või märkimisväärset lisakulu;

d) kaubaturult ostetavate kaupade korral;

e) kui hankeüksus hangib prototüüpi või esimest toodet või teenust, mis on välja töötatud tema tellimusel teatava teadusuuringut, katsetus-, uurimis- või esialgset arendustööd käsitleva lepingu alusel ja selle raames; kui sellised lepingud on täidetud, toimuvad edaspidised toote- või teenusehanked käesoleva peatüki alusel;

f) kui ja niivõrd kui see on rangelt vajalik kiireloomulise olukorra tõttu, mis on tingitud sündmustest, mida hankeüksus ei võinud ette näha, ning avatud ja valikpakkumismenetlust kasutades ei ole võimalik saada kaupu või teenuseid õigeks ajaks;

g) kui leping sõlmitakse ideekonkursi võitjaga, tingimusel et konkursi korraldus vastas käesoleva peatüki põhimõtetele ning konkursil osalejaid hindas sõltumatu komisjon eesmärgiga selgitada välja võitja, kellega sõlmitakse leping, või

h) ostude korral, mis tehakse üksnes lühiajaliselt kehtivatel eriti soodsatel tingimustel, nagu erakorralise realiseerimise puhul, mida teostavad juriidilised isikud, kes ei ole tavaliselt tarnijad, või selliste ettevõtete varade realiseerimise puhul, mille suhtes on algatatud likvideerimismenetlus või pankrotivara haldamise menetlus.

2. Hankeüksus peab lõike 1 alusel sõlmitud lepingute kohta arvestust või koostab iga sellise lepingu kohta kirjaliku aruande, esitades sellise lepingu sõlmimist õigustavad asjaolud.

ARTIKKEL 20.21

Elektroonilised oksjonid

Kui hankeüksus kavatseb käesoleva lepinguga hõlmatud hanke korraldada elektroonilise oksjonina, esitab ta igale osalejale enne elektroonilise oksjoni algust:

a) teabe automaatse hindamismeetodi kohta, mida kasutatakse oksjoni käigus automaatseks pakkumuste pingerea koostamiseks ja muutmiseks, sealhulgas hankedokumentides sätestatud hindamiskriteeriumidel põhineva matemaatilise valemi;

b) pakkumuse elementide esialgse hindamise tulemused, kui leping kavatsetakse sõlmida kõige soodsama pakkumuse tegijaga, ning

c) muu olulise teabe oksjoni korraldamise kohta.

ARTIKKEL 20.22

Pakkumuste läbivaatamine ja lepingute sõlmimine

1. Hankeüksus võtab pakkumused vastu, avab need ja vaatab need läbi nii, et hankemenetlus on läbipaistev ja erapooletu ning säilib pakkumuste konfidentsiaalsus.

2. Hankeüksus ei karista ühtegi tarnijat selle eest, et sai tema pakkumuse kätte pärast pakkumuste esitamise tähtaega, kui hilinemine on tingitud üksnes hankeüksuse väärast tegevusest.

3. Et pakkumust saaks lepingu sõlmimise otsuse tegemisel arvesse võtta, peab pakkumus olema esitatud kirjalikult ja vastama avamise ajal hankedokumentides, ja kui see on asjakohane, teadetes sätestatud olulistele nõuetele ning selle peab olema esitanud tarnija, kes vastab osalemistingimustele.

4. Välja arvatud juhul, kui hankeüksus jõuab järeldusele, et lepingu sõlmimine ei ole avalikes huvides, sõlmib ta lepingu tarnijaga, kes on hankeüksuse hinnangul suuteline täitma lepingutingimusi ja kes on ainuüksi teadetes ja hankedokumentides sätestatud hindamiskriteeriumide kohaselt esitanud soodsaima pakkumuse, või juhul, kui hind on ainus kriteerium, madalaima hinnaga pakkumise.

5. Kui hankeüksusele esitatakse pakkumus, mille hind on teiste pakkumustega võrreldes ebaharilikult madal, võib ta kontrollida, kas tarnija vastab osalemistingimustele ja on suuteline lepingutingimusi täitma.

6. Hankeüksus ei tee valikuid, ei tühista hanget ega muuda sõlmitud lepinguid viisil, mis ei ole kooskõlas käesolevast peatükist tulenevate kohustustega.

7. Lepinguosaline võib ette näha, et kui eduka tarnijaga seostavatel põhjustel ei sõlmita lepingut mõistliku aja jooksul või kui edukas tarnija ei esita artiklis 20.17 osutatud lepingu täitmise tagatist või ei täida lepingutingimusi, võib lepingu sõlmida tarnijaga, kes on esitanud järgmisena soodsa pakkumuse.

## ARTIKKEL 20.23

## Hanketeabe läbipaistvus

1. Hankeüksus teatab osalevatele tarnijatele viivitamata sellest, kelle ta on kuulutanud hanke võitjaks, ja teeb seda tarnija taotluse korral kirjalikult. Kooskõlas artikli 20.24 lõigetega 2 ja 3 esitab hankeüksus hanke kaotanud tarnija taotlusel talle selgituse, miks ei valitud tema pakkumust ja millised olid eduka tarnija pakkumuse suhtelised eelised.

2. Pärast iga käesoleva peatükiga hõlmatud lepingu sõlmimist avaldab hankeüksus võimalikult vara vastavalt lepinguosaliste õiguses sätestatud tähtaegadele teate 20-F kuni 20-J lisas loetletud asjakohases paber- või elektroonilises väljaandes. Kui teade avaldatakse üksnes elektroonilises väljaandes, peab teave jääma mõistliku aja jooksul vabalt kättesaadavaks. Teade sisaldab vähemalt järgmist teavet:

a) hangitud kaupade ja teenuste kirjeldus, mis võib hõlmata hangitud kaupade laadi ja kogust ning hangitud teenuste laadi ja ulatust;

b) hankeüksuse nimi ja aadress;

c) eduka tarnija nimi ja aadress;

d) eduka pakkumuse maksumus või lepingu sõlmimisel arvesse võetud kõrgeima ja madalaima hinnaga pakkumus;

e) lepingu sõlmimise kuupäev ning

f) kasutatud hankemeetod ja juhul, kui kasutati piiratud pakkumismenetlust, selle kasutamist õigustavate asjaolude kirjeldus.

3. Kumbki lepinguosaline edastab teisele lepinguosalisele käesoleva peatükiga hõlmatud hangete kohta kättesaadavad ja võrreldavad statistilised andmed.

ARTIKKEL 20.24

Teabe avalikustamine

1. Kumbki lepinguosaline annab teisele lepinguosalisele taotluse korral käesoleva lepinguga hõlmatud hanke suhtes tehtud otsuse kohta viivitamata kogu asjakohase teabe, mis võimaldab teha kindlaks, kas hange on korraldatud käesoleva peatüki reeglite järgi. Kui kõnealuse teabe avalikustamine võib mõjutada tulevasi hankeid, avaldab teabe saanud lepinguosaline selle teistele tarnijatele ainult pärast nõupidamist teabe esitanud lepinguosalisega ja tema nõusolekul.

2. Olenemata käesoleva peatüki muudest sätetest ei anna lepinguosaline ega tema hankeüksused ühelegi tarnijale teavet, mis võiks kahjustada ausat konkurentsi tarnijate vahel.

3. Käesolevat peatükki ei tõlgendata nii, nagu lepinguosaline ja tema hankeüksused, ametiasutused ja läbivaatavad organid peaksid avalikustama konfidentsiaalset teavet, kui selline avalikustamine võiks:

a) kahjustada õiguskaitset;

b) kahjustada ausat konkurentsi tarnijate vahel;

c) kahjustada konkreetsete isikute õigustatud ärihuve, sealhulgas nende intellektuaalomandi kaitset, või

d) olla muul viisil vastuolus avalike huvidega.

ARTIKKEL 20.25

Riigisisene läbivaatamise kord

1. Kumbki lepinguosaline kehtestab õigeaegse, tulemusliku, läbipaistva ja mittediskrimineeriva halduslíku või kohtuliku läbivaatamise korra, mille abil võib tarnija vaidlustada:

a) käesoleva peatüki sätete rikkumise, või

b) kui tarnijal ei ole lepinguosalise õiguse kohaselt õigust vaidlustada otseselt käesoleva peatüki sätete rikkumist, siis nende meetmete täitmata jätmise, mille lepinguosaline on võtnud käesoleva peatüki rakendamiseks

seoses käesoleva lepinguga hõlmatud hangetega, mille vastu tarnijal on või on olnud huvi. Vaidlustamise kord on kirjalik ja see tehakse avalikult kättesaadavaks.

2. Kumbki lepinguosaline võib oma õiguses ette näha, et kui tarnija esitab käesoleva lepinguga hõlmatud hanke asjus kaebuse, kutsub lepinguosaline oma hankeüksust ja tarnijat üles leidma kaebusele lahenduse konsultatsioonide teel. Hankeüksus vaatab sellised kaebused läbi erapooletult ja kiiresti ning nii, et see ei mõjuta tarnija osalemist käimasolevates ega tulevastes käesoleva lepinguga hõlmatud hangetes ega tema õigust taotleda halduslíku või kohtuliku läbivaatamismenetluse kaudu parandusmeetmete võtmist.

3. Igale tarnijale võimaldatakse vaidlustuse ettevalmistamiseks ja esitamiseks piisav aeg, mis ei ole mingil juhul lühem kui 10 (kümme) päeva alates hetkest, mil tarnija sai või oleks pidanud saama teada vaidlustamise aluseks olevast asjaolust.

4. Selleks asutab või määrab kumbki lepinguosaline vähemalt ühe erapooletu haldus- või õigusasutuse, mis on tema hankeüksustest sõltumatu ning mis võtab vastu ja vaatab läbi tarnijate vaidlustusi seoses käesoleva lepinguga hõlmatud hangetega.

5. Kui vaidlustuse vaatab esimesena läbi muu kui lõikes 4 osutatud asutus, tagab lepinguosaline, et tarnijal on õigus algne otsus edasi kaevata erapooletule haldus- või õigusasutusele, mis ei sõltu hankeüksusest, mille hanget ta vaidlustab. Kui läbivaatav asutus ei ole kohus, peab olema võimalik tema otsused kohtusse edasi kaevata või peavad kehtima menetlused, millega tagatakse, et:

a) hankeüksus vastab vaidele kirjalikult ja esitab läbivaatavale asutusele kõik asjakohased dokumendid;

b) menetlusosalistel on õigus olla ära kuulatud, enne kui läbivaatav asutus teeb vaide kohta otsuse;

c) menetlusosalistel on õigus võtta endale esindaja ja saatja;

d) menetlusosalistel on õigus osaleda kõikides menetlustoimingutes;

e) menetlusosalistel on õigus taotleda avalikku menetlust ja kutsuda tunnistajaid ning

f) tarnija vaidlustuse kohta tehtavad otsused ja soovitused esitatakse mõistliku aja jooksul kirjalikult ning iga otsuse ja soovituse kohta esitatakse põhjendus.

6. Kumbki lepinguosaline võtab vastu või jätab kehtima korra, millega nähakse ette:

a) ajutised kiirmeetmed, et tarnijal oleks võimalik hankes edasi osaleda. Sellised ajutised meetmed võivad kaasa tuua hankemenetluse peatamise. Selles korras võib olla ette nähtud, et selliste meetmete kohaldamise üle otsustamisel võib arvesse võtta nende ülekaalukalt ebasoodsaid tagajärgi asjakohastele huvidele, sealhulgas avalikele huvidele. Meetmete võtmata jätmist põhjendatakse kirjalikult, ning

b) juhul, kui läbivaatav asutus tuvastab lõikes 1 nimetatud rikkumise või eiramise, võetakse parandusmeetmeid või hüvitatakse tekkinud kahju; hüvitamine võib piirduda pakkumuse ettevalmistus- või vaidlustamiskuludega või mõlemaga.

ARTIKKEL 20.26

Katvuse muudatused ja parandused

1. Lepinguosaline võib teha ettepaneku muuta või parandada oma vastavaid 20-A kuni 20-E lisasid.

Muudatused

2. Kui lepinguosaline kavatseb oma lisasid lõike 1 kohaselt muuta, teeb ta järgmist:

a) teatab teisele lepinguosalisele sellest kirjalikult ning

b) esitab teates ettepaneku teha teise lepinguosalise jaoks sobivad kompenseerivad kohandused, mis võimaldaksid säilitada katvuse ulatuses, mis on võrreldav muudatuse-eelse kaetusega.

3. Olenemata lõike 2 punktist b ei pea lepinguosaline esitama kompenseerivaid kohandusi, kui muudatus puudutab hankeüksust, mille üle lepinguosaline on tegelikult kaotanud oma kontrolli või mõju.

4. Teine lepinguosaline võib esitada muudatuse suhtes vastuväiteid, kui:

a) lõike 2 punkti b alusel kavandatud kohandus ei ole piisav, et säilitada katvus tasemel, mis on võrreldav vastastikku kokku lepitud tasemega, või

b) muudatus on seotud hankeüksusega, mille üle lepinguosaline ei ole lõike 3 kohaselt tegelikult kaotanud kontrolli või mõju.

Teine lepinguosaline esitab kirjaliku vastuväite 45 (neljakümne viie) päeva jooksul pärast lõike 2 punktis a osutatud teate kättesaamist. Kui lepinguosaline ei esita kirjalikku vastuväidet 45 (neljakümne viie) päeva jooksul pärast teate kättesaamist, loetakse, et ta on kavandatud muudatusega nõus.

Parandused

5. Järgmisi lepinguosalise lisades tehtavaid muudatusi käsitatakse puhtformaalset laadi parandustena, tingimusel et need ei mõjuta käesoleva peatükiga ette nähtud vastastikku kokku lepitud katvust:

a) üksuse nime muutmine;

b) liites loetletud kahe või enama üksuse ühinemine ning

c) liites loetletud üksuse jagunemine 2 (kaheks) või enamaks üksuseks, mis kõik lisatakse samas liites loetletud üksuste hulka.

Sellise puhtformaalse paranduse teinud lepinguosaline ei ole kohustatud ette nägema kompenseerivaid kohandusi.

6. Kui lepinguosaline teeb ettepaneku oma lisade parandamiseks, teatab ta kavandatud parandustest teisele lepinguosalisele iga 2 (kahe) aasta järel pärast käesoleva lepingu jõustumise kuupäeva.

7. Lepinguosaline võib esitada teisele lepinguosalisele vastuväite kavandatud paranduse kohta 45 (neljakümne viie) päeva jooksul pärast kõnealuse teate kättesaamist. Vastuväite esitamise korral esitab lepinguosaline põhjendused selle kohta, miks kavandatud paranduse puhul ei ole tema arvates tegemist lõikes 5 sätestatud muudatusega, ning kirjeldab kavandatud paranduse mõju käesoleva peatükiga ette nähtud vastastikku kokku lepitud katvusele. Kui 45 (neljakümne viie) päeva jooksul pärast teate kättesaamist ei ole kirjalikku vastuväidet esitatud, siis loetakse, et lepinguosaline on kavandatud parandusega nõus.

Konsultatsioonid ja vaidluste lahendamine

8. Kui teine lepinguosaline vaidlustab kavandatava muudatuse või paranduse, püüavad lepinguosalised lahendada küsimuse konsultatsioonide teel. Kui kokkuleppele ei jõuta 60 (kuuekümne) päeva jooksul pärast vastuväite kättesaamist, võib lepinguosaline, kes soovib oma lisasid muuta või parandada, lasta asja lahendada 29. peatüki kohases vaidluste lahendamise menetluses, välja arvatud juhul, kui lepinguosalised lepivad kokku tähtaja pikendamises.

9. Lõike 8 kohane konsulteerimismenetlus ei piira 29. peatükis sätestatud konsultatsioone.

10. Kui lepinguosaline ei esita lõigete 2 ja 3 kohase muudatusettepaneku või lõike 5 kohase parandusettepaneku suhtes vastuväiteid või kui lepinguosalised lepivad muudatuses või parandustes kokku konsultatsioonide teel või kui küsimus lahendatakse 29. peatüki alusel lõplikult, muudab kaubandusküsimustes tegutsev ühisnõukogu asjaomast lisa, et kajastada kokkulepitud muudatust või parandusi või kokkulepitud kompenseerivaid kohandusi.

ARTIKKEL 20.27

Riigihangete allkomitee

1. Artikli 9.9 lõike 4 kohaselt moodustatud riigihangete allkomiteel on lisaks artiklites 2.4 ja 9.9 loetletud ülesannetele järgmised ülesanded:

a) vaadata läbi hanketurgude vastastikune avamine;

b) vahetada teavet kummagi lepinguosalise riigihankevõimaluste, sealhulgas hangete statistiliste andmete kohta, ning

c) arutada artiklis 20.28 osutatud riigihangete valdkonnas tehtava lepinguosalistevahelise koostöö ulatust ja vahendeid.

ARTIKKEL 20.28

Koostöö riigihangete valdkonnas

1. Lepinguosalised teevad koostööd, et tagada käesoleva peatüki tulemuslik rakendamine. Lepinguosalised kasutavad olemasolevaid kättesaadavaid vahendeid, ressursse ja mehhanisme.

2. Koostöö selles valdkonnas toimub muu hulgas järgmise kaudu:

a) teabe, heade tavade, statistiliste andmete, ekspertide, kogemuste ja poliitikameetmete vahetamine vastastikust huvi pakkuvates valdkondades;

b) heade tavade vahetamine seoses säästvate hanketavadega ja muudes vastastikust huvi pakkuvates valdkondades;

c) võrgustike, seminaride ja õpikodade edendamine vastastikust huvi pakkuvatel teemadel;

d) teadmussiire, sealhulgas kontaktid Euroopa Liidu ja lepingule alla kirjutanud Mercosuri riikide ekspertide vahel, ning

e) teabe jagamine Euroopa Liidu ja lepingule alla kirjutanud Mercosuri riikide vahel, et hõlbustada lepinguosaliste tarnijate, eelkõige VKEde juurdepääsu riigihanketurgudele.

# 21. PEATÜKK

# INTELLEKTUAALOMAND

## A JAGU

## ÜLDSÄTTED JA -PÕHIMÕTTED

### ARTIKKEL 21.1

### Üldsätted

1. Lepinguosalised kinnitavad oma õigusi ja kohustusi teineteise suhtes, mis tulenevad WTO asutamislepingust ja TRIPS-lepingust ning mis tahes muust intellektuaalomandiga seotud mitmepoolsest lepingust, mille osalised nad on.

2. Kumbki lepinguosaline võib vabalt kindlaks määrata asjakohase meetodi käesoleva peatüki sätete rakendamiseks oma õigussüsteemis ja -praktikas viisil, mis on kooskõlas TRIPS-lepingu ja käesoleva peatüki eesmärkide ja põhimõtetega.

ARTIKKEL 21.2

Eesmärgid

Käesoleva peatüki eesmärgid on:

a) soodustada lepinguosaliste vahel innovaatiliste ja loovate toodete kättesaadavust, tootmist ja turustamist ning edendada lepinguosaliste vahel kaubandust ja investeeringuid, et aidata suurendada lepinguosaliste majanduse kestlikkust, õiglust ja kaasavust;

b) saavutada asjakohane ja tõhus intellektuaalomandi õiguste kaitse tase ja intellektuaalomandi õiguskaitse tagamine, mis hõlmab stiimulite ja preemiate pakkumist innovatsiooni edendamiseks, aidates samal ajal kaasa tulemuslikule tehnoloogiasiirdele ja tehnoloogia levitamisele ning soodustades sotsiaalset ja majanduslikku heaolu ning omanike õiguste ja avalike huvide vahelist tasakaalu, ning

c) soodustada meetmeid, mis aitavad lepinguosalistel edendada teadus- ja arendustegevust ning juurdepääsu teadmistele, sealhulgas rikkalikule avalikule omandile.

ARTIKKEL 21.3

Kohustuste laad ja kohaldamisala

1. Lepingu käesoleva osa kohaldamisel hõlmab mõiste „intellektuaalomandi õigused“ vähemalt neid intellektuaalomandi kategooriaid, millele on osutatud TRIPS-lepingu II osa 1.–7. jaos ning käesoleva lepingu artiklites 21.9–21.43.

2. Intellektuaalomandi kaitse hõlmab kaitset kõlvatu konkurentsi eest, millele on osutatud 20. märtsil 1883. aastal Pariisis vastu võetud ja viimati 14. juulil 1967. aastal Stockholmis läbi vaadatud tööstusomandi kaitse Pariisi konventsiooni (edaspidi „Pariisi konventsioon“) artiklis 10*bis*.

3. Ükski käesoleva peatüki säte ei takista lepinguosalist võtmast vajalikke meetmeid, et vältida intellektuaalomandi õiguste kuritarvitamist õiguste omajate poolt või selliste tavade kasutamist, mis põhjendamatult piiravad kaubandust või kahjustavad rahvusvahelist tehnoloogiasiiret, tingimusel et sellised meetmed on kooskõlas käesoleva peatükiga.

4. Lepinguosaline ei ole kohustatud tagama oma õigusega ulatuslikumat kaitset, kui on nõutud käesoleva peatükiga. Käesolev peatükk ei takista lepinguosalist kohaldamast oma õiguse kaudu rangemaid intellektuaalomandi õiguste kaitse ja intellektuaalomandi õiguskaitse tagamise standardeid, tingimusel et nendega ei rikuta käesoleva peatüki sätteid.

## ARTIKKEL 21.4

## Põhimõtted

1. Lepinguosalised tunnistavad, et intellektuaalomandi õiguste kaitse ja intellektuaalomandi õiguskaitse tagamine saavad toimuda ja peavad toimuma viisil, mis soodustab majanduslikku, sotsiaalset ja teaduslikku arengut. Kumbki lepinguosaline tagab intellektuaalomandi õiguskaitse tagamise oma õigussüsteemis ja -praktikas.

2. Oma õigusnormide sõnastamisel ja muutmisel võib kumbki lepinguosaline kehtestada erandeid ja rakendada paindlikkusklausleid, mis on lubatud mitmepoolsete õigusaktidega, millele lepinguosalised on alla kirjutanud.

3. Lepinguosalised kinnitavad veel kord konkurentsi reguleerivaid TRIPS-lepingu sätteid.

4. Lepinguosalised toetavad ÜRO kestliku arengu eesmärkide saavutamist.

5. Lepinguosalised toetavad maailma terviseassamblee resolutsiooni WHA 60.28 ja maailma terviseassamblee 64. istungjärgul vastu võetud gripipandeemiaks valmisoleku raamistikku.

6. Lepinguosalised tunnistavad, kui oluline on edendada maailma terviseassambleel 24. mail 2008 vastu võetud ülemaailmse rahvatervise, innovatsiooni ja intellektuaalomandi strateegia ja tegevuskava (resolutsioon WHA 61.21, muudetud resolutsiooniga 62.16) rakendamist.

7. Lepinguosalised kinnitavad arengukava soovitusi, mille Maailma Intellektuaalse Omandi Organisatsiooni (edaspidi „WIPO“) peaassamblee võttis vastu 2007. aastal.

8. Kui intellektuaalomandi õiguse saamise tingimuseks on õiguse andmine või registreerimine, teeb kumbki lepinguosaline kõik endast oleneva tagamaks, et õiguse andmise ja registreerimise menetlused soodustavad õiguse andmist ja registreerimist mõistliku aja jooksul, et vältida kaitse kestuse põhjendamatut lühenemist.

ARTIKKEL 21.5

Võrdne kohtlemine

Kumbki lepinguosaline kohtleb teise lepinguosalise riigi kodanikke[1] käesoleva peatükiga hõlmatud intellektuaalomandi õiguste kaitse[2] puhul vähemalt sama soodsalt kui enda kodanikke, võttes arvesse TRIPS-lepingu artiklitest 3 ja 5 tulenevaid erandeid[3].

---

1 Käesoleva peatüki kohaldamisel on „kodanik“ asjaomase intellektuaalomandi õiguse puhul lepinguosalise isik, kes vastab kaitse saamise kriteeriumidele, mis on sätestatud TRIPS-lepingus või WIPO egiidi all sõlmitud ja hallatavates mitmepoolsetes lepingutes, mille osaline lepinguosaline on.

2 Artikli 21.5 kohaldamisel hõlmab mõiste „kaitse“ nii neid asjaolusid, mis mõjutavad intellektuaalomandi õiguste kättesaadavust, omandamist, ulatust ja säilimist ning intellektuaalomandi õiguskaitse tagamist, kui ka asjaolusid, mis mõjutavad käesolevas peatükis konkreetselt käsitletud intellektuaalomandi õiguste kasutamist.

3 Teoste esitajate, fonogrammitootjate ning ringhäälinguorganisatsioonide puhul kehtib see kohustus ainult õiguste suhtes, mis on sätestatud käesolevas peatükis.

ARTIKKEL 21.6

Elurikkuse ja põlisteadmiste kaitse

1. Lepinguosalised tunnistavad, kui tähtsad ja väärtuslikud on elurikkus ja selle komponendid ning nendega seotud põlisrahvaste ja kohalike kogukondade[1] põlisteadmised, uuendused ja tavad. Lisaks kinnitavad lepinguosalised oma suveräänseid õigusi oma loodusvaradele ning 5. juunil 1992 Rio de Janeiros sõlmitud 1992. aasta bioloogilise mitmekesisuse konventsiooniga kehtestatud õigusi ja kohustusi seoses juurdepääsuga geneetilistele ressurssidele ning nende geneetiliste ressursside kasutamisest saadava tulu õiglase ja erapooletu jaotamisega.

2. Tunnistades põllumajandusliku elurikkuse erilisust, selle eripärasid ja erilahendusi vajavaid probleeme, kinnitavad lepinguosalised, et põllumajanduskultuuride geneetilistele ressurssidele juurdepääsu suhtes tuleb rakendada erikohtlemist kooskõlas 3. novembril 2001 Roomas sõlmitud rahvusvahelisele põllumajanduskultuuride geneetiliste ressursside lepinguga (edaspidi „rahvusvaheline põllumajanduskultuuride geneetiliste ressursside leping“).

3. Lepinguosalised võivad eelneval vastastikusel kokkuleppel käesoleva artikli läbi vaadata, võttes arvesse mitmepoolsete arutelude tulemusi ja järeldusi.

[1] Artikli 21.6 kohaldamisel võivad „põlisrahvad ja kohalikud kogukonnad“ hõlmata orjastatud aafriklaste järeltulijaid ja väikepõllumajandustootjaid.

ARTIKKEL 21.7

Ammendumine

Lepinguosalistel on õigus kehtestada oma intellektuaalomandi õiguste ammendumise kord, mis vastab TRIPS-lepingule.

ARTIKKEL 21.8

TRIPS-leping ja rahvatervis

1. Lepinguosalised tunnistavad WTO ministrite konverentsil 14. novembril 2001 vastu võetud TRIPS-lepingu ja rahvatervise deklaratsiooni (edaspidi „Doha deklaratsioon“) tähtsust. Lepinguosalised tagavad käesolevas peatükis sätestatud õiguste ja kohustuste tõlgendamisel ning rakendamisel järjepidevuse Doha deklaratsiooniga.

2. Kumbki lepinguosaline rakendab TRIPS-lepingu artiklit 31*bis* ning selle lisa ja liidet, mis jõustusid 23. jaanuaril 2017.

B JAGU

INTELLEKTUAALOMANDI ÕIGUSTEGA SEOTUD STANDARDID

1. ALAJAGU

AUTORIÕIGUS JA SELLEGA KAASNEVAD ÕIGUSED[1]

ARTIKKEL 21.9

Rahvusvahelised lepingud

Kumbki lepinguosaline kinnitab oma õigusi ja kohustusi, mis tulenevad järgmistest rahvusvahelistest lepingutest, võttes arvesse, et lepingud ei ole siduvad neile, kes ei ole nende osalised:

a) Berni kirjandus- ja kunstiteoste kaitse konventsioon, sõlmitud 9. septembril 1886 Bernis ja muudetud 28. septembril 1979 (edaspidi „Berni konventsioon“);

b) rahvusvaheline esitajate, fonogrammitootjate ja ringhäälinguorganisatsioonide kaitse konventsioon, sõlmitud 18. mail 1964 Roomas (edaspidi „Rooma konventsioon“);

[1] Lepinguosalised võivad oma õigusnormides kasutada käesolevas alajaos sätestatud õiguste puhul erinevaid nimetusi, tingimusel et on tagatud kokkulepitud kaitsetase.

c) Marrakechi leping avaldatud teostele juurdepääsu lihtsustamise kohta nägemispuudega või muu trükikirja lugemise puudega isikutele, vastu võetud 27. juunil 2013 Marrakechis;

d) WIPO autoriõiguse leping, sõlmitud 20. detsembril 1996 Genfis;

e) WIPO esituste ja fonogrammide leping, sõlmitud 20. detsembril 1996 Genfis, ning

f) Pekingi audiovisuaalsete esituste leping, sõlmitud 24. juunil 2012 Pekingis.

ARTIKKEL 21.10

Autorid

Kumbki lepinguosaline annab autoritele ainuõiguse lubada või keelata:

a) oma teoste otsest või kaudset, ajutist või alalist reprodutseerimist tervikuna või osaliselt mis tahes viisil ja mis tahes vormis;

b) oma teoste originaalide või koopiate igasugust avalikku levitamist müügi teel või muul viisil;

c) oma teoste edastamist üldsusele kaabliga ja kaablita sidevahendite abil ning

d) oma teoste üldsusele kättesaadavaks tegemist nii, et üksikisikud pääsevad neile ligi enda valitud kohas ja ajal.

ARTIKKEL 21.11

Esitajad

Kumbki lepinguosaline annab esitajatele ainuõiguse lubada või keelata:

a) oma esitustest salvestiste tegemist;

b) oma esituste salvestiste otsest või kaudset, ajutist või alalist reprodutseerimist tervikuna või osaliselt mis tahes viisil ja mis tahes vormis;

c) oma esituste salvestiste üldsusele levitamist müügi teel või muul viisil;

d) oma esituste ülekandmist ringhäälingus kaablita sidevahendite abil või kui lepinguosalise õigusnormides on nii sätestatud, siis kaabliga sidevahendite abil, ja nende edastamist üldsusele, kui esitus ise ei ole ülekantav esitus ning kui see ei ole tehtud salvestise põhjal, ning

e) oma esituste salvestiste üldsusele kättesaadavaks tegemist nii, et üksikisikud pääsevad neile ligi enda valitud kohas ja ajal.

ARTIKKEL 21.12

Fonogrammitootjad

Kumbki lepinguosaline annab fonogrammitootjatele ainuõiguse lubada või keelata:

a) oma fonogrammide otsest või kaudset, ajutist või alalist reprodutseerimist tervikuna või osaliselt mis tahes viisil ja mis tahes vormis;

b) oma fonogrammide, sealhulgas nende koopiate üldsusele levitamist müügi teel või muul viisil ning

c) oma fonogrammide üldsusele kättesaadavaks tegemist nii, et üksikisikud pääsevad neile ligi enda valitud kohas ja ajal.

ARTIKKEL 21.13

Ringhäälinguorganisatsioonid

Kumbki lepinguosaline võib oma õigusnormides sätestada nõuded selle kohta, mida käsitatakse ringhäälinguorganisatsioonina, ning annab ringhäälinguorganisatsioonidele ainuõiguse lubada või keelata:

a) oma saadete salvestamist;

b) oma saadete salvestiste otsest või kaudset, ajutist või alalist reprodutseerimist tervikuna või osaliselt mis tahes viisil ja mis tahes vormis;

c) oma saadete salvestiste üldsusele kättesaadavaks tegemist kaabliga või kaablita sidevahendite abil, olenemata sellest, kas neid saateid edastatakse kaabel- või kaablita sidevahendite, sealhulgas kaabli või satelliidi kaudu, nii et üksikisikud pääsevad neile ligi enda valitud kohas ja ajal;

d) oma saadete salvestiste üldsusele levitamist kas müügi teel või muul viisil[1] ning

e) oma saadete taasedastamist kaablita sidevahendite abil või kui lepinguosalise õigusnormides on nii sätestatud, siis kaabliga sidevahendite abil, ja oma saadete edastamist üldsusele, kui selline edastamine toimub kohas, kuhu pääsuks nõutakse üldsuselt sisenemistasu[2].

---

[1] Artikli 21.13 punkte c ja d ei kohaldata lepinguosalise suhtes niivõrd, kuivõrd ta ei ole oma õigusnormides ette näinud nendes punktides sätestatud õigusi. Sellisel juhul võib teine lepinguosaline jätta selle lepinguosalise ringhäälinguorganisatsioonid artikli 21.13 punktidega c ja d antud kaitse alt välja ning artikli 21.5 kohast kohustust ei kohaldata artikli 21.13 punktides c ja d sätestatud õiguste suhtes.

[2] Kumbki lepinguosaline võib anda ringhäälinguorganisatsioonidele oma saadete üldsusele edastamise suhtes ulatuslikumad õigused.

ARTIKKEL 21.14

Õigus saada tasu kaubanduslikel eesmärkidel avaldatud fonogrammide üldsusele ülekandmise ja edastamise eest

1. Kumbki lepinguosaline näeb ette esitajate ja fonogrammitootjate õiguse saada kasutajalt tasu, kui kaubanduslikel eesmärkidel avaldatud fonogrammi või sellise fonogrammi reproduktsiooni kasutatakse kaablita sidevahendite abil üldsusele ülekandmiseks või mis tahes muul viisil üldsusele edastamiseks[1].

2. Kumbki lepinguosaline näeb ette, et lõikes 1 osutatud tasu nõuab kasutajalt esitaja, fonogrammitootja või mõlemad. Kumbki lepinguosaline võib kehtestada õigusnormid, millega esitajate ja fonogrammitootjate vahelise kokkuleppe puudumise korral nähakse ette tingimused, mille alusel peavad esitajad ja fonogrammitootjad kõnealuse tasu omavahel jagama.

[1] Kumbki lepinguosaline võib anda esitajatele ja fonogrammitootjatele tasu saamise õiguse asemel või lisaks sellele ulatuslikumaid õigusi kaubanduslikel eesmärkidel avaldatud fonogrammide üldsusele ülekandmiseks ja edastamiseks.

ARTIKKEL 21.15

Kaitse kehtivuse tähtaeg

1. Berni konventsiooni artiklis 2 osutatud kirjandus- või kunstiteose autori õigused kehtivad autori eluajal ja vähemalt 50 (viiskümmend) aastat pärast tema surma või kui lepinguosalise õigusnormides on nii ette nähtud, siis 70 (seitsekümmend) aastat pärast autori surma. Foto- ja kinematograafiliste teoste puhul kehtestab kumbki lepinguosaline kaitse kehtivuse tähtaja vastavalt oma õigusnormidele.

2. Mitme autori loodud teose puhul arvutatakse lõikes 1 osutatud tähtaega viimasena elus olnud autori surmast.

3. Anonüümse või pseudonüümi all loodud teose puhul on kaitse kehtivuse tähtaeg vähemalt 50 (viiskümmend) aastat pärast seda, kui teos üldsusele õiguspäraselt kättesaadavaks tehakse, või kui lepinguosalise õigusnormides on nii ette nähtud, siis 70 (seitsekümmend) aastat pärast seda, kui teos üldsusele õiguspäraselt kättesaadavaks tehakse. Kui autori kasutatud pseudonüüm ei jäta tema isiku suhtes kahtlust või kui autor avaldab oma isiku esimeses lauses osutatud aja jooksul, siis kohaldatakse erandina esimesest lausest lõikes 1 osutatud kaitse kehtivuse tähtaega.

4. Esitajate õigused muude kui fonogrammil jäädvustatud esituste puhul ei lõpe varem kui 50 (viiskümmend) aastat pärast esituse kuupäeva.

5. Esitajate ja fonogrammitootjate õigused ei aegu vähemalt 50 (viiekümne) aasta jooksul pärast seda, kui salvestis on õiguspäraselt avaldatud või üldsusele edastatud, või kui lepinguosalise õigusnormidega on nii ette nähtud, siis 70 (seitsmekümne) aasta jooksul pärast salvestise õiguspärast avaldamist või üldsusele edastamist[1]. Kumbki lepinguosaline võib kooskõlas oma õigusnormidega võtta tulemuslikke meetmeid tagamaks, et 50 (viiekümnele) aastale järgneva 20 (kahekümne) aasta pikkuse kaitse kehtivuse tähtaja jooksul teenitud kasum jaotatakse õiglaselt esitajate ja tootjate vahel.

6. Ringhäälinguorganisatsioonide õiguste kaitse kehtivuse tähtaeg on vähemalt 20 (kakskümmend) aastat alates esimesest edastamisest või kui lepinguosalise õigusnormides on nii ette nähtud, siis 50 (viiskümmend) aastat alates esimesest edastamisest.

7. Käesolevas artiklis sätestatud tähtaegu arvutatakse nende aluseks olevale sündmusele järgneva aasta 1. (esimesest) jaanuarist.

8. Kumbki lepinguosaline võib ette näha käesolevas artiklis sätestatust pikemad kaitse kehtivuse tähtajad.

[1] Kumbki lepinguosaline võib ette näha, et esituse salvestise või fonogrammi avaldamine või õiguspärane üldsusele edastamine peab toimuma kindlaksmääratud ajavahemiku jooksul alates esituse kuupäevast (esitajate puhul) või salvestise kuupäevast (fonogrammitootjate puhul).

ARTIKKEL 21.16

Edasimüügiõigus

1. Kumbki lepinguosaline võib näha graafika- või skulptuurteose autorile ette võõrandamatu edasimüügiõiguse, millest ei saa ka ette loobuda ja mis tähendab õigust saada teatav protsent hinnast teose igakordse müügi puhul pärast teose esmast üleandmist autori poolt.

2. Lõikes 1 osutatud õigust kohaldatakse kõikide edasimüügitehingute suhtes, milles müüjate, ostjate ja vahendajatena osalevad elukutselised kunstiturul tegutsejad, näiteks oksjonikorraldajad, kunstigaleriid või üldiselt kunstiteoste vahendajad.

3. Kumbki lepinguosaline võib sätestada, et lõikes 1 osutatud õigust ei kohaldata edasimüügi suhtes, kui müüja on teose omandanud otse autorilt vähem kui 3 (kolm) aastat enne edasimüüki ning edasimüügihind ei ületa teatavat miinimumsummat.

4. Kumbki lepinguosaline võib sätestada, et autorid, kes on teise lepinguosalise kodanikud, ja nende õigusjärglased saavad kasutada käesoleva artikli ning asjaomase lepinguosalise õigusnormide kohast edasimüügiõigust, tingimusel et selle riigi õigusnormid, mille kodanik autor või tema õigusjärglane on, võimaldavad asjaomase lepinguosalise autoritele ja nende õigusjärglastele selles riigis edasimüügiõiguse kaitset.

ARTIKKEL 21.17

Õiguste kollektiivse teostamise alane koostöö

1. Lepinguosalised edendavad kollektiivse esindamise organisatsioonide vahelist koostööd, läbipaistvust ja mittediskrimineerimist, eelkõige seoses tulu kogumise, selle tulu suhtes kohaldatavate mahaarvamiste, kogutud litsentsitasude kasutamise, jaotamispõhimõtete ja repertuaariga, sealhulgas digikeskkonnas.

2. Kui ühe lepinguosalise territooriumil asutatud kollektiivse esindamise organisatsioon esindab esinduslepingu alusel teist kollektiivse esindamise organisatsiooni, mis on asutatud teise lepinguosalise territooriumil, püüab esimesena nimetatud lepinguosaline tagada, et esindav kollektiivse esindamise organisatsioon:

a) ei diskrimineeri esindatava organisatsiooni liikmeid, kes on õiguste omajad, ning

b) maksab esindatavale organisatsioonile võlgnetavad summad täpselt, korrapäraselt, hoolikalt ja täiesti läbipaistvalt ning annab esindatavale organisatsioonile teavet tema nimel kogutud tulude ja tehtud mahaarvamiste kohta.

ARTIKKEL 21.18

Erandid ja piirangud

1. Kumbki lepinguosaline näeb käesolevas alajaos sätestatud õiguste suhtes ette erandid ja piirangud üksnes teatavatel erijuhtudel, mis ei ole vastuolus teose või muu materjali tavapärase kasutamisega ega kahjusta põhjendamatult õiguste omaja õigustatud huve.

2. Kumbki lepinguosaline jätab reprodutseerimisõiguse alt välja ajutise reprodutseerimise, kui see on ajutine või juhuslikku laadi, moodustab tehnoloogilise protsessi lahutamatu ja olulise osa ning selle ainus eesmärk on teha võimalikuks:

a) vahendaja kaudu võrgus kolmandatele isikutele edastamine või

b) loodava teose või muu materjali õiguspärane kasutamine, ning millel puudub iseseisev majanduslik tähtsus.

ARTIKKEL 21.19

Tehniliste meetmete kaitse

1. Kumbki lepinguosaline näeb ette piisava õiguskaitse ja tõhusad õiguskaitsevahendid, et takistada kõrvalehoidmist tõhusatest tehnilistest meetmetest, mida õiguste omajad kasutavad seoses oma käesolevast alajaost tulenevate õiguste kasutamisega ja millega piiratakse toiminguid, mis ei ole asjaomaste õiguste omajate poolt või seadusega lubatud.

2. Kumbki lepinguosaline võib juhul, kui see on tema õiguse kohaselt lubatud, tagada, et õiguste omajad teevad isikule, kelle kasuks on kehtestatud erand või piirang, kättesaadavaks vahendid, mis võimaldavad seda erandit või piirangut vajalikus ulatuses kasutada.

ARTIKKEL 21.20

Õiguste teostamist käsitleva teabega seotud kohustused

1. Käesoleva artikli kohaldamisel tähendab „õiguste teostamist käsitlev teave“ õiguste omajate esitatud teavet, mis identifitseerib teose või muu käesolevas alajaos osutatud materjali, autori või mis tahes muu õiguste omaja, või teavet teose või muu materjali kasutustingimuste kohta ning sellist teavet esindavaid numbreid või koode.

2. Kumbki lepinguosaline näeb ette piisava õiguskaitse iga isiku vastu, kes teadlikult ja ilma loata paneb toime mis tahes järgmise teo, kui see isik on teadlik või võib põhjendatult olla teadlik, et tegu korda saates põhjustab, võimaldab, hõlbustab või varjab ta autoriõiguse või sellega kaasnevate õiguste rikkumist:

a) eemaldab õiguste teostamist käsitleva elektroonilise teabe või muudab seda või

b) levitab, impordib levitamise eesmärgil, kannab ringhäälingus üle, edastab või teeb üldsusele kättesaadavaks käesoleva alajao alusel kaitstud teoseid või muud materjali, millelt on loata kõrvaldatud õiguste teostamist käsitlev elektrooniline teave või millel on seda muudetud.

3. Lõiget 1 kohaldatakse juhul, kui kõnealuses lõikes osutatud teave on lisatud käesolevas alajaos osutatud teose või muu materjali koopiale või esitatakse seoses selle edastamisega üldsusele.

4. Lepinguosalised tagavad, et käesolevas artiklis sätestatud kohustused ei kahjusta kasutusviise, millega õigusi ei rikuta.

2. ALAJAGU

KAUBAMÄRGID

ARTIKKEL 21.21

Rahvusvahelised lepingud

Kumbki lepinguosaline:

a) järgib 15. juunil 1957. aastal Nice'is sõlmitud märkide registreerimisel kasutatava kaupade ja teenuste rahvusvahelise klassifikatsiooni Nizza kokkulepet (edaspidi „Nizza klassifikatsioon")[1] ning

b) teeb kõik endast sõltuva, et ühineda märkide rahvusvahelise registreerimise Madridi kokkuleppe protokolliga, mis sõlmiti 27. juunil 1989 Madridis ja mida muudeti viimati 12. novembril 2007.

[1] See kohustus kehtib üksnes kaubamärkide suhtes, mis on registreeritud pärast Nizza klassifikatsiooni kriteeriumide vastuvõtmise või kokkuleppega ühinemise kuupäeva.

ARTIKKEL 21.22

Registreerimismenetlus

1. Kumbki lepinguosaline näeb ette kaubamärkide registreerimise süsteemi, mille raames kõik asjaomase kaubamärgiasutuse tehtud lõplikud negatiivsed otsused, sealhulgas registreerimisest osalise keeldumise kohta, on nõuetekohaselt põhjendatud ja need võib edasi kaevata ning need tehakse kirjalikult teatavaks.

2. Kumbki lepinguosaline näeb ette võimaluse vaidlustada kaubamärkide registreerimise taotlusi või, kui see on asjakohane, siis kaubamärkide registreeringuid. Vaidlustamismenetlus peab olema võistlev.

3. Kumbki lepinguosaline näeb ette kaubamärgitaotluste ja registreeringute avaliku elektroonilise andmebaasi.

ARTIKKEL 21.23

Kaubamärgist tulenevad õigused

Registreeritud kaubamärk annab omanikule sellega kaasnevad ainuõigused. Omanikul on õigus takistada kõiki kolmandaid isikuid kasutamast kaubandustegevuse käigus ilma omaniku nõusolekuta:

a) kaubamärgiga identseid tähiseid kaupade või teenuste puhul, mis on identsed nendega, mille suhtes kaubamärk on registreeritud, ning

b) kaubamärgiga identseid või sarnaseid tähiseid, mida kasutatakse kaupade või teenuste puhul, mis on identsed või sarnased nendega, mille suhtes kaubamärk on registreeritud, kui on tõenäoline, et üldsus võib need omavahel segi ajada, sealhulgas on tõenäoline, et tähist seostatakse kaubamärgiga.

ARTIKKEL 21.24

Üldtuntud kaubamärgid

1. Pariisi konventsiooni artikkel 6*bis* kehtib *mutatis mutandis* teenuste kohta. Otsustades, kas kaubamärk on üldtuntud, tuleb kummalgi lepinguosalisel arvesse võtta kaubamärgi tuntust üldsuse seas vastavas valdkonnas, kaasa arvatud asjaomase lepinguosalise territooriumil kaubamärgi reklaamimise tulemusena saavutatud tuntust.

2. Pariisi konventsiooni artikkel 6*bis* kehtib *mutatis mutandis* kaupade ja teenuste kohta, mis ei ole sarnased nendega, mille suhtes kaubamärk on registreeritud, tingimusel et selle kaubamärgi kasutamine nende kaupade või teenuste puhul viitaks seosele nende kaupade või teenuste ja registreeritud kaubamärgi omaniku vahel, ning tingimusel et selline kasutamine kahjustaks tõenäoliselt registreeritud kaubamärgi omaniku huve.

3. Et kaitsta üldtuntud kaubamärke vastavalt Pariisi konventsiooni artiklile 6*bis* ning TRIPS-lepingu artikli 16 lõigetele 2 ja 3, võtavad lepinguosalised nõuetekohaselt arvesse põhimõtteid, mis on kehtestatud dokumendis „Joint Recommendation Concerning Provisions on the Protection of Well-Known Marks“ (Ühissoovitus üldtuntud kaubamärkide kaitset käsitlevate sätete kohta), mille tööstusomandi kaitse Pariisi Liidu assamblee ja WIPO peaassamblee võtsid vastu 20.–29. septembril 1999 toimunud WIPO liikmesriikide assambleede 34. istungjärgul.

ARTIKKEL 21.25

Pahausksed taotlused

Kumbki lepinguosaline näeb ette, et kaubamärgi võib tunnistada kehtetuks, kui taotleja on kaubamärgi registreerimise taotluse esitanud pahauskselt. Kumbki lepinguosaline võib ka ette näha, et sellist kaubamärki ei registreerita.

ARTIKKEL 21.26

Erandid kaubamärgist tulenevatest õigustest

1. Kumbki lepinguosaline näeb ette piiratud erandid kaubamärgist tulenevatest õigustest, nagu kirjeldavate terminite õiglane kasutamine, sealhulgas geograafiliste tähiste puhul, ning võib ette näha muid piiratud erandeid, tingimusel et selliste erandite puhul võetakse arvesse kaubamärgi omaniku ja kolmandate isikute õigustatud huve.

2. Kaubamärk ei anna omanikule õigust keelata kolmandal isikul kasutada järgmist, tingimusel et kolmas isik kasutab neid kooskõlas ausa tööstus- ja kaubandustavaga:

a) oma nime või aadressi, kui kolmas isik on füüsiline isik;

b) tähiseid, mis näitavad liiki, kvaliteeti, kvantiteeti, sihtotstarvet, väärtust, geograafilist päritolu, kauba tootmise või teenuse osutamise aega või muid kauba või teenuse omadusi, või

c) kaubamärki, kui see on vajalik toote või teenuse sihtotstarbe näitamiseks, eelkõige juhul, kui tegemist on lisaseadme või varuosaga.

## 3. ALAJAGU

## DISAINILAHENDUSED

### ARTIKKEL 21.27

### Rahvusvahelised lepingud

Kumbki lepinguosaline teeb kõik endast oleneva, et ühineda 2. juulil 1999 Genfis sõlmitud tööstusdisainilahenduste rahvusvahelise registreerimise Haagi kokkuleppe Genfi redaktsiooniga (1999).

ARTIKKEL 21.28

Registreeritud disainilahenduste kaitse

1. Kumbki lepinguosaline näeb ette sõltumatult loodud uute või originaalsete disainilahenduste kaitse[1, 2]. See kaitse tekib registreerimisel ja annab selle omanikule ainuõiguse vastavalt käesolevale alajaole.

2. Registreeritud disainilahenduse omanikul on õigus takistada kolmandaid isikuid, kellel puudub omaniku nõusolek, valmistamast, müügiks pakkumast, müümast, turule laskmast, importimast, eksportimast ja varumast toodet, mis kannab või sisaldab kaitstud disainilahendust, või kasutamast tooteid, mis kannavad või sisaldavad kaitstud disainilahendust, kui selline tegevus toimub kaubanduslikul eesmärgil.

ARTIKKEL 21.29

Kaitse kehtivuse tähtaeg

Kaitse kestus, sealhulgas pikenduste puhul, on vähemalt 15 (viisteist) aastat alates taotluse esitamise kuupäevast.

---

[1] Käesoleva artikli kohaldamisel võib lepinguosaline eristatavat disainilahendust käsitada originaalse disainilahendusena.

[2] Argentina näeb ette sõltumatult loodud uute või originaalsete disainilahenduste kaitse.

ARTIKKEL 21.30

Registreerimata disainilahenduste kaitse

Kumbki lepinguosaline võib kehtestada õiguslikud vahendid registreerimata disainilahenduste kasutamise vältimiseks.

ARTIKKEL 21.31

Erandid

1. Kumbki lepinguosaline võib disainilahenduste kaitsmisel ette näha piiratud erandeid, tingimusel et sellised erandid ei ole põhjendamatult vastuolus kaitstud disainilahenduste tavapärase kasutamisega ega kahjusta kaitstud disainilahenduse omaniku õigustatud huve põhjendamatult, võttes arvesse kolmandate isikute õigustatud huve.

2. Disainilahenduse kaitse ei laiene disainilahendustele, mis tulenevad peamiselt tehnilistest või funktsionaalsetest kaalutlustest.

ARTIKKEL 1.32

Seos autoriõigusega

Kumbki lepinguosaline tagab oma õigusnormides ette nähtud ulatuses, et disainilahendus on tema autoriõiguse normide alusel kaitsekõlblik alates kuupäevast, mil disainilahendus on loodud või mis tahes kujul fikseeritud. Kumbki lepinguosaline määrab kindlaks sellise kaitse ulatuse ja tingimused, sealhulgas nõutava originaalsuse taseme.

4. ALAJAGU

GEOGRAAFILISED TÄHISED

ARTIKKEL 21.33

Geograafiliste tähiste kaitse

1. Käesolevat alajagu kohaldatakse lepinguosalise territooriumilt pärit geograafiliste tähiste tunnustamise ja kaitse suhtes.

2. Lepinguosalised võtavad vajalikud meetmed lõikes 1 osutatud geograafiliste tähiste kaitse rakendamiseks oma territooriumil, määrates kindlaks sellise rakendamise asjakohase meetodi oma õigussüsteemis ja -praktikas.

3. Käesolevat artiklit kohaldatakse lepinguosalise geograafiliste tähiste suhtes üksnes juhul, kui need on päritolupoole territooriumil sellisena kaitstud tema geograafiliste tähiste registreerimise ja kaitse süsteemi alusel.

4. Kumbki lepinguosaline, olles vaadanud läbi nii teise lepinguosalise õigusaktid 21-A lisas kui ka geograafilised tähised 21-B lisas ning olles seoses 21-B lisas loetletud geograafiliste tähistega ellu viinud vastulausete ja vastuväidete menetluse või avaliku konsultatsiooni, kohustub kaitsma alates käesoleva lepingu jõustumise kuupäevast neid geograafilisi tähiseid kooskõlas käesolevas alajaos sätestatud kaitsetasemega, sealhulgas konkreetse kaitsetasemega, mis on eeskätt sätestatud artikli 21.35 lõikes 8 ja 21-B-1 liites.

5. Kumbki lepinguosaline võib oma õigusnormidega kaitsta ka muude toodete kui põllumajanduslike toiduainete, veinide, piiritusjookide või aromatiseeritud veinide geograafilisi tähiseid. Lepinguosalised tunnistavad, et 21-D lisas loetletud geograafilised tähised on päritoluriigis sellisena kaitstud.

ARTIKKEL 21.34

Uute geograafiliste tähiste lisamine

Lepinguosalise taotlusel ja pärast artikli 21.33 lõikes 4 kirjeldatud etappide lõpuleviimist võib artiklis 21.59 osutatud intellektuaalomandi õiguste allkomitee soovitada kaubanduskooseisus tegutseval ühisnõukogul võtta artikli 9.7 lõike 1 punkti f kohaselt vastu otsuse lisada 21-B lisasse uusi geograafilisi tähiseid, sealhulgas selleks, et kanda 21-C lisas loetletud geograafilised tähised üle 21-B lisasse.

ARTIKKEL 21.35

Geograafiliste tähiste kaitse ulatus

1. Lepinguosaline näeb huvitatud isikutele oma õigusnormide kohaselt ette õiguslikud vahendid, mis võimaldavad takistada:

a) 21-B lisa 1. ja 2. osas loetletud teise lepinguosalise geograafilise tähise kasutamist mis tahes toote puhul, mis kuulub 1-B lisa 3. jaos täpsustatud asjaomasesse tooteklassi ja mis:

   i) ei pärine 21-B lisas selle geograafilise tähise jaoks sätestatud päritoluriigist või

   ii) pärineb 21-B lisas selle geograafilise tähise jaoks sätestatud päritoluriigist, kuid seda ei ole toodetud ega valmistatud kooskõlas teise lepinguosalise õigusnormidega, mida kohaldataks juhul, kui toode oleks ette nähtud tarbimiseks teise lepinguosalise territooriumil;

b) kõigi selliste kauba tähistamise ja tutvustamise viiside kasutamist, mis näitavad või lubavad oletada, et kõnealune kaup pärineb mujalt kui sellest geograafilisest piirkonnast, kust see tegelikult pärit on, eksitades üldsust kauba geograafilise päritolu suhtes;

c) muud kasutamist, mille puhul on tegemist kõlvatu konkurentsiga Pariisi konventsiooni artikli 10*bis* tähenduses;

d) kaitstud nimetuse otsest või kaudset kaubanduslikul eesmärgil kasutamist sarnastel toodetel, mis ei vasta kaitstud nimetuse tootespetsifikaadile või kui sellise kasutusega kaasneb geograafilise tähise maine ärakasutamine;

e) sellise geograafilise tähise kasutamist, mis ei pärine geograafilise tähisega osutatud kohast, isegi siis, kui on märgitud toote tegelik päritolu või geograafilist tähist kasutatakse tõlkes või nimetusele lisatakse sellised väljendid nagu „liik“, „tüüp“, „stiil“, „imitatsioon“ või muud sarnased väljendid, ning

f) geograafilise tähisena kaitstud nimetuse väärkasutamist, imiteerimist või eksitavat kasutamist; geograafilise tähisena kaitstud nimetuse vale või eksitavat esitamist või mis tahes tegevust, mis võib jätta tarbijale vale mulje toote tegeliku päritolu, lähtekoha ja laadi kohta.

2. Kaubamärkide ja geograafiliste tähiste vahelise seose suhtes kehtib järgmine:

a) kui geograafiline tähis on käesoleva alajao alusel kaitstud, keelduvad lepinguosalised sama või sarnase toote puhul sellise kaubamärgi registreerimisest, mille kasutamine oleks vastuolus käesoleva alajaoga, tingimusel et kaubamärgi registreerimise taotlus on esitatud pärast geograafilise tähise kaitse taotluse esitamist asjaomasel territooriumil; kaubamärgid, mis on registreeritud vastuolus käesoleva lõikega, tunnistatakse kooskõlas lepinguosaliste õigusega kehtetuks;

b) käesoleva lepingu jõustumise kuupäeval 21-B lisas loetletud geograafiliste tähiste puhul on punktis a osutatud kaitsetaotluse esitamise kuupäev vastulausete ja vastuväidete menetluse väljakuulutamise või avaliku konsultatsiooni kuupäev vastavatel territooriumidel;

c) artiklis 21.34 osutatud geograafiliste tähiste puhul on kaitsetaotluse esitamise kuupäev teisele lepinguosalisele geograafilise tähise kaitse taotluse edastamise kuupäev;

d) ilma et see piiraks punkti e kohaldamist, kaitseb kumbki lepinguosaline 21-B lisas osutatud geograafilisi tähiseid ka juhul, kui on olemas varasem kaubamärk; „varasem kaubamärk“ tähendab kaubamärki, mida on taotletud, mis on registreeritud või mis on lepinguosalise territooriumil heauskselt kasutusse juurdunud, kui selline võimalus on asjaomase lepinguosalise õigusnormidega ette nähtud, enne kuupäeva, mil lõikes 1 osutatud geograafilise tähise kaitse taotlus käesoleva lepingu kohaselt teisele lepinguosalisele esitatakse;

sellise varasema kaubamärgi kasutamist võib jätkata, seda võib uuendada ning selle osas võib teha muudatusi, mis võivad nõuda uute kaubamärgitaotluste esitamist, olenemata geograafilise tähise kaitsest, tingimusel et selle kaubamärgiõiguse kohaselt, mille alusel kaubamärk on registreeritud või loodud, ei ole kaubamärgi kehtetuks tunnistamiseks või tühistamiseks alust;

varasemat kaubamärki ega geograafilist tähist ei kasutata viisil, mis eksitaks tarbijat asjaomase intellektuaalomandi õiguse olemuse suhtes, ning

e) lepinguosalisel ei ole kohustust kaitsta geograafilist tähist juhul, kui see võib kaubamärgi kuulsust, mainet ja tuntust arvesse võttes tarbijat toote tegeliku olemuse suhtes eksitada.

3. Ükski käesoleva alajao säte ei takista lepinguosalist kasutamast mis tahes tootega seoses taimesordi või loomatõu tavapärast nimetust, mida tema territooriumil kasutatakse[1].

[1] Lepinguosalised määravad 21-B-1 liites kindlaks taimesordid ja loomatõud, mille kasutamist ei takistata.

4. Ükski käesoleva alajao säte ei takista lepinguosalist kasutamast oma territooriumil geograafilise tähisena kaitstud mitmekomponendilise termini üksikkomponenti, kui selline üksikkomponent on termin, mida kasutatakse tavapäraselt tavakeeles selle üksikkomponendiga seotud kauba üldnimetusena[1].

5. Ükski käesoleva alajao säte ei kohusta lepinguosalist kaitsma geograafilist tähist, mis on sama terminiga, mida kasutatakse selle lepinguosalise territooriumil tavapäraselt tavakeeles sellega seotud kauba üldnimetusena.

6. Kui geograafilise tähise tõlge on sama mis tavakeeles tavapäraselt kasutatav termin, näiteks toote üldnimetus lepinguosalise territooriumil, või sisaldab seda või kui geograafiline tähis ei ole sama, kuid sisaldab sellist terminit, ei piira käesoleva alajao sätted ühegi isiku õigust kasutada seda terminit seoses kõnealuse tootega.

7. Homonüümsete geograafiliste tähiste suhtes kehtib järgmine:

a) kui lepinguosaliste samasse tootekategooriasse[2] kuuluvate toodete olemasolevad või tulevased geograafilised tähised on homonüümsed, jäävad mõlemad iseenesest kehtima ning kumbki lepinguosaline määrab kindlaks praktilised tingimused, mille alusel homonüümseid tähiseid üksteisest eristatakse, arvestades vajadust tagada asjaomaste tootjate võrdne kohtlemine ning pidades silmas, et tarbijaid ei eksitataks, ja

---

1 Lepinguosalised määravad 21-B-1 liites kindlaks terminid, mille kaitset ei taotleta ja millele kaitset ei anta.

2 Vastavalt Nizza klassifikatsioonile ja selle muudatustele.

b) kui üks lepinguosaline teeb kolmanda riigiga läbirääkimiste kontekstis ettepaneku kõnealuse kolmanda riigi geograafilise tähise kaitsmiseks ning see nimetus on teise lepinguosalise geograafilise tähisega homonüümne, teatatakse sellest viimasele, andes talle võimaluse esitada märkusi enne nimetuse kaitse alla võtmist.

8. Ilma et see piiraks artikli 21.35 lõike 1 kuni artikli 21.35 lõike 7 kohaldamist, määratakse järgmiste 21-B lisas loetletud geograafiliste tähiste puhul kindlaks konkreetne kaitsetase[1]:

a) „Genièvre“, „Jenever“ või „Genever“: geograafilise tähise „Genièvre“, „Jenever“ või „Genever“ kaitse ei takista neid, kes on terminit „Ginebra“ Argentina territooriumil vähemalt 5 (viie) aasta jooksul enne Argentinas geograafilise tähise „Genièvre“, „Jenever“ või „Genever“ kohta vastulausete ja vastuväidete avaldamist heas usus ja pidevalt kasutanud, ning neid, kes on terminit „Genebra“ Brasiilia territooriumil enne Brasiilias geograafilise tähise „Genièvre“, „Jenever“ või „Genever“ kohta vastulausete ja vastuväidete avaldamist heas usus ja pidevalt kasutanud, seda terminit ka edaspidi kasutamast, tingimusel et nende toodete turustamisel ei kasutata graafilisi kujutisi, nimetusi, pilte ega lippe, mis viitavad geograafilise tähise tegelikule päritolule, ning et see termin esitatakse sellises kirjatüübis, mis on küll loetav, kuid tunduvalt väiksem kui tootemargi nimetus ning eristub sellest toote päritolu seisukohast üheselt mõistetaval viisil;

[1] Suurema selguse huvides olgu märgitud, et artikli 21.35 lõikes 8 kindlaks määratud kaitsetaset kohaldatakse igas lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigis üksnes nende varasemate kasutajate suhtes, kes kuuluvad selle lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigi varasemate kasutajate loetellu.

b) „Queso Manchego“: geograafilise tähise „Queso Manchego“ kaitse juustude puhul, mis on valmistatud Hispaanias tehniliste spetsifikatsioonide kohaselt lambapiimast, ei takista neid, kes on terminit „Queso Manchego“ Uruguay territooriumil lehmapiimast valmistatud juustude kohta vähemalt 5 (viie) aasta jooksul enne geograafilise tähise „Questo Manchego“ kohta vastulausete ja vastuväidete avaldamist heas usus ja pidevalt kasutanud, seda terminit ka edaspidi kasutamast, tingimusel et nende toodete turustamisel ei kasutata graafilisi kujutisi, nimetusi, pilte ega lippe, mis viitavad kaitstud Euroopa geograafilisele tähisele, ning tingimusel, et see termin esitatakse sellises kirjatüübis, mis on küll loetav, aga tunduvalt väiksem kui tootemargi nimetus ning eristub sellest toote päritolu ja koostise seisukohast üheselt mõistetaval viisil;

c) „Grappa“: geograafilise tähise „Grappa“ kaitse ei takista neid, kes on terminit „Grappamiel“ või „Grapamiel“ Uruguay territooriumil enne geograafilise tähise „Grappa“ kohta vastulausete ja vastuväidete avaldamist heas usus ja pidevalt kasutanud, seda terminit ka edaspidi kasutamast, tingimusel et nende toodete turustamisel ei kasutata graafilisi kujutisi, nimetusi, pilte ega lippe, mis viitavad kaitstud Euroopa geograafilisele tähisele, ning tingimusel, et see termin esitatakse sellises kirjatüübis, mis on küll loetav, aga tunduvalt väiksem kui tootemargi nimetus ning eristub sellest toote päritolu seisukohast üheselt mõistetaval viisil;

d) „Steinhäger“: geograafilise tähise „Steinhäger“ kaitse ei takista neid, kes on terminit „Steinhäger“ Brasiilia territooriumil enne geograafilise tähise „Steinhäger“ kohta vastulausete ja vastuväidete avaldamist heas usus ja pidevalt kasutanud, seda terminit ka edaspidi kasutamast, tingimusel et nende toodete turustamisel ei kasutata graafilisi kujutisi, nimetusi, pilte ega lippe, mis viitavad kaitstud Euroopa geograafilisele tähisele, ning tingimusel, et see termin esitatakse sellises kirjatüübis, mis on küll loetav, aga tunduvalt väiksem kui tootemargi nimetus ning eristub sellest toote päritolu seisukohast üheselt mõistetaval viisil;

e) „Parmigiano Reggiano“:

i) geograafilise tähise „Parmigiano Reggiano“ kaitse ei takista neid, kes on terminit „Parmesão“ Brasiilia territooriumil ning terminit „Parmesano“ varem Argentina, Paraguay ja Uruguay territooriumil enne geograafilise tähise „Parmigiano Reggiano“ kohta vastulausete ja vastuväidete avaldamist heas usus ja pidevalt kasutanud, neid termineid ka edaspidi kasutamast, tingimusel et nende toodete turustamisel ei kasutata graafilisi kujutisi, nimetusi, pilte ega lippe, mis viitavad kaitstud Euroopa geograafilisele tähisele, ning tingimusel, et termin esitatakse sellises kirjatüübis, mis on küll loetav, aga tunduvalt väiksem kui tootemargi nimetus ning eristub sellest toote päritolu seisukohast üheselt mõistetaval viisil;

ii) geograafilise tähise „Parmigiano Reggiano“ kaitse ei takista neid, kes on terminit „Reggianito“ enne geograafilise tähise „Parmigiano Reggiano“ kohta vastulausete ja vastuväidete avaldamist Argentina territooriumil heas usus ja pidevalt kasutanud, ning neid, kes on seda terminit Paraguay ja Uruguay territooriumil vähemalt 5 (viie) aasta jooksul enne geograafilise tähise „Parmigiano Reggiano“ kohta vastulausete ja vastuväidete avaldamist heas usus ja pidevalt kasutanud, neid termineid ka edaspidi kasutamast, tingimusel et nende toodete turustamisel ei kasutata graafilisi kujutisi, nimetusi, pilte ega lippe, mis viitavad kaitstud Euroopa geograafilisele tähisele, ning tingimusel, et termin esitatakse sellises kirjatüübis, mis on küll loetav, aga tunduvalt väiksem kui tootemargi nimetus ning eristub sellest toote päritolu seisukohast üheselt mõistetaval viisil;

f) „Fontina“: geograafilise tähise „Fontina“ kaitse ei takista neid, kes on terminit „Fontina“ Argentina, Brasiilia, Paraguay ja Uruguay territooriumil vähemalt 5 (viie) aasta jooksul enne geograafilise tähise „Fontina“ kohta vastulausete ja vastuväidete avaldamist heas usus ja pidevalt kasutanud, seda terminit ka edaspidi kasutamast, tingimusel et nende toodete turustamisel ei kasutata graafilisi kujutisi, nimetusi, pilte ega lippe, mis viitavad kaitstud Euroopa geograafilisele tähisele, ning tingimusel, et see termin esitatakse sellises kirjatüübis, mis on küll loetav, aga tunduvalt väiksem kui tootemargi nimetus ning eristub sellest toote päritolu seisukohast üheselt mõistetaval viisil;

g) „Gruyère“ (Prantsusmaa):

i) geograafilise tähise „Gruyère“ (Prantsusmaa) kaitse ei takista neid, kes on terminit „Gruyère“ või „Gruyere“ Argentina, Brasiilia, Paraguay ja Uruguay territooriumil vähemalt 5 (viie) aasta jooksul enne geograafilise tähise „Gruyère“ (Prantsusmaa) kohta vastulausete ja vastuväidete avaldamist heas usus ja pidevalt kasutanud, seda terminit ka edaspidi kasutamast, tingimusel et nende toodete turustamisel ei kasutata graafilisi kujutisi, nimetusi, pilte ega lippe, mis viitavad kaitstud Euroopa geograafilisele tähisele, ning tingimusel, et see termin esitatakse sellises kirjatüübis, mis on küll loetav, aga tunduvalt väiksem kui tootemargi nimetus ning eristub sellest toote päritolu seisukohast üheselt mõistetaval viisil;

ii) geograafilise tähise „Gruyère“ (Prantsusmaa) kaitse ei takista neid, kes on terminit „Gruyerito“ või „Gruyer“ Uruguay territooriumil vähemalt 5 (viie) aasta jooksul enne geograafilise tähise „Gruyère“ (Prantsusmaa) kohta vastulausete ja vastuväidete avaldamist heas usus ja pidevalt kasutanud, seda terminit ka edaspidi kasutamast, tingimusel et nende toodete turustamisel ei kasutata graafilisi kujutisi, nimetusi, pilte ega lippe, mis viitavad kaitstud Euroopa geograafilisele tähisele, ning tingimusel, et see termin esitatakse sellises kirjatüübis, mis on küll loetav, aga tunduvalt väiksem kui tootemargi nimetus ning eristub sellest toote päritolu seisukohast üheselt mõistetaval viisil;

h) „Grana Padano“: geograafilise tähise „Grana Padano“ kaitse ei takista neid, kes on terminit „Grana“ Brasiilia territooriumil vähemalt 5 (viie) aasta jooksul enne geograafilise tähise „Grana Padano“ kohta vastulausete ja vastuväidete avaldamist heas usus ja pidevalt kasutanud, seda terminit ka edaspidi kasutamast, tingimusel et nende toodete turustamisel ei kasutata graafilisi kujutisi, nimetusi, pilte ega lippe, mis viitavad kaitstud Euroopa geograafilisele tähisele, ning tingimusel, et see termin esitatakse sellises kirjatüübis, mis on küll loetav, aga tunduvalt väiksem kui tootemargi nimetus ning eristub sellest toote päritolu seisukohast üheselt mõistetaval viisil, ning

i) „Gorgonzola“: geograafilise tähise „Gorgonzola“ kaitse ei takista neid, kes on terminit „Gorgonzola“ Brasiilia territooriumil enne vastulausete ja vastuväidete avaldamist heas usus kasutanud, seda terminit ka edaspidi kasutamast, tingimusel et nende toodete turustamisel ei kasutata graafilisi kujutisi, nimetusi, pilte ega lippe, mis viitavad geograafilise tähise tegelikule päritolule, ning tingimusel, et see termin esitatakse sellises kirjatüübis, mis on küll loetav, aga tunduvalt väiksem kui tootemargi nimetus ning eristub sellest toote päritolu seisukohast üheselt mõistetaval viisil.

9. Lõike 8 punktides a–i osutatud varasemad kasutajad on loetletud 21-E lisas. Varasemate kasutajate õigusjärglus ja selle mõju määratakse kindlaks iga lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigi õigusnormidega.

10. 21-B lisas loetletud kaitstud geograafilised tähised ei tohi muutuda lepinguosaliste territooriumil üldmõisteks.

11. Ükski käesoleva peatüki säte ei kohusta lepinguosalisi kaitsma geograafilisi tähiseid, mida nende päritolukohas ei kaitsta või mille kaitse on lõpetatud.

12. Ükski peatüki säte ei piira ühegi isiku õigust kasutada kaubanduslikul eesmärgil enda või oma ärialase eelkäija nime, välja arvatud juhul, kui seda nime kasutatakse üldsust eksitaval viisil.

ARTIKKEL 21.36

Geograafiliste tähiste kasutamise õigus

1. Lepingu käesoleva osa kohast geograafilist tähist võivad kasutada kõik ettevõtjad, kes turustavad asjaomasele spetsifikaadile vastavaid põllumajandustooteid, toiduaineid, veine, aromatiseeritud veine või piiritusjooke.

2. Kui geograafiline tähis on lepingu käesoleva osa alusel kaitstud, ei saa kasutajad seda kaitstud nimetust enam registreerida ega selle suhtes muid piiranguid kasutada.

ARTIKKEL 21.37

Kaitse tagamine

Kumbki lepinguosaline näeb huvitatud isikutele artiklis 21.35 sätestatud kaitse tagamise taotlemiseks oma õigussüsteemis ja -praktikas asjakohaste haldus- ja kohtumenetluste kaudu ette õiguslikud vahendid.

ARTIKKEL 21.38

Import, eksport ja turustamine

21-B lisas loetletud nimetustega toodete import, eksport ja turustamine toimub kooskõlas selle lepinguosalise territooriumil kohaldatavate õigusnormidega, kus tooted turule lastakse.

ARTIKKEL 21.39

Koostöö ja läbipaistvus seoses geograafiliste tähistega

1. Artiklis 21.59 osutatud intellektuaalomandi õiguste allkomitee jälgib käesoleva alajao nõuetekohast toimimist ning võib arutada kõiki selle rakendamise ja toimimisega seotud küsimusi. Allkomitee ülesanne on:

a) vahetada teavet seadusandliku ja poliitilise arengu kohta seoses geograafiliste tähistega ja muude geograafiliste tähiste valdkonna ühist huvi pakkuvate küsimustega ning

b) teha koostööd, et töötada välja alternatiivsed nimetused toodetele, mida ühe lepinguosalise tootjad on turustanud teise lepinguosalise geograafilistele tähistele vastavate nimetustega, eelkõige järkjärgulise kasutuselt kõrvaldamise juhtudel.

2. Intellektuaalomandi õiguste allkomitee võib soovitada kaubanduskoosseisus tegutseval ühisnõukogul muuta vastavalt artikli 9.7 lõike 1 punktile f:

a) 21-A lisa seoses viidetega lepinguosaliste territooriumil kohaldatavale õigusele;

b) 21-B lisa seoses geograafiliste tähistega ja neid käsitleva teabe vahetamisega;

c) 21-C lisa seoses geograafiliste tähistega ning

d) 21-E lisa seoses varasemate kasutajatega.

3. Lepinguosalised teavitavad üksteist, kui 21-B lisas loetletud geograafilist tähist nende territooriumil enam ei kaitsta. Pärast sellist teavitamist muudab kaubanduskoosseisus tegutsev ühisnõukogu 21-B lisa vastavalt artikli 9.7 lõike 1 punktile f, et lõpetada lepingu käesoleva osa kohane kaitse. Ainult sellel lepinguosalisel, kelle territooriumilt toode pärineb, on õigus käesoleva alajao kohaselt taotleda 21-B lisas loetletud geograafilise tähise kaitse lõpetamist.

4. Mercosur teavitab Euroopa Liitu, kui ta teeb pärast käesoleva lepingu jõustumise kuupäeva kindlaks täiendavaid varasemaid kasutajaid, kes vastavad artikli 21.35 lõike 8 punktides a–i sätestatud nõuetele. Pärast sellist teavitamist ja tingimusel, et lepinguosalised on ühel meelel, et välja pakutud täiendavad varasemad kasutajad vastavad eespool mainitud nõuetele, muudab kaubanduskooseisus tegutsev ühisnõukogu 21-E lisa vastavalt artikli 9.7 lõike 1 punktile f, lisades sellesse need täiendavad varasemad kasutajad.

5. Lepinguosalised peavad otse või intellektuaalomandi õiguste allkomitee kaudu vahetult ühendust kõigis küsimustes, mis on seotud käesoleva alajao rakendamise ja toimimisega. Eelkõige võib üks lepinguosaline nõuda teiselt teavet tootespetsifikaatide ja nende muudatuste kohta ning teavet kontrolliga tegelevate kontaktpunktide kohta.

6. Käesolevas alajaos käsitatakse tootespetsifikaadina sellist tootespetsifikaati ja selle muudatusi, mille on heaks kiitnud selle lepinguosalise ametiasutused, kelle territooriumilt toode pärineb.

7. Lepinguosalised võivad teha käesoleva alajao kohaselt kaitstavate teise lepinguosalise geograafiliste tähiste tootespetsifikaadid või nende kokkuvõtted üldsusele portugali, hispaania või inglise keeles kättesaadavaks.

## 5. ALAJAGU

## PATENDID

### ARTIKKEL 21.40

### Rahvusvahelised lepingud

Kumbki lepinguosaline teeb kõik endast oleneva, et ühineda patendikoostöölepinguga, mis sõlmiti Washingtonis 19. juunil 1970[1].

[1] Euroopa Liidu puhul saab sellest sättest kinni pidada tema liikmesriikide ühinemise kaudu.

6. ALAJAGU

TAIMESORDID

ARTIKKEL 21.41

Rahvusvahelised lepingud

Lepinguosalised kaitsevad taimesorte vastavalt rahvusvahelisele uute taimesortide kaitse konventsioonile, mis võeti vastu Pariisis 2. detsembril 1961 ning vaadati läbi Genfis 10. novembril 1972, 23. oktoobril 1978 (1978. aasta UPOVi akt) ja 19. märtsil 1991 (1991. aasta UPOVi akt), ning teevad koostööd taimesortide kaitse edendamiseks.

7. ALAJAGU

AVALIKUSTAMATA TEABE KAITSE

ARTIKKEL 21.42

Ärisaladuste kaitse ulatus

1. Täites artikli 21.1 lõike 1 kohast kohustust järgida TRIPS-lepingut, eelkõige TRIPS-lepingu artikli 39 lõikeid 1 ja 2, näeb kumbki lepinguosaline ette asjakohased tsiviilkohtumenetlused ja õiguskaitsevahendid, mida ärisaladuse omaja saab kasutada, et takistada ärisaladuse omandamist, kasutamist või avaldamist ausate äritavadega vastuolus oleval viisil ning saada sellise tegevuse korral õiguskaitset.

2. Käesolevas alajaos kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) „ärisaladus“ – teave:

i) mis on salajane selles mõttes, et see ei ole tervikuna või üksikosade täpses paigutuses ja kokkupanus üldteada või kergesti kättesaadav nende ringkondade isikutele, kes tavaliselt sedalaadi teabega tegelevad;

ii) millel on kaubanduslik väärtus selle salajasuse tõttu ning

iii) mille üle seaduslikku kontrolli omav isik on asjaoludest lähtuvalt võtnud vajalikke meetmeid, et hoida seda salajas, ning

b) „ärisaladuse omaja“ – iga füüsiline või juriidiline isik, kellel on ärisaladuse üle seaduslik kontroll.

3. Käesoleva alajao kohaldamisel loeb lepinguosaline ausate äritavadega vastuolus olevaks vähemalt järgmised tegevused:

a) ärisaladuse omandamine ärisaladuse omaja nõusolekuta, kui see toimub ärisaladuse omaja valduses olevatele dokumentidele, objektidele, materjalidele, ainetele või elektroonilistele failidele, mis sisaldavad ärisaladust või millest saab tuletada ärisaladuse, loata juurdepääsu hankimise, nende omastamise või kopeerimise teel;

b) ärisaladuse omaja nõusolekuta ärisaladuse kasutamine või avalikustamine isiku poolt, kes:

i) on ärisaladuse omandanud ebaseaduslikult;

ii) rikub konfidentsiaalsuslepingut või muud kohustust ärisaladust mitte avalikustada või

iii) rikub lepingulist või muud ärisaladuse kasutamise piiramise kohustust; ning

c) ärisaladuse omandamine, kasutamine või avalikustamine, kui seda teeb isik, kes omandamise, kasutamise või avalikustamise ajal teadis või asjaolusid arvestades pidi teadma, et ärisaladus on otseselt või kaudselt saadud teiselt isikult, kes kasutas ärisaladust või avalikustas selle ebaseaduslikult punkti b tähenduses.

4. Ükski käesoleva alajao säte ei kohusta kumbagi lepinguosalist käsitama järgmisi tegevusi ausate äritavadega vastuolus olevana:

a) isik avastab või loob asjaomase teabe iseseisvalt;

b) toote pöördprojekteerimine isiku poolt, kelle valduses see on seaduslikult ja kellel ei ole õiguslikult kehtivat kohustust piirata asjaomase teabe omandamist;

c) teabe omandamine, kasutamine või avaldamine, kui see on asjaomase lepinguosalise õiguse kohaselt nõutav või lubatud, või

d) töötajate poolt selliste kogemuste ja oskuste kasutamine, mille nad on omandanud ausal viisil oma tavapärast tööd tehes.

5. Ühtegi käesoleva alajao sätet ei tõlgendata nii, nagu see piiraks lepinguosaliste jurisdiktsioonides kaitstud sõna- ja teabevabadust, sealhulgas meediavabadust.

## ARTIKKEL 21.43

### Tsiviilkohtumenetlused ja õiguskaitsevahendid seoses ärisaladustega

1. Lepinguosaline tagab, et isikutel, kes osalevad artiklis 21.42 nimetatud tsiviilkohtumenetluses või kellel on juurdepääs kohtumenetluse dokumentidele, ei ole lubatud kasutada ega avalikustada ärisaladusi ega väidetavaid ärisaladusi, mille pädev õigusasutus on huvitatud isiku nõuetekohaselt põhjendatud taotlusel tuvastanud konfidentsiaalse teabena ja mis on saanud sellele isikule teatavaks menetluses osalemise või dokumentidele juurdepääsu tulemusel.

2. Lepinguosaline näeb ette, et artiklis 21.42 nimetatud tsiviilkohtumenetluses on tema õigusasutustel õigus vähemalt:

a) anda korraldus võtta lepinguosalise õigusnormide kohaseid ajutisi meetmeid, et takistada ärisaladuse omandamist, kasutamist või avalikustamist ausate äritavadega vastuolus oleval viisil;

b) anda korraldus esialgse õiguskaitse kohaldamiseks, et takistada ärisaladuse omandamist, kasutamist või avalikustamist ausate äritavadega vastuolus oleval viisil;

c) mõista isikult, kes teadis või oleks pidanud teadma, et ta omandab, kasutab või avalikustab ärisaladust ausate äritavadega vastuolus oleval viisil, ärisaladuse omaja kasuks välja kahjuhüvitis, mis vastab ärisaladuse sellise ebaseadusliku omandamise, kasutamise või avalikustamisega tekitatud kahjule;

d) võtta erimeetmeid, et säilitada sellise ärisaladuse või väidetava ärisaladuse konfidentsiaalsus, mis on saanud teatavaks tsiviilkohtumenetluses, mis käsitleb ärisaladuse väidetavat omandamist, kasutamist ja avalikustamist vastuolus ausate äritavadega; kooskõlas lepinguosalise õigusega võidakse sellise erimeetmega piirata juurdepääsu teatavatele dokumentidele tervikuna või osaliselt, piirata juurdepääsu kohtuistungitele ning nende salvestistele ja stenogrammidele ning teha kättesaadavaks kohtuotsuse mittekonfidentsiaalne versioon, millest on eemaldatud ärisaladust sisaldavad lõigud või milles neid on redigeeritud, ning

e) määrata lepinguosalistele või muudele kohtu jurisdiktsiooni alla kuuluvatele isikutele karistusi selles menetluses teatavaks saanud ärisaladuse või väidetava ärisaladuse kaitset käsitlevate kohtuotsuste rikkumise eest.

3. Lepinguosaline ei ole kohustatud ette nägema artiklis 21.42 osutatud kohtumenetlusi ja õiguskaitsevahendeid, kui ausate äritavadega vastuolus olev tegevus toimub tema õigusnormide kohaselt, et paljastada väärkäitumist, väärtegu või ebaseaduslikku tegevust või kaitsta selle lepinguosalise õigustatud huvi, mida on tunnustatud õigusnormidega.

## C JAGU

## INTELLEKTUAALOMANDI ÕIGUSKAITSE TAGAMINE

### 1. ALAJAGU

### TSIVIIL- JA HALDUSÕIGUSNORMIDE TÄITMISE TAGAMINE

#### ARTIKKEL 21.44

#### Üldised kohustused

1. Kumbki lepinguosaline kinnitab veel kord talle TRIPS-lepingust, eelkõige selle III jaost tulenevaid kohustusi ning tagab intellektuaalomandi õiguskaitse tagamise kooskõlas oma õigusega ning oma õigussüsteemis ja -praktikas.

2. Käesoleva jao kohaldamisel tähendavad „intellektuaalomandi õigused“ artikli 21.3 lõikes 1 määratletud intellektuaalomandi õigusi, välja arvatud artiklites 21.42 ja 21.43 osutatud õigusi, kui ei ole sätestatud teisiti.

3. Käesoleva jao rakendamiseks vastu võetud, kehtima jäetud või kohaldatud menetlused[1] peavad olema tulemuslikud, õiglased ja erapooletud ning ei tohi olla ülemäära keerukad ega kulukad ega sisaldada sobimatuid tähtaegu ega tekitada põhjendamatuid viivitusi ning need peavad ennetama tulevasi rikkumisi. Kumbki lepinguosaline võtab arvesse vajadust tagada rikkumise, kõigi asjaosaliste õiguste, kolmandate isikute huvide ning kohaldatavate meetmete, õiguskaitsevahendite ja karistuste proportsionaalsus.

4. Lepinguosalised rakendavad lõikes 3 nimetatud menetlusi seoses intellektuaalomandi õiguskaitse tagamisega viisil, mis võimaldab vältida tõkete loomist seaduslikule kaubandusele ja näha ette kaitsemeetmeid nende kuritarvitamise vastu.

5. Artiklid 21.44–21.58 ei kohusta lepinguosalisi kehtestama intellektuaalomandi õiguskaitse tagamiseks oma õiguse kohasest üldisest õiguskaitsest eraldiseisvat kohtusüsteemi ega mõjuta lepinguosaliste suutlikkust tagada üldiselt oma õigusnormide täitmine.

## ARTIKKEL 21.45

### Isikud, kellel on õigus taotleda menetlust

Kumbki lepinguosaline tunnistab isikutena, kellel on õigus nõuda käesolevas jaos ja TRIPS-lepingu III jaos osutatud intellektuaalomandi õiguskaitse tagamisega seotud menetluste rakendamist kooskõlas menetluse toimumise koha õigusega, vähemalt järgmisi isikuid:

a) intellektuaalomandi õiguste omajad;

[1] Käesoleva jao kohaldamisel hõlmab mõiste „menetlused“ meetmeid ja õiguskaitsevahendeid.

b) ainulitsentsisaajad, tingimusel et nad on saanud õiguste omaja loa, ning

c) intellektuaalomandi õiguste kollektiivse esindamise organisatsioonid, kellel on õiguslikult ja sõnaselgelt tunnustatud õigus intellektuaalomandi õiguste omajaid esindada.

ARTIKKEL 21.46

Tõendid

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et pädev õigusasutus võib sellise isiku taotluse korral, kes on esitanud mõistlikult kättesaadavad tõendid kinnitamaks lepinguosalise väidet, et isiku intellektuaalomandi õigusi on rikutud või kavatsetakse rikkuda, nõuda kiireid ja tulemuslikke ajutisi meetmeid väidetava rikkumise oluliste tõendite säilitamiseks, tagades konfidentsiaalse teabe[1] kaitse.

2. Lõikes 1 nimetatud ajutised meetmed võivad hõlmata üksikasjalikku kirjeldust, kas proovide võtmisega või ilma selleta, või väidetavalt õigusi rikkuvate kaupade füüsilist arestimist ning asjakohastel juhtudel nendega seotud dokumentide arestimist.

3. Kumbki lepinguosaline võtab vajalikud meetmed, et kaubanduslikus ulatuses toime pandud kaubamärgi võltsimise või autoriõiguse rikkumise korral[2] võimaldada pädeval õigusasutustel asjakohasel juhul, isiku taotluse alusel ja juhul, kui see on vajalik rikkumise või selle ulatuse tuvastamiseks, nõuda vastaspoole valduses olevate asjakohase panga-, finants- ja äridokumentide esitamist, võttes arvesse konfidentsiaalse teabe kaitset.

[1] Käesoleva artikli kohaldamisel võib „konfidentsiaalne teave“ hõlmata isikuandmeid.

[2] Lepinguosaline võib laiendada selle lõike kohaldamist ka muudele intellektuaalomandi õigustele.

4. Kumbki lepinguosaline tagab, et õigusasutustel on pädevus nõuda, et hageja esitaks tõendite säilitamise meetmete nõudmisel piisava kautsjoni või võrdväärse tagatise, mille eesmärk on tagada kostjale tekitatud kahju hüvitamine.

5. Kui tõendite säilitamise meetmed tühistatakse või kui need muutuvad kehtetuks hageja mis tahes teo või tegevusetuse tõttu või kui hiljem leitakse, et intellektuaalomandi õigust ei ole rikutud või seda pole ähvardanud rikkumise oht, on õigusasutustel õigus kostja nõudel kohustada hagejat maksma kostjale kohast hüvitist nimetatud meetmetega tekitatud kahju eest.

## ARTIKKEL 21.47

## Õigus teabele

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et intellektuaalomandi õiguse rikkumise korral ning vastusena hageja põhjendatud ja proportsionaalsele taotlusele võivad pädevad õigusasutused nõuda, et rikkuja või muu isik esitaks asjakohast teavet õigusi rikkuvate kaupade või teenuste päritolu või turustusvõrkude kohta.

2. Käesolevas artiklis kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) „muu isik“ tähendab isikut:

   i) kelle valdusest on leitud intellektuaalomandi õigusi rikkuvat kaupa kaubanduslikes kogustes;

   ii) kes on tabatud intellektuaalomandi õigusi rikkuvate teenuste kaubanduslikus ulatuses kasutamiselt;

iii) kes on tabatud intellektuaalomandi õigusi rikkuvate teenuste kaubanduslikus ulatuses osutamiselt või

iv) kes on punktides i–iii osutatud isiku kinnitusel seotud toodete tootmise, valmistamise või turustamisega või teenuste osutamisega;

b) „asjakohane teave“ võib hõlmata teavet isikute kohta, kes on kaubanduslikus ulatuses seotud rikkumise või väidetava rikkumisega, ning teavet kaupade või teenuste tootmisvahendite või turustuskanalite kohta.

3. Käesolevat artiklit kohaldatakse, ilma et see takistaks kohaldamast muid õigusnorme, millega:

a) antakse õiguste omajale õigus saada täielikumat teavet;

b) reguleeritakse käesoleva artikli kohaselt edastatud teabe kasutamist tsiviilkohtumenetluses;

c) reguleeritakse vastutust teabe saamise õiguse kuritarvitamise eest;

d) antakse lõikes 1 osutatud isikule võimalus keelduda teabe andmisest, kui kõnealuse teabe tõttu oleks isik sunnitud tunnistama enda või oma lähisugulaste osalust, või

e) reguleeritakse teabeallikate konfidentsiaalsuse kaitset ja isikuandmete töötlemist.

ARTIKKEL 21.48

Ajutised meetmed ja kaitsemeetmed

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et tema õigusasutustel on õigus määrata kiireid ja tõhusaid ajutisi meetmeid ja kaitsemeetmeid, sealhulgas ajutised ettekirjutused isiku vastu või vajaduse korral kolmanda isiku vastu, kui see kuulub asjaomase õigusasutuse pädevusse, et vältida intellektuaalomandi õiguse rikkumise tekkimist, ja eelkõige selleks, et vältida rikkumisega seotud kaupade sattumist turustuskanalitesse.

2. Ajutise ettekirjutusega võib anda ka korralduse intellektuaalomandi õiguste rikkumise kahtlusega kaupade arestimiseks või üleandmiseks, et takistada nende pääsemist turustuskanalitesse ja seal liikumist.

3. Väidetava kaubanduslikus mahus toime pandud rikkumise korral tagab kumbki lepinguosaline, et kui hageja tõendab kahju hüvitamist tõenäoliselt ohustavaid asjaolusid, võivad tema õigusasutused anda korralduse ennetavalt arestida väidetava rikkuja vallas- ja kinnisvara, sealhulgas blokeerida tema pangakontod ja muu vara. Selleks tagab kumbki lepinguosaline, et pädevad asutused võivad nõuda panga-, finants- ja äridokumentide esitamist või asjakohast juurdepääsu olulisele teabele.

4. Õigusasutustel on õigus nõuda hagejalt iga mõistlikult kättesaadava tõendi esitamist, selleks et olla piisava kindlusega veendunud, et hageja on õiguste omaja ning et hageja õigusi on rikutud või et on olemas seesuguse rikkumise vahetu oht, ja määrata hageja kautsjonit või võrdväärset tagatist andma, mis oleks piisav kostja kaitseks ja kuritarvituse vältimiseks.

ARTIKKEL 21.49

Õiguskaitsevahendid

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et pädevad õigusasutused saavad hageja taotluse korral ja ilma et see piiraks õiguste rikkumisest õiguste omajale tuleneda võiva kahju hüvitamise nõuet, anda korralduse intellektuaalomandi õigusi rikkuvaks tunnistatud kaubad hävitada või vähemalt turustuskanalitest püsivalt kõrvaldada, ilma et selle eest makstaks hüvitist. Selliseid kaupu võib kasutada avalikes huvides. Õigusasutustel on samuti õigus määrata, et materjalid ja seadmed, mida õigusi rikkuvate kaupade loomisel või valmistamisel peamiselt kasutatakse, kõrvaldataks turustuskanalitest ilma mingisugust hüvitist maksmata viisil, millega viiakse edasiste rikkumiste oht miinimumini. Selliste taotluse kaalumisel võtavad pädevad õigusasutused arvesse rikkumise raskuse ja määratud õiguskaitsevahendi proportsionaalsust ning kolmandate isikute huve.

2. Kummagi lepinguosalise pädevatel õigusasutustel on õigus nõuda nimetatud meetmete rakendamist rikkuja kulul, välja arvatud juhul, kui selle tegemata jätmiseks esitatakse konkreetsed põhjused.

ARTIKKEL 21.50

Ettekirjutused

Kumbki lepinguosaline tagab, et kui tehakse kohtuotsus, millega tuvastatakse intellektuaalomandi õiguste rikkumine, võivad pädevad õigusasutused teha rikkujale või vajaduse korral kolmandale isikule, kui kõnealune isik kuulub asjaomase õigusasutuse jurisdiktsiooni alla, ettekirjutuse rikkumine lõpetada.

ARTIKKEL 21.51

Alternatiivsed meetmed

Lepinguosaline võib ette näha, et asjakohastel juhtudel ning sellise isiku taotluse korral, kelle suhtes tuleb kohaldada artiklis 21.49 või 21.50 sätestatud meetmeid, võib õigusasutus anda korralduse maksta artiklis 21.49 või 21.50 sätestatud meetmete kohaldamise asemel kahju kannatanud isikule rahalist hüvitist, juhul kui tuvastatakse, et esimesena mainitud isiku tegevuses puudus tahtlus või hooletus, või kui kõnealuste meetmete kohaldamine põhjustaks talle ebaproportsionaalselt suurt kahju või kui kahju kannatanud isikule rahalise hüvitise maksmine näib olevat piisavalt rahuldav[1].

[1] Otsustades, mis on „piisavalt rahuldav“, võib kohtunik võtta arvesse avalikku huvi.

ARTIKKEL 21.52

Kahjuhüvitis

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et õigusasutustel on õigus nõuda kahju kannatanud isiku taotluse alusel rikkujalt, kes teadis või pidi põhjendatult teadma, et ta paneb toime intellektuaalomandi õiguste rikkumise, õiguste omajale piisava kahjuhüvitise maksmist tegeliku kahju eest, mida talle intellektuaalomandi õiguse rikkumisega põhjustati. Kahjuhüvitise suuruse kindlaksmääramisel teevad pädevad õigusasutused järgmist:

a) võtavad arvesse kõiki asjakohaseid tegureid, nagu kahju kannatanud isikule tekitatud majanduskahju, sealhulgas saamata jäänud tulu, ja rikkuja teenitud ebaõiglane tulu,[1] ning asjakohasel juhul ka mittemajanduslikke tegureid, nagu õiguse omajale rikkumise tõttu tekitatud moraalne kahju, või

b) alternatiivina punktile a võivad nad asjakohastel juhtudel määrata kindlasummalise kahjuhüvitise, võttes aluseks vähemalt sellised elemendid nagu litsentsitasud või muud tasud, mida rikkuja oleks pidanud maksma, kui ta oleks taotlenud luba kõnealuse intellektuaalomandi õiguse kasutamiseks.

[1] „Ebaõiglane tulu“ on lepinguosalise õiguse kohane rikkumisest saadud tulu.

ARTIKKEL 21.53

Õigusabikulud

Kumbki lepinguosaline tagab, et intellektuaalomandi õiguskaitse tagamisega seotud tsiviilkohtumenetluste puhul on tema õigusasutustel vajaduse korral õigus kohustada kaotajat tasuma kohtuasja võitnud poole kohtukulud ja muud kulud, nagu on ette nähtud selle lepinguosalise õiguse kohaselt.

ARTIKKEL 21.54

Kohtulahendite avaldamine

Kumbki lepinguosaline tagab, et tema õigusasutused võivad intellektuaalomandi õiguse rikkumise korral nõuda otsuse avaldamist, välja arvatud juhul, kui see ei ole rikkumise raskusastmega proportsionaalne.

ARTIKKEL 21.55

Autorsuse ja omandiõiguse eeldamine

Kumbi lepinguosaline näeb vähemalt autoriõiguse ja sellega kaasnevate õigustega seotud tsiviilkohtumenetluses nõutud ajutiste meetmete puhul ette eelduse, et vastupidiste tõendite puudumise korral on teose või objekti õiguste omajaks isik või üksus, kelle nimele on tavapärasel viisil osutatud kui kõnealuse teose või objekti autorile või autoriõigusega kaasnevate õiguste omajale.

ARTIKKEL 21.56

Üldsuse teadlikkus

Lepinguosalised võtavad vajalikke meetmeid, et suurendada üldsuse teadlikkust intellektuaalomandi kaitsest, sh haridus- ja teabelevitamisprojektid intellektuaalomandi õiguste kasutamise, samuti intellektuaalomandi õiguskaitse tagamise kohta.

2. ALAJAGU

INTELLEKTUAALOMANDI ÕIGUSKAITSE TAGAMINE PIIRIL

ARTIKKEL 21.57

Kooskõla GATTi ja TRIPS-lepinguga

Kui tema tolliasutused rakendavad piiril intellektuaalomandi õiguskaitse tagamise meetmeid, siis olenemata sellest, kas need on käesoleva peatükiga hõlmatud või mitte, tagab kumbki lepinguosaline kooskõla oma kohustustega, mis tulenevad GATTist ja TRIPS-lepingust, eelkõige GATTi V artiklist ning TRIPS-lepingu artiklist 41 ja III jao 4. osast.

ARTIKKEL 21.58

Piiril rakendatavad meetmed

1. Tollikontrolli all oleva kauba suhtes võtab kumbki lepinguosaline vastu või jätab kehtima menetlused, mille kohaselt õiguste omaja võib esitada tolliasutustele taotluse vähemalt kaubamärgi võltsimise, autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste kaubanduslikus mahus rikkumise või geograafilise tähise rikkumise kahtlusega kauba (edaspidi „kahtlane kaup“) kinnipidamiseks või vabastamise peatamiseks.

2. Lepinguosalised ei ole kohustatud kohaldama käesolevas alajaos sätestatud menetlusi transiitkaupade suhtes.

3. Kumbki lepinguosaline soodustab selliste elektrooniliste süsteemide kasutamist, mille kaudu saavad tolliasutused hallata rahuldatud ja registreeritud taotlusi.

4. Kumbki lepinguosaline tagab, et tolliasutused teatavad taotlejale mõistliku aja jooksul, kas nad on taotluse rahuldanud või registreerinud.

5. Kumbki lepinguosaline näeb ette, et sellist taotlemist või registreerimist kohaldatakse mitme saadetise suhtes, kui see on lepinguosalise õigusnormide kohaselt lubatud.

6. Kumbki lepinguosaline võib ette näha, et tema tolliasutustel on õigus omal algatusel peatada tollikontrolli all oleva kahtlase kauba vabastamine või pidada see kinni.

7. Kumbki lepinguosaline tagab, et tema tolliasutustel on võimalik kasutada kahtlase kauba kindlakstegemiseks riskianalüüsi.

8. Kumbki lepinguosaline võib kooskõlas oma õigusega kehtestada haldus- või kohtumenetlused, mis võimaldavad kahtlase kauba hävitamist, kui asjaomased isikud on selle hävitamisega nõus või ei esita sellele vastuväiteid. Kui sellist kaupa ei hävitata, tagab kumbki lepinguosaline, et see kaup kõrvaldatakse väljaspool kaubanduskanaleid viisil, millega välditakse õiguste omajale kahju tekitamist.

9. Lepinguosalistel puudub kohustus kohaldada käesolevat artiklit muus riigis õiguste omaja poolt või tema nõusolekul turule lastud kaupade impordi suhtes. Kumbki lepinguosaline võib käesoleva artikli kohaldamisalast välja jätta reisijate isiklikus pagasis sisalduvad mittekaubanduslikku laadi kaubad.

10. Kumbki lepinguosaline tagab, et tema tolliasutused peavad korrapärast dialoogi ja edendavad koostööd asjaomaste sidusrühmade ja muude asutustega, mis on kaasatud lõikes 1 osutatud intellektuaalomandi õiguskaitse tagamisse.

11. Lepinguosalised teevad koostööd seoses kahtlasi kaupu hõlmava rahvusvahelise kaubandusega, eelkõige jagavad teavet sellise kaubanduse kohta.

12. Ilma et see piiraks muid koostöövorme, kohaldatakse 12-A lisa selliste intellektuaalomandi õigusi käsitlevate õigusaktide rikkumise suhtes, mille täitmise tagamine kuulub käesoleva artikli kohaselt tolliasutuste pädevusse.

D JAGU

LÕPPSÄTTED

ARTIKKEL 21.59

Intellektuaalomandi õiguste allkomitee

1. Artikli 9.9 lõike 4 kohaselt moodustatud intellektuaalomandi õiguste allkomiteel on lisaks artiklites 2.4, 9.9 ja 21.39 loetletud ülesannetele järgmised ülesanded:

a) vahetada teavet:

i) intellektuaalomandi õigusi käsitleva õigusraamistiku ning asjakohaste kaitse- ja õiguskaitse tagamise normide kohta ning

ii) seoses üldkasutatavate teostega lepinguosaliste territooriumil ning

b) vahetada kogemusi seoses:

i) õigusloome arenguga;

ii) intellektuaalomandi õiguskaitse tagamisega ning

iii) nõuete täitmise tagamisega tolli, politsei, haldus- ja õigusasutuste poolt kesk- ja piirkondlikul tasandil.

ARTIKKEL 21.60

Koostöö

1. Käesoleva peatüki rakendamise hõlbustamiseks teevad lepinguosalised koostööd:

a) intellektuaalomandi õiguste allkomitees;

b) rahvusvahelistel foorumitel;

c) eri asutuste kaudu või

d) muudel asjakohastel viisidel.

2. Koostöövaldkonnad hõlmavad järgmisi tegevusi:

a) tegevuse koordineerimine võltsitud kauba ekspordi ärahoidmiseks, sealhulgas kolmandate riikidega;

b) tehniline abi, suutlikkuse suurendamine, personali vahetamine ja koolitamine;

c) intellektuaalomandi õiguste kaitsmine ja intellektuaalomandi õiguskaitse tagamine ning sellega seotud teabe levitamine muu hulgas äriringkondades ja kodanikuühiskonnas;

d) tarbijate ja õiguste omajate üldise teadlikkuse suurendamine ning institutsioonilise koostöö tõhustamine, eelkõige intellektuaalomandi ametite vahel;

e) üldsuse teadlikkuse aktiivne suurendamine ja üldsuse harimine intellektuaalomandi õiguste poliitika alal;

f) VKEde kaasamine, sealhulgas VKEdele suunatud üritustel või kogunemistel, seoses intellektuaalomandi õiguste kasutamise, kaitse ja intellektuaalomandi õiguskaitse tagamisega;

g) bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni ja sellega seotud õigusaktide ning geneetilistele ressurssidele ja nendega seotud põlisteadmistele, uuendustele ja tavadele juurdepääsu käsitlevate riiklike raamistike kohaldamine ning

h) sidusrühmade vabatahtlike algatuste hõlbustamine, et vähendada intellektuaalomandi õiguste rikkumisi, sealhulgas internetis ja muudes kauplemiskohtades.

## 22. PEATÜKK

## VÄIKESED JA KESKMISE SUURUSEGA ETTEVÕTJAD

### ARTIKKEL 22.1

### Üldpõhimõtted

1. Lepinguosalised tunnistavad, et VKEd aitavad märkimisväärselt kaasa kaubandusele, majanduskasvule, tööhõivele ja innovatsioonile. Lepinguosalised kinnitavad oma kavatsust toetada VKEde kasvu ja arengut, suurendades nende suutlikkust käesoleva lepinguga loodud võimalustes osaleda ja neist kasu saada.

2. Lepinguosalised tunnistavad, et oluline on vähendada mittetariifseid tõkkeid, mis panevad VKEdele ebaproportsionaalselt suure koormuse. Samuti tunnistavad nad, et lisaks käesoleva peatüki sätetele on käesolevas lepingus muid sätteid, mille eesmärk on tõhustada lepinguosaliste koostööd VKEde jaoks olulistes küsimustes või mis võivad muul viisil olla VKEdele eriti kasulikud.

ARTIKKEL 22.2

Teabe jagamine

1. Lepinguosaline loob või säilitab avaliku veebisaidi, mis sisaldab teavet lepingu käesoleva osa kohta, sealhulgas:

a) lepingu käesoleva osa teksti, hõlmates kõiki selle lisasid, tariifitabeleid ja tootepõhiseid päritolureegleid;

b) lepingu käesoleva osa kokkuvõtet ning

c) VKEdele suunatud teavet, sealhulgas:

i) lepingu käesoleva osa nende sätete kirjeldust, mis on lepinguosalise hinnangul VKEde jaoks olulised, ja

ii) võimalikku lisateavet, mida lepinguosaline peab kasulikuks nende VKEde jaoks, kes on huvitatud lepingu käesoleva osa pakutavate võimaluste kasutamisest.

2. Kumbki lepinguosaline paneb lõikes 1 osutatud veebisaidile järgmised lingid:

a) teise lepinguosalise vastavale veebisaidile;

b) oma valitsusasutuste ja muude asjakohaste üksuste veebisaitidele, mis lepinguosalise arvates annaksid kasulikku teavet isikutele, kes on huvitatud kauplemisest, investeerimisest või muust äritegevusest selle lepinguosalise territooriumil, sealhulgas kättesaadavast teabest seoses järgmisega:

i) enamsoodustusrežiimi tollimaksumäärad ning soodustollimaksud ja -kvoodid, päritolureeglid ning tollimaksud ja muud piiril kohaldatavad tasud;

ii) impordi, ekspordi ja transiidi puhul kohaldatavad tollieeskirjad ja -menetlused ning muud nõutavad nendega seotud vormid ja dokumendid;

iii) intellektuaalomandi õigustega seotud õigusnormid ja menetlused;

iv) tehnilised normid, sealhulgas vajaduse korral kohustuslikud vastavushindamised;

v) lingid 13. peatükis ette nähtud vastavushindamisasutuste loeteludele;

vi) 14. peatükis ette nähtud impordi ja ekspordiga seotud sanitaar- ja fütosanitaarmeetmed;

vii) riigihanked, läbipaistvusreeglid ja hanketeadete avaldamine ning muud 20. peatükis sisalduvad asjakohased sätted;

viii) ettevõtte registreerimise menetlused ning

ix) muu teave, mida VKEde koordinaatorid peavad VKEdele kasulikuks;

c) andmebaasile, milles saab tariifinomenklatuuri koodi alusel elektrooniliselt otsinguid teha ja mis sisaldab punkti b alapunktis i osutatud teavet ning järgmist teavet:

i) aktsiisid;

ii) maksud (käibemaks või käibelt arvestatav maks);

iii) muud tariifsed meetmed;

iv) tollimaksude edasilükkamine või muud liiki meetmed, millega tollimakse vähendatakse, makstakse need tagasi või loobutakse nende kohaldamisest;

v) kauba tolliväärtuse määramise kriteeriumid;

vi) vajaduse korral päritoluriigi märkimise nõuded, sealhulgas märke paigutus ja märgistusviis;

vii) impordiprotseduurideks vajalik teave ning

viii) teave mittetariifsete meetmete kohta.

3. Iga lepingule alla kirjutanud Mercosuri riik teeb kõik endast oleneva tagamaks, et hiljemalt 3 (kolm) aastat pärast käesoleva lepingu jõustumist luuakse lõigetes 1 ja 2 osutatud veebisaidid ja andmebaas, mis sisaldavad võimalikult palju teavet riigi turgudele juurdepääsu kohta.

4. Kumbki lepinguosaline ajakohastab lõigetes 1 ja 2 osutatud teavet ja linke regulaarselt või teise lepinguosalise taotluse korral.

5. Kumbki lepinguosaline tagab, et käesolevas artiklis sätestatud teave esitatakse VKEde jaoks kergesti kasutataval kujul. Võimaluse korral teeb kumbki lepinguosaline selle teabe kättesaadavaks inglise keeles.

6. Lepinguosaline ei nõua lõigete 1–2 kohaselt esitatud teabele juurdepääsu eest lepinguosalise isikutelt tasu.

ARTIKKEL 22.3

VKEde koordinaatorid

1. Kumbki lepinguosaline teavitab teist lepinguosalist VKEde koordinaatorite kaudu igast oma VKEde koordinaatorist, kes vastutab käesolevas artiklis loetletud ülesannete täitmise eest, samuti muudatustest oma VKEde koordinaatori kontaktandmetes. VKEde koordinaatorid:

a) töötavad välja töökava käesolevas artiklis osutatud ülesannete täitmiseks;

b) teevad tööd VKEde koordinaatorite kokku lepitud sidekanalite kaudu, mis võivad hõlmata e-posti, füüsilist kohtumist, koosolekut või telefoni- või videokonverentsi teel või muul viisil suhtlemist, ning

c) esitavad korrapäraselt kaubanduskoosseisus tegutsevale ühiskomiteele arutamiseks aruandeid oma tegevuse kohta.

2. VKEde koordinaatorite ülesanne on:

a) tagada, et lepingu käesoleva osa rakendamisel võetakse arvesse VKEde vajadusi;

b) jälgida artikli 22.2 rakendamist, et tagada selle ajakohasus ja asjakohasus VKEde jaoks;

c) soovitada lisateavet, mida võib lisada artiklis 22.2 osutatud lepinguosaliste veebisaitidele;

d) teha koostööd ja vahetada teavet, et Euroopa Liidu ja Mercosuri VKEd saaksid kasutada ära lepingu käesoleva osast tulenevaid uusi võimalusi kaubanduse ja investeeringute suurendamiseks;

e) käsitleda mis tahes muid VKEde jaoks olulisi küsimusi, mis on seotud lepingu käesoleva osa rakendamisega;

f) osaleda vajaduse korral artikli 9.9 kohaselt moodustatud allkomiteede töös, kui need allkomiteed arutavad VKEde jaoks olulisi küsimusi;

g) vahetada teavet, et aidata kaubanduskomiteel jälgida ja rakendada lepingu käesoleva osa seoses VKEdega, ja

h) käsitleda muid lepingu käesoleva osast tulenevaid VKEdega seotud küsimusi.

3. VKEde koordinaatorid võivad vastavalt vajadusele teha oma tegevuses koostööd ekspertide ja väliste organisatsioonidega.

ARTIKKEL 22.4

Vaidluste lahendamise korra kohaldamata jätmine

Käesolevast peatükist tulenevates küsimustes ei või lepinguosaline lahendada vaidlusi 29. peatüki alusel.

# 23. PEATÜKK

# KONKURENTS

## ARTIKKEL 23.1

### Mõisted

Käesolevas peatükis kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) „konkurentsivastane tegevus“ – lepinguosalise konkurentsiõiguses määratletud käitumine või tegu, mille suhtes kohaldatakse karistusi;

b) „konkurentsiasutus“ on:

i) Euroopa Liidu puhul Euroopa Komisjon ning

ii) Mercosuri puhul iga lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigi pädev asutus;

c) „konkurentsiõigus“ on:

i) Euroopa Liidu puhul Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklid 101, 102 ja 106, nõukogu 20. jaanuari 2004. aasta määrus (EÜ) nr 139/2004 kontrolli kehtestamise kohta ettevõtjate koondumiste üle[1] ning nimetatud artikleid ja määrust käsitlevad rakendusmäärused[2] ja

ii) Mercosuri puhul iga lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigi konkurentsiõigus ja vastavad rakendusmäärused;

d) „ettevõtjate koondumine“ – lepinguosaliste konkurentsiõiguses määratletud tehing või toiming ning

e) „täitetoimingud“ – konkurentsiõiguse mis tahes kohaldamine uurimise või menetluse abil, mille viib läbi lepinguosalise konkurentsiasutus.

[1] ELT L 24, 29.1.2004, lk 1.

[2] Suurema selguse huvides olgu märgitud, et põllumajandussektori suhtes kohaldatakse Euroopa Liidu konkurentsiõigust kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrusega (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 922/72, (EMÜ) nr 234/79, (EÜ) nr 1037/2001 ja (EÜ) nr 1234/2007 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 671).

ARTIKKEL 23.2

Põhimõtted

1. Lepinguosalised tunnistavad vaba ja moonutamata konkurentsi tähtsust omavahelistes kaubandussuhetes. Lepinguosalised tunnistavad, et konkurentsivastane tegevus ja ettevõtjate ühinemised, mis märkimisväärselt takistavad tõhusat konkurentsi, võivad mõjutada turgude nõuetekohast toimimist ning vähendada kaubanduse liberaliseerimisest tulenevat kasu.

2. Järgmised tavad on lepingu käesoleva osaga vastuolus niivõrd, kuivõrd see võib mõjutada lepinguosalistevahelist kaubandust:

a) ettevõtjatevahelised kokkulepped, ettevõtjate ühenduste otsused ja ettevõtjate kooskõlastatud tegevus, mille eesmärk või mõju on kummagi lepinguosalise konkurentsiõiguses määratletud konkurentsi vältimine, piiramine või moonutamine[1];

b) turgu valitseva seisundi kuritarvitamine ühe või enama ettevõtja poolt, nagu see on määratletud kummagi lepinguosalise konkurentsiõiguses, ning

c) ettevõtjate koondumine, mis märkimisväärselt takistab tõhusat konkurentsi, nagu see on määratletud kummagi lepinguosalise konkurentsiõiguses.

[1] Suurema selguse huvides olgu märgitud, et seda punkti ei tõlgendata nii, nagu see piiraks sellise analüüsi ulatust, mida tuleb teha ettevõtjatevaheliste kokkulepete, ettevõtjate ühenduste otsuste ja ettevõtjate kooskõlastatud tegevuse puhul kummagi lepinguosalise konkurentsiõiguse alusel.

3. Lepinguosalised kinnitavad, et konkurentsiõigust tuleks kohaldada läbipaistvalt, kiirelt ja mittediskrimineerivalt, järgides kõigi huvitatud isikute puhul õiglase menetluse põhimõtteid, sealhulgas uuritavate isikute õigust kaitsele.

ARTIKKEL 23.3

Rakendamine

1. Lepinguosaline kehtestab või säilitab ulatusliku konkurentsiõiguse, mis käsitleb tõhusalt artikli 23.2 lõikes 2 osutatud konkurentsivastast tegevust ja ettevõtjate koondumist ning on kooskõlas artikli 23.2 lõikes 3 sätestatud põhimõtetega. Kumbki lepinguosaline moodustab või säilitab konkurentsiasutused, mis on määratud konkurentsiõiguse läbipaistva ja tulemusliku rakendamise eesmärgil ja millel on selle ülesande täitmiseks asjakohased vahendid.

2. Kummagi lepinguosalise konkurentsiasutused määravad kontaktpunkti ja teavitavad sellest teineteist. Kontaktpunktid võivad edastada ja vahetada teavet seoses artiklite 23.5, 23.6 ja 23.7 rakendamisega.

ARTIKKEL 23.4

Riigi osalusega ettevõtted ja ainu- või eriõigustega ettevõtted

1. Ükski käesoleva peatüki säte ei takista lepinguosalist määramast või säilitamast kooskõlas oma õigusega riigi osalusega ettevõtteid, ainu- või eriõigustega ettevõtteid või monopole.

2. Lõikes 1 osutatud üksuste suhtes kohaldatakse konkurentsiõigust, tingimusel et sellise õiguse kohaldamine ei takista juriidiliselt ega faktiliselt täitmast konkreetseid avalikku huvi pakkuvaid ülesandeid, mille lepinguosaline on neile määranud.

## ARTIKKEL 23.5

### Mittekonfidentsiaalse teabe vahetamine ja nõuete täitmise tagamiseks tehtav koostöö

1. Kummagi lepinguosalise konkurentsiõiguse tulemusliku kohaldamise eesmärgil võivad konkurentsiasutused vahetada mittekonfidentsiaalset teavet.

2. Ühe lepinguosalise konkurentsiasutus võib nõuda, et teise lepinguosalise konkurentsiasutus teeks täitetoimingutega seoses koostööd. Selline koostöö ei takista lepinguosalisi võtmast vastu autonoomseid otsuseid.

3. Lepinguosaline ei ole kohustatud teisele lepinguosalisele käesoleva artikli kohaselt teavet edastama. Olenemata eelmisest lausest võib lepinguosaline juhul, kui ta esitab teisele lepinguosalisele käesoleva artikli kohaselt teavet, nõuda sellise teabe kasutamist tema poolt kindlaks määratud tingimustel.

ARTIKKEL 23.6

Konsultatsioonid

1. lepinguosalise konkurentsiasutus võib taotleda konsultatsioone teise lepinguosalise konkurentsiasutusega, kui ta leiab, et tema huve mõjutab oluliselt ja negatiivselt järgmine:

a) konkurentsivastane tegevus, millega tegeleb või on tegelenud üks või mitu teise lepinguosalise territooriumil asuvat ettevõtjat;

b) artikli 23.2 lõikes 2 osutatud ettevõtjate koondumised või

c) teise lepinguosalise konkurentsiasutuse täitetoimingud.

2. Lõikes 1 osutatud konsultatsioonide alustamine ei piira lepinguosalise konkurentsiasutuse tegevust tema konkurentsiõiguse alusel ega tema otsuste tegemise autonoomsust.

3. Konkurentsiasutus, kellega lõike 1 kohaselt konsulteeritakse, võib võtta kooskõlas oma õigusnormidega mis tahes parandusmeetmeid, mida ta peab asjakohaseks, ilma et see piiraks tema kaalutlusõigust konkurentsiõiguse nõuete täitmise tagamisel.

ARTIKKEL 23.7

Vaidluste lahendamise korra kohaldamata jätmine

Käesolevast peatükist tulenevates küsimustes ei või lepinguosaline lahendada vaidlusi 29. peatüki alusel.

24. PEATÜKK

SUBSIIDIUMID

ARTIKKEL 24.1

Põhimõtted

Lepinguosalised võivad anda subsiidiume, kui need on vajalikud avaliku poliitika eesmärgi saavutamiseks. Lepinguosalised tunnistavad siiski, et teatavad subsiidiumid võivad kahjustada turgude nõuetekohast toimimist ning vähendada kaubanduse liberaliseerimisest tulenevat kasu.

ARTIKKEL 24.2

Koostöö

1. Lepinguosalised tunnistavad vajadust teha nii mitmepoolsel kui ka piirkondlikul tasandil koostööd, et:

a) leida tulemuslikke viise oma subsiidiumidega seotud seisukohtade ja ettepanekute kooskõlastamiseks WTO raames;

b) uurida võimalusi subsiidiumide läbipaistvuse suurendamiseks ning

c) vahetada teavet oma subsiidiumide kontrollisüsteemide toimimise kohta.

2. Kaubanduskoosseisus tegutsev ühisnõukogu võib kaaluda viise, kuidas veelgi parandada lepinguosaliste arusaamist subsideerimise mõjust kaubandusele.

3. Lepinguosalised vaatavad oma koostöö toimimise läbi hiljemalt 3 (kolm) aastat pärast käesoleva lepingu jõustumise kuupäeva ning seejärel korrapäraste ajavahemike järel. Lepinguosalised konsulteerivad teineteisega selle üle, kuidas oma koostööd parandada, võttes arvesse saadud kogemusi ja WTO raames välja töötatud subsiidiumieeskirju käsitlevaid algatusi.

4. Sellise koostöö üksikasjad võib sätestada halduslepingus.

25. PEATÜKK

# RIIGI OSALUSEGA ETTEVÕTTED, AINU- JA ERIÕIGUSTEGA ETTEVÕTTED

## ARTIKKEL 25.1

### Mõisted

Käesolevas peatükis kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) „äritegevus“ – ettevõtte tegevus, mille eesmärk on teenida kasumit ja mille lõpptulemusena toodetakse kaupa või osutatakse teenust, mida müüakse asjaomasel turul ettevõtte määratud koguses ja hindadega[1];

b) „ärilised kaalutlused“ – kaalutlused hinna, kvaliteedi, kättesaadavuse, turustatavuse, transpordi ja muude ostu- või müügitingimuste üle või muude asjaolude üle, mida asjaomasel tegevusalal või asjaomases tööstusharus turumajanduse põhimõtete kohaselt tegutsev eraettevõte tavaliselt arvestab, kui ta teeb äriotsuseid;

c) „ainu- või eriõigustega ettevõte“ – avaliku või erasektori ettevõte, sealhulgas tütarettevõtja, millele lepinguosaline on juriidiliselt või faktiliselt andnud ainu- või eriõigused;

[1] Suurema selguse huvides olgu märgitud, et see ei hõlma sellise ettevõtte tegevust, kes tegutseb: a) mittetulunduslikul alusel või b) kulude katmise põhimõttel.

d) „ainu- või eriõigused“ – õigused, mille lepinguosaline on andnud ühele ettevõttele või piiratud arvule ettevõtetele, kellel on luba tarnida teatavat kaupa või osutada teatavat teenust, ning mida pole antud kooskõlas objektiivsete, proportsionaalsete ja mittediskrimineerivate kriteeriumidega, võttes arvesse valdkondlikku korraldust, mille alusel õigus on antud, ning mis mõjutavad seetõttu oluliselt teiste ettevõtete võimalusi tarnida sama kaupa või osutada sama teenust samas geograafilises piirkonnas ja sisuliselt samaväärsetel tingimustel[1];

e) „teenus, mida osutatakse valitsuse ülesannete täitmisel“ – teenus, mida osutatakse valitsuse ülesannete täitmisel, nagu see on määratletud GATSi artikli I lõike 3 punktis c ning selle finantsteenuseid käsitleva lisa artikli 1 punktides b, c ja d, kui neid kohaldatakse, ning

f) „riigi osalusega ettevõte“ – ettevõte, mida omab või kontrollib lepinguosaline[2].

---

[1] Suurema selguse huvides olgu märgitud, et üksikutele ettevõtetele litsentsi andmine jagamaks nappi ressurssi kooskõlas objektiivsete, proportsionaalsete ja mittediskrimineerivate kriteeriumidega ei kujuta endast ainu- ega eriõigust.

[2] Selles määratluses tähendab „omab või kontrollib“ olukordi, kus lepinguosalisele kuulub üle 50 % aktsiakapitalist või ta kontrollib enam kui 50 % hääleõiguste kasutamist või tal on muul viisil ettevõtte juhtimisreeglite alusel selle üle samaväärne kontroll.

ARTIKKEL 25.2

Kohaldamisala

1. Käesolevat peatükki kohaldatakse riigi osalusega ettevõtete ja äritegevusega tegelevate ettevõtete suhtes, kellele lepinguosaline on juriidiliselt või faktiliselt andnud ainu- või eriõigused. Kui ettevõte tegeleb nii ärilise kui ka mitteärilise tegevusega, kohaldatakse käesolevat peatükki ainult tema äritegevuse suhtes.

2. Käesolevat peatükki ei kohaldata lepinguosalise hangete suhtes, millega ostetakse kaupa või teenust valitsuse tarbeks, mitte äriotstarbeliseks edasimüügiks või äriotstarbeliseks müügiks ette nähtud kauba tootmisel või teenuse osutamisel kasutamiseks, olenemata sellest, kas kõnealune hange on artikli 20.3 kohaselt käesoleva lepinguga hõlmatud hange.

3. Käesolevat peatükki ei kohaldata teenuste suhtes, mida osutatakse valitsuse ülesannete täitmisel.

4. Käesolevat peatükki ei kohaldata riigi osalusega ettevõtete ega ainu- või eriõigustega ettevõtete suhtes juhtudel, kus asjaomase ettevõtte käesoleva peatükiga hõlmatud äritegevusest saadud aastatulu on vähemalt ühel 3 (kolmest) eelnevast järjestikusest eelarveaastast olnud väiksem kui 200 (kakssada) miljonit eriarveldusühikut.

5. Käesolevat peatükki ei kohaldata riigi osalusega ettevõtete ega ainu- või eriõigustega ettevõtete äritegevuse suhtes seoses sektorite või allsektoritega, mille suhtes ei ole võetud erikohustusi vastavalt 25-A-1 ja 25-A-2 liidetele, või seoses selliste sektorite või allsektoritega, mille suhtes on võetud erikohustused ja kehtivad 25-A-1 ja 25-A-2 liite kohased piirangud, nende piirangute ulatuses ja nendes liidetes sätestatud tingimustel.

6. Käesolevat peatükki ei kohaldata riigi osalusega kaitsesektori ettevõtete suhtes.

7. Käesolevat peatükki ei kohaldata riigi osalusega ettevõtete ega ainu- või eriõigustega ettevõtete suhtes, millele on osutatud 25-A-1 ja 25-A-2 liites. Artiklit 25.4 ei kohaldata 25-A-1 liites loetletud riigi osalusega ettevõtete suhtes.

## ARTIKKEL 25.3

### Üldsätted

1. Kumbki lepinguosaline kinnitab oma õigusi ja kohustusi, mis tulenevad GATT 1994 XVII artiklist, käsitusleppest GATT 1994 XXVII artikli tõlgendamise kohta ning GATSi artiklist VIII.

2. Ükski käesoleva peatüki säte ei takista lepinguosalist asutamast või säilitamast riigi osalusega ettevõtteid, määramast või säilitamast monopole või andmast ettevõtetele ainu- või eriõigusi.

ARTIKKEL 25.4

Ärilised kaalutlused

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et tema riigi osalusega ettevõtted ja ainu- või eriõigustega ettevõtted lähtuvad lepinguosalise territooriumil oma äritegevuses kaupade või teenuste ostmisel või müümisel ärilistest kaalutlustest, välja arvatud siis, kui nad täidavad oma avalikke ülesandeid või eesmärke,[1] mis on sätestatud lepinguosalise õiguses.

2. Lõige 1 ei takista neil ettevõtetel:

a) osta või tarnida kaupu või teenuseid erinevatel tingimustel, sealhulgas erinevatel hinnatingimustel, kui sellised erinevad tingimused on kehtestatud kooskõlas äriliste kaalutlustega, ega

b) keelduda kaupade või teenuste ostmisest või tarnimisest, kui keeldumine on kooskõlas äriliste kaalutlustega.

[1] Suurema selguse huvides olgu märgitud, et mõiste „avalik ülesanne või eesmärk“ hõlmab muu hulgas riigipankade tegevust, mis on seotud kaupade ja teenuste ostmisega föderaalsete riigihankealaste õigusaktide alusel, ning laenupoliitikat taskukohaste eluasemete, ekspordi või impordi, mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate ja põllumajandustootjate toetamiseks või mis tahes ülesandeid, mille lepinguosaline on oma riigi osalusega ettevõtetele ja ainu- või eriõigustega ettevõtetele määranud. Mõiste „avalik ülesanne või eesmärk“ hõlmab ka avalik-õiguslike üksuste ja usaldusfondide tegevust, mis on seotud sotsiaalkindlustuse või riiklike pensionikavadega.

ARTIKKEL 25.5

Läbipaistvus

1. Lepinguosaline, kellel on põhjust arvata, et teise lepinguosalise riigi osalusega ettevõtte või ainu- või eriõigustega ettevõtte äritegevus kahjustab tema huve, võib taotleda, et teine lepinguosaline esitaks kirjalikult teavet selle ettevõtte äritegevuse kohta, mille suhtes kohaldatakse käesoleva peatüki sätteid. Taotluse saanud lepinguosaline esitab vastuse võimaluse korral kiiresti.

2. Lõikes 1 osutatud teabetaotluses märgitakse ettevõte, asjaomased kaubad, teenused ja turud ning käesoleva peatüki kohased huvid, mida on taotluse esitanud lepinguosalise arvates kahjustatud.

ARTIKKEL 25.6

Koostöö

Lepinguosalised teevad koostööd:

a) uurides võimalust võtta lisakohustusi riigi osalusega ettevõtete ja ainu- või eriõigustega ettevõtete suhtes ning

b) vahetades kogemusi riigi osalusega ettevõtete üldjuhtimise parimate tavade väljatöötamisel.

ARTIKKEL 25.7

25-A lisa muutmine

Kaubanduskoosseisus tegutsev ühisnõukogu vaatab 25-A lisa läbi 5 (viis) aastat pärast käesoleva lepingu jõustumise kuupäeva, et uurida lisakohustuste võtmise võimalust. Kaubanduskoosseisus tegutsev ühisnõukogu võib võtta vastu otsuse 25-A lisa asjakohase muutmise kohta.

26. PEATÜKK

KAUBANDUS JA KESTLIK ARENG

ARTIKKEL 26.1

Eesmärgid ja kohaldamisala

1. Käesoleva peatüki eesmärk on suurendada kestliku arengu lõimimist lepinguosalistevahelistesse kaubandus- ja investeerimissuhetesse, eelkõige kehtestades põhimõtted ja meetmed, mis käsitlevad kaubanduse ja investeeringute valdkonnas tähtsaid kestliku arengu töö-[1] ja keskkonnaaspekte.

[1] Käesolevas peatükis osutab mõiste „töö“ Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni inimväärse töö tegevuskava strateegilistele eesmärkidele, mis on esitatud ILO deklaratsioonis sotsiaalse õigluse ja õiglase globaliseerumise kohta.

2. Lepinguosalised tuletavad meelde 3.–14. juunil 1992 Rio de Janeiros toimunud ÜRO keskkonna- ja arengukonverentsil vastu võetud keskkonna- ja arenguprogrammi Agenda 21, 1992. aasta Rio keskkonna- ja arengudeklaratsiooni, Johannesburgi kestliku arengu deklaratsiooni ning 2002. aasta kestliku arengu tippkohtumisel vastu võetud Johannesburgi rakenduskava, ÜRO majandus- ja sotsiaalnõukogu 2006. aasta ministrite deklaratsiooni, mis käsitleb täieliku ja tootliku tööhõive ning kõigile inimväärse töö tagamist soodustava keskkonna loomist riigi ja rahvusvahelisel tasandil ning selle mõju kestlikule arengule, ILO deklaratsiooni sotsiaalse õigluse ja õiglase globaliseerumise kohta ning ÜRO 2012. aasta kestliku arengu konverentsi lõppdokumenti „Soovitud tulevikuvisioon“ ning kestliku arengu tegevuskava 2030 kestliku arengu eesmärke.

3. Lepinguosalised tunnistavad, et kestliku arengu majanduslik, sotsiaalne ja keskkonnamõõde on üksteisest sõltuvad ja üksteist tugevdavad, ning kinnitavad veel kord oma kohustust edendada rahvusvahelise kaubanduse arengut nii, et see aitaks saavutada kestliku arengu eesmärki, et tagada praeguste ja tulevaste põlvkondade heaolu.

4. Kooskõlas lõikes 2 osutatud õigusaktidega edendavad lepinguosalised kestlikku arengut järgmiselt:

a) arendades kaubandus- ja majandussuhteid viisil, mis aitab kaasa kestliku arengu eesmärkide saavutamisele ning toetab nende vastavaid töö- ja keskkonnastandardeid ja -eesmärke selliste kaubandussuhete kontekstis, mis on vabad, avatud, läbipaistvad ja kooskõlas mitmepoolsete lepingutega, mille osalised nad on;

b) täites oma mitmepoolseid kohustusi tööjõu ja keskkonna valdkonnas ning

c) tõhustades koostööd ja vastastikust mõistmist seoses oma kaubandusega seotud töö- ja keskkonnapoliitika ja -meetmetega, võttes arvesse riikide erinevaid olusid, suutlikkust, vajadusi ja arengutasemeid ning austades riikide poliitikat ja prioriteete.

5. Tunnistades erinevusi oma arengutasemes, lepivad lepinguosalised kokku, et käesolev peatükk hõlmab koostööpõhist lähenemisviisi, mis rajaneb ühistel väärtustel ja huvidel.

ARTIKKEL 26.2

Õigus kehtestada õigusnorme ja kaitsetase

1. Lepinguosalised tunnistavad kummagi lepinguosalise õigust määrata kindlaks oma kestliku arengu poliitika ja prioriteedid, kehtestada kohaliku keskkonna ja töötajate kaitse tase, mida nad peavad sobilikuks, ning võtta vastu asjakohaseid õigusnorme ja poliitikameetmeid ning neid muuta. Kõnealused kaitsetasemed, õigusnormid ja poliitikameetmed peavad olema kooskõlas kummagi lepinguosalise kohustusega järgida artiklites 26.4 ja 26.5 osutatud rahvusvahelisi lepinguid ja standardeid.

2. Lepinguosalised püüavad parandada oma asjakohaseid õigusnorme ja poliitikameetmeid, et tagada keskkonna ja töötajate kaitse kõrge ja tulemuslik tase.

3. Lepinguosaline ei tohiks vähendada oma keskkonna- ja tööalaste õigusnormidega ette nähtud kaitsetasemeid kaubanduse või investeeringute soodustamise eesmärgil.

4. Lepinguosaline ei või kaubanduse või investeeringute soodustamiseks loobuda või kõrvale kalduda oma keskkonna- ja tööalastest õigusnormidest ega pakkuda võimalust nendest loobuda või kõrvale kalduda.

5. Lepinguosaline ei jäta kaubanduse või investeeringute soodustamiseks tulemuslikult tagamata oma keskkonna- ja tööalaste õigusnormide täitmist järjepideva või korduva tegevuse või tegevusetuse kaudu.

6. Lepinguosaline ei kohalda oma keskkonna- ja tööalaseid õigusnorme viisil, mis kujutaks endast varjatud piirangut kaubandusele või põhjendamatut või meelevaldset diskrimineerimist.

ARTIKKEL 26.3

Läbipaistvus

1. Lepinguosaline tagab kooskõlas 27. peatükiga, et järgmisi meetmeid arendatakse, jõustatakse ja rakendatakse läbipaistvalt, tagades teadlikkuse ja soodustades üldsuse osalemist, vastavalt oma eeskirjadele ja menetlustele:

a) meetmed, mille eesmärk on kaitsta keskkonda ja töötingimusi ning mis võivad mõjutada kaubandust või investeeringuid, ning

b) kaubandus- ja investeerimismeetmed, mis võivad mõjutada keskkonnakaitset või töötingimusi.

ARTIKKEL 26.4

Mitmepoolsed tööstandardid ja töösuhteid käsitlevad lepingud

1. Lepinguosalised kinnitavad, kui väärtuslik on inimväärse töö tagamisel tööõiguse põhireegleid ja kõrgetasemelist töötajate kaitset ning nende tulemuslikku rakendamist hõlmava poliitika suurem sidusus, ning tunnistavad nende valdkondade võimalikku kasulikku mõju majanduslikule tõhususele, innovatsioonile ja tootlikkusele, sealhulgas eksporditegevusele. Sellega seoses tunnistavad lepinguosalised ka seda, et on tähtis pidada töötajate ja tööandjate ning nende organisatsioonide ja valitsuste vahel tööküsimusi käsitlevat sotsiaaldialoogi, ning kohustuvad sellist dialoogi edendama.

2. Lepinguosalised kinnitavad taas oma kindlat tahet edendada rahvusvahelise kaubanduse arengut viisil, mis soodustab inimväärse töö tagamist kõigile, sealhulgas naistele ja noortele. Sellega seoses kinnitab lepinguosaline veel kord oma pühendumust edendada ja tõhusalt rakendada ILO konventsioone ja protokolle, mille on ratifitseerinud lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigid ja Euroopa Liidu liikmesriigid ning mille ILO on tunnistanud ajakohaseks.

3. Kooskõlas ILO põhikirjaga ning ILO tööalaste aluspõhimõtete ja põhiõiguste deklaratsiooniga, mis võeti vastu 18. juunil 1998 Genfis (edaspidi „ILO tööalaste aluspõhimõtete ja põhiõiguste deklaratsioon“), ning selle järelmeetmetega kohustub lepinguosaline järgima, edendama ja tulemuslikult rakendama ILO põhikonventsioonides määratletud rahvusvaheliselt tunnustatud tööõiguse põhireegleid, mis on järgmised:

a) ühinemisvabadus ja kollektiivläbirääkimiste õiguse tegelik tunnustamine;

b) sunniviisilise töö kõigi vormide kaotamine;

c) lapstööjõu kasutamise tegelik lõpetamine ning

d) töö- ja kutsealase diskrimineerimise kaotamine.

4. Lepinguosaline teeb jätkuvaid ja pidevaid jõupingutusi, et ratifitseerida ILO põhikonventsioonid, protokollid ja muud asjakohased ILO konventsioonid, mille osaline ta veel ei ole ja mille ILO on tunnistanud ajakohaseks. Lepinguosalised vahetavad korrapäraselt teavet selles valdkonnas tehtud edusammude kohta.

5. Lepinguosalised tuletavad meelde, et sunniviisilise töö kaotamine on üks kestliku arengu tegevuskava 2030 eesmärkidest, ning rõhutavad sunniviisilise töö konventsiooni 2014. aasta protokolli ratifitseerimise ja tulemusliku rakendamise tähtsust.

6. Vajaduse korral lepinguosalised konsulteerivad teineteisega ja teevad koostööd vastastikust huvi pakkuvates kaubandusalastes tööhõiveküsimustes, muu hulgas ILO raames.

7. Tuletades meelde ILO tööalaste aluspõhimõtete ja põhiõiguste deklaratsiooni ning ILO deklaratsiooni sotsiaalse õigluse ja õiglase globaliseerumise kohta, tunnistavad lepinguosalised, et tööalaste aluspõhimõtete ja põhiõiguste rikkumist ei tohi kasutada selleks, et saada õiguspärane suhteline eelis, ning tööstandardeid ei tohiks kasutada protektsionistliku kaubanduse eesmärgil.

8. Lepinguosalised toetavad inimväärset tööd, nagu on sätestatud ILO deklaratsioonis sotsiaalse õigluse ja õiglase globaliseerumise kohta. Lepinguosaline pöörab erilist tähelepanu järgmisele:

a) tööohutuse ja töötervishoiu meetmete väljatöötamine ja tõhustamine, sealhulgas hüvitised tööõnnetuse või kutsehaiguse korral, nagu on määratletud asjakohastes ILO konventsioonides ja muudes rahvusvahelistes kokkulepetes;

b) kõigi inimeste inimväärsed töötingimused, muu hulgas seoses töötasu, tööaja ja muude töötingimustega;

c) tööinspektsioon, eelkõige ILO asjakohaste tööinspektsioonistandardite tulemusliku rakendamise kaudu, ning

d) töötingimustega seotud diskrimineerimise keeld, sealhulgas võõrtöötajate puhul.

9. Lepinguosaline tagab, et haldus- ja kohtumenetlused on kättesaadavad ja juurdepääsetavad, et võimaldada tulemuslike meetmete võtmist käesolevas peatükis osutatud töötajate õiguste rikkumise korral.

ARTIKKEL 26.5

Mitmepoolsed keskkonnalepingud

1. Lepinguosalised tunnistavad, et keskkond on üks kestliku arengu kolmest mõõtmest (majanduslik, sotsiaalne ja keskkonnamõõde) ning et neid kolme mõõdet tuleks käsitleda tasakaalustatud ja integreeritud viisil. Lisaks tunnistavad lepinguosalised, et kaubandus võib anda panuse kestlikku arengusse.

2. Lepinguosalised tunnistavad ÜRO Keskkonnaprogrammi (edaspidi „UNEP“) Keskkonnaassamblee ja mitmepoolsete keskkonnalepingute olulisust rahvusvahelise kogukonna reageerimisel üleilmsetele ja piirkondlikele keskkonnaprobleemidele ning rõhutavad vajadust suurendada investeerimis- ja keskkonnapoliitika vastastikust täiendavust.

3. Lepinguosaline kinnitab oma kohustust edendada ja tulemuslikult rakendada mitmepoolseid keskkonnalepinguid, mille osaline ta on, ning nende protokolle ja muudatusi.

4. Lepinguosalised vahetavad korrapäraselt teavet mitmepoolsete keskkonnalepingute, sealhulgas nende protokollide ja muudatuste ratifitseerimisel tehtud edusammude kohta.

5. Vajaduse korral lepinguosalised konsulteerivad mitmepoolsete keskkonnalepingute raames teineteisega ja teevad koostööd vastastikust huvi pakkuvates kaubandusalastes keskkonnaküsimustes.

6. Lepinguosalised tunnistavad oma õigust tugineda seoses keskkonnameetmetega artiklile 28.2.

7. Ükski käesoleva lepingu säte ei takista lepinguosalist kehtestamast või jätmast kehtima meetmeid selliste mitmepoolsete keskkonnalepingute rakendamiseks, mille osaline ta on, kui need meetmed on kooskõlas artikli 26.2 lõikega 6.

## ARTIKKEL 26.6

### Kaubandus ja kliimamuutused

1. Lepinguosalised tunnistavad ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni lõppeesmärgi saavutamise tähtsust seoses kliimamuutuste otsese ohu leevendamisega ning kaubanduse rolli selles protsessis.

2. Lepinguosaline teeb lõike 1 kohaselt järgmist:

a) rakendab tulemuslikult ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni ja selle alusel sõlmitud Pariisi kokkulepet ning

b) toetab kooskõlas Pariisi kliimakokkuleppe artikliga 2 kaubanduse positiivset panust vähese kasvuhoonegaaside heite ja kliimamuutustele vastupanuvõimelise arengu poole liikumisel ning suutlikkuse suurendamisel kohaneda kliimamuutuste kahjuliku mõjuga viisil, mis ei ohusta toidutootmist.

3. Lepinguosalised teevad kaubandusega seotud kliimamuutuste küsimustes kahepoolsel ja piirkondlikul tasandil ning rahvusvahelistel foorumitel vajaduse korral koostööd, eelkõige ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni raames.

ARTIKKEL 26.7

Kaubandus ja elurikkus

1. Lepinguosalised tunnistavad elurikkuse säilitamise ja kestliku kasutamise tähtsust kooskõlas 5. juunil 1992 Rio de Janeiros sõlmitud bioloogilise mitmekesisuse konventsiooniga, 3. märtsil 1973 Washingtonis allkirjastatud ohustatud looduslike looma- ja taimeliikidega rahvusvahelise kauplemise konventsiooniga (edaspidi „CITES“), rahvusvahelise põllumajanduskultuuride geneetiliste ressursside lepinguga ja selle alusel vastu võetud otsustega ning kaubanduse võimalikku tähtsust nimetatud konventsioonide ja lepingu eesmärkide saavutamisele kaasaaitamisel.

2. Lepinguosaline teeb lõike 1 kohaselt järgmist:

a) edendab CITESi kasutamist elurikkuse säilitamise ja kestliku kasutamise vahendina, sealhulgas looma- ja taimeliikide kandmise kaudu CITESi liidetesse, kui nende liikide kaitsestaatust peetakse rahvusvahelise kaubanduse tõttu ohustatuks;

b) rakendab tulemuslikke meetmeid looduslike liikidega kaubitsemise vähendamiseks kooskõlas rahvusvaheliste lepingutega, mille osaline ta on;

c) soodustab kooskõlas oma õigusnormidega kauplemist loodusvaradel põhinevate toodetega, mis on saadud bioloogiliste ressursside kestliku kasutamise teel või mis aitavad kaasa elurikkuse säilitamisele, ning

d) edendab geneetiliste ressursside kasutamisest saadava tulu õiglast ja erapooletut jaotamist ning vajaduse korral meetmeid sellistele ressurssidele juurdepääsuks ja eelneva teadva nõusoleku tagamiseks.

3. Lepinguosalised vahetavad ka teavet algatuste ja heade tavade kohta, mis käsitlevad loodusvaradel põhinevate toodetega kauplemist, et kaitsta bioloogilist mitmekesisust, ning teevad vajaduse korral käesoleva artikliga hõlmatud küsimustes kahepoolsel ja piirkondlikul tasandil ning rahvusvahelistel foorumitel koostööd.

## ARTIKKEL 26.8

### Kaubandus ja metsa kestlik majandamine

1. Lepinguosalised tunnistavad metsa kestliku majandamise tähtsust ja kaubanduse rolli selle eesmärgi täitmisel ning halvenenud seisundiga metsade taastamise rolli metsade kaitsmisel ja kestlikul kasutamisel.

2. Lepinguosaline teeb lõike 1 kohaselt järgmist:

a) soodustab kauplemist saadustega, mis on pärit kestlikult majandatud metsadest ja kogutud kooskõlas metsa ülestöötamisriigi õigusnormidega;

b) edendab vajaduse korral ja nende eelneva teadva nõusoleku alusel metsapõhiste kohalike kogukondade ja põlisrahvaste kaasamist puidu ja muude metsasaaduste kestlikesse tarneahelatesse, et suurendada nende elatusvahendeid ning edendada metsade kaitset ja kestlikku kasutamist;

c) rakendab meetmeid ebaseadusliku metsaraie ja sellega seotud kaubanduse vastu võitlemiseks;

d) vahetab teavet kaubandusega seotud algatuste kohta, mis käsitlevad metsade kestlikku majandamist, metsahaldust ja metsade kaitset, ning teeb koostööd, et maksimeerida vastastikust huvi pakkuvate poliitikameetmete mõju ja vastastikust täiendavust, ning

e) teeb kahepoolsel ja piirkondlikul tasandil ning rahvusvahelistel foorumitel kooskõlas kestliku arengu tegevuskavaga 2030 kaubanduse ja metsade kaitse ning metsa kestliku majandamise küsimustes vajaduse korral koostööd.

ARTIKKEL 26.9

Kaubandus ning kalandus- ja vesiviljelustoodete kestlik majandamine

1. Lepinguosalised tunnistavad mere bioloogiliste ressursside ja mereökosüsteemide kaitsmise ja kestliku majandamise ning vastutustundliku ja kestliku vesiviljeluse edendamise tähtsust, kaubanduse rolli nende eesmärkide taotlemisel ning ühist pühendumust kestliku arengu tegevuskava 2030 kestliku arengu eesmärgi nr 14 ja alaeesmärkide 4 ja 6 saavutamisele.

2. Lõike 1 kohaselt ja kooskõlas oma rahvusvaheliste kohustustega teevad lepinguosalised järgmist:

a) rakendavad kooskõlas rahvusvahelise õigusega, mis on sätestatud UNCLOSis ja muudes asjakohastes ÜRO ning ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooni (edaspidi „FAO“) õigusaktides, mille osalised nad on, pikaajalisi kaitse- ja majandamismeetmeid ning mere bioloogiliste ressursside kestlikku kasutamist;

b) tegutsevad kooskõlas 31. oktoobri 1995. aasta resolutsiooniga 4/95 vastu võetud FAO vastutustundliku kalapüügi juhendi põhimõtetega;

c) osalevad ja teevad aktiivselt koostööd piirkondlikes kalandusorganisatsioonides ja muudel asjaomastel rahvusvahelistel foorumitel, milles nad on liikmed, vaatlejad või koostööd tegevad kolmandad riigid, et saavutada kalanduse hea juhtimine ja kestlik kalapüük, sealhulgas võttes vastu tulemuslikud majandamismeetmed, tehes nende üle järelevalvet ja tagades nende täitmise ning rakendades vajaduse korral püügi dokumenteerimise süsteeme ja sertifitseerimissüsteeme;

d) rakendavad kooskõlas oma rahvusvaheliste kohustustega ulatuslikke, tulemuslikke ja läbipaistvaid meetmeid ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vastu võitlemiseks ning jätavad rahvusvahelisest kaubandusest välja tooted, mis ei vasta sellistele meetmetele, ning teevad sel eesmärgil koostööd, sealhulgas hõlbustades teabevahetust;

e) töötavad selle nimel, et koordineerida piirialade kalavarude kaitseks ja kestlikuks kasutamiseks vajalikke meetmeid ühist huvi pakkuvates piirkondades, ning

f) edendavad kestliku ja vastutustundliku vesiviljeluse arengut, võttes arvesse selle sektori majanduslikke, sotsiaalseid ja keskkonnaaspekte ning pidades silmas FAO vastutustundliku kalapüügi juhendis sisalduvate eesmärkide ja põhimõtete rakendamist.

ARTIKKEL 26.10

Teaduslik ja tehniline teave

1. Kui lepinguosaline kehtestab või rakendab meetmeid, mille eesmärk on kaitsta keskkonda või töötingimusi ning mis võivad mõjutada kaubandust või investeeringuid, tagab ta, et teaduslikud ja tehnilised tõendid, millel need meetmed põhinevad, on saadud tunnustatud tehnilistelt ja teadusasutustelt ning meetmed põhinevad asjakohastel rahvusvahelistel standarditel, suunistel või soovitustel, kui need on olemas.

2. Kui teaduslikud tõendid või teaduslik teave on ebapiisavad või ebaselged ning lepinguosalise territooriumil on keskkonnaseisundi märkimisväärse halvenemise oht või oht töötervishoiule ja tööohutusele, võib ta võtta ettevaatuspõhimõttel rajanevaid meetmeid. Need meetmed peavad põhinema kättesaadaval asjakohasel teabel ja need vaadatakse korrapäraselt läbi. Neid meetmeid võttev lepinguosaline püüab saada uut või täiendavat teaduslikku teavet, mis on vajalik lõplikuma hinnangu andmiseks, ning vaatab meetmed vajaduse korral läbi.

3. Kui lõike 2 kohaselt võetud meede mõjutab kaubandust või investeeringuid, võib lepinguosaline paluda meetme võtnud lepinguosalisel esitada teavet selle kohta, et teaduslikud tõendid või teave on kõnealuses küsimuses ebapiisavad või ebaselged ning et võetud meede on kooskõlas tema enda kaitsetasemega, ning taotleda selle küsimuse arutamist artiklis 26.14 osutatud kaubanduse ja kestliku arengu allkomitees.

4. Käesolevas artiklis osutatud meetmeid ei kohaldata viisil, mis kujutaks endast meelevaldset või põhjendamatut diskrimineerimist või rahvusvahelise kaubanduse varjatud piiramist.

ARTIKKEL 26.11

Kaubandus ja tarneahelate vastutustundlik juhtimine

1. Lepinguosalised tunnistavad, kui oluline on tarneahelate vastutustundlik juhtimine, tuginedes vastutustundliku ettevõtluse ja ettevõtja sotsiaalse vastutuse tavadele, mis põhinevad rahvusvaheliselt kokku lepitud suunistel.

2. Lepinguosaline teeb lõike 1 kohaselt järgmist:

a) toetab selliste asjakohaste rahvusvaheliste dokumentide levitamist ja kasutamist, mille kõnealune lepinguosaline on heaks kiitnud või mida ta toetab, nagu 1977. aasta novembris Genfis vastu võetud ILO kolmepoolne deklaratsioon hargmaiste ettevõtete ja sotsiaalpoliitika põhimõtete kohta, ÜRO algatus Global Compact, ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtted, mille kinnitas ÜRO Inimõiguste Nõukogu 16. juuni 2011. aasta resolutsiooniga 17/4, ning OECD dokument „Guidelines for Multinational Enterprises: Recommendations for Responsible Business Conduct in a Global Context“ (Suunised hargmaistele ettevõtetele: soovitused vastutustundliku äritegevuse kohta globaalses kontekstis), mis lisati 21. juunil 1976 Pariisis sõlmitud OECD rahvusvaheliste investeeringute ja hargmaiste ettevõtete deklaratsioonile;

b) edendab kooskõlas punktis a osutatud suuniste ja põhimõtetega ettevõtja sotsiaalse vastutuse või vastutustundlike äritavade vabatahtlikku järgimist ning

c) tagab toetava poliitikaraamistiku punktis a osutatud põhimõtete ja suuniste tõhusaks rakendamiseks.

3. Lepinguosalised tunnistavad rahvusvaheliste sektoripõhiste suuniste kasulikkust ettevõtja sotsiaalse vastutuse ja vastutustundliku ärikäitumise valdkonnas ning edendavad sellega seoses ühist tööd. Seoses konflikti- ja riskipiirkondadest pärit mineraalide vastutustundlikke tarneahelaid käsitlevate OECD hoolsuskohustuse suuniste ja nende täiendustega edendavad neid suuniseid järgivad või toetavad lepinguosalised nende suuniste kasutuselevõttu.

4. Käesoleva artikliga hõlmatud küsimustes vahetavad lepinguosalised teavet ja parimaid tavasid ning
teevad vajaduse korral koostööd, kaasa arvatud asjakohastel piirkondlikel ja rahvusvahelistel foorumitel.

ARTIKKEL 26.12

Muud kaubanduse ja investeeringutega seotud algatused, mis soodustavad kestlikku arengut

1. Lepinguosalised kinnitavad oma kohustust suurendada kaubanduse ja investeeringute panust kestliku arengu eesmärgi majanduslikku, sotsiaalsesse ja keskkonnamõõtmesse.

2. Lepinguosalised teevad lõike 1 kohaselt järgmist:

a) edendavad inimväärse töö tegevuskava eesmärke kooskõlas ILO deklaratsiooniga sotsiaalse õigluse ja õiglase globaliseerumise kohta, sealhulgas äraelamist võimaldavat töötasu, kaasavat sotsiaalkaitset, töötervishoidu ja tööohutust ning muid töötingimustega seotud aspekte;

b) soodustavad viisil, mis on kooskõlas käesoleva lepingu osaga, kaupade ja teenustega kauplemist ja neisse investeerimist ning selliste tavade ja tehnoloogiate vabatahtlikku vahetamist, mis aitavad kaasa parematele sotsiaalsetele ja keskkonnatingimustele, sealhulgas nendele, mis on eriti olulised kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise seisukohast, ja

c) teevad vajaduse korral kahepoolsel ja piirkondlikul tasandil ning rahvusvahelistel foorumitel koostööd käesoleva artikliga hõlmatud küsimustes.

ARTIKKEL 26.13

Koostöö kaubanduse ja kestliku arengu valdkonnas

1. Lepinguosalised tunnistavad koostöö tähtsust käesoleva peatüki eesmärkide saavutamisel. Nad võivad teha koostööd muu hulgas järgmistes valdkondades:

a) kaubanduse ja kestliku arengu töö- ja keskkonnaaspektid rahvusvahelistel foorumitel, sealhulgas eelkõige WTOs, ILOs, UNEPis, UNCTADil, ÜRO kestliku arengu kõrgetasemelisel poliitilisel foorumil ja mitmepoolsete keskkonnalepingute alusel;

b) töö- ja keskkonnaõiguse ning -standardite mõju kaubandusele ja investeeringutele;

c) kaubandus- ja investeerimisõiguse mõju tööle ja keskkonnale ning

d) vabatahtlikud kestlikkuse tagamise kavad, näiteks õiglase ja eetilise kaubanduse kavad ja ökomärgised, jagades kogemusi ja teavet selliste kavade kohta.

2. Käesoleva peatüki eesmärkide saavutamiseks võivad lepinguosalised teha koostööd ka järgmistes kaubandusega seotud valdkondades:

a) ILO põhikonventsioonide, prioriteetsete konventsioonide ja muude ajakohastatud konventsioonide rakendamine;

b) ILO inimväärse töö tegevuskava, sealhulgas kaubanduse ning täieliku ja tootliku tööhõive, tööturu kohandamise, tööõiguse põhireeglite, ülemaailmsetes tarneahelates inimväärse töö tagamise, sotsiaalkaitse ja sotsiaalse kaasatuse, sotsiaaldialoogi, oskuste arendamise ja soolise võrdõiguslikkuse vahelised seosed;

c) mitmepoolsete keskkonnalepingute rakendamine ja üksteise toetamine neis lepingutes osalemisel;

d) ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni kohane dünaamiline rahvusvaheline kliimamuutuste režiim, eelkõige Pariisi kliimakokkuleppe rakendamine;

e) osoonikihti kahandavate ainete Montreali protokoll, mis sõlmiti 16. septembril 1987 Montrealis, ja kõik selle muudatused, mille lepinguosalised on ratifitseerinud, eelkõige meetmed osoonikihti kahandavate ainete (OKAd) ja fluorosüsivesinike (HFCd) tootmise, tarbimise ja nendega kauplemise kontrollimiseks ning nende keskkonnahoidlike alternatiivide edendamiseks ning meetmed kõnealuse protokolli alusel reguleeritavate ainetega ebaseadusliku kauplemise tõkestamiseks;

f) ettevõtja sotsiaalne vastutus, vastutustundlik ärikäitumine ja ülemaailmsete tarneahelate vastutustundlik juhtimine ning vastutus muu hulgas seoses rahvusvaheliste õigusaktide rakendamise, järelmeetmete ja levitamisega;

g) kemikaalide ja jäätmete keskkonnahoidlik käitlemine;

h) elurikkuse säilitamine ja kestlik kasutamine ning geneetiliste ressursside kasutamisest saadavate hüvede õiglane ja erapooletu jaotamine, sealhulgas asjakohase juurdepääsu kaudu sellistele ressurssidele, nagu on osutatud artiklis 26.7;

i) artiklis 26.7 osutatud looduslike liikidega kaubitsemise vastu võitlemine;

j) metsade kaitse ja kestliku majandamise edendamine, et vähendada raadamist ja ebaseaduslikku raiet, nagu on osutatud artiklis 26.8;

k) era- ja avaliku sektori algatused, mis aitavad kaasa raadamise peatamise eesmärgile kooskõlas kestliku arengu tegevuskava 2030 eesmärkidega nr 12 ja 15, sealhulgas need, mis seovad tarneahelate kaudu tootmise ja tarbimise;

l) kestlike kalapüügitavade ja kestlikult majandatud kalandustoodetega kauplemise edendamine, nagu on osutatud artiklis 26.9, ning

m) kestliku tarbimise ja tootmise algatused, mis on kooskõlas kestliku arengu tegevuskava 2030 eesmärgiga nr 12, sealhulgas ringmajandus ja muud kestlikud majandusmudelid, mille eesmärk on suurendada ressursitõhusust ja vähendada jäätmeteket.

ARTIKKEL 26.14

Kaubanduse ja kestliku arengu allkomitee ning kontaktpunktid

1. Artikli 9.9 lõike 4 kohaselt moodustatud kaubanduse ja kestliku arengu allkomiteel on lisaks artiklites 2.4 ja 9.9 loetletud ülesannetele järgmised ülesanded:

a) hõlbustada ja jälgida käesoleva peatüki alusel tehtavat koostööd;

b) täita artiklites 26.16–26.18 osutatud ülesandeid ja

c) teha kaubanduskooseisus tegutseva ühiskomitee jaoks vajalikku ettevalmistavat asutusesisest tööd, sealhulgas seoses teemadega, mida arutatakse artiklis 2.7 osutatud sisenõuanderühmadega.

2. Allkomitee avaldab pärast iga oma koosolekut aruande.

3. Kumbki lepinguosaline määrab oma haldusalas kontaktpunkti, et hõlbustada lepinguosaliste teabevahetust ja tegevuse koordineerimist kõigis käesoleva peatüki rakendamisega seotud küsimustes.

ARTIKKEL 26.15

Vaidluste lahendamine

1. Lepinguosalised teevad dialoogi, konsultatsioonide, teabevahetuse ja koostöö kaudu kõik endast oleneva, et lahendada mis tahes erimeelsused seoses käesoleva peatüki tõlgendamise ja kohaldamisega.

2. Kõiki artiklites 26.16 ja 26.17 mainitud tähtaegu võib lepinguosaliste vastastikusel kokkuleppel pikendada.

3. Kõiki käesolevas peatükis sätestatud tähtaegu arvestatakse kalendripäevades alates päevast, mis järgneb nendega seotud toimingule või asjaolule.

4. Käesoleva peatüki kohaldamisel on käesoleva peatüki kohaste vaidluste osalised sätestatud artiklis 29.3.

5. Käesolevast peatükist tulenevates küsimustes ei või lepinguosaline lahendada vaidlusi 29. peatüki alusel.

## ARTIKKEL 26.16

### Konsultatsioonid

1. Lepinguosaline võib taotleda käesoleva peatüki tõlgendamise või kohaldamise küsimustes konsultatsioone teise lepinguosalisega, esitades artikli 26.14 lõike 3 kohaselt määratud teise lepinguosalise kontaktpunktile kirjaliku taotluse. Taotluses tuleb selgelt välja tuua asjaomane küsimus ja esitada käesoleva peatüki kohaste nõuete lühikokkuvõte, sealhulgas viide selle peatüki asjaomastele sätetele ning selgitus, kuidas küsimus mõjutab käesoleva peatüki eesmärke, ning mis tahes muu teave, mida lepinguosaline peab asjakohaseks. Konsultatsioonid algavad kohe pärast seda, kui lepinguosaline on konsultatsioonitaotluse esitanud, ja igal juhul hiljemalt 30 (kolmkümmend) päeva pärast taotluse kättesaamise kuupäeva.

2. Konsultatsioonid peetakse füüsiliselt kokku saades või kui lepinguosalised nii kokku lepivad, siis videokonverentsi teel või muude elektrooniliste vahendite abil. Kui konsultatsioonid toimuvad füüsiliselt kokku saades, peetakse neid taotluse saanud lepinguosalise territooriumil, kui lepinguosalised ei lepi kokku teisiti.

3. Lepinguosalised alustavad konsultatsioone eesmärgiga saavutada küsimuses vastastikku rahuldav lahendus. Käesolevas peatükis osutatud mitmepoolsete lepingutega seotud küsimustes võtavad lepinguosalised arvesse teavet, mis on saadud ILO-lt või asjaomastelt organisatsioonidelt või organitelt, kes vastutavad mõlema lepinguosalise ratifitseeritud mitmepoolsete keskkonnalepingute eest, et edendada lepinguosaliste ja nende organisatsioonide töö sidusust. Vajaduse korral võivad lepinguosalised kokku leppida, et nad küsivad nõu sellistelt organisatsioonidelt või organitelt või muudelt ekspertidelt või organitelt, mida nad peavad asjakohaseks.

4. Kui lepinguosaline leiab, et küsimust on vaja edasi arutada, võib ta kirjalikult taotleda kaubanduse ja kestliku arengu allkomitee kokkukutsumist ning teatada sellest taotlusest artikli 26.14 lõike 3 kohaselt määratud kontaktpunktile. See taotlus esitatakse kõige varem 60 (kuuskümmend) päeva pärast lõike 1 kohase taotluse kättesaamise kuupäeva. Kaubanduse ja kestliku arengu allkomitee tuleb kokku viivitamata ja püüab leida küsimusele vastastikku rahuldava lahenduse.

5. Kaubanduse ja kestliku arengu allkomitee võtab arvesse artiklis 2.7 osutatud sisenõuanderühmade esitatud seisukohti ja ekspertide nõuandeid asjaomase küsimuse kohta.

6. Kõik lepinguosaliste kokku lepitud lahendused tehakse üldsusele kättesaadavaks.

ARTIKKEL 26.17

Eksperdikomisjon

1. Kui 120 (saja kahekümne) päeva jooksul pärast artikli 18.16 kohase konsultatsioonitaotluse esitamist ei ole vastastikku rahuldavat lahendust saavutatud, võib lepinguosaline taotleda küsimuse uurimiseks eksperdikomisjoni moodustamist. Selline taotlus esitatakse kirjalikult artikli 26.14 lõike 3 kohaselt määratud teise lepinguosalise kontaktpunktile ning selles esitatakse eksperdikomisjoni moodustamise taotlemise põhjused, sealhulgas asjaomaste meetmete kirjeldus ja käesoleva peatüki asjakohased sätted, mida peetakse kohaldatavaks.

2. Kui käesolevas artiklis ei ole sätestatud teisiti, kohaldatakse artikleid 29.9, 29.11, 29.12, 29.26 ja 29.27 ning 29-A lisas sätestatud kodukorda ja 29-B lisas esitatud käitumisjuhendit.

3. Kaubanduse ja kestliku arengu allkomitee koostab oma esimesel koosolekul pärast käesoleva lepingu jõustumise kuupäeva nimekirja vähemalt 15 (viieteistkümnest) isikust, kes soovivad ja saavad osaleda eksperdikomisjoni töös. Nimekiri koosneb 3 (kolmest) alamnimekirjast: 1 (üks) ELi esitatud alamnimekiri, 1 (üks) Mercosuri esitatud alamnimekiri ja 1 (üks) alamnimekiri isikutest, kes ei ole kummagi lepinguosalise kodanikud. Kumbki lepinguosaline esitab oma alamnimekirjas vähemalt 5 (viis) isikut. Samuti valivad lepinguosalised vähemalt 5 (viis) isikut, et koostada nimekiri isikutest, kes ei ole kummagi lepinguosalise kodanikud. Kaubanduse ja kestliku arengu allkomitee tagab, et nimekirja ajakohastatakse ning eksperte on alati vähemalt 15 (viisteist).

4. Lõikes 3 osutatud isikutel peavad olema eri- või erialased teadmised käesolevas peatükis käsitletavates küsimustes, sealhulgas töö-, keskkonna- või kaubandusõiguses, või rahvusvahelistest lepingutest tulenevate vaidluste lahendamise valdkonnas. Nad peavad täitma oma ülesandeid üksikisikuna, olema sõltumatud ning ei tohi seoses vaidlusaluste küsimustega vastu võtta juhtnööre üheltki organisatsioonilt ega valitsuselt ega olla seotud ühegi lepinguosalise valitsusega. Nad peavad järgima ka 29-B lisa nõudeid.

5. Kui lepinguosalised ei lepi kokku teisiti, koosneb eksperdikomisjon 3 (kolmest) liikmest. Eesistuja valitakse nende isikute alamnimekirjast, kes ei ole kummagi lepinguosalise kodanikud. Eksperdikomisjon moodustatakse artikli 21.9 lõigetes 1–4 sätestatud korras. Eksperdid valitakse käesoleva artikli lõikes 3 osutatud alamnimekirjadesse kuuluvate isikute hulgast vastavalt artikli 29.9 lõigete 2, 3 ja 4 asjakohastele sätetele.

6. Kui lepinguosalised ei lepi 7 (seitsme) päeva jooksul alates artikli 29.9 lõikes 5 määratletud eksperdikomisjoni moodustamisest kokku teisiti, on selle pädevus järgmine:

„uurida eksperdikomisjoni moodustamise taotluses osutatud küsimust, pidades silmas ühelt poolt Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Mercosuri, Argentina Vabariigi, Brasiilia Liitvabariigi, Paraguay Vabariigi ja Uruguay Idavabariigi vahelise partnerluslepingu 26. peatüki asjakohaseid sätteid, ning esitada kooskõlas artikliga 26.17 aruanne koos oma soovitustega küsimuse lahendamiseks.“

7. Käesolevas peatükis osutatud mitmepoolsete lepingute järgimisega seotud küsimustes peaksid artikli 29.12 kohased ekspertide arvamused ja eksperdikomisjoni taotletud teave sisaldama teavet ja nõuandeid asjakohastelt ILO organitelt või mitmepoolsete keskkonnalepingute kohastelt organitelt. Kogu käesoleva lõike alusel saadud teave edastatakse mõlemale lepinguosalisele märkuste esitamiseks.

8. Eksperdikomisjon tõlgendab käesoleva peatüki sätteid vastavalt rahvusvahelise avaliku õiguse tõlgendamise väljakujunenud reeglitele.

9. Eksperdikomisjon esitab lepinguosalistele 90 (üheksakümne) päeva jooksul pärast eksperdikomisjoni moodustamist vahearuande ja hiljemalt 60 (kuuskümmend) päeva pärast vahearuande esitamist lõpparuande. Nimetatud aruannetes esitatakse tuvastatud asjaolud, asjakohaste sätete kohaldatavus ning kõikide järelduste ja soovituste põhjendused. Kumbki lepinguosaline võib esitada eksperdikomisjonile kirjalikke märkusi vahearuande kohta 45 (neljakümne viie) päeva jooksul pärast vahearuande esitamise kuupäeva. Pärast kõnealuste kirjalike märkustega tutvumist võib eksperdikomisjon aruannet muuta ja vajaduse korral asjaolusid täiendavalt uurida. Kui eksperdikomisjon leiab, et käesolevas lõikes sätestatud tähtaegadest ei ole võimalik kinni pidada, teavitab eksperdikomisjoni esimees lepinguosalisi sellest kirjalikult, märkides viivituse põhjused ja kuupäeva, mil eksperdikomisjon kavatseb vahe- või lõpparuande esitada.

10. Lepinguosalised teevad lõpparuande üldsusele kättesaadavaks 15 (viieteistkümne) päeva jooksul pärast seda, kui eksperdikomisjon on selle esitanud.

11. Lepinguosalised arutavad asjakohaseid rakendatavaid meetmeid, võttes arvesse eksperdikomisjoni aruannet ja soovitusi. Lepinguosaline, kelle kohta kaebus esitati, teavitab oma artiklis 2.7 osutatud sisenõuanderühma ja teist lepinguosalist oma otsustest mis tahes rakendatavate meetmete kohta hiljemalt 90 (üheksakümmend) päeva pärast aruande avalikustamist. Kaubanduse ja kestliku arengu allkomitee jälgib eksperdikomisjoni aruande ja selles antud soovituste järelmeetmeid. Artiklis 2.7 osutatud sisenõuanderühm võib esitada kaubanduse ja kestliku arengu allkomiteele selle kohta tähelepanekuid.

ARTIKKEL 26.18

Läbivaatamine

1. Käesoleva peatüki eesmärkide saavutamise hõlbustamiseks arutavad lepinguosalised kaubanduse ja kestliku arengu allkomitee koosolekutel selle tulemuslikku rakendamist, sealhulgas selle sätete võimalikku läbivaatamist, võttes muu hulgas arvesse saadud kogemusi, lepinguosaliste poliitilisi arengusuundi, edusamme rahvusvaheliste lepingute alal ja sidusrühmade esitatud seisukohti.

2. Kaubanduse ja kestliku arengu allkomitee võib soovitada lepinguosalistel muuta käesoleva peatüki asjaomaseid sätteid lõikes 1 osutatud arutelude tulemuste põhjal.

# 27. PEATÜKK

# LÄBIPAISTVUS

## ARTIKKEL 27.1

### Mõisted

Käesolevas peatükis kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) „haldusotsus“ – otsus, mis mõjutab üksikjuhul isiku õigusi või kohustusi ning hõlmab haldustoimingut või haldustoimingu või -otsuse tegemata jätmist vastavalt lepinguosalise õigusnormides sätestatud korrale;

b) „huvitatud isik“ – füüsiline isik või juriidiline isik, keda üldkohaldatav meede võib mõjutada, ning

c) „üldkohaldatav meede“ – üldkohaldatav õigusakt, määrus, otsus, menetlus või haldusotsus, mis võib mõjutada ükskõik milliseid lepingu käesoleva osaga hõlmatud küsimusi.

ARTIKKEL 27. 2.

Eesmärgid

Tunnistades mõju, mis nende regulatiivsetel keskkondadel võib olla nendevahelisele kaubandusele ja investeeringutele, seavad lepinguosalised eesmärgi edendada kooskõlas käesoleva peatüki sätetega ettevõtjate, eelkõige VKEde jaoks läbipaistva ja prognoositava regulatiivse keskkonna ja tõhusate menetluste tagamist.

ARTIKKEL 27.3

Avaldamine

1. Lepinguosaline tagab, et ükskõik millist lepingu käesoleva osaga hõlmatud küsimust puudutav üldkohaldatav meede:

a) avaldatakse viivitamata ametlikult määratud kanali kaudu ja võimaluse korral elektrooniliselt või tehakse muul viisil kättesaadavaks nii, et igaüks saaks sellega tutvuda;

b) on varustatud selgitusega meetme eesmärgi ja põhjuste kohta ning

c) jätab piisavalt aega selle avaldamise ja jõustumise vahele, välja arvatud juhul, kui see ei ole võimalik olukorra kiireloomulisuse tõttu.

2. Lepingu käesoleva osaga hõlmatud küsimusi käsitlevate oluliste õigusnormide vastuvõtmisel või muutmisel teeb lepinguosaline võimaluste piires kooskõlas oma vastavate normide ja menetlustega järgmist:

a) avaldab eelnevalt õigusakti eelnõu või konsultatsioonidokumendid, milles on esitatud üksikasjad õigusakti eesmärgi ja põhjenduse kohta;

b) annab huvitatud isikutele ja teisele lepinguosalisele piisava võimaluse esitada eelmainitud õigusakti eelnõu või konsultatsioonidokumentide kohta märkusi ning

c) püüab eelmainitud õigusakti eelnõu või konsultatsioonidokumentide kohta saadud märkusi arvesse võtta.

ARTIKKEL 27.4

Päringud

1. Lepinguosaline kehtestab hiljemalt 3 (kolm) aastat pärast käesoleva lepingu jõustumise kuupäeva või säilitab asjakohased mehhanismid, millega võetakse vastu mis tahes isikute päringuid, mis on seotud kavandatavate või kehtivate üldkohaldatavate meetmetega ning nende kohaldamisega lepingu käesoleva osaga hõlmatud küsimustes, ning millega vastatakse neile päringutele.

2. lepinguosalise taotluse korral annab teine lepinguosaline viivitamata teavet ja vastab päringutele iga lepingu käesoleva osaga hõlmatud küsimusega seotud üldkohaldatava meetme kohta või ettepaneku kohta võtta vastu selline üldkohaldatav meede või seda muuta, kui meede võib taotluse esitanud lepinguosalise arvates mõjutada lepingu käesoleva osa toimimist.

ARTIKKEL 27.5

Üldkohaldatavate meetmete haldamine

1. Kumbki lepinguosaline haldab kõiki lepingu käesoleva osaga hõlmatud küsimustega seotud üldkohaldatavaid meetmeid objektiivselt, erapooletult ja mõistlikult.

2. Üldkohaldatavaid meetmeid konkreetsetel juhtudel teise lepinguosalise isikute, kaupade ja teenuste suhtes kohaldav lepinguosaline teeb järgmist:

a) püüab teatada isikutele, keda haldusmenetlus otseselt mõjutab,[1] mõistliku aja jooksul ja vastavalt oma õigusnormidele, millal haldusmenetlus algatatakse, sealhulgas kirjeldades menetluse olemust, teatades menetluse algatamise õigusliku aluse ja kirjeldades üldjoontes käsitletavaid küsimusi, ja

b) annab huvitatud isikutele piisava võimaluse esitada faktilisi asjaolusid ja väiteid oma seisukohtade toetuseks enne lõpliku haldusotsuse tegemist niivõrd, kuivõrd aeg, menetluse olemus ja avalik huvi seda võimaldavad.

[1] Suurema selguse huvides olgu märgitud, et 23. peatükiga hõlmatud küsimustes on sellised isikud lepinguosalise konkurentsiasutuse otsuse adressaadid.

ARTIKKEL 27.6

Läbivaatamine ja edasikaebamine

1. Lepinguosaline asutab või säilitab üld-, vahe- või halduskohtud või kehtestab või jätab kehtima asjakohased menetlused, et lepingu käesoleva osaga hõlmatud küsimustes tehtud haldusotsused oleks võimalik kiirelt läbi vaadata ja edasi kaevata ning vajaduse korral oleks võimalik neid parandada. Kumbki lepinguosaline tagab, et tema läbivaatamise ja edasikaebamise menetlused viivad mittediskrimineerival ja erapooletul viisil läbi kohtud, kes on erapooletud ja sõltumatud haldussundi rakendavast asutusest ning mille koosseisu kuuluvatel isikutel ei ole olulist huvi küsimuse lahenduse suhtes.

2. Lepinguosaline tagab, et lõikes 1 nimetatud menetluse osalistel on õigus:

a) saada piisav võimalus toetada või kaitsta oma seisukohti ning

b) sellele, et nende suhtes tehtav otsus põhineb tõenditel ja esitatud andmetel, või kui lepinguosalise õigusaktides seda nõutakse, siis haldusasutuse kogutud andmetel.

3. Lepinguosaline tagab, et lõike 2 punktis b osutatud otsust rakendab asjaomase haldusotsusega seotud haldussundi rakendav asutus ning otsusega reguleeritakse selle asutuse tegevust, kusjuures otsuse võib lepinguosalise õiguse kohaselt edasi kaevata või läbi vaadata.

ARTIKKEL 27.7

Reguleerimise kvaliteet ja tulemuslikkus ning hea reguleerimistava

1. Lepinguosalised tunnustavad hea reguleerimistava põhimõtteid ning edendavad reguleerimise kvaliteeti ja tulemuslikkust. Lepinguosalised teevad eelkõige järgmist:

a) ergutavad oluliste algatuste väljatöötamisel regulatiivse mõju hinnangute kasutamist ning

b) kehtestavad või säilitavad menetlused, millega edendada üldist huvi pakkuvate meetmete korrapärast järelhindamist.

2. Lepinguosalised püüavad teha lepingu käesoleva osaga hõlmatud valdkondades koostööd piirkondlikel ja mitmepoolsetel foorumitel, et edendada head reguleerimistava ja läbipaistvust rahvusvahelises kaubanduses ja investeeringute tegemisel.

ARTIKKEL 27.8

Seos teiste peatükkidega

Käesoleva peatüki kohaldamine ei piira lepingu käesoleva osa teiste peatükkide erinormide kohaldamist.

# 28. PEATÜKK

# ERANDID

## ARTIKKEL 28.1

### Julgeolekuerandid

Ühtegi lepingu käesoleva osa sätet ei tõlgendata nii, nagu see:

a) kohustaks lepinguosalist esitama teavet või võimaldama juurdepääsu teabele, mille avalikustamist ta peab oma olulisi julgeolekuhuve kahjustavaks, või

b) takistaks lepinguosalist võtmast meetmeid, mida ta peab vajalikuks selleks, et kaitsta oma olulisi julgeolekuhuve:

   i) seoses relvade, laskemoona ja sõjavarustuse tootmise või nendega kauplemisega ning seoses muude kaupade ja materjalide, teenuste ja tehnoloogiaga seotud kauplemise ja tehingutega ning majandustegevusega, mis toimub otseselt või kaudselt relvajõudude varustamise eesmärgil;

   ii) seoses lõhustuvate ja ühinevate tuumamaterjalidega või ainetega, millest neid saadakse, või

   iii) sõja ajal või muudes rahvusvaheliste suhete kriisiolukordades või

c) takistaks lepinguosalist võtmast meetmeid, et täita rahvusvahelise rahu ja julgeoleku säilitamiseks oma rahvusvahelisi kohustusi, mis tulenevad ÜRO põhikirjast.

ARTIKKEL 28.2

Üldised erandid

1. Ilma et see mõjutaks nõuet, et selliseid meetmeid ei kohaldata viisil, mis kujutaks endast meelevaldset või põhjendamatut diskrimineerimist riikide vahel, kus valitsevad samasugused tingimused, või rahvusvahelise kaubanduse varjatud piiramist, ei tõlgendata ühtki 10., 12. ja 25. peatüki sätet nii, nagu see takistaks lepinguosalist vastu võtmast või rakendamast meetmeid, millele on osutatud GATT 1994 XX artiklis. Selleks inkorporeeritakse GATT 1994 XX artikkel, sealhulgas selle märkused ja lisasätted, lepingu käesoleva osasse ning muudetakse *mutatis mutandis* selle osaks.

2. Ilma et see mõjutaks nõuet, et selliseid meetmeid ei tohi kohaldada viisil, mis kujutaks endast meelevaldset või põhjendamatut diskrimineerimist riikide vahel, kus valitsevad samasugused tingimused, või investeeringute liberaliseerimise või teenuskaubanduse varjatud piiramist, ei tõlgendata ühtki 18. ja 25. peatüki sätet nii, nagu see takistaks lepinguosalist vastu võtmast või rakendamast meetmeid, mis on:

a) vajalikud avaliku julgeoleku või kõlbluse kaitseks või avaliku korra tagamiseks[1];

[1] Avaliku julgeoleku ja avaliku korra eranditele võib tugineda üksnes juhul, kui esineb tõeline ja piisavalt suur oht, mis kahjustab mõnd ühiskonna põhihuvi.

b) vajalikud inimeste, loomade või taimede elu või tervise kaitseks;

c) seotud taastumatute loodusvarade säästmisega, kui kõnealuseid meetmeid kohaldatakse koos piirangutega omamaistele investoritele või omamaisele teenuste pakkumisele või tarbimisele;

d) vajalikud rahvuslike kunstiväärtuste või ajaloo- või arheoloogiamälestiste kaitseks;

e) vajalikud selleks, et tagada vastavus õigusnormidele, mis ei ole vastuolus lepingu käesoleva osa sätetega, sealhulgas õigusnormidele, mis käsitlevad:

   i) kelmuste ja pettuste ärahoidmist[1] või lepingute rikkumise tagajärgede menetlemist;

   ii) üksikisikute eraelu puutumatuse kaitset isikuandmete töötlemisel ja levitamisel ning isiklike andmestike ja kontode konfidentsiaalsuse kaitset või

   iii) ohutust.

[1] Suurema selguse huvides olgu märgitud, et see hõlmab rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamist käsitlevaid õigusnorme.

3. Ühtegi 18. peatüki sätet ei tõlgendata nii, nagu takistaks see vastu võtmast või rakendamast meedet sellise nõude täitmiseks, mille kohus, halduskohus või konkurentsiasutus on kehtestanud või täitmisele pööranud konkurentsialaste õigusnormide rikkumise heastamiseks.

4. Suurema selguse huvides olgu märgitud, et lepinguosalised mõistavad, et niivõrd, kuivõrd sellised meetmed on muul viisil vastuolus 10., 12. ja 25. peatüki sätetega:

a) hõlmavad GATT 1994 XX artikli punktis b nimetatud meetmed keskkonnameetmeid, mis on vajalikud inimeste, loomade või taimede elu ja tervise kaitseks;

b) kohaldatakse GATT 1994 XX artikli punkti g meetmete suhtes, mis on seotud taastumatute elus ja eluta loodusvarade kaitsega, ning

c) võivad mitmepoolsete keskkonnalepingute rakendamiseks võetavad meetmed kuuluda GATT 1994 XX artikli punkti b või g kohaldamisalasse.

5. Enne meetmete võtmist kooskõlas GATT 1994 XX artikli punktidega i ja j esitab lepinguosaline teisele lepinguosalisele kogu asjakohase teabe, et leida lepinguosalistele vastuvõetav lahendus. Kui 30 (kolmekümne) päeva jooksul pärast selle teabe esitamist kokkuleppele ei jõuta, võib lepinguosaline asjaomaseid meetmeid kohaldada. Kui erakorralised ja kriitilised asjaolud nõuavad viivitamatut tegutsemist, võib meetmeid kohaldada kavatsev lepinguosaline kohaldada asjaoludega tegelemiseks vajalikku meedet ilma sellest eelnevalt teavitamata, teatades sellest teisele lepinguosalisele viivitamata.

ARTIKKEL 28.3

Maksustamine

1. Ükski lepingu käesoleva osa säte ei mõjuta ei Euroopa Liidu ega selle liikmesriikide ega lepingule alla kirjutanud Mercosuri riikide õigusi ja kohustusi, mis tulenevad mis tahes maksulepingutest. Lepingu käesoleva osa ja mis tahes sellise maksulepingu vahelise vastuolu korral kohaldatakse vastuolu ulatuses maksulepingut.

2. Ilma et see mõjutaks keeldu kohaldada asjaomaseid meetmeid viisil, mis kujutaks endast meelevaldset või põhjendamatut diskrimineerimist riikide vahel, kus valitsevad samasugused tingimused, või kaubanduse või investeeringute varjatud piiramist, ei tõlgendata ühtki lepingu käesoleva osa sätet nii, nagu takistaks see lepinguosalist vastu võtmast, kehtima jätmast või rakendamast meetmeid, mille eesmärk on tagada otseste maksude õiglane või tulemuslik kehtestamine või kogumine[1]:

a) millega tehakse vahet maksumaksjatel, kes ei ole ühesuguses olukorras, eeskätt oma elu- või asukoha või selle koha poolest, kuhu nad on oma kapitali investeerinud, või

---

[1] Suurema selguse huvides olgu märgitud, et lepinguosalised mõistavad, et sellised meetmed hõlmavad meetmeid, mis ei ole kooskõlas artikliga 18.4 ja mida lepinguosaline võtab oma maksusüsteemis selleks, et tagada otseste maksude õiglane või tulemuslik kehtestamine või kogumine ning:

i) mida kohaldatakse mitteresidentidest investorite ja teenuseosutajate suhtes, võttes arvesse asjaolu, et mitteresidentide maksukohustus määratakse kindlaks lepinguosalise territooriumilt pärinevate või sellel paiknevate maksustatavate objektide alusel;

ii) mida kohaldatakse mitteresidentide suhtes, et tagada maksude kehtestamine või kogumine lepinguosalise territooriumil;

iii) mida kohaldatakse mitteresidentide või residentide suhtes, et takistada maksustamise vältimist või maksudest kõrvalehoidmist, sealhulgas maksukuulekusmeetmed;

iv) mida kohaldatakse teise lepinguosalise territooriumil või territooriumilt osutatavate teenuste tarbijate suhtes, et tagada seoses selliste tarbijatega lepinguosalise territooriumil paiknevatest allikatest tulenevate maksude kehtestamine või kogumine;

v) millega eristatakse teistest investoritest ja teenuseosutajatest need, kelle suhtes kehtivad ülemaailmselt maksustatavatelt objektidelt kogutavad maksud, võttes arvesse asjaolu, et nende vastavad maksubaasid on erinevad, või

vi) millega määratakse, eraldatakse või jaotatakse residentide või kohalike filiaalide või omavahel seotud isikute või ühe ja sama isiku eri filiaalide vahel tulu, kasumit, kahju või mahaarvamisi või laene, et kaitsta lepinguosalise maksubaasi.

Käesolevas joonealuses märkuses kasutatud maksualased terminid või mõisted määratakse kindlaks kõnealust meedet rakendava lepinguosalise õigusaktides sätestatud maksualaste määratluste ja mõistete või nendega võrdväärsete või samalaadsete määratluste ja mõistete järgi.

b) mille eesmärk on ennetada maksustamise vältimist või maksudest kõrvalehoidmist mis tahes maksulepingu või siseriiklike maksualaste õigusaktide sätete kohaselt.

3. Käesolevas artiklis kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) „residentsus“ – maksuresidentsus ning

b) „maksuleping“ – topeltmaksustamise vältimiseks sõlmitud leping või muu rahvusvaheline leping või kokkulepe, mis on täielikult või peamiselt maksustamisega seotud ning mille osaline on Euroopa Liit või selle liikmesriigid või lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigid.

ARTIKKEL 28.4

Teabe avalikustamine

1. Ühtegi lepingu käesoleva osa sätet ei tõlgendata nii, nagu see kohustaks lepinguosalist esitama konfidentsiaalset teavet, mille avalikustamine takistaks õiguskaitsetoiminguid või oleks muul viisil vastuolus avalike huvidega või kahjustaks konkreetsete avaliku või erasektori ettevõtete seaduslikke ärihuve, välja arvatud juhul, kui vahekohus vajab seda konfidentsiaalset teavet 29. peatüki kohases vaidluste lahendamise menetluses. Sellisel juhul tagab vahekohus konfidentsiaalsuse täieliku kaitse.

2. Kui lepinguosaline esitab teavet, mis on tema õigusnormide kohaselt konfidentsiaalne, käsitab teine lepinguosaline seda teavet konfidentsiaalsena, välja arvatud juhul, kui teabe esitanud lepinguosaline nõustub vastupidisega.

ARTIKKEL 28.5

WTO peatamisotsused

Kui lepingu käesolevast osast tulenev kohustus on sisuliselt samaväärne WTO asutamislepingust tuleneva kohustusega, loetakse, et mis tahes meede, mis on võetud kooskõlas WTO asutamislepingu IX artikli lõigete 3 ja 4 alusel vastu võetud peatamisotsusega, vastab lepingu käesoleva osa sisuliselt samaväärsele kohustusele.

# 29. PEATÜKK

# VAIDLUSTE LAHENDAMINE

## A JAGU

## EESMÄRK, MÕISTED JA KOHALDAMISALA

### ARTIKKEL 29.1

### Eesmärk

Käesoleva peatüki eesmärk on kehtestada tulemuslik ja tõhus mehhanism, et:

a) vältida ja lahendada lepinguosalistevahelisi vaidlusi seoses käesoleva lepingu III osa tõlgendamise ja kohaldamisega, et leida võimaluse korral vastastikku rahuldav lahendus, ja

b) säilitada, kui see on asjakohane, käesoleva lepingu III osaga antud kontsessioonide tasakaal.

ARTIKKEL 29.2

Mõisted

Käesolevas peatükis ning 29-A, 29-B ja 29-C lisas kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) „nõustaja“ – isik, kelle lepinguosaline on palganud nõustamiseks või abistamiseks seoses vahekohtumenetlusega;

b) „vahekohus“ – artikli 29.9 kohaselt moodustatud vahekohus;

c) „vahekohtunik“ – vahekohtu liige;

d) „assistent“ – isik, kes vahekohtuniku ametisse nimetamise tingimuste kohaselt viib läbi uurimisi või abistab vahekohtunikku;

e) „kandidaat“ – isik, kelle nimi on kantud artikli 29.8 lõikes 3 osutatud vahekohtunike nimekirja ja kelle valimist artikli 29.9 kohaselt moodustatud vahekohtu liikmeks kaalutakse;

f) „kaebuse esitanud lepinguosaline“ – lepinguosaline, kes taotleb vahekohtu moodustamist vastavalt artiklile 29.7;

g) „ekspert“ – isik, kellel on teatavas valdkonnas tunnustatud eriteadmised ja kogemused ning kellelt vahekohus või vahendaja taotleb arvamuse esitamist või kelle arvamus selles valdkonnas esitatakse lepinguosalisele või kelle arvamust lepinguosaline taotleb;

h) „vahendaja“ – isik, kes korraldab vahendusmenetlust kooskõlas artikliga 29.6;

i) „lepinguosalise esindaja“ – töötaja või isik, kelle on ametisse nimetanud lepinguosalise ministeerium või valitsusasutus või mis tahes muu avalik-õiguslik üksus ning kes esindab lepinguosalist käesoleva peatükiga seotud vaidluses, ning

j) „töötajad“ – vahekohtuniku puhul tema juhtimise ja kontrolli all olevad isikud, välja arvatud assistendid.

ARTIKKEL 29.3

Vaidluse osalised

1. Käesoleva peatüki kohaldamisel võivad vaidluse osalisteks olla Euroopa Liit ja Mercosur või üks või mitu lepingule alla kirjutanud Mercosuri riiki. Vaidluse osalisi nimetatakse edaspidi „vaidlusosaliseks“ või „vaidlusosalisteks“.

2. Euroopa Liit võib algatada Mercosuri vastu vaidluste lahendamise menetluse seoses Euroopa Liitu või ühte või mitut selle liikmesriiki puudutava meetmega, mis on Mercosuri meede.

3. Euroopa Liit võib algatada vaidluste lahendamise menetluse ühe või mitme lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigi vastu seoses Euroopa Liitu või ühte või mitut selle liikmesriiki puudutava meetmega, mis on nende lepingule alla kirjutanud Mercosuri riikide meede.

4. Mercosur võib algatada Euroopa Liidu vastu vaidluste lahendamise menetluse seoses Mercosuri või kõiki lepingule alla kirjutanud Mercosuri riike puudutava meetmega, mis on Euroopa Liidu[1] või ühe või mitme Euroopa Liidu liikmesriigi meede.

5. Üks või mitu lepingule alla kirjutanud Mercosuri riiki võivad eraldi algatada vaidluste lahendamise menetluse Euroopa Liidu vastu seoses asjaomast lepingule alla kirjutanud Mercosuri riiki või asjaomaseid lepingule alla kirjutanud Mercosuri riike puudutava meetmega, mis on Euroopa Liidu või ühe või mitme Euroopa Liidu liikmesriigi meede.

6. Kui mitu lepingule alla kirjutanud Mercosuri riiki algatavad samas küsimuses Euroopa Liidu vastu vaidluste lahendamise menetluse, kohaldatakse vaidluste lahendamise käsitusleppe artiklit 9 *mutatis mutandis*[2].

---

[1] Suurema selguse huvides olgu märgitud, et käesolevas artiklis osutatud Euroopa Liidu meede hõlmaks ka ühe või mitme Euroopa Liidu liikmesriigi meedet.

[2] Suurema selguse huvides olgu märgitud, et vaidluste lahendamise käsitusleppe artikli 9 lõige 3 ei takista lepingule alla kirjutanud Mercosuri riiki nimetamast vahekohtu liiget käesoleva peatüki artikli 29.8 lõike 3 punktis b osutatud alamnimekirjast, kui see liige erineb isikust, kes tegutses või tegutseb vahekohtunikuna vahekohtus, mis on moodustatud teise lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigi kaebuse läbivaatamiseks samas küsimuses.

ARTIKKEL 29.4

Kohaldamisala

Käesoleva peatüki sätteid kohaldatakse kõigi vaidluste suhtes, mis on seotud:

a) käesoleva lepingu III osa sätete (edaspidi „hõlmatud sätted“) tõlgendamise ja kohaldamisega, kui ei ole sõnaselgelt sätestatud teisiti, või

b) vaidlusosalise väitega, et teise vaidlusosalise kohaldatav meede põhjustab talle hõlmatud sätetest tuleneva kasu saamata jäämise või olulise vähenemise viisil, mis kahjustab kaubandust vaidlusosaliste vahel, olenemata sellest, kas selline meede on vastuolus käesoleva lepingu III osa sätetega või mitte, kui ei ole sõnaselgelt sätestatud teisiti.

B JAGU

KONSULTEERIMINE JA VAHENDAMINE

ARTIKKEL 29.5

Konsultatsioonid

1. Vaidlusosalised püüavad lahendada kõik vaidlused, mis on seotud artikli 29.4 punktis a osutatud hõlmatud sätete väidetava täitmata jätmise või artikli 29.4 punktis b osutatud väidetava kasu saamata jäämise või olulise vähenemisega, alustades omavahel heas usus konsultatsioone, et jõuda vastastikku rahuldava lahenduseni. Sellega seoses pööratakse lisatähelepanu merepiirita arenguriikide eriomastele probleemidele.

2. Vaidlusosaline taotleb konsultatsioone, esitades teisele vaidlusosalisele ja kaubanduskoosseisus tegutsevale ühiskomiteele kirjaliku taotluse, milles on esitatud taotluse põhjus, sealhulgas teave vaidlusaluse meetme kohta ning artikli 29.4 punktis a osutatud vaidluse korral hõlmatud sätted, mida ta peab kohaldatavaks ja mida teine vaidlusosaline ei ole tema arvates täitnud, või artikli 29.4 punktis b osutatud vaidluse korral kasu, mida ta peab vaidlusealuse meetme tagajärjel saamata jäänuks või oluliselt vähenenuks viisil, mis kahjustab kaubandust vaidlusosaliste vahel.

3. Konsultatsioonid peetakse hiljemalt 15 (viisteist) päeva pärast taotluse saamise kuupäeva ja kui vaidlusosalised ei lepi kokku teisiti, toimuvad need selle vaidlusosalise territooriumil, kellele konsultatsioonitaotlus esitati. Konsultatsioonid loetakse lõppenuks hiljemalt 30 (kolmkümmend) päeva pärast taotluse saamise kuupäeva, kui vaidlusosalised ei lepi kokku konsultatsioone jätkata. Konsultatsioonid ja eelkõige seisukohad, mille vaidlusosalised konsultatsioonide käigus võtavad, on konfidentsiaalsed ning need ei piira kummagi vaidlusosalise õigusi edasistes menetlustes.

4. Konsultatsioonid kiireloomulistes küsimustes, sealhulgas seoses kiiresti riknevate kaupade või muude kaupade või teenustega, mis kaotavad kiiresti oma kvaliteedi, seisundi või kaubandusliku väärtuse, peetakse hiljemalt 15 (viisteist) päeva pärast taotluse saamise kuupäeva ja loetakse lõppenuks nimetatud 15 (viieteist) päeva jooksul, välja arvatud juhul, kui mõlemad vaidlusosalised lepivad kokku konsultatsioone jätkata.

5. Konsultatsioonide käigus esitab kumbki vaidlusosaline faktilist teavet, mis võimaldab põhjalikult uurida, kuidas vaidlusalune meede võib artikli 29.4 punktis a osutatud vaidluse korral mõjutada käesoleva lepingu III osa kohaldamist või artikli 29.4 punktis b osutatud vaidluse korral põhjustada taotluse esitanud vaidlusosalisele käesoleva lepingu III osast tuleneva kasu saamata jäämise või olulise vähenemise viisil, mis kahjustab kaubandust vaidlusosaliste vahel.

6. Kui konsultatsioone ei peeta lõikes 3 või 4 sätestatud tähtaja jooksul või kui konsultatsioonid lõpetatakse ilma vastastikku rahuldavat lahendust saavutamata, võib konsultatsioone taotlenud vaidlusosaline taotleda vahekohtu moodustamist vastavalt artiklile 29.7.

7. Artikli 29.4 punktis a osutatud vaidlusega seotud konsultatsioonitaotlus ei piira taotluse esitanud vaidlusosalise õigust taotleda samal ajal või hiljem konsultatsioone seoses artikli 29.4 punktis b osutatud vaidlusega, mis käsitleb sama meedet, ja vastupidi.

## ARTIKKEL 29.6

## Vahendamine

Vaidlusosaline võib kooskõlas 29-C lisaga taotleda vahendusmenetluse algatamist vaidlusosalise mis tahes meetme suhtes, mis kahjustab kaubandust vaidlusosaliste vahel. Vahendusmenetluse võib algatada vaid vaidlusosaliste vastastikusel kokkuleppel.

C JAGU

VAHEKOHTUMENETLUS

ARTIKKEL 29.7

Vahekohtumenetluse algatamine

1. Kui vaidlusosalised ei ole suutnud vaidlust lahendada artikli 29.5 kohaste konsultatsioonide teel või kui kaebuse esitanud vaidlusosaline leiab, et vaidlusosaline, kelle vastu kaebus esitati, ei ole konsultatsioonide käigus vastastikku kokku lepitud lahendust järginud, võib kaebuse esitanud vaidlusosaline taotleda vahekohtu moodustamist, esitades vaidlusosalisele, kelle vastu kaebus esitati, ja kaubanduskoosseisus tegutsevale ühiskomiteele kirjaliku taotluse.

2. Kaebuse esitanud vaidlusosaline põhjendab taotlust, sealhulgas märgib ära vaidlusaluse meetme ning selgitab artikli 29.4 punktis a osutatud vaidluse korral, kuidas see meede kujutab endast hõlmatud sätete rikkumist, esitades selgelt kaebuse õigusliku aluse, või selgitab artikli 29.4 punktis b osutatud vaidluse korral, kuidas vaidlusalune meede põhjustab kaebuse esitanud vaidlusosalisele käesoleva lepingu III osast tuleneva kasu saamata jäämise või olulise vähenemise.

3. Artikli 29.4 punktis a osutatud vaidlusega seotud vahekohtu moodustamise taotlus ei piira kaebuse esitanud vaidlusosalise õigust taotleda samal ajal või hiljem vahekohtu moodustamist seoses artikli 29.4 punktis b osutatud vaidlusega, mis käsitleb sama meedet, ja vastupidi.

4. Kui kaebuse esitanud vaidlusosaline on samal ajal ja seoses sama meetmega taotlenud vahekohtu moodustamist nii seoses artikli 29.4 punktis a osutatud vaidlusega kui ka artikli 29.4 punktis b osutatud vaidlusega, moodustatakse üksainus vahekohus, mis viib läbi ühe vahekohtumenetluse seoses mõlema vaidlusega. Kui sama meetmega seoses algatatakse järgmine vahekohtumenetlus, suunatakse hilisem vahekohtumenetlus võimaluse korral samasse vahekohtusse nagu eelmine vaidlus.

## ARTIKKEL 29.8

### Vahekohtunike nimetamine

1. Vahekohtunikel peavad olema õigus- ja rahvusvahelise kaubanduse alased eriteadmised või kogemused. Vahekohtunikud, kes ei ole vaidlusaluse kodanikud, on juristid.

2. Vahekohtunikud:

a) on sõltumatud;

b) täidavad oma ülesandeid üksikisikuna;

c) ei tohi võtta vastu juhtnööre üheltki organisatsioonilt ega valitsuselt ega olla seotud lepinguosalise valitsuse ega valitsusorganisatsiooniga ning

d) järgivad 29-B lisa.

3. Kaubanduskoosseisus tegutsev ühiskomitee koostab hiljemalt 6 (kuus) kuud pärast käesoleva lepingu jõustumise kuupäeva nimekirja vähemalt 32 (kolmekümne kahest) isikust, kes soovivad ja saavad tegutseda vahekohtunikena. See nimekiri koosneb 3 (kolmest) alamnimekirjast:

a) üks alamnimekiri koostatakse 12 (kaheteistkümnest) isikust Euroopa Liidu ettepanekute alusel;

b) üks alamnimekiri koostatakse 12 (kaheteistkümnest) isikust Mercosuri ettepanekute alusel ning

c) üks alamnimekiri koostatakse mõlema lepinguosalise ettepanekute alusel 8 (kaheksast) isikust, kes ei ole kummagi lepinguosalise kodanikud ja kes täidavad vahekohtu eesistuja ülesandeid.

4. Kaubanduskoosseisus tegutsev ühiskomitee tagab, et käesoleva artikli lõikes 3 osutatud nimekiri sisaldab nõutavat arvu isikuid. Kaubanduskoosseisus tegutsev ühiskomitee võib muuta vahekohtunike nimekirja vastavalt 29-A lisas sätestatud kodukorra punktile 25.

5. Kui artikli 29.9 kohase vahekohtu moodustamise ajaks ei ole käesoleva artikli lõikes 3 sätestatud nimekirja koostatud või kui kõik mõnda alamnimekirja kantud isikud ei saa vaidluses vahekohtunikuna tegutseda, valib kaebuse esitanud vaidlusosalise kaubanduskoosseisus tegutseva ühiskomitee kaaseesistuja vahekohtunikud loosi teel vastavalt 29-A lisas sätestatud kodukorra punktidele 10, 26 ja 28–31.

ARTIKKEL 29.9

Vahekohtu moodustamine

1. Vahekohus koosneb 3 (kolmest) vahekohtunikust.

2. Hiljemalt 10 (kümme) päeva pärast vahekohtu moodustamise kirjaliku taotluse saamist vastavalt artikli 29.7 lõikele 1 konsulteerivad vaidlusosalised omavahel, et leppida kokku vahekohtu koosseis[1]. Vaidlusosalised võivad vahekohtunike valimisel võtta arvesse vaidluse esemega seotud asjakohaseid eriteadmisi. Vahekohtu eesistuja on alati isik, kes ei ole kummagi lepinguosalise kodanik.

3. Kui vaidlusosalised ei jõua käesoleva artikli lõikes 2 ettenähtud tähtaja jooksul vahekohtu koosseisus kokkuleppele, nimetab kumbki vaidlusosaline hiljemalt 10 (kümme) päeva pärast käesoleva artikli lõikes 2 osutatud tähtaja möödumist ühe vahekohtuniku oma alamnimekirjast, millele on osutatud artikli 29.8 lõikes 3. Kui vaidlusosaline ei nimeta vahekohtunikku selle ajavahemiku jooksul, valib kaebuse esitanud vaidlusosalise kaubanduskoosseisus tegutseva ühiskomitee kaasesimees või tema määratud isik hiljemalt 5 (viis) päeva pärast eelmises lauses osutatud tähtaja möödumist vahekohtuniku kõnealuse vaidlusosalise alamnimekirjast loosi teel.

[1] Suurema selguse huvides olgu märgitud, et selle lõike kohase vahekohtu koosseisu kokkuleppimisel võivad vaidlusosalised kokku leppida, et vahekohtunikuks valitakse isikud, kes ei ole kantud artikli 29.8 lõike 3 kohaselt koostatud vahekohtunike nimekirja.

4. Käesoleva artikli lõikes 2 osutatud tähtaja jooksul püüavad vaidlusosalised leppida kokku vahekohtu eesistuja. Kui vaidlusosalised ei jõua kokkuleppele, palub üks vaidlusosalistest kaebuse esitanud vaidlusosalise kaubanduskoosseisus tegutseva ühiskomitee kaasesimehel valida vahekohtu eesistuja artikli 29.8 lõikes 3 osutatud alamnimekirjast loosi teel hiljemalt 5 (viis) päeva pärast taotluse esitamist.

5. Vahekohtu moodustamise kuupäevaks on päev, mil 29-A lisas sätestatud kodukorra kohaselt nõustuvad enda nimetamisega kõik väljavalitud vahekohtunikud.

6. Kui vaidlusosaline leiab, et vahekohtunik ei järgi 29-B lisa nõudeid, kohaldatakse 29-A lisas sätestatud korda.

7. Kui vahekohtunik ei saa menetluses osaleda, astub tagasi või tuleb asendada, valitakse uus vahekohtunik vastavalt käesolevas artiklis sätestatud valikumenetlusele ja 29-A lisas sätestatud kodukorrale. Vahekohtumenetlus peatatakse sellel ajavahemikul kuni 25 (kahekümne viieks) päevaks.

8. Vaidlusosalised aktsepteerivad käesoleva peatüki kohaselt moodustatud vahekohtu volitusi *ipso facto* ja ilma erikokkuleppeta siduvana.

## ARTIKKEL 29.10

### Otsus kiireloomulisuse kohta

Vaidlusosalise taotluse korral otsustab vahekohus 10 (kümne) päeva jooksul pärast vahekohtu moodustamist, kas juhtum on seotud kiireloomuliste küsimustega.

ARTIKKEL 29.11

Istungid

Vahekohtu istungid on avalikud, kui vaidluse osalised ei otsusta teisiti. Vahekohtu istungid on osaliselt või täielikult üldsusele suletud, kui vaidlusosalise esildised või argumendid sisaldavad teavet, mille see vaidlusosaline on märkinud konfidentsiaalseks.

ARTIKKEL 29.12

Teave ja tehniline nõustamine

1. Vahekohus võib kooskõlas 29-A lisaga taotleda ekspertide arvamust või saada teavet mis tahes allikast, mida ta peab asjakohaseks.

2. Ekspertide arvamused ja mis tahes asjakohasest allikast saadud teave ei ole siduvad.

3. Eksperdid peavad olema asjaomases valdkonnas professionaalsed ja kogenud isikud. Enne selliste ekspertide valimist konsulteerib vahekohus vaidlusosalistega.

4. Vahekohus määrab teabe või ekspertide aruande esitamiseks mõistliku tähtaja.

5. Lepinguosaliste isikutel on õigus esitada vahekohtutele vastavalt 29-A lisas sätestatud tingimustele *amicus curiae* kokkuvõtteid. Nende tingimustega tagatakse, et *amicus curiae* kokkuvõtted ei tekita vaidluse osalistele põhjendamatut koormust ega lükka vahekohtumenetlust põhjendamatult edasi ega tee seda keerulisemaks.

6. Kogu käesoleva artikli kohaselt saadud teave tehakse teatavaks mõlemale vaidlusosalisele, kes võivad esitada märkusi.

ARTIKKEL 29.13

Kohaldatav õigus ja tõlgendamisreeglid

1. Artikli 29.4 punktis a osutatud vaidluse korral lahendab vahekohus vaidluse hõlmatud sätete kohaselt.

2. Kõikides artiklis 29.4 osutatud vaidlustes tõlgendab vahekohus hõlmatud sätteid kooskõlas rahvusvahelise avaliku õiguse tõlgendamise tavareeglitega. Kui tõlgendatav käesoleva lepingu kohane kohustus on identne WTO asutamislepingus sätestatud kohustusega, võtab vahekohus arvesse WTO vaidluste lahendamise organi otsustes esitatud asjakohaseid tõlgendusi.

ARTIKKEL 29.14

Vahekohtuotsus

1. Vahekohus esitab hiljemalt 90 (üheksakümmend) päeva pärast vahekohtu moodustamise kuupäeva vaidlusosalistele vahearuande. Vahearuandes esitatakse tuvastatud asjaolud, vajaduse korral hõlmatud sätete kohaldatavus ning vahekohtu järelduste ja soovituste peamised põhjendused.

2. Kui vahekohus leiab, et lõikes 1 osutatud tähtajast ei ole võimalik kinni pidada, teavitab vahekohtu eesistuja sellest vaidlusosalisi ja kaubanduskoosseisus tegutsevat ühiskomiteed kirjalikult, märkides ära viivituse põhjused ja kuupäeva, mil vahekohus kavatseb vahearuande esitada. Vahearuanne tuleb igal juhul esitada hiljemalt 120 (sada kakskümmend) päeva pärast vahekohtu moodustamise kuupäeva.

3. Kiireloomulistel juhtudel, sealhulgas kiiresti riknevate kaupade või muude kaupade või teenuste puhul, mis kaotavad kiiresti oma kvaliteedi, seisundi või kaubandusliku väärtuse, teeb vahekohus kõik endast oleneva, et esitada vahearuanne 45 (neljakümne viie) päeva jooksul ja igal juhul hiljemalt 60 (kuuskümmend) päeva pärast vahekohtu moodustamise kuupäeva.

4. Vaidlusosaline võib hiljemalt 14 (neliteist) päeva pärast vahearuande kättesaamist või kiireloomulistel juhtudel, sealhulgas kiiresti riknevate kaupade või hooajakaupade või -teenuste korral, hiljemalt 7 (seitse) päeva pärast selle kättesaamist esitada vahekohtule kirjaliku taotluse vaadata läbi vahearuande teatavad aspektid. Pärast seda, kui vahekohus on arvesse võtnud vaidlusosaliste kirjalikud märkused vahearuande kohta, võib ta oma aruannet muuta ja vajaduse korral asjaolusid täiendavalt uurida.

5. Juhul kui lõikes 4 osutatud tähtaja jooksul ei esitata ühtegi kirjalikku taotlust vahearuande aspektide läbivaatamiseks, saab vahearuandest vahekohtuotsus.

6. Vahekohus edastab vahekohtuotsuse vaidlusosalistele ja kaubanduskoosseisus tegutsevale ühiskomiteele hiljemalt 120 (sada kakskümmend) päeva pärast vahekohtu moodustamist. Kui vahekohus leiab, et sellest tähtajast ei ole võimalik kinni pidada, peab vahekohtu eesistuja sellest vaidlusosalisi ja kaubanduskoosseisus tegutsevat ühiskomiteed kirjalikult teavitama, märkides ära viivituse põhjused. Vahekohtuotsus tuleb igal juhul esitada hiljemalt 150 (sada viiskümmend) päeva pärast vahekohtu moodustamise kuupäeva.

7. Kiireloomulistel juhtudel, sealhulgas kiiresti riknevate kaupade või muude kaupade või teenuste puhul, mis kaotavad kiiresti oma kvaliteedi, seisundi või kaubandusliku väärtuse, teeb vahekohus kõik endast oleneva, et teha vahekohtuotsus hiljemalt 60 (kuuskümmend) päeva pärast vahekohtu moodustamise kuupäeva. Vahekohtuotsust ei tehta mingil juhul hiljem kui 75 (seitsekümmend viis) päeva pärast nimetatud kuupäeva.

8. Vahekohtuotsuses esitatakse tuvastatud asjaolud, vajaduse korral hõlmatud sätete kohaldatavus ning järelduste ja soovituste peamised põhjendused. Vahekohtuotsus sisaldab vaidlusosaliste esitatud väidete piisavat analüüsi ning selles antakse selge vastus mõlema vaidlusosalise küsimustele ja tähelepanekutele, sealhulgas vahearuande põhjal esitatud küsimustele ja tähelepanekutele.

9. Vahekohus annab objektiivse hinnangu arutatavale küsimusele, mis muu hulgas hõlmab hinnangu andmist juhtumi asjaoludele ning vaidlusosaliste esitatud väidetele ja tõenditele, ning:

a) artikli 29.4 punktis a osutatud vaidluse korral hõlmatud sätete kohaldatavusele või

b) artikli 29.4 punktis b osutatud vaidluse korral hõlmatud sätetest kaebuse esitanud vaidlusosalisele tuleneva kasu saamata jäämise või olulise vähenemise kohta viisil, mis kahjustab kaubandust vaidlusosaliste vahel.

10. Kui vaidlusosalised ei lepi kokku teisiti, teeb vahekohus artikli 29.4 punktis b osutatud vaidluse korral järgmist:

a) teeb kindlaks, kas vaidlusalune meede põhjustab hõlmatud sätetest kaebuse esitanud vaidlusosalisele tuleneva kasu saamata jäämise või olulise vähenemise viisil, mis kahjustab kaubandust vaidlusosaliste vahel;

b) teeb vajaduse korral kindlaks, kui suur on hõlmatud sätetest tulenenud kasu, mis on kaebuse esitanud vaidlusosalisel saamata jäänud või oluliselt vähenenud viisil, mis kahjustab kaubandust vaidlusosaliste vahel;

c) kui vahekohus tuvastab, et vaidlusalune meede põhjustab hõlmatud sätetest kaebuse esitanud vaidlusosalisele tuleneva kasu saamata jäämise või olulise vähenemise viisil, mis kahjustab kaubandust vaidlusosaliste vahel, siis soovitab ta, et vaidlusosaline, kelle vastu kaebus esitati, teeks vastastikku rahuldava kohanduse; vaidlusosaline, kelle vastu kaebus esitati, ei ole kohustatud vaidlusalust meedet tühistama, ning

d) kui see on asjakohane ja kui mõlemad vaidlusosalised seda taotlevad, soovitab viise ja vahendeid vastastikku rahuldava kohanduse saavutamiseks, sealhulgas hüvitisena; need soovitused ei ole vaidlusosalistele siduvad.

11. Vahekohus püüab teha kõik otsused konsensuse alusel. Kui aga otsust ei suudeta teha konsensuse alusel, otsustatakse vaidlusaluse küsimuse üle häälteenamusega. Vahekohtunikud ei esita eri- ega eraldi arvamusi ning säilitavad hääletamise konfidentsiaalsuse.

12. Kaubanduskoosseisus tegutsev ühiskomitee teeb vahekohtuotsuse tervikuna üldsusele kättesaadavaks, välja arvatud juhul, kui vaidlusosalised otsustavad vastastikusel kokkuleppel mitte avalikustada otsuse konfidentsiaalset teavet sisaldavaid osi.

13. Vahekohtuotsus on vaidlusosalistele siduv alates selle kättetoimetamise kuupäevast ja seda ei saa edasi kaevata.

14. Vahekohtuotsus ei tohi suurendada ega vähendada hõlmatud sätetega ette nähtud õigusi ja kohustusi. Vahekohtuotsust ei tõlgendata nii, nagu see annaks isikutele õigusi või paneks neile kohustusi.

15. Artiklites 29.18, 29.19, 29.20 ja 29.21 osutatud vahekohtuotsuste suhtes kohaldatakse lõikeid 2, 4, 6, 8 ja 11.

ARTIKKEL 29.15

Kaebuse tagasivõtmine, vastastikku rahuldav lahendus või vaidluse peatamine

1. Kaebuse esitanud vaidlusosaline võib selle vaidlusosalise nõusolekul, kelle vastu kaebus esitati, oma kaebuse enne vahekohtuotsuse tegemist tagasi võtta.

2. Kui vaidlusosalised jõuavad vastastikku rahuldava lahenduseni kas enne või pärast vahekohtuotsuse tegemist, teavitavad mõlemad vaidlusosalised sellest kirjalikult kaubanduskoosseisus tegutsevat ühiskomiteed.

3. Kui vahekohus saab mõlemalt vaidlusosaliselt taotluse, peatab ta oma töö enne vahekohtuotsuse tegemist vaidlusosaliste vahel kokku lepitud tähtajaks, kuid mitte kauemaks kui 12 (kaheteistkümneks) järjestikuseks kuuks. Selle aja jooksul jätkab vahekohus oma tööd ainult mõlema vaidlusosalise kirjaliku taotluse alusel. Taotlusest teatatakse kaubanduskoosseisus tegutsevale ühiskomiteele. Menetlust jätkatakse etapist, kuhu see oli peatamise ajaks jõudnud, 20 (kakskümmend) päeva pärast taotluse kättesaamise kuupäeva. Kui vahekohtu töö on olnud peatatud kauem kui 12 (kaksteist) kuud, aeguvad vahekohtu volitused, ilma et see piiraks kaebuse esitanud vaidlusosalise õigust taotleda hiljem vahekohtu moodustamist samas asjas.

ARTIKKEL 29.16

Selgituste küsimine

Hiljemalt 10 (kümme) päeva pärast vahekohtuotsuse kättesaamist võib vaidlusosaline esitada vahekohtule kirjaliku taotluse selgituste saamiseks vahekohtuotsuses sisalduva mis tahes järelduse või soovituse konkreetsete aspektide kohta, mida taotluse esitanud vaidlusosaline peab mitmetähenduslikuks, saates taotluse koopia ka teisele vaidlusosalisele ja kaubanduskoosseisus tegutsevale ühiskomiteele. Teine vaidluse osaline võib esitada vahekohtule selle taotluse kohta märkusi hiljemalt 5 (viis) päeva pärast taotluse saamist. Vahekohus vastab vahekohtuotsusega seotud selgitustaotlusele hiljemalt 15 (viisteist) päeva pärast taotluse kättesaamist. Selgitustaotlusi ei kasutata vahekohtuotsuse läbivaatamiseks.

ARTIKKEL 29.17

Vahekohtuotsuse täitmine

1. Vaidlusosaline, kelle vastu kaebus on esitatud, võtab kõik vajalikud meetmed, et tagada vahekohtuotsuse kiire ja heauskne täitmine.

2. Kui vahekohus järeldab, et vaidlusalune meede põhjustab hõlmatud sätetest kaebuse esitanud vaidlusosalisele tuleneva kasu saamata jäämise või olulise vähenemise viisil, mis kahjustab kaubandust vaidlusosaliste vahel, alustavad vaidlusosalised konsultatsioone, et leppida kokku vastastikku rahuldavas lahenduses. Vaidlusosalised püüavad eelistada lahendust, mis laiendab tulemuslikult turulepääsu meetmete abil, mis hõlmavad tariifide vähendamist või mittetariifsete tõkete kõrvaldamist.

ARTIKKEL 29.18

Otsuse täitmise mõistlik tähtaeg

1. Kui vahekohtuotsust ei ole võimalik kohe täita, tuleb vaidlusosalisele, kelle vastu kaebus esitati, anda selleks mõistlik tähtaeg. Sellisel juhul teatab vaidlusosaline, kelle vastu kaebus esitati, hiljemalt 30 (kolmkümmend) päeva pärast vahekohtuotsuse kättesaamist kaebuse esitanud vaidlusosalisele ja kaubanduskoosseisus tegutsevale ühiskomiteele mõistliku tähtaja, mida ta vajab otsuse täitmiseks.

2. Kui vaidlusosalised ei suuda vahekohtuotsuse täitmiseks vajalikus mõistlikus tähtajas kokku leppida, võib kaebuse esitanud vaidlusosaline hiljemalt 20 (kakskümmend) päeva pärast lõike 1 kohase teate kättesaamist vaidlusosaliselt, kelle vastu kaebus esitati, esitada algsele vahekohtule kirjaliku taotluse mõistliku tähtaja kindlaksmääramiseks. Taotlusest tuleb teavitada teist vaidlusosalist ja kaubanduskoosseisus tegutsevat ühiskomiteed. Vahekohus edastab oma otsuse vaidlusosalistele ja kaubanduskoosseisus tegutsevale ühiskomiteele hiljemalt 20 (kakskümmend) päeva pärast selle taotluse esitamise kuupäeva.

3. Vaidlusosaline, kelle vastu kaebus esitati, teavitab kaebuse esitanud vaidlusosalist vahekohtuotsuse täitmisel tehtud edusammudest kirjalikult hiljemalt 1 (üks) kuu enne mõistliku tähtaja möödumist.

4. Mõistlikku tähtaega võib vaidlusosaliste vastastikusel kokkuleppel pikendada.

ARTIKKEL 29.19

Vahekohtuotsuse täitmiseks võetud meetmete läbivaatamine

1. Enne artiklis 29.18 osutatud mõistliku tähtaja möödumist teatab vaidlusosaline, kelle vastu kaebus esitati, teisele vaidlusosalisele ja kaubanduskoosseisus tegutsevale ühiskomiteele kõikidest meetmetest, mida ta on vahekohtuotsuse täitmiseks võtnud.

2. Kui vaidlusosalised ei ole üksmeelel, kas vaidlusosaline, kelle vastu kaebus esitati, on rakendanud lõike 1 kohaselt teatatud meedet või kas see on kooskõlas vahekohtuotsuse või hõlmatud sätetega, võib kaebuse esitanud vaidlusosaline esitada algsele vahekohtule taotluse selles küsimuses otsuse tegemiseks. Taotluses nimetatakse konkreetne vaidlusalune meede ja selgitatakse, kuidas see meede ei vasta vahekohtuotsusele või on vastuolus hõlmatud sätetega, ning seda tehakse nii, et sellest ilmneks selgesti kaebuse õiguslik alus. Vahekohus esitab oma otsuse vaidlusosalistele hiljemalt 45 (nelikümmend viis) päeva pärast taotluse saamise kuupäeva.

ARTIKKEL 29.20

Ajutised õiguskaitsevahendid nõuete täitmata jätmise korral

1. Kui vaidlusosaline, kelle vastu kaebus esitati, ei ole artikli 29.18 kohaselt kindlaksmääratud mõistliku tähtaja jooksul teatanud meetmest, mida ta on võtnud vahekohtuotsuse või hõlmatud sätete järgimiseks, või kui vahekohus teeb artikli 29.19 lõike 2 kohase otsuse, et vahekohtuotsuse järgimiseks ei ole võetud ühtegi meedet või et meede, millest on teatatud vastavalt artikli 29.19 lõikele 1, ei ole kooskõlas vahekohtuotsusega või kohustustega, mis tulenevad vaidlusosalisele, kelle vastu kaebus esitati, hõlmatud sätetest, teeb vaidlusosaline, kelle vastu kaebus esitati, kaebuse esitanud vaidlusosalise taotluse korral ajutise hüvitise pakkumuse.

2. Kaebuse esitanud vaidlusosaline võib peatada hõlmatud sätete kohased kontsessioonid või muud kohustused, teavitades sellest vaidlusosalist, kelle vastu kaebus esitati, ja kaubanduskoosseisus tegutsevat ühiskomiteed, juhul kui:

a) kaebuse esitanud vaidlusosaline otsustab mitte taotleda lõike 1 kohast ajutise hüvitise pakkumust või

b) selline taotlus tehakse, aga hüvitise suhtes ei jõuta kokkuleppele 30 (kolmekümne) päeva jooksul pärast:

   i) artikli 29.18 kohaselt kindlaks määratud mõistliku tähtaja lõppu või

   ii) artikli 29.19 lõike 2 kohast vahekohtuotsust, milles leitakse, et vahekohtuotsuse järgimiseks ei ole võetud ühtegi meedet või et artikli 29.19 lõike 1 kohaselt teatatud meede ei ole kooskõlas vahekohtuotsuse või hõlmatud sätetega.

3. Kontsessioonide ja muude kohustuste peatamise ulatus ei tohi olla suurem kui saamata jäänud kasu või kasu vähenemine, mille on vaidlusosaline, kelle vastu kaebus esitati, vahekohtuotsuse täitmata jätmisega põhjustanud. Kaebuse esitanud vaidlusosaline teavitab teist vaidlusosalist kontsessioonidest ja muudest kohustustest, mille ta kavatseb peatada, 30 (kolmkümmend) päeva enne peatamise jõustumise kuupäeva.

4. Kaaludes, millised kontsessioonid või muud kohustused peatada, peaks kaebuse esitanud vaidlusosaline kõigepealt püüdma peatada kontsessioonid või muud kohustused samas sektoris või samades sektorites, mida mõjutab meede, mille puhul on tuvastatud, et see ei ole hõlmatud sätetega kooskõlas või et see on põhjustanud kaebuse esitanud vaidlusosalisele käesoleva lepingu III osast tuleneva kasu saamata jäämise või olulise vähenemise viisil, mis kahjustab kaubandust vaidlusosaliste vahel.

5. Artikli 29.4 punktis a osutatud vaidluse korral võib kontsessioonide peatamist kohaldada muudes sektorites kui see sektor või sektorid, kus vahekohus on tuvastanud kasu saamata jäämise või vähenemise, eriti juhul, kui kaebuse esitanud vaidlusosaline on seisukohal, et selline peatamine on vastavuse tagamiseks tõhus.

6. Kui kaebuse esitanud vaidlusosaline leiab artikli 29.4 punktis b osutatud vaidluse korral, et kontsessioonide peatamine samas sektoris või samades sektorites, mida vaidlusalune meede kahjustas, ei ole mõistlik või tulemuslik, võib ta kaaluda kontsessioonide peatamist teistes sektorites. Sellisel juhul võtab kaebuse esitanud vaidlusosaline arvesse järgmist:

a) kaubandus sektoris, mida vaidlusalune meede on kahjustanud, ja selle kaubanduse tähtsus selle vaidlusosalise jaoks;

b) kasu saamata jäämise või olulise vähenemisega seotud laiemad majanduselemendid ning

c) kontsessioonide peatamise kohaldamise laiemad majanduslikud tagajärjed, sealhulgas ajutiste õiguskaitsevahendite kasutuselevõtt mitmes sektoris, et võtta arvesse asjaomaste sektorite erinevat majanduslikku suurust.

7. Artikli 29.4 punktis b osutatud vaidluse korral kohtleb kaebuse esitanud vaidlusosaline vaidlusosalist, kelle vastu kaebus esitati, sektoris, milles kõnealuseid õiguskaitsevahendeid kohaldatakse, jätkuvalt oluliselt soodsamalt, kui ta kohtles seda vaidlusosalist enne käesoleva lepingu jõustumist.

Eelkõige juhul, kui ajutine õiguskaitsevahend võetakse kasutusele kontsessioonide peatamise kaudu, peab kaebuse esitanud vaidlusosaline eelistama kaupu, mille suhtes kohaldatakse tollimaksude täielikku liberaliseerimist.

Kaupade puhul, mille suhtes kohaldatakse tariifikvoote, kohaldatakse ajutisi õiguskaitsevahendeid nii, et vähemalt 50 (viiskümmend) protsenti 10-A lisas kindlaks määratud kvoodimahust, mis on seotud vaidlusosalisega, kelle vastu kaebus esitati, ei ole mõjutatud ja on täielikult kättesaadav käesoleva lepingu III osa tingimuste kohaselt.

Kaupade puhul, mille suhtes kohaldatakse järkjärgulist liberaliseerimist ja mille üleminekuperiood täieliku liberaliseerimiseni on pikem kui 11 (üksteist) aastat, ei tohi mis tahes ajutised õiguskaitsevahendid kontsessioonide peatamise kujul ületada 50 (viitkümmet) protsenti erinevusest ühelt poolt asjaomasel ajal kohaldatava 10-A lisas sätestatud määra ja teiselt poolt peatava vaidlusosalise kohaldatava soodustuseta tariifimäära vahel, kuni asjaomaste kaupadega kauplemine on täielikult liberaliseeritud.

8. Artikli 29.4 punktis b osutatud vaidluse korral, mis puudutab merepiirita arenguriiki, kaalub kaebuse esitanud vaidlusosaline, milliseid edasisi meetmeid ta võiks võtta, mis oleksid selle merepiirita arenguriigi asjaolusid arvestades asjakohased, pidades silmas nii kaebuse esemeks olevate meetmetega hõlmatud kaubanduse ulatust kui ka mis tahes ajutiste õiguskaitsevahendite mõju selle merepiirita arenguriigi eriomastele majandusprobleemidele.

9. Kui vaidlusosaline, kelle vastu kaebus esitati, leiab, et kontsessioonide või muude kohustuste peatamise teatatud ulatus on suurem saamata jäänud kasu või kasu vähenemine, mille vaidlusosaline, kelle vastu kaebus esitati, põhjustas vahekohtuotsuse täitmata jätmisega, võib ta esitada algsele vahekohtule selles küsimuses otsuse tegemiseks kirjaliku taotluse. Sellisest taotlusest teatatakse kaebuse esitanud vaidlusosalisele ja kaubanduskoosseisus tegutsevale ühiskomiteele hiljemalt 30 (kolmkümmend) päeva pärast lõikes 2 osutatud teate kättesaamise kuupäeva. 10 (kümne) päeva jooksul pärast kuupäeva, mil vahekohus on taotluse kätte saanud, esitab kaebuse esitanud vaidlusosaline dokumendi, milles on märgitud kontsessioonide või muude kohustuste peatamise ulatuse arvutamiseks kasutatud metoodika. Vahekohus esitab oma otsuse hiljemalt 30 (kolmkümmend) päeva pärast taotluse kättesaamise kuupäeva. Selle aja jooksul ei peata kaebuse esitanud vaidlusosaline kontsessioone ega muid kohustusi.

10. Kontsessioonide või muude kohustuste peatamine on ajutine ega asenda eesmärki tagada vahekohtuotsuse ja hõlmatud sätete täielik järgimine. Kontsessioonid või muud kohustused peatatakse üksnes kuni:

a) artikli 29.4 punktis a osutatud vaidluse korral tunnistatakse kehtetuks mis tahes meede, mis vahekohtu arvates ei ole hõlmatud sätetega kooskõlas, või seda muudetakse selliselt, et viia lepinguosaline, kelle vastu kaebus esitati, nende sätetega vastavusse;

b) artikli 29.4 punktis b osutatud vaidluse korral tunnistatakse kehtetuks mis tahes meede, mis vahekohtu arvates on põhjustanud kaebuse esitanud vaidlusosalisele hõlmatud sätetest tuleneva kasu saamata jäämise või olulise vähenemise viisil, mis kahjustab kaubandust vaidlusosaliste vahel, või seda muudetakse nii, et hoida ära kasu saamata jäämine või oluline vähenemine;

c) vaidlusosalised on kokku leppinud, et artikli 29.19 lõike 1 kohaselt teatatud meede viib vaidlusosalise, kelle vastu kaebus esitati, vahekohtuotsuse või hõlmatud sätetega vastavusse, või

d) vaidlusosalised on jõudnud kokkuleppele artikli 29.24 kohases vastastikku rahuldavas lahenduses.

11. Olenemata lõikest 1 võib artikli 29.4 punktis b osutatud vaidluse korral hüvitis olla osa vastastikku rahuldavast kohandusest vaidluse lõpliku lahendusena.

## ARTIKKEL 29.21

### Nõuete täitmiseks võetud meetmete kontroll pärast nõuete täitmata jätmise tõttu ajutiste õiguskaitsevahendite kasutamist

1. Vaidlusosaline, kelle vastu kaebus esitati, edastab kaebuse esitanud vaidlusosalisele ja kaubanduskooseisus tegutsevale ühiskomiteele teate mis tahes meetme kohta, mida ta on võtnud vahekohtuotsuse täitmiseks pärast kontsessioonide või muude kohustuste peatamist või pärast ajutiste õiguskaitsevahendite kohaldamist. Kaebuse esitanud vaidlusosaline lõpetab kontsessioonide või muude kohustuste peatamise hiljemalt 30 (kolmkümmend) päeva pärast kõnealuse teate saamist, välja arvatud lõikes 2 osutatud juhtudel. Juhul kui kohaldatakse hüvitist, kuid välja arvatud lõikes 2 osutatud juhtudel, võib vaidlusosaline, kelle vastu kaebus esitati, lõpetada hüvitise maksmise hiljemalt 30 (kolmkümmend) päeva pärast seda, kui ta on edastanud teate vahekohtuotsuse täitmise kohta.

2. Kui vaidlusosalised on eriarvamusel selles, kas teatatud meede viib vaidlusosalise, kelle vastu kaebus esitati, vahekohtuotsuse või hõlmatud sätetega vastavusse, võib ükskõik kumb vaidlusosaline hiljemalt 30 (kolmkümmend) päeva pärast meedet käsitleva teate kättesaamist taotleda vahekohtult kirjalikult selles küsimuses otsuse tegemist. Taotlusest tuleb teavitada teist vaidlusosalist ja kaubanduskoosseisus tegutsevat ühiskomiteed. Vahekohus teatab oma otsusest vaidlusosalistele ja kaubanduskooseisus tegutsevale ühiskomiteele hiljemalt 45 (nelikümmend viis) päeva pärast selle taotluse kättesaamist. Kui vahekohus otsustab, et vastavuse tagamiseks võetud meede on vahekohtuotsusega ja hõlmatud sätetega kooskõlas, lõpetatakse olenevalt olukorrast kas kontsessioonide või muude kohustuste peatamine või hüvitise maksmine. Kui see on asjakohane, kohandab kaebuse esitanud vaidlusosaline kontsessioonide või muude kohustuste peatamise ulatuse vahekohtu kindlaks määratud tasemele.

3. Kontsessioonide või muude kohustuste peatamine või hüvitise maksmine lõpetatakse ka juhul, kui vahekohtule ei esitata lõike 2 kohast taotlust.

## ARTIKKEL 29.22

## Lisad

1. 29-A, 29-B ja 29-C lisa moodustavad käesoleva peatüki lahutamatu osa.

2. Käesoleva peatüki kohased vaidlused lahendatakse vastavalt 29-A ja 29-B lisale.

3. Kaubanduskooseisus tegutsev ühiskomitee võib 29-A ja 29-B lisa muuta.

D JAGU

ÜLDSÄTTED

ARTIKKEL 29.23

Vaidluste lahendamise organi valik

1. Hõlmatud sätetest ja WTO asutamislepingust või mis tahes muust lepingust, mille osalised asjaomased vaidlusosalised on, tulenevad sama küsimusega seotud vaidlused võib lahendada käesoleva peatüki, vaidluste lahendamise käsitusleppe või nimetatud muu lepingu kohase vaidluste lahendamise menetluse alusel kaebuse esitanud vaidlusosalise äranägemisel.

2. Käesoleva artikli kohaldamisel:

a) loetakse WTO asutamislepingu kohane vaidluste lahendamise menetlus algatatuks vaidlusosalise taotlusega moodustada vaidluste lahendamise käsitusleppe artikli 6 kohane vahekohus;

b) loetakse muu lepingu kohane vaidluste lahendamise menetlus algatatuks vaidlusosalise taotlusega moodustada kooskõlas kõnealuse lepingu sätetega vaidluste lahendamise vahekohus või tribunal ning

c) loetakse käesoleva peatüki kohane vaidluste lahendamise menetlus algatatuks vaidlusosalise taotlusega moodustada artikli 29.7 kohane vahekohus.

3. Kui Euroopa Liit või Mercosur või üks või mitu lepingule alla kirjutanud Mercosuri riiki on taotlenud vahekohtu moodustamist vaidluste lahendamise käsitusleppe artikli 6 või mõne muu lepingu asjakohaste sätete alusel, kui vaidlusosalised on selle lepingu osalised, või artikli 29.7 kohase vahekohtu loomist, siis olenemata lõikest 1 ja kui lõikest 4 ei tulene teisiti, ei tohi see vaidlusosaline algatada samas küsimuses teist menetlust ühelgi teisel foorumil, välja arvatud juhul, kui valitud foorumi pädev organ ei ole teinud sisulist otsust kohtualluvuslikel või menetluslikel põhjustel, mille hulka ei kuulu menetluse lõpetamine pärast menetluse tühistamise või peatamise taotluse saamist.

4. Kui Mercosur on taotlenud artikli 29.7 alusel vahekohtu moodustamist, ei algata lepingule alla kirjutanud Mercosuri riik ühtegi teist menetlust samas küsimuses ühelgi teisel foorumil. Kui Euroopa Liit on taotlenud artikli 29.7 alusel vahekohtu moodustamist Mercosuri vastu, ei algata Euroopa Liit ühelgi muul foorumil ühe või mitme lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigi vastu uut menetlust, kui selle või nende lepingule alla kirjutanud Mercosuri riikide vaidlusalune meede on meede, millega rakendatakse vaidlusalust Mercosuri meedet, ja Euroopa Liidu seisukohast on väidetavalt rikutud sisuliselt samaväärset kohustust.

5. Kaks või enam vaidlust puudutavad sama küsimust, kui need hõlmavad samu vaidluse osalisi, on seotud sama meetmega ja käsitlevad sisuliselt samaväärse kohustuse väidetavat rikkumist[1].

[1] Suurema selguse huvides olgu märgitud, et käesoleva artikli kohaldamisel ei käsitata sama küsimusena kahte või enamat vaidlust, milles osalevad samad vaidluse osalised ja mis on seotud sama meetmega, kuid mis ei puuduta hõlmatud sätete, WTO asutamislepingu või mis tahes muu sellise lepingu väidetavat rikkumist, mille osalised vaidlusosalised on.

6. Ilma et see piiraks lõike 3 kohaldamist, ei takista ükski käesoleva lepingu säte lepinguosalist peatamast kohustuste täitmist, kui seda on lubanud WTO vaidluste lahendamise organ või kui see on lubatud vaidluste lahendamise menetlustega, mis on ette nähtud muu rahvusvahelise lepinguga, mille osalised vaidlusosalised on. WTO asutamislepingut ega ühtegi muud vaidlusosaliste vahelist rahvusvahelist lepingut ei saa kasutada selleks, et takistada teist lepinguosalist peatamast käesoleva peatüki kohaste kohustuste täitmist.

ARTIKKEL 29.24

Vastastikku rahuldav lahendus

1. Kõigi artiklis 29.4 osutatud vaidluste puhul võivad vaidlusosalised igal ajal kokku leppida vastastikku rahuldavas lahenduses. Vaidlusosalised lepivad kokku sellise lahenduse rakendamise tähtaja.

2. Kui vahekohtumenetluse käigus leitakse vastastikku rahuldav lahendus, teatavad vaidlusosalised sellest ühiselt vahekohtu eesistujale. Sellise teate saamisel vahekohtumenetlus lõpetatakse.

3. Kumbki vaidlusosaline võtab vajalikud meetmed, et rakendada vastastikku rahuldavat lahendust kokkulepitud aja jooksul.

4. Lahendus võidakse vormistada kaubanduskoosseisus tegutseva ühisnõukogu otsusena. Vastastikku rahuldava lahenduse kokkuleppimine vaidlusosaliste vahel võib toimuda tingimusel, et viiakse lõpule kõik vajalikud sisemenetlused. Vastastikku rahuldavad lahendused tehakse üldsusele kättesaadavaks, ilma et need sisaldaksid teavet, mille vaidlusosaline on konfidentsiaalseks märkinud.

5. Lahendust rakendav vaidlusosaline teatab kokkulepitud tähtaja jooksul teisele vaidlusosalisele kirjalikult kõigist meetmetest, mida ta on võtnud vastastikku rahuldava lahenduse rakendamiseks.

ARTIKKEL 29.25

Tähtajad

1. Vahekohus või vahendaja võib igal ajal teha vaidlusosalistele ettepaneku muuta käesolevas peatükis osutatud tähtaegu, esitades ettepaneku põhjenduse.

2. Kõiki käesolevas peatükis nimetatud tähtaegu võib pikendada vaidlusosaliste vastastikusel kokkuleppel.

ARTIKKEL 29.26

Konfidentsiaalsus

Vahekohtu nõupidamised on konfidentsiaalsed. Vahekohus ja vaidlusosalised käsitavad vaidlusosalise poolt vahekohtule esitatud ja konfidentsiaalseks märgitud teavet konfidentsiaalsena. Kui vaidlusosaline esitab vahekohtule oma kirjalike esildiste konfidentsiaalse versiooni, esitab ta teise vaidlusosalise taotluse korral oma esildistes sisalduva teabe mittekonfidentsiaalse kokkuvõtte, mille võib teha üldsusele kättesaadavaks.

ARTIKKEL 29.27

Kulud

1. Kumbki vaidlusosaline kannab ise oma vahekohtu- või vahendusmenetluses osalemise kulud.

2. Korralduslike küsimustega seotud kulud, sealhulgas vahekohtunike ja vahendaja tasu ja kulud, kannavad vaidlusosalised[1] ühiselt ja võrdselt kooskõlas 29-A lisaga.

[1] Suurema selguse huvides olgu märgitud, et need kulud jagatakse ühiselt ja võrdselt ühelt poolt Euroopa Liidu ja teiselt poolt vaidluses osalevate lepingule alla kirjutanud Mercosuri riikide ja Mercosuri vahel, kui viimane on samuti vaidluse osaline.

# IV OSA

# LÕPPSÄTTED

## 30. PEATÜKK

## LÕPPSÄTTED

### ARTIKKEL 30.1

### Jõustumine

1. Käesolev leping jõustub ELi ning Mercosuri vahel selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kuupäevale, mil nad on teineteisele kirjalikult teatanud selleks vajalike sisemenetluste lõpuleviimisest.

2. Teade selle kohta saadetakse Euroopa Liidu Nõukogu peasekretärile ja Paraguay Vabariigi valitsusele või selle õigusjärglastele, kes on käesoleva lepingu hoiulevõtjad.

ARTIKKEL 30.2

Kohaldamine enne jõustumist

1. Käesolevat lepingut võib kohaldada ajutiselt. Selline ajutine kohaldamine võib toimuda ühelt poolt Euroopa Liidu ja teiselt poolt Mercosuri ja/või ühe või mitme lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigi vahel kooskõlas nende vastavate sisemenetlustega.

2. Käesoleva lepingu või selle osade ajutine kohaldamine algab sellele kuupäevale järgneva teise kuu esimesel päeval, mil

a) Euroopa Liit on teatanud, et vajalikud menetlused on lõpuleviidud, ning nimetanud käesoleva lepingu osad, mida hakatakse ajutiselt kohaldama, ja

b) pärast Euroopa Liidult teate saamist on Mercosur ja/või asjaomane lepingule alla kirjutanud Mercosuri riik või asjaomased lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigid teatanud oma sisemenetluste lõpuleviimisest või käesoleva lepingu ratifitseerimisest ning kinnitanud oma nõusolekut kohaldada ajutiselt käesoleva lepingu osi, mille kohta Euroopa Liit on ettepaneku teinud.

3. Teated saadetakse käesoleva lepingu hoiulevõtjatele.

4. Käesoleva lepingu või selle osa ajutise kohaldamise ajal võivad käesoleva lepingu alusel loodud ühisnõukogu ja muud organid täita oma ülesandeid. Kõiki selle ajavahemiku jooksul nende ülesannete täitmisel vastu võetud otsuseid kohaldatakse üksnes käesolevat lepingut ajutiselt kohaldavate lepinguosaliste vahel ning need kaotavad kehtivuse käesoleva lepingu ajutise kohaldamise lõpetanud lepinguosalise või -osaliste ja teise lepinguosalise või teiste lepinguosaliste suhtes.

5. Kui kooskõlas käesoleva artikliga kohaldatakse käesolevat lepingut või selle teatavaid sätteid ajutiselt, käsitatakse mis tahes viidet jõustumise kuupäevale viitena kuupäevale, millest alates kõnealune kohaldamine aset leiab.

6. Kui Euroopa Liit ja üks või mitu lepingule alla kirjutanud Mercosuri riiki kohaldavad kooskõlas käesoleva artikliga käesolevat lepingut või selle teatavaid sätteid ajutiselt, käsitatakse mis tahes viidet Mercosurile viitena sellele lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigile või nendele lepingule alla kirjutanud Mercosuri riikidele, kes on leppinud kokku käesolevat lepingut ajutiselt kohaldada.

7. Kooskõlas käesoleva artikliga võib samuti ajutiselt kohaldada käesoleva lepingu ja selle osade muudatusi. Kui sellised muudatused võetakse vastu käesoleva lepingu ajutise kohaldamise ajal, kohaldatakse neid Mercosuri ja/või iga lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigi suhtes, kes on nõustunud kooskõlas lõikega 2 lepingut või selle osi ajutiselt kohaldama, ning need jäävad pärast käesoleva lepingu jõustumist kehtima.

ARTIKKEL 30.3

Viited õigusnormidele ja muudele lepingutele

1. Kui ei ole sätestatud teisiti, hõlmavad viited lepinguosalise õigusnormidele ka nende õigusnormide muudatusi.

2. Kui ei ole sätestatud teisiti, siis loetakse, et kui käesolevas lepingus viidatakse muudele lepingutele või õigusaktidele või kui muud lepingud või õigusaktid inkorporeeritakse täielikult või osaliselt käesolevasse lepingusse, hõlmavad need ka asjaomaste lepingute ja õigusaktide lisasid, protokolle, joonealuseid märkusi, tõlgendusmärkusi ja selgitavaid märkusi.

3. Kui ei ole sätestatud teisiti, siis loetakse, et kui käesolevas lepingus viidatakse rahvusvahelistele lepingutele või kui rahvusvahelised lepingud inkorporeeritakse täielikult või osaliselt käesolevasse lepingusse, hõlmavad need ka asjaomaste lepingute muudatusi ja nendele lepingutele järgnevaid lepinguid, mis jõustuvad mõlema lepinguosalise suhtes käesoleva lepingu allkirjastamise kuupäeval või pärast seda. Kui selliste muudatuste või järgnevate lepingute tõttu tekib küsimusi seoses käesoleva lepingu sätete rakendamise või kohaldamisega, võivad lepinguosalised vajaduse korral ükskõik kumma lepinguosalise taotlusel ühisnõukogu kaudu teineteisega konsulteerida, et leida küsimusele vastastikku rahuldav lahendus. Sellise konsulteerimise tulemusel võivad lepinguosalised ühisnõukogus tehtud otsusega käesolevat lepingut muuta.

4. Lõiget 3 kohaldatakse *mutatis mutandis*, kui käesolevas lepingus osutatud või käesolevasse lepingusse tervikuna või osaliselt inkorporeeritud rahvusvahelise lepingu muudatus või sellele lepingule järgnev leping on Euroopa Liidu ja ühe või mitme lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigi suhtes jõustunud.

## ARTIKKEL 30.4

### Kohustuste täitmine

1. Lepinguosaline võtab vastastikuse austuse, võrdse partnerluse ja rahvusvahelise õiguse austamise põhimõtete alusel kõik üld- ja erimeetmed, mida on vaja käesolevast lepingust tulenevate kohustuste täitmiseks.

2. Kui üks lepinguosaline leiab, et teine lepinguosaline ei ole täitnud mõnda käesoleva lepingu III osast tulenevat kohustust, rakendatakse lepingu nimetatud osas sätestatud erimehhanisme.

3. Kui üks lepinguosaline leiab faktilise olukorra põhjal, et teine lepinguosaline on rikkunud artikli 1.2 lõikes 1, artikli 5.2 lõikes 2 ja artikli 7.7 lõikes 3 oluliste osadena kirjeldatud kohustusi, võib ta võtta asjakohaseid meetmeid.

Ta teatab sellest asjaolust ja võetud meetmetest viivitamata teisele lepinguosalisele. Lepinguosaline võib taotleda kiireloomuliste konsultatsioonide korraldamist, et leida vastastikku rahuldav lahendus. Asjaomased lepinguosalised püüavad enne asjakohaste meetmete võtmist pidada konsultatsioone. Teavitav lepinguosaline, kes võtab meetmed, esitab kogu asjakohase teabe, mida on vaja olukorra põhjalikuks uurimiseks.

Käesoleva lõike kohaldamisel võivad „asjakohased meetmed“ hõlmata käesoleva lepingu osalist või täielikku peatamist. Käesoleva lepingu peatamine on viimane abinõu ja seda saab kohaldada üksnes artikli 1.2 lõikes 1, artikli 5.2 lõikes 2 ja artikli 7.7 lõikes 3 sätestatud oluliste osade eriti raske ja märkimisväärse rikkumise korral. Sellisel juhul vabastatakse lepinguosalised peatamise ajal kas täielikult või osaliselt kohustusest täita oma vastastikustes suhetes käesolevat lepingut. Peatamist kohaldatakse minimaalse ajavahemiku jooksul, mis on vajalik küsimuse lahendamiseks lepinguosalistele vastuvõetaval viisil.

4. Kui üks lepinguosaline leiab, et teinelepinguosaline ei ole täitnud mõnda käesolevast lepingust tulenevat kohustust, välja arvatud need, mis kuuluvad lõigete 2 ja 3 kohaldamisalasse, teatab ta sellest teisele lepinguosalisele Lepinguosalised hoogustavad jõupingutusi konsulteerimisel ja koostöö tegemisel, et lahendada küsimused õigeaegselt ja rahumeelselt, ning peavad ühisnõukogu egiidi all konsultatsioone, et jõuda vastastikku vastuvõetava lahenduseni. Ühisnõukogu võib paluda ühiskomiteel tulla 15 päeva jooksul kokku kiireloomuliste konsultatsioonide pidamiseks. Lepinguosalised esitavad põhjalikuks läbivaatamiseks vajaliku asjakohase teabe. Kui ühisnõukogu ei suuda 90 päeva jooksul alates teatamisest leida vastastikku rahuldavat lahendust, võib teate esitanud lepinguosaline võtta asjakohased meetmed. Käesoleva lõike kohaldamisel võivad asjakohased meetmed hõlmata ainult käesoleva lepingu I, II ja IV osa kohaldamise peatamist. Sellisel juhul vabastatakse teate esitanud ja teate saanud lepinguosaline lepingu kohaldamise peatamise ajaks kohustusest täita oma vastastikustes suhetes käesoleva lepingu neid osi, mille kohaldamine on peatatud.

5. Lõigetes 3 ja 4 osutatud asjakohaste meetmete võtmisel järgitakse igati rahvusvahelist õigust ning need meetmed peavad olema proportsionaalsed käesolevast lepingust tulenevate kohustuste täitmata jätmisega. Eelistada tuleb selliseid asjakohaseid meetmeid, mis häirivad käesoleva lepingu toimimist kõige vähem.

6. Käesoleva lepingu mis tahes osa täitmise peatamine lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigi suhtes ei too kaasa käesoleva lepingu toimimise peatamist teiste lepingule alla kirjutanud Mercosuri riikide suhtes, välja arvatud juhul, kui selleks, et heastada artikli 1.2 lõikes 1 ja artikli 5.2 lõikes 2 sätestatud oluliste osade rikkumine, on asjakohane käesoleva lepingu kohaldamine kooskõlas lõikega 3 täielikult peatada. Käesoleva lepingu täieliku peatamise üle otsustamisel võtab EL arvesse meetmeid, mida Mercosur on võtnud rikkumise toime pannud lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigi suhtes.

7. Käesoleva lepingu peatamine juhul, kui lepingule alla kirjutanud Mercosuri riik rikub artikli 7.7 lõikes 3 sätestatud olulisi osi, ei too kaasa käesoleva lepingu kohaldamise peatamist teiste lepingule alla kirjutanud Mercosuri riikide suhtes.

ARTIKKEL 30.5

Muudatused

1. Lepinguosalised võivad kirjalikult kokku leppida käesoleva lepingu muutmises. Muudatus jõustub pärast seda, kui lepinguosalised on vahetanud kirjalikud teated, mis tõendavad, et nad on täitnud oma vastavad kohaldatavad sisenõuded ja viinud lõpule menetlused, mis on vajalikud muudatuse jõustumiseks, või lepinguosaliste kokku lepitud muul kuupäeval.

2. Olenemata lõikest 1 võib kaubanduskoosseisus tegutsev ühisnõukogu või kaubanduskoosseisus tegutsev ühiskomitee vajaduse korral otsustada muuta käesoleva lepingu III osa lisasid või muid osi, kui lepingus on nii ette nähtud. Selles otsuses võib sätestada, et selliseid muudatusi kohaldatakse alates lepinguosaliste vahel kokku lepitud kuupäevast või pärast seda, kui on teatatud lepinguosalise või -osaliste õiguslike nõuete täitmisest, kui see on asjakohane.

ARTIKKEL 30.6

Uute liikmesriikide ühinemine Euroopa Liiduga

1. Euroopa Liit teavitab Mercosuri igast kolmanda riigi esitatud taotlusest Euroopa Liiduga ühinemiseks.

2. Euroopa Liidu ja ühineda sooviva kandidaatriigi vahel peetavate läbirääkimiste ajal teeb Euroopa Liit järgmist:

a) esitab Mercosuri taotluse korral võimaluste piires kogu teabe, mis on seotud käesoleva lepinguga hõlmatud mis tahes küsimustega, ja

b) võtab arvesse kõiki Mercosuri väljendatud muresid.

3. Ühiskomitee uurib kolmanda riigi Euroopa Liiduga ühinemise mõju käesolevale lepingule piisavalt varakult enne sellise ühinemise kuupäeva.

4. Enne kolmanda riigi Euroopa Liiduga ühinemise lepingu jõustumist kehtestavad lepinguosalised ühisnõukogu otsusega vajalikus ulatuses käesoleva lepinguga seotud vajalikud kohandused või üleminekukorra.

5. Ilma et see piiraks lõike 4 kohaldamist, kohaldatakse käesoleva lepingu III osa Euroopa Liidu uue liikmesriigi ja Mercosuri vahel alates selle uue liikmesriigi Euroopa Liiduga ühinemise kuupäevast.

## ARTIKKEL 30.7

### Uute Mercosuri riikide ühinemine

1. Mercosur teavitab Euroopa Liitu igast kolmanda riigi esitatud taotlusest Mercosuriga ühinemiseks.

2. Mercosuri ja ühineda sooviva kandidaatriigi vahel peetavate läbirääkimiste ajal teeb Mercosur järgmist:

a) esitab ELi taotluse korral võimaluste piires kogu teabe, mis on seotud käesoleva lepinguga hõlmatud mis tahes küsimustega, ja

b) võtab arvesse kõiki ELi väljendatud muresid.

3. Iga Mercosuri osalisriik, kes ei ole käesoleva lepingu allkirjastamise kuupäeval käesoleva lepingu osaline (edaspidi „taotluse esitanud Mercosuri osalisriik“), võib käesoleva lepinguga ühineda Euroopa Liidu ja taotluse esitanud Mercosuri osalisriigi vahel sõlmitud ühinemisprotokolli alusel. Ühinemisprotokoll sisaldab ühinemisläbirääkimiste tulemusi ja vajaduse korral ühiskomitee poolt lõike 4 kohaselt soovitatud mis tahes kohandusi. Käesolevat lepingut muudetakse vastavalt artikli 30.5 lõikele 1, et kajastada Euroopa Liidu ja taotluse esitanud Mercosuri osalisriigi vahelises ühinemisprotokollis kokku lepitud ühinemistingimusi.

4. Lõikes 3 osutatud ühinemisprotokolli üle peetavate läbirääkimiste ajal võib Mercosur taotluse esitanud Mercosuri osalisriigi delegatsiooni toetada ning enne läbirääkimiste lõpetamist võib kumbki lepinguosaline taotleda ühiskomitee kokkukutsumist, et uurida taotluse esitanud Mercosuri osalisriigi ühinemise võimalikku mõju käesolevale lepingule ja soovitada vajaduse korral kohandusi.

ARTIKKEL 30.8

Lisad, liited ja protokollid

Käesoleva lepingu lisad, liited ja protokollid on selle lepingu lahutamatu osa.

ARTIKKEL 30.9

Eraõigus

1. Ühtegi käesoleva lepingu sätet ei tõlgendata nii, nagu sellega antaks isikutele muid õigusi või määrataks muid kohustusi kui need õigused ja kohustused, mis on lepinguosalistele antud rahvusvahelise avaliku õiguse alusel.

2. Ühtegi käesoleva lepingu sätet ei tõlgendata nii, nagu see võimaldaks käesolevale lepingule otseselt tugineda lepinguosaliste riiklikes õigussüsteemides. Käesolevale lepingule alla kirjutanud Mercosuri osalisriik võib oma riigisiseses õiguses ette näha teisiti.

ARTIKKEL 30.10

Kehtivusaeg

Käesolev leping kehtib tähtajatult.

ARTIKKEL 30.11

Denonsseerimine

1. Nii EL kui ka Mercosur võivad teisele lepinguosalisele kirjalikult teatada käesoleva lepingu denonsseerimise kavatsusest.

2. Denonsseerimine jõustub üheksa kuud pärast lõikes 1 osutatud teadet.

ARTIKKEL 30.12

Autentsed keeled

Käesolev leping on koostatud bulgaaria, eesti, hispaania, hollandi, horvaadi, iiri, inglise, itaalia, kreeka, leedu, läti, malta, poola, portugali, prantsuse, rootsi, rumeenia, saksa, slovaki, sloveeni, soome, taani, tšehhi ja ungari keeles, kusjuures kõik nimetatud tekstid on võrdselt autentsed.